

(सभापतीस्थानी माननीय सभापती)

पृ.शी./मु.शी.: तोंडी उत्तरे

सांगली जिल्ह्यात टंचाईग्रस्त शेतकऱ्यांच्या जनावरांसाठी प्रत्येकी
15 किलो चारा देण्याचा शासनाने घेतलेला निर्णय

(1) * 30136 श्री.रमेश शेंडगे : सन्माननीय पुनर्वसन व मदत कार्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (1) सांगली जिल्ह्यात टंचाईग्रस्त शेतकऱ्यांच्या जनावरांसाठी प्रत्येकी 15 किलो चारा देण्याचा शासनाने निर्णय घेऊन त्याप्रमाणे चारा पुरविण्यात आला आहे, हे खरे आहे काय,
- (2) तथापि, 15 किलो चारा न पुरविता फक्त 13 किलो चाराच प्रत्यक्षात पुरविण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (3) असल्यास, 15 किलो चाराचे पैसे शेतकऱ्यांकडून घेऊन 2 किलो चारा कमी पुरविण्याची कारणे काय आहेत,
- (4) असल्यास, पूर्ण 15 किलो चारा पुरविण्याबाबत शासनाने कोणती उपाययोजना केली वा कारणांत येत आहे?

डॉ.पतंगराव कदम : (1) होय.

(2) नाही.

(3) अशी बाब नाही.

(4) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री.रमेश शेंडगे : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांना लेखी उत्तरामध्ये काही दुरुस्ती करावयाची आहे काय ?

श्री.प्रकाश सोळंके : सभापती महोदय, लेखी उत्तरामध्ये मला कोणतीही दुरुस्ती करावयाची नाही.

श्री.रमेश शेंडगे : सभापती महोदय, या प्रश्नाला शासनाने दिलेले उत्तर चुकीचे आहे. तथापि, मी प्रथम शासनाचे अभिनंदन करीन. कारण टंचाई जाहीर झाल्याबरोबर शासनाने मोठ्या प्रमाणावर चाराचे वाटप सुरु केले आणि टंचाईग्रस्त व दुष्काळग्रस्त भागातील शेतकऱ्यांना दिलासा मिळाला आहे. जे शेतकरी आगाऊ पैसे भरतील त्यांना 15 किलो चारा मिळेल असे जाहीर केले होते. त्याप्रमाणे चारा मिळण्यास सुरुवात झाली होती. पण काही दिवसानंतर सांगली जिल्ह्यातील कोणत्याही शेतकऱ्यांना 15 किलो ऐवजी 13 किलोच चाराचे वाटप करण्यात आले. सन्माननीय सदस्य श्री.संजय पाटील हे मला असे सांगत आहेत की, काही शेतकऱ्यांना तर केवळ 11-12 किलो चाराचे वाटप करण्यात आले आहे. माझ्या स्वतःच्या गावातील शेतकऱ्यांनाही 13 किलो चारा मिळाला आहे. शेतकऱ्यांकडून 15 किलो चाराचे पैसे घेऊन प्रत्यक्षात मात्र 13 किलो

2...

NTK/ D/ KTG/

ता.प्र.क्र.30136...

श्री.रमेश शेंडगे....

चाऱ्याचे वाटप करण्यात आले. पुरवठादाराने वितरकाने असे सांगितले आहे की, आम्हाला तूट येत असल्यामुळे आम्ही 13 किलोचे वाटप केलेले आहे. सन्माननीय मुख्यमंत्री जत तालुक्यामध्ये आले होते त्यावेळी त्यांच्यासमोरही शेतकऱ्यांनी हा प्रश्न मांडलेला आहे. शासनाने आतापर्यंत 5 लाख 55 हजार 814 टन इतक्या चाऱ्याचे वाटप केलेले आहे. सांगली जिल्ह्यात जवळजवळ 54 कोटी रुपये किंमतीच्या चाऱ्याचे वाटप झालेले आहे. त्यामध्ये 14 ते 15 टक्के तूट आलेली आहे आणि ती तूट शेतकऱ्यांकडून भरून घेतली आहे. ही तूट शेतकऱ्यांना भरून दिली जाणार आहे काय ? अधिकाऱ्यांनी मात्र अशी तूट आलेली नाही अशा प्रकारची भूमिका घेतलेली आहे. तूट आल्याची आमची तक्रार असल्यामुळे चौकशी करून संबंधितांविरुद्ध कारवाई केली जाईल काय ?

सभापती महोदय, आम्ही अशी मागणी केली होती की, या राज्यात शेळ्या-मेंढ्या मोठ्या प्रमाणात आहे. आम्ही डी.पी.डी.सी.मध्ये अशी मागणी केली होती की, जनावरांमध्ये शेळ्या-मेंढ्याचा समावेश करावा. परंतु या राज्यात कोठेही शेळ्या-मेंढ्यांसाठी चारा वाटपाची किंवा पाणी वाटपाची सोय केलेली नाही. त्यामुळे मेंढपाळ बांधवांची ससेहोलपट सुरु आहे. त्यामुळे त्यांचे नुकसान झालेले आहे. टंचाईच्या काळात अनेक शेळ्या-मेंढ्या कत्तलखान्यामध्ये नेण्यात आल्या आहेत. म्हणून त्यांना शासन नुकसान भरपाई देणार आहे काय ?

त्याचप्रमाणे टंचाईची 15 जुलै पर्यंत चारा वाटपाची मुदत ठरविलेली आहे. ती मुदत वाढवून पाऊस पडून जोपर्यंत चारा तयार होत नाही तोपर्यंत मुदत वाढविली जाईल काय ?

श्री.प्रकाश सोळंके : सभापती महोदय, सांगली जिल्ह्यामध्ये चाऱ्याचे वाटप करीत असताना त्यात तूट आली अशी सन्माननीय सदस्यांची तक्रार आहे. मी या निमित्ताने त्यांना सांगू इच्छितो की, संपूर्ण चारा वाटपाची निरनिराळ्या अधिकाऱ्यांमार्फत फेरतपासणी केलेली आहे. संबंधित उपजिल्हाधिकाऱ्यांना 30 टक्के चारा वाटपाची तपासणी करण्याचे आदेश दिलेले आहेत. त्याचप्रमाणे छावणीच्या ठिकाणी प्रत्यक्षात पाहणी करावी, प्रत्यक्षात शेतकऱ्यांच्या घरी जाऊन पाहणी करण्यासाठी आंतरविभागीय पथके सुध्दा पाठविलेली आहेत. त्यामध्ये सातारा व सांगली जिल्ह्यासाठी मुंबई आयुक्त कार्यालयातील अधिकारी, अतिरिक्त आयुक्त, महसूल, सह संचालक, लेखा व कोषागरे आणि पशु वैद्यकीय अधिकारी अशा अधिकाऱ्यांमार्फत रॅण्डम सॅम्पल सर्व्हे केलेला आहे.

यानंतर श्री.शिगम....

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

B-1

MSS/ D/ KTG/

पूर्वी श्री. खंदारे

11:05

ता.प्र.क्र. 30136...

श्री. प्रकाश सोळंके...

सन्माननीय सदस्यांची काही स्पेसिफिक तक्रार असेल तर त्याची निश्चितपणे चौकशी केली जाईल. शेतक-यांच्या काही तक्रारी असतील तर त्या त्यांनी प्रभारी डेपो अधिका-यांकडे कराव्यात असे परिपत्रक जिल्हाधिका-यांनी काढलेले असून त्यास वृत्तपत्रामधून देखील प्रसिध्दी देण्यात आलेली आहे. आता पर्यन्त कोणत्याही प्रकारच्या लेखी तक्रारी जिल्हाधिका-यांकडे किंवा शासनाकडे प्राप्त झालेल्या नाहीत.

श्री. रमेश शेंडगे : चा-यामध्ये आलेल्या तुटीची आणि शेळया-मेंढयांच्या झालेल्या नुकसानीची शासन भरपाई करुन देईल काय, तसेच चारा वाटपासाठीची 15 जुलै पर्यन्त असलेली मुदत पुढे वाढविण्यात येईल काय ?

श्री. प्रकाश सोळंके : 15 जुलैची मुदत 31 जुलै पर्यन्त वाढविण्यात आलेली आहे. पावसाने यापुढे आणखी दडी मारली तर ही मुदत देखील पुढे वाढविण्यात येईल. शेळया-मेंढयांच्या संदर्भात नुकसान भरपाई देण्याचा विषय निकषात बसत नाही ही वस्तुस्थिती आहे. या पुढच्या काळात या शेळया-मेंढयांच्या संदर्भात काय करता येईल या संबंधी विचार करण्यात येईल.

श्री. चंद्रकांत पाटील : पहिल्यांदा ती तूट शेतक-यांवर टाकायची आणि नंतर ती सरकारने कॉम्पेन्सेट करायची असेही असू शकेल. जनावरांना मोठ्या प्रमाणावर कोरडा चारा दिला गेला. एका अर्थाने साखर कारखान्यांची चंगळ झाली. बाजूच्या कर्नाटक राज्यामध्ये सीमे लगतच ओला चारा मिळत असताना कोठेही हिरवा चारा दिला गेला नाही. शासन या चा-यासाठी जे 75 टक्के अनुदान देते ते शेतक-यांच्या खात्यावर जमा करावे, ते जमा केल्या नंतर शेतकरी गट करुन स्वतः चारा आणतील, अशी शेतक-यांची मागणी आहे. ही मागणी शासन का मान्य करीत नाही ?

श्री. प्रकाश सोळंके : मोठ्या जनावरांसाठी 15 किलो आणि लहान जनावरांसाठी 7.5 किलो चारा देण्याचे निकष आहेत. ऊसा बरोबरच ओला चारा देखील देण्यात यावा अशा सूचना आहेत. मला मान्य आहे की बहुतेक ठिकाणी ऊसाचा पुरवठा केला गेला. परंतु ओला चारा देण्यासंबंधी शासनाच्या वतीने प्रतिबंध घातलेला नाही.

श्री. विनोद तावडे : चा-यासंबंधीचे वास्तव काय आहे हे ग्रामीण भागातील सन्माननीय सदस्यांना आणि माननीय मंत्री महोदयांना देखील माहीत आहे.

...नंतर श्री. गिते...

ता.प्र.क्र.30136....

श्री.विनोद तावडे...

शेतकऱ्यांच्या रुसाला 2200 ते 2300 रुपये प्रति क्विंटल दर दिला जातो. मात्र चान्याला दर प्रति क्विंटल 3200 रुपये एवढा दर दिला जातो. चारा माफिया अक्षरशः शेतकऱ्यांची लूट करीत आहेत. तुमची चौकशी बाजूला ठेवा. सरकार पक्षातील दोन आणि विरोधी पक्षातील दोन असे एकूण चार सदस्य या तीन तालुक्यातील वस्तुस्थिती जाणून घेण्यास शनिवारी जाऊ आणि तेथील शेतकऱ्यांना विचारू की, तुम्हाला चारा मिळाला काय, कोणत्या प्रकारचा चारा मिळाला, चारा कधी मिळाला इत्यादी बाबतची माहिती घेऊ आणि त्या बाबतचा अहवाल सोमवारी सभागृहाच्या पटलावर ठेवू. या गोष्टीस राज्य सरकारची तयारी आहे काय ? शेतकऱ्यांना शासनाकडून चान्यासाठी अनुदान देते, ते अनुदान शेतकऱ्यांच्या खात्यावर जमा केले जाईल काय ?

डॉ.पतंगराव कदम : शेतकऱ्यांच्या जनावरांना चारा उपलब्ध करून देण्याबाबतचे आदेश निघाले आणि त्या बाबतीत जिल्हाधिकारी यांना अधिकार दिले आहेत. जिल्हाधिकारी यांनी प्रत्येक तालुक्याच्या ठिकाणी एक-एक एस.डी.ओ.यांची स्वतंत्रपणे नियुक्ती केली. ही पध्दत फुलपूफ झाली पाहिजे म्हणून मुंबई विभागाचे अधिकारी कोणतीही पूर्व सूचना न देता सांगली, सातारा येथे पाठविले. त्या अधिकाऱ्यांनी तेथील वस्तुस्थितीची तपासणी केली.

श्री. विनोद तावडे : त्यांनी भेट देऊन तपासणी केली त्याबाबतीत त्या अधिकाऱ्यांकडून काही लेखी घेतले आहे काय ?

डॉ.पतंगराव कदम : त्या अधिकाऱ्यांच्या स्वाक्षऱ्या घेतल्या आहेत. त्या ठिकाणी व्ही.डी.ओ. शुटींग देखील केले आहे. चारा वाटपाच्या संदर्भात काही तक्रारी असतील तर संबंधित एस.डी.ओ.यांच्याकडे पाठवा आणि त्याची एक प्रत जिल्हाधिकारी यांच्याकडे पाठवावी अशा प्रकारचे शेतकऱ्यांना आवाहन करण्यात आले आहे. या क्षणापर्यंत त्या ठिकाणी एकही तक्रार प्राप्त झालेली नाही.

श्री. विनोद तावडे : आम्ही लेखी तक्रारी केल्या आहेत...

डॉ.पतंगराव कदम : तुम्ही त्या ठिकाणी एक दिवस व्ही.डी.ओ.कॅमेरे घेऊन आलात आणि तेथील शुटींग घेतली. त्यानंतर तुमचे काम संपले. तुमचा आणि चान्याचा काय संबंध आहे?

2...

ता.प्र.क्र.30136....

श्री. विनोद तावडे : सन्माननीय मंत्री महोदय हा विषय अतिशय लाईटली घेत आहेत. आपण शासनातील ज्येष्ठ मंत्री आहात. आम्ही त्या विभागात प्रामाणिकपणे फिरलो आणि वस्तुस्थिती जाणून घेतली आणि ती सभागृहाच्या माध्यमातून निदर्शनास आणून देत आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. रमेश शेंडगे, श्री.संजय पाटील यांनी या विषयाच्या बाबतीत तुमच्याच कार्यक्रमात गोंधळ घातला.

डॉ.पतंगराव कदम : माझ्या कार्यालयात आणि माझ्या कार्यक्रमात कोणी कधीही गोंधळ घातलेला नाही. आपण दूरदर्शनवर एखादी जुनी क्लिप बघितली असेल. जर या संदर्भात स्पेसिफिक तक्रार आली तर त्या तक्रारीची चौकशी करण्यास मी तयार आहे.

श्री.जयंत प्र.पाटील : हा प्रश्न अतिशय गंभीर आहे. सन्माननीय मंत्री महोदय हा प्रश्न अतिशय लाईटली घेत आहेत.

डॉ.पतंगराव कदम : बिलकूल नाही.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सांगली जिल्हयात तासगाव येथे सन्माननीय मंत्री डॉ.पतंगराव कदम, सन्माननीय सदस्य श्री.संजय पाटील आणि राज्याचे गृह मंत्री श्री.आर.आर.पाटील यांची एक संयुक्त बैठक झाली. त्या बैठकीत माननीय श्री.आर.आर.पाटील यांनी टीका केली. त्यांनी शेतकऱ्यांना जाहीर आवाहन केले आहे की, कोणाला चारा मिळतो आहे काय, कोणाला चारा घेण्यासाठी आर्थिक मदत मिळते आहे काय, ज्यांना ही मदत मिळत असेल त्या शेतकऱ्यांनी हात वर करा. त्या ठिकाणी एकाही शेतकऱ्याने हात वर केला नाही. आम्ही ही बातमी वृत्तपत्रात वाचली. या बैठकीत विधानसभेचे ज्येष्ठ सन्माननीय सदस्य श्री. गणपतराव देशमुख देखील उपस्थित होते. मी त्यांना काल या बाबतीत विचारले की, ही गोष्ट खरी आहे काय ? त्यांनी सांगितले की, ही गोष्ट खरी आहे. याच सरकारमधील मंत्री राज्य सरकारकडून चारा मिळत नाही म्हणून टीका करतात ही गोष्ट अतिशय लांछनास्पद आहे. या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य श्री.संजय पाटील उपस्थित आहेत. मी जर खोटी माहिती देत असेल तर मी माझी माहिती मागे घेईन. त्या ठिकाणच्या दुष्काळग्रस्त शेतकऱ्यांची एक प्रकारे सरकार चेष्टा करीत आहे ती चेष्टा सरकार थांबविल काय ? सोलापूर जिल्हयात सांगोला तालुक्यात चारा ठेकेदारांची 17 कोटी रुपयांची

3...

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

C-3

ABG/ D/ KTG/

प्रथम श्री.शिगम

11:10

श्री.जयंत प्र.पाटील....

ता.प्र.क्र.30136...

देयके असताना त्यांना फक्त 11 कोटी रुपयांची देयके दिली गेली. परवा माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या बंगल्यावर चहापान कार्यक्रम झाला त्यावेळी माननीय उप मुख्यमंत्री महोदय उपस्थित होते. त्या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य श्री. गणपतराव देशमुख यांनी त्यांच्याकडे तक्रार केली. आज अधिवेशनाचा चौथा दिवस आहे. तेथील चारा ठेकेदारांनी सरकारकडे तक्रार केली आहे की, आमची देयके देण्यात येत नसतील तर यापुढे आम्ही चारा आणि पाण्याचा पुरवठा करणार नाही. तेथील चारा ठेकेदारांची देयके दिली आहेत या संबंधी राज्य सरकारने खुलासा करावा.

यानंतर श्री. कानडे....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

डॉ. पतंगराव कदम : सभापती महोदय, मी स्वतः, श्री. आर.आर.पाटील आणि माननीय सदस्य श्री. संजय पाटील अशी आमची एकत्रित बैठक तासगांव अथवा कोठेही झालेली नाही.

श्री. संजय पाटील : सभापती महोदय.....

सभापती : सन्माननीय सदस्यांना प्रश्न विचारण्याची परवानगी मी नंतर देईन.

डॉ. पतंगराव कदम : सभापती महोदय, मी यापूर्वीच सांगितल्याप्रमाणे मी, ना.आर.आर.पाटील आणि माननीय सदस्य श्री. संजय पाटील अशी एकत्रित बैठक तासगांव किंवा जत अथवा अन्य कोणत्याही ठिकाणी झालेली नाही. माननीय मुख्यमंत्री सांगली येथे आले होते त्यावेळी तिन्ही मंत्री त्यांच्याबरोबर गेले होते.

श्री.संजय पाटील : सभापती महोदय, महत्वाच्या प्रश्नावर चर्चा सुरु आहे. माननीय विरोधी पक्षनेते, माननीय सदस्य श्री. रमेश शेंडगे तसेच माननीय सदस्यश्री. जयंत पाटील यांनी महत्वाच्या अशा या विषयावर हा प्रश्न लावून धरण्याची भूमिका घेतलेली आहे. आमच्या तिघांमध्ये बैठक झाली काय असा मुद्दा उपस्थित करण्यात आला आहे त्याबाबतीत मी सांगू इच्छितो की, जत याठिकाणी माननीय मुख्यमंत्री एका जाहीर कार्यक्रमासाठी आले होते.त्यावेळी माननीय मुख्यमंत्र्यांनी जाहीरपणे विचारले की, 15 किलो चारा ज्या शेतकऱ्यांना मिळाला त्यांनी हात वर करावेत त्यावेळी एकाही शेतकऱ्याने हात वर केला नाही असे माननीय मंत्रीमहोदयांनी सांगितले आहे. जिल्हाधिकाऱ्यांकडे तक्रारी आल्या नाही, अन्य लोकांकडे चौकशी केली तरी कोणत्याही शेतकऱ्याला 12 किलोपेक्षा जास्त चारा मिळालेला नाही अशी माझी माहिती आहे. 12 किलो प्रत्यक्षात चारा दिला जात असेल आणि 15 किलो चारा वाटप केला आहे असे सरकार सांगत असेल तर यातील गौडबंगाल हुडकून काढले पाहिजे आणि यातील 3 किलो चान्याचा जो फरक आहे तो शेतकऱ्यांना मिळावा अशी माझी यानिमित्ताने मागणी आहे. हा फरक दिला जाणार काय हा माझा प्रश्न आहे.

दुसरा महत्वाचा मुद्दा म्हणजे, शेतकऱ्यांना जनावरांसाठी चारा हा 8-10 दिवसांनी दिला जातो. खरे पाहता जनावरांना रोज चारा दिला पाहिजे. माझ्या माहितीप्रमाणे शेतकऱ्यांना दोन-अडीच महिन्यांमध्ये 4-5 वेळाच चारा दिला जातो. आठ दिवसातून 3 वेळा चारा दिला पाहिजे. चान्याशिवाय जनावरे जगू शकत नाहीत. आतापर्यंत कितीवेळा जनावरांना चारा दिला आणि चान्याच्या किती टर्न झाल्या याची माहिती सदनाला द्यावी.

डॉ. पतंगराव कदम :सभापती महोदय, चारा वाटप केलेले आहे. चारा दिला आहे. चारा मिळाला किंवा नाही याची यंत्रणेमार्फत तपासणी करण्यात आलेली आहे. त्याचा रिपोर्टसुध्दा आलेला आहे. रिपोर्ट खोटा असेल तर सरकारकडून चौकशी करण्यात येईल. मुंबई डिव्हीजनचे पथकसुध्दा चारा मिळाला किंवा नाही हे पाहण्यासाठी पाठविले होते. त्यांचासुध्दा अहवाल आलेला आहे. त्यासंदर्भात काही तक्रारी असतील तर याची फेरचौकशी करू.

श्री. दीपक आबा साळुंखे-पाटील : सभापती महोदय, सांगोला येथे 22 चारा डेपो सुरु आहेत. मी आणि माननीय सदस्य श्री. ग.आ.देशमुख आम्ही दोघे दर सोमवारी शेतकऱ्यांना जनावरांसाठी चारा मिळतो किंवा नाही याचा आढावा घेत असतो. चारा पुरवठा व्यवस्थितपणे होत आहे. 2-3 किलोचा जो फरक पडतो आहे त्याबाबतीत माननीय सदस्य श्री. संजय पाटील यांनी उल्लेख केला आहे. त्याबाबतीत जिल्हाधिकाऱ्यांकडे तक्रार केली. ही तूट शेतकऱ्यांवर न लादता सरकारने ती भरून काढावी किंवा संबंधित ठेकेदारावर ती जबाबदारी टाकावी अशी माझी सरकारला विनंती आहे.

सभापती महोदय, 12-13 किलो ऊस खाण्यासाठी देऊन जनावरांची तोंडे आता सुजली आहेत. त्याऐवजी 10 किलो ऊस आणि 2 किलो सुग्रास देण्याबाबत शासन निर्णय घेईल काय ?

यानंतर श्री. भोगले...

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

E.1

SGB/ KTG/ D/ पूर्वी श्री.कानडे

11:20

ता.प्र.क्र.30136.....

डॉ.पंतगराव कदम : सभापती महोदय, ऊस वगैरे सुरुवातीच्या काळात पुरविण्यात आला होता. नंतर कडबा, कुटी आणि तयार केलेले ग्रीन फॉडर याचा पुरवठा केलेला आहे. आता सुध्दा कवठे महाकाळ तालुक्यामध्ये कर्नाटकातून कडबा, कुटी मोठ्या प्रमाणात येत आहे. तयार केलेले ग्रीन फॉडर, कडबा, ऊस अशा अनेक पध्दतीने चारा देण्याचा प्रयत्न होत आहे.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, आपण सर्वोच्च स्थानावर आसनस्थ आहात, आपण स्वतः सांगली जिल्हयाचे आहात. आम्ही आपला आदर राखतो. या सदन्यातील माननीय सदस्यांनी त्या भागातील बैठकीमध्ये काय घडले याची माहिती दिली. त्या संदर्भात उत्तर देत असताना मंत्री महोदयांनी आपला आदर राखला पाहिजे. मला खेदाने म्हणावेसे वाटते की, राहुल गांधी हे एप्रिल महिन्याच्या दुस-या आठवड्यात सांगली जिल्हयात आलेले होते. त्यांच्यासमवेत आपण आणि माननीय मुख्यमंत्री उपस्थित होता. सांगली जिल्हयात दिनांक 20 जून, 2012 रोजी जी बैठक झाली, त्या बैठकीमध्ये मंत्री महोदयांनी आदेश दिले की, उद्यापासून चारा डेपो सुरु झाले पाहिजेत. त्या बैठकीचे मिनिट्स उपलब्ध आहेत. माननीय मंत्री डॉ.पंतगराव कदम यांनी पालकमंत्री या नात्याने 20 जून, 2012 रोजी चारा डेपो उघडण्याचे आदेश दिले असतील तर ते या सभागृहामध्ये धादांत असत्य माहिती देऊन या सभागृहाची दिशाभूल करीत आहेत. माननीय सदस्य श्री.संजय पाटील यांनी सभागृहात माहिती दिली की, सांगली येथे झालेल्या बैठकीमध्ये माननीय गृहमंत्री यांनी 15 दिवस शेतकऱ्यांना चारा मिळत असेल तर हात वर करण्याबाबत विनंती केली होती. त्यावेळी बैठकीतील एकाही शेतकऱ्याने हात वर केला नव्हता. त्या बैठकीला विधानसभा सदस्य माननीय श्री.गणपतराव देशमुख हे देखील उपस्थित होते. त्यामुळे माननीय मंत्री डॉ.पंतगराव कदम यांनी सदन्याची माफी मागितली पाहिजे. अन्यथा आपल्या पदाचा राजीनामा दिला पाहिजे.

डॉ.पंतगराव कदम : मी चुकीची माहिती दिलेली नाही. अशी बैठक झालेली नाही.

(गोंधळ)

श्री.दिवाकर रावते : माननीय मंत्री डॉ.पंतगराव कदम यांनी या सभागृहाची दिशाभूल केली असल्यामुळे माफी मागितली पाहिजे.

..2..

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

E.2

SGB/ KTG/ D/ पूर्वी श्री.कानडे

11:20

ता.प्र.क्र.30136.....

डॉ.पतंगराव कदम : मी सभागृहाची दिशाभूल केलेली नाही. कोणतीही चुकीची माहिती दिलेली नाही.

(सभागृहात विरोधी पक्षाचे माननीय सदस्य घोषणा देत असतात)

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, माननीय सदस्य श्री.संजय पाटील यांनी सांगली जिल्ह्यात झालेल्या बैठकीमध्ये काय घडले याची माहिती सभागृहाला दिली. त्या संदर्भात मंत्री महोदयांनी सभागृहाला अवगत केले पाहिजे. परंतु त्या बैठकीबाबत काहीही भाष्य न करता शेतकऱ्यांची थड्या केली जात आहे. ती आम्ही सहन करणार नाही. मंत्री महोदयांनी सभागृहाची माफी मागितली पाहिजे.

(सभागृहात विरोधी पक्षाचे माननीय सदस्य घोषणा देत असतात)

डॉ.पतंगराव कदम : अशी बैठक झालेली नाही.

..3..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

(सभागृहात विरोधी पक्षाचे माननीय सदस्य घोषणा देत असतात)

राज्य सरकारने राज्यातील डोंगराळ भागात व पाड्यांमध्ये राहणाऱ्या भटक्या जमाती व विमुक्त जातीमधील बांधवांसाठी महत्वाकांक्षी गृहनिर्माण योजना आखली असल्याबाबत

(२) * ३०७५५ श्री.सुभाष चव्हाण , श्री.एम.एम.शेख , डॉ.सुधीर तांबे , श्रीमती अलका देसाई , श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप , श्री.अमरनाथ राजूरकर , श्री.राजन तेली , श्री.जयवंतराव जाधव , श्री.हेमंत टकले , अॅड. उषा दराडे : सन्माननीय सामाजिक न्याय व व्यसनमुक्ती कार्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्य शासनाने डोंगराळ भागात व पाड्यांमध्ये राहणाऱ्या भटक्या जमाती व विमुक्त जातीमधील बांधवांसाठी महत्वाकांक्षी गृहनिर्माण योजना आखलेली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या योजनेअंतर्गत सुमारे ५० लाख समाजबांधवाना घरे उपलब्ध करून देण्यात येणार असून या योजनेला महाराष्ट्राचे पहिले मा.मुख्यमंत्री यशवंतराव चव्हाण यांचे नाव देण्यात आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, या योजनेचे थोडक्यात स्वरूप काय आहे व या योजनेंतर्गत कोणकोणत्या जाती प्रवर्गाचा समावेश करण्यात आला आहे?

श्री.सचिन अहिर, श्री.शिवाजीराव मोघे यांच्याकरिता : (१) अंशतः खरे आहे, तथापि, ग्रामीण भागातील दारिद्र्य रेषेखालील विमुक्त जाती व भटक्या जमाती प्रवर्गाकरीता यशवंतराव चव्हाण मुक्त वसाहत योजना आखण्यात आलेली आहे.

(२) नाही. तथापि, प्रत्येक जिल्ह्यातील दरवर्षी ३ गावे निवडण्यात येऊन या प्रत्येक गावातील अनुज्ञेय असलेल्या एकूण २० कुटुंबांना लाभ देण्यात येईल.

(३) सदर योजनेंतर्गत राज्यातील ग्रामीण भागातील वि.जा.भ.ज. प्रवर्गातील दारिद्र्य रेषेखालील भूमीहीन कुटुंबांना राहण्यासाठी व स्वयंरोजगार उपलब्ध होण्यासाठी पक्के घर व जागा उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे. यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यातील तीन गावातील २० लाभार्थींची निवड दरवर्षी केली जाणार आहे.

सभापती महोदय, या प्रश्नाच्या उत्तरात मला आपल्या परवानगी पुढील सुधारणा करावयाची आहे. उत्तर क्रमांक-१ मध्ये पहिल्या ओळीतील "दारिद्र्य रेषेखालील" या शब्दानंतर "वार्षिक एक लाख रुपयांपेक्षा कमी उत्पन्न असलेल्या" असे शब्द वाचावेत.

श्री.सुभाष चव्हाण : सभापती महोदय, स्व.यशवंतराव चव्हाण यांचे जन्मशताब्दी वर्ष साजरे करित असताना समाजातील जे दुर्बल घटक आहेत, मागासवर्गीय आहेत, विमुक्त जाती व भटक्या जमातीतील बांधवांसाठी गृहनिर्माण विभागाने महत्वाकांक्षी योजना तयार केली आहे. शासन ३० गावातील २० कुटुंबांना या योजनेचा लाभ देणार आहे. या समाजाची लोकसंख्या अंदाजे ८० लाख एवढी आहे. या संपूर्ण लोकसंख्येला या योजनेचा फायदा दिला जाईल काय? या योजनेची अंमलबजावणी कोणत्या तारखेपासून केली जाणार आहे?

..4..

(सभागृहात विरोधी पक्षाचे माननीय सदस्य घोषणा देत असतात)

श्री.सचिन अहिर : सभापती महोदय, या योजनेला डिसेंबर, 2011 मध्ये मान्यता देण्यात आलेली आहे. या वर्षी पुरवणी मागण्यांमध्ये या योजनेसाठी 10 कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे. हा निधी प्राप्त झाल्यानंतर पुढील महिन्यापासून योजना सुरु करण्याचे काम केले जाईल. प्रायोगिक तत्वावर प्रत्येक जिल्हयामध्ये 30 गावे निवडून त्या गावातील 20 कुटुंबांना न्याय देण्याचे काम केले जाईल. टप्प्याटप्प्याने सर्व समाजाच्या घटकांना या योजनेचा फायदा देण्याचा प्रयत्न राहिल.

नंतर श्री.खर्चे....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

F-1

PFK/ D/ KTG/

पूवी श्री. भोगले.....

11:25

ता. प्र. क्र. 30755.....

(विरोधी पक्षाचे सन्माननीय सदस्य सभागृहात घोषणा देत असतात)

सभापती : सन्माननीय सदस्यांनी कृपया सभागृहात शांतता ठेवावी.

श्री. भाई जगताप : महोदय, यशवंतराव चव्हाण मुक्त मुक्त वसाहत योजना या नावाने एक अतिशय महत्वाकांक्षी योजना सुरु केलेली आहे.

सभापती : सन्माननीय सदस्यांना वारंवार सांगूनही सभागृहात शांतता प्रस्तावित होत नाही. अशा परिस्थितीत सभागृहाचे कामकाज चालविणे शक्य नसल्याने मी सभागृहाची बैठक 10 मिनिटांकरिता स्थगित करतो.

(सभागृहाची बैठक 11.25 ते 11.35 पर्यंत स्थगित झाली)

यानंतर श्री. जुन्नरे ....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

G-1

SGJ/ KTG/ D/

प्रथम श्री. खर्चे...

11:35

(स्थगितीनंतर)

(सभापतीस्थानी माननीय सभापती)

ता.प्र.क्र. 30136 बाबत

श्री. अजित पवार (उप मुख्यमंत्री) : सभापती महोदय, सांगली जिल्याहतील टंचाईग्रस्त शेतकऱ्यांच्या जनावरांसाठी प्रत्येकी, 15 किलो चारा देण्यात येत होता व त्याबद्दल तारांकित प्रश्नाच्या संदर्भात या ठिकाणी बरीच चर्चा झाली. या प्रश्नाच्या पुढचा प्रश्न देखील पुकारला गेला होता. राज्यातील शेतकऱ्यांच्या दृष्टीने महत्वाचे असलेले पशुधन जगले पाहिजे अशी शेतकऱ्यांची भावना असते. टंचाईच्या वेळेस शासन अशा वेळेस नेहमीच मदतीची भूमिका घेत असते. त्यामुळे पशुधनाच्या चान्याकरिता मी माझ्या स्तरावर एक बैठक आयोजित करणार आहे. खरे म्हणजे यासंदर्भातील निर्णय हा मंत्रिमंडळाच्या स्तरावर घेतला जात असतो. परंतु पशुधनाच्या संदर्भात आता जे काही प्रस्ताव आलेले आहेत त्यामध्ये 10 किलो चारा द्या व वरच्या पाच किलो चान्याऐवजी सुग्रास खाद्य किंवा पशु खाद्य द्यावे अशा पध्दतीचे दोन तीन प्रस्ताव आलेले आहेत. यासंदर्भात काहींनी असेही सुचवलेले आहे की, जनावरांना चारा उपलब्ध करून देण्याऐवजी चान्याचे पैसे डायरेक्ट त्यांच्या खात्यावर जमा करावेत. या योजनेत पारदर्शकता ठेवून शेतकऱ्यांना मदत करता यावी यासाठी माझ्या स्तरावर एक बैठक आयोजित करणार असून नंतर तो प्रस्ताव मंत्रिमंडळापुढे नेऊन त्यासंदर्भात योग्य तो निर्णय घेतला जाईल.

सभापती : ठीक आहे. आता मी पुढील प्रश्न पुकारतो.

...2...

मौजे धेरंड (ता.अलिबाग जि.रायगड) येथील बंदराची जागा खोटे कागदपत्र तयार करून विक्री केल्याबाबत

(३) * ३०२०६ श्री.जयंत प्र.पाटील : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे धेरंड (ता.अलिबाग जि.रायगड) येथील ब्रिटिश कालावधीपासून खाडी किनारी असलेली सर्व्हे नं.१०/० जागा शेतकरी व मच्छीमारांच्या ताबेकब्जात होती, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या जागेत भातशेती होत नसल्याने मच्छीमार होड्यांचे डागडुजीचे काम, जाळे गुंफण्याचे काम, मच्छी उतरविण्याचे काम या ठिकाणी आजतागायत होत आहे, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, तलाठी, मंडळ निरीक्षक व सरकारी वरिष्ठ अधिकारी यांच्या संगनमताने खोटे कागदपत्र बनवून ही जागा रामजी कबा पाटील, मोठे शहापूर यांचे नावे करून जागा विकण्याचा प्रकार झाला असता लोकप्रतिनिधी सुभाष उर्फ पंडीतशेठ पाटील यांच्या नेतृत्वाखाली दिनांक २० एप्रिल, २०१२ रोजी जिल्हाधिकारी, रायगड, यांना निवेदन सादर करण्यात आले, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, या प्रकरणी शासनाने कोणती कारवाई केली आहे ?

श्री. प्रकाश सोळंके, श्री. बाळासाहेब थोरात यांच्या करिता : (१) व (२) हे खरे नाही. मौजे धेरंड, ता. अलिबाग येथील खाडी किनारी असलेली स.नं.१०/० ही मिळकत श्री. रामजी कबा पाटील यांचे एकट्याचेच नावे असून त्यांच्या निधनानंतर त्यांच्या वारसाच्या नावे दाखल आहे. सदरची मिळकत प्रस्तावित शहापूर औद्योगिक वसाहत येथील मे. टाटा पॉवर कं.लि. च्या औष्णिक विद्युत प्रकल्पासाठी दि. १८.०४.२०१२ अन्वये कायदेशीर भूसंपादन प्रक्रियेद्वारे संमती निवाडा करून संपादित करण्यात आली आहे.

(३) लोकप्रतिनिधी श्री. सुभाष उर्फ पंडितशेठ पाटील यांच्या नेतृत्वाखाली दि. २०.४.२०१२ रोजी दिलेले निवेदन जिल्हाधिकारी कार्यालयात प्राप्त झाल्याचे दिसून येत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री. जयंत प्र.पाटील :सभापती महोदय, या प्रश्नाच्या उत्तरामध्ये माननीय मंत्रीमहोदयांना काही दुरुस्ती करावयाची आहे काय ?

श्री. प्रकाश सोळंके : या प्रश्नाच्या उत्तरामध्ये कोणतीही दुरुस्ती करावयाची नाही.

श्री. जयंत प्र.पाटील :सभापती महोदय, या प्रश्नाला चुकीचे उत्तर देण्यात आलेले आहे. या प्रश्नाच्या संदर्भात कोणतीही तक्रार करण्यात आलेली नाही असे सांगण्यात आलेले आहे. या प्रश्नाच्या संदर्भात मी स्वतः तक्रार केलेली आहे. तत्कालीन जिल्हा परिषदेचे अध्यक्ष श्री. पंडितशेठ पाटील यांनी सुध्दा तक्रार केली होती. या प्रश्नाच्या संदर्भात मी जी तक्रार केली होती त्याची पोहच पावती माझ्याकडे असून ती मी आपल्याकडे सादर करावयास तयार आहे. सरकारी जमिनीचा खोटा ऊतारा तयार करून ती जमीन टाटा कंपनीला देण्याचा प्रयत्न सुरु असून तो

..३..

श्री. जयंत प्र.पाटील ...

थांबवावा यासाठी मी लेखी तक्रार दि १९.४.२००२ रोजी केली होती. असे असतांना उत्तरात म्हटले आहे की, या प्रश्नाच्या संदर्भात कोणतीही तक्रार नाही ते कसे काय ?

श्री. प्रकाश सोळंके : सभापती महोदय, प्रश्न क्र.१ व प्रश्न क्रमांक २ चे जे उत्तर दिलेले आहे ते मी वाचून दाखविण्यास तयार आहे. या उत्तरामध्ये तक्रार मिळालेली नाही असे लिहिले गेले नाही.

श्री. जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, आज अलिबाग येथील समुद्र किनाऱ्या लगतच्या जमिनीचा भाव १० कोटी रुपये एकर झालेला आहे. मी बेरडे या गावात राहत असून या गावामध्ये २ आमदार, एक सभापती, एक जिल्हा परिषदेचा अध्यक्ष राहतात. विधानसभेच्या आमदार श्रीमती मिनाक्षी पाटील आणि मी स्वतः सहा वेळा जमिनीचा उतारा मागितला आहे परंतु संबंधित रेकॉर्ड उपलब्ध नाही असे सांगितले जाते. खोटी कागदपत्र तयार करून सदर जमीन टाटा कंपनीला विकण्याचे काम चांडाळ चौकडीने केलेले आहे. त्यामुळे याप्रकरणाची चौकशी उच्चपातळीवरून करून ७/१२ वर जे नाव चढलेले ते रद्द करण्याचे काम शासन करेल काय ?

श्री. प्रकाश सोळंके : सन्माननीय सदस्यांनी जी तक्रार केली होती त्याची प्रत माझ्याकडे असून उपजिल्हाधिकारी भूसंपादन, रायगड-१, अलिबाग यांनी त्यासंदर्भात जे उत्तर दिलेले आहे त्याचीही प्रत माझ्याकडे आहे. या दोन्ही प्रती मी सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यास तयार आहे.

यानंतर श्री. भारवि....

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

H 1

BGO/ D/ KTG/

जुन्नरे...

11:40

ता.प्र.क्र.30206....

श्री.प्रकाश सोळंके....

सभापती महोदय, 1955-56 पासून 7/12 उतारा श्री.रामजी कबा पाटील यांच्या नावाने आहे. त्यांचा वारस श्री.दत्तात्रय रामजी पाटील यांच्या नावाने फेरफार क्रमांक 1013, दिनांक 15.1.2005 रोजी करण्यात आला आहे व त्यानुसार त्यांच्या नावावर जमीन करण्यात आली. ते दिनांक 14.5.2008 रोजी मयत झाले आहेत. त्यांच्या वारस श्रीमती ताराबाई दत्तात्रय पाटील यांच्या नावाने फेरफार क्रमांक 1160, दिनांक 16.2.2010 रोजी करण्यात आला असून त्या मालकी हक्कामध्ये आलेल्या आहेत. म्हणजे 1955-56 पासून ह्या शेतकऱ्याच्या नावाने ही जमीन आहे. त्या विरुद्ध कुठेही कोणीही हरकत घेतलेली नाही. फक्त भूसंपादन वाटप करताना काही लोकांनी तक्रारी केल्या होत्या. याबाबत भूसंपादन अधिकारी यांनी सुनावणी घेतली व तक्रारदारांना मालकी हक्कासंबंधात आपल्याकडे असलेले कागदपत्र सादर करण्यासाठी संधी दिली. परंतु, कुठल्याही प्रकारचे मालकी हक्कासंबंधीचे पुरावे तक्रारदार सादर करू शकले नाहीत. त्यामुळेच वारसदार श्रीमती ताराबाई दत्तात्रय पाटील यांना भूसंपादनाचा मावेजा देण्यात आलेला आहे. यासंबंधी कुठलीही तक्रार आज पर्यंत दाखल करण्यात आलेली नाही ही माहिती मी आपणा समोर मांडू इच्छितो.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, मी जे पत्र लिहिले होते त्याची प्रत माननीय राज्य मंत्री महोदयांकडे आहे. यात भूसंपादनाचा संबंधच नाही. आम्ही जिल्हाधिकाऱ्यांकडे तक्रार केली. भूसंपादन अधिकारी भूसंपादन केव्हा करतात ? ज्याच्या नावावर जमीन आहे त्याचीच जमीन भूसंपादित करावयाची आहे. तेव्हा 1956 साला पासूनचा जो रेकॉर्ड आहे तो बदलण्यात आला आहे असा माझा आक्षेप आहे. मी स्वतः जिल्हाधिकारी यांना भेटलो आहे. ही खाजगी जागा नाही. ही कोठ्याची जागा आहे. समुद्र किनारा आणि मधली जमीन याला कोठा म्हणतात. कोठ्याची जमीन नावावर करण्यासाठी 1956 पासूनचे रेकॉर्ड तलाठ्याने बदलले आहे. त्यामुळे 6-अ व 8-अ चा उतारा मागण्याचे काम मी व माननीय सदस्या श्रीमती मिनाक्षी पाटील यांनी आमदार या नात्याने पत्र देऊन केले. यासंबंधी आम्ही स्वतः भेटलो होतो. एवढेच नव्हे तर गावकऱ्यांनी मोर्चा देखील काढला होता. त्याचे फोटो माझ्याकडे आहेत. ते मी आपल्याला देतो. हे सर्व काम सरपंचाने स्वतः केले आहे. या राज्यामध्ये 6-अ व 8-अ चा उतारा मागण्याचा हक्क आम्हाला आहे की नाही ?

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

H 2

BGO/ D/ KTG/

जुन्नरे...

11:40

ता.प्र.क्र.30206....

श्री.जयंत प्र.पाटील....

रेकॉर्ड उपलब्ध नाही असे ते सांगत आहेत. येथे उत्तर देत असताना 1956 साला पासून रेकॉर्ड आहे असे सांगण्यात येत आहे. तेव्हा हा उतारा रद्द करून चौकशी करण्यात यावी कायदेशीररित्या हे त्याच्या बाजूने असेल तर आमचे काहीही म्हणणे नाही. ज्या अधिकाऱ्याने, ज्या तलाठ्याने, ज्या तहसीलदाराने रेकॉर्ड फिरविण्याचे काम केले, खोटे कागदपत्र बनविण्याचे काम केले त्यांच्यावर राज्य शासन कारवाई करेल काय ? असा माझा या निमित्ताने प्रश्न आहे.

श्री.प्रकाश सोळंके : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी येथे जी काही तक्रार केली आहे त्यासंबंधी विभागीय आयुक्तांच्या मार्फत निश्चितपणाने या प्रकरणाची पुन्हा एकदा चौकशी करण्यात येईल.

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, यात एक प्रश्न अनुत्तरित राहतो. दोन्ही सन्माननीय सदस्यांनी 7/12 चे उतारे, फेरफारचे उतारे मागितले. 6-अ व 8-अ चा उतारा मागितला. तो देण्यासाठी टाळाटाळ करण्याचे कारण काय आहे ? आमदारानाचे काय पण एका शेतकऱ्याने उतारे मागितल्या नंतर ते अधिकाऱ्यांनी दिले पाहिजेत, असा आपला कायदा आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत पाटील व सन्माननीय सदस्या श्रीमती मिनाक्षी पाटील यांनी 6-अ व 8-अ चा अॅबस्ट्रॅक्ट मागितला आहे. तो त्यांना देण्यात येईल काय ?

श्री.प्रकाश सोळंके : सभापती महोदय, या संपूर्ण प्रकरणाची आयुक्तां मार्फत चौकशी केली जाईल, असे मी म्हटले आहे. त्याच प्रमाणे मागणी केल्यानंतर लागणाऱ्या रेकॉर्डच्या प्रती देण्याबाबत संबंधितांना सूचना देण्यात येतील.

.....

यानंतर श्री.सरफरे

राज्यातील वृक्ष पत धोरणाची अंमलबजावणी करण्याबाबत

(४) * ३०६६९ श्री.रामदास कदम , श्री.दिवाकर रावते : तारांकित प्रश्न क्रमांक २२७१८ ला दिनांक १२ डिसेंबर, २०११ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील भौगोलिक क्षेत्रापैकी ३३ टक्के क्षेत्र वनक्षेत्रात आणण्यासाठी वृक्ष पत (ट्री क्रेडीट) योजनेची संकल्पना राबविण्यासंदर्भात शासनाच्या विचाराधीन असलेल्या प्रस्तावावर शासनाने अंतिम निर्णय घेतला आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रस्तावाचे स्वरूप काय आहे व त्यानुषंगाने शासनाने पुढे कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) अद्यापही सदरहू प्रस्तावावर शासनाने निर्णय घेतला नसल्यास, विलांबची कारणे काय आहेत व याबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे?

श्री. भास्कर जाधव, डॉ. पतंगराव कदम यांच्याकरिता : (१) व (२) वृक्ष पत (ट्री क्रेडीट) योजनेची संकल्पना राबविण्यासंदर्भात शासनाच्या विचाराधीन असलेल्या प्रस्तावावर अद्याप अंतिम निर्णय झालेला नाही.

(३) सदरहू प्रस्तावाची छाननी करण्यात येत असून सदरहू प्रस्ताव अद्यापि शासनाच्या विचाराधीन आहे.

श्री. रामदास कदम : सभापती महोदय, तिसऱ्या छापील उत्तरामध्ये "सदरहू प्रस्तावाची छाननी करण्यात येत असून सदरहू प्रस्ताव अद्यापि शासनाच्या विचाराधीन आहे" असे म्हटले आहे. या प्रस्तावावर निर्णय घेण्यास आणखी किती कालावधी लागणार आहे? या प्रस्तावामध्ये कोणकोणत्या बाबी समाविष्ट करण्यात आल्या आहेत?

श्री. भास्कर जाधव : सभापती महोदय, भारतीय घटनेच्या कलम ४८ (अ) मधील तरतुदीनुसार महाराष्ट्र शासनाने १९८८ मध्ये नवीन वन धोरण जाहीर केले. त्यानुसार आपल्या राज्याच्या किंवा देशाच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्रापैकी ३३ टक्के क्षेत्र वन आच्छादित असले पाहिजे अशाप्रकारचा एक धोरणात्मक निर्णय १९८८ मध्ये घेण्यात आला. आज आपल्या राज्याच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्रापैकी २०.१२ टक्के एवढे क्षेत्र वन आच्छादित आहे. ते क्षेत्र ३३ टक्क्यापर्यन्त आणावे यासाठी सामाजिक वनीकरण विभागाच्या संचालकांनी एक प्रस्ताव तयार करावा असे शासनाने

ता.प्र.क्र. ३०६६९....

श्री.भास्कर जाधव...

त्यांना सांगितले. त्यांनी दिनांक २१ जून २०१२ रोजी शासनाला अहवाल सादर केला व त्या मध्ये कोणकोणत्या उपाय योजना केल्यानंतर या राज्यातील भौगोलिक क्षेत्र हे वन क्षेत्र म्हणून वनाखाली आणता येईल या संबंधी शिफारशी केल्या आहेत. त्यामध्ये केवळ शासनाच्या वन जमिनीवर वेगवेगळी झाडे लावण्या बरोबरच खाजगी जमीन धारकांना वेगवेगळ्या प्रकारचे इन्सेटिव्ह देऊन त्यांच्या जमिनीवर झाडे लावण्यास प्रोत्साहन दिले तर कार्बन क्रेडिट म्हणून त्याचा फायदा होऊ शकतो. त्याचबरोबर पर्यावरणाचे संतुलन राखण्यासाठी सुध्दा फायदा होईल. त्यानुसार वन विभागाने दोन वर्षांमध्ये १०० कोटी झाडे लावण्याचा कार्यक्रम हाती घेतला. त्यामध्ये ही झाडे त्या त्या परिसरातील प्रजाती असावीत उदा. कोकणामध्ये आंबा, काजू, फणस, कोकम, किंजळ, ऐन अशाप्रकारची तेथील भौगोलिक वातावरणाशी सामना करण्याची क्षमता असलेली झाडे तेथील रस्त्यांवर लावली पाहिजेत. त्या झाडांना आलेली फळे लोकांनी काढली तरी हरकत नाही. परंतु त्या झाडांचा उपयोग आपल्याला होऊ शकते हे लोकांना देखील समजले पाहिजे. या करिता लोकांनी आपल्या जमिनीवर झाडे लावली पाहिजेत या साठी त्यांना प्रोत्साहित करणे, त्यासाठी त्यांना थोडेफार अनुदान देणे, एमआरईजीएसच्या माध्यमातून झाडे लावण्यासाठी खडे मारणे व त्या करिता त्यांना पैसे देणे. त्यांनी ती झाडे पाच वर्षे वाढविल्यानंतर ती झाडे त्यांच्या ताब्यात देणे अशाप्रकारच्या विविध सूचना करण्यात आल्या आहेत.

श्रीमती शोभा फडणवीस : सभापती महोदय महाराष्ट्रातील एकूण क्षेत्रापैकी २०.१२ टक्के क्षेत्र वनाखाली असल्याचे सांगण्यात आले आहे. त्यामध्ये औरंगाबाद विभागामध्ये किती जंगल आहे, पुणे विभागामध्ये किती जंगल आहे याची माहिती देणार काय? त्याचप्रमाणे ज्या ठिकाणी वन क्षेत्र कमी आहे त्या भागामध्ये १०० कोटी झाडे लावण्याचा निर्णय घेणार काय?

श्री. भास्कर जाधव : सभापती महोदय, विभागनिहाय किती क्षेत्र वनाखाली आहे याची माहिती आता माझ्याजवळ उपलब्ध नसल्यामुळे ती माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात येईल. तसेच, ज्या भागामध्ये वन क्षेत्र कमी आहे त्या ठिकाणी अधिक झाडे लावण्याचा कार्यक्रम केला जाईल. त्याचप्रमाणे ज्या ठिकाणी लोक स्वतःहून पुढाकार घेऊन झाडे लावणार असतील तर त्यांना मदत करण्यात येईल.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

डॉ.दीपक सावंत : सभापती महोदय, माननीय मंत्री महोदयांनी पहिल्या प्रश्नाला उत्तर देताना असे म्हटलेले आहे की,"(1) व (2) वृक्ष पत (ट्री क्रेडीट) योजनेची संकल्पना राबविण्याच्या संदर्भात शासनाच्या विचाराधीन असलेल्या प्रस्तावावर अद्याप अंतिम निर्णय झालेला नाही." तसेच दिनांक 12-7-2012 रोजी देखील हाच प्रश्न विचारला गेला होता आणि त्यावेळी उत्तर देताना असे सांगितले की, अद्याप अंतिम निर्णय व्हावयाचा असल्यामुळे प्रश्न उद्भवत नाही. माझा असा प्रश्न आहे की, या संबंधातील अंतिम निर्णय किती दिवसामध्ये, किती वर्षांमध्ये होणार आहे? कारण आपण याठिकाणी कार्बन क्रेडीटबाबत बोलत आहात. परंतु त्याचे प्रमाण आपल्याला ट्री-क्रेडीटमुळे वाढवावयाचे आहे असे माझे मत आहे. माझा असा प्रश्न आहे की, सदरहू निर्णय त्वरेने घेतला जाणार आहे काय, तसेच तो किती दिवसामध्ये घेण्यात येणार आहे?

श्री.भास्कर जाधव : सभापती महोदय, साधारणपणे आपल्याला 12.33 टक्के एवढे वनक्षेत्र वाढवावयाचे आहे आणि ते किती वर्षात, किती महिन्यात आणि किती दिवसात वाढविण्यात येणार आहे असे सन्माननीय सदस्यांनी विचारले. याबाबत सांगायला तर साधारणपणे सव्वा वर्ष किंवा 3 महिने किंवा 92 दिवसामध्ये होऊ शकेल.

श्री.रामदास कदम : सभापती महोदय, आपण एका बाजूला 100 कोटी झाडे लावण्याचा प्रस्ताव मांडलेला आहे. परंतु दुसऱ्या बाजूला कोकणामध्ये जंगल तोड होत आहे आणि ती आपण रोखू शकत नाही. असे असतानाही आपण 100 कोटी झाडे लावण्याचा प्रस्ताव आणत आहोत. या अनुषंगाने शासन कोणता निर्णय घेणार आहे हा माझा पहिला प्रश्न आहे. दुसरी बाब म्हणजे आपण 100 कोटी झाडे लावणार आहोत पण आज आपल्याकडे माणसांना, जनावरांना पिण्यासाठी पाणी उपलब्ध होत नाही. राज्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात दुष्काळाची स्थिती आहे. त्यामुळे 100 कोटी झाडे केवळ लावण्याचे काम करणार आहात की ती जगविण्याचे देखील काम करणार आहात हा महत्वाचा मुद्दा आहे. जर आपण ही 100 कोटी झाडे जगविण्याचे काम करणार असाल तर या झाडांना पाच वर्षांच्या काळामध्ये किती लिटर पाणी लागणार आहे? तसेच त्या अनुषंगाने शासनाने पाण्याची कोणती व्यवस्था केली आहे ?

श्री.भास्कर जाधव : सभापती महोदय, मी सन्माननीय सदस्यांनी शेवटी जो प्रश्न विचारला आहे, त्याचे अगोदर उत्तर देतो. मी सुरुवातीलाच म्हटले आहे की, स्थानिक प्रजाती म्हणजे तेथील हवामानाशी निगडित अशा प्रकारच्या झाडांची लागवड करावयाची आहे. याचे कारण असे आहे की,

ता.प्र.क्र.30669 . . .

श्री.भास्कर जाधव . . .

कोकणात ऐन किंजळ लावावयाचे असेल तर त्या झाडाला पाणी घालावे लागत नाही. तसेच तेथे काजू लावल्यानंतर एखाद्या वर्षी त्याला पाणी दिले तरी खूप आनंद असतो. कारण या झाडासाठी खूप पाणी द्यावे लागते अशातला भाग नाही. अशा प्रकारे जर आपण इतर झाडे लावली तर केवळ लागवडीचा कार्यक्रम होतो आणि नंतर ही झाडे जगण्याचे प्रमाण फार कमी असते असा आपल्या सर्वांचा अनुभव आहे. त्यामुळे स्थानिक प्र-जातीची झाडे लावावीत हा पहिला मुद्दा आहे.

सभापती महोदय, दुसरी बाब सांगण्यात आली की, येथे पाण्याची व्यवस्था आहे आणि ते खरे आहे.परंतु आपल्याला हे देखील माहिती असेल की, तेथे मोठ्या प्रमाणात झाडांची लागवड झाल्यामुळे तेथे पाण्याचे संवर्धन होते. सन्माननीय सदस्यांनी कोकणाच्या बाबतीत उल्लेख केला. पण मे आणि जून महिन्यात कोकणामध्ये कवळ तोडून शेती केली जाते. त्याठिकाणी एका बाजूला रणरणते ऊन असते, तेथील लोकांना पाण्याच्या एकेका थेंबाकरता वणवण करावी लागते. परंतु त्याच वेळेला सर्व झाडे हिरवीगार असतात आणि ही एक प्रकारे निसर्गाने केलेली व्यवस्था आहे. म्हणून ती झाडे लावणे हे देखील तेवढेच महत्वाचे आहे.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम यांनी सांगितले की, कोकणामध्ये मोठ्या प्रमाणात वृक्षतोड होत आहे. मी या गोष्टीचे समर्थन करीत नाही. परंतु विनम्रपणे सदनाला एक गोष्ट सांगतो. कोकणाला नैसर्गिक देणगी मिळालेली आहे की, जर एक झाड तोडले तर त्या ठिकाणी जुन्या झाडापासून 10-10, 12-12 फुटवे फुटतात आणि अशा रितीने त्या झाडांची वेगळ्या प्रकारची नैसर्गिक वाढ होत असते. वनसंज्ञा म्हणून केवळ सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये वनीकरणासाठी केवळ 43 हजार हेक्टर क्षेत्र घेण्यात आले आणि आता ते आपण 1800 हेक्टरच्या वर आणले असून सुप्रीम कोर्टामध्ये तशा प्रकारचे अॅफीडेव्हीट देखील दाखल केले आहे. मी याठिकाणी वृक्ष तोडीचे समर्थन करीत नाही. परंतु कोकणामध्ये झाडांची तोड होऊ नये यासाठी आपण कायदा केलेला आहे. स्थानिक लोकांसाठी तो थोडासा त्रासदायक आहे. पण जेवढी झाडे तोडली जातात, त्याच्या दुप्पट झाडे लावली जातात. सर्वच ठिकाणी याची 100 टक्के अंमलबजावणी होत असेल असा माझा दावा नाही. आज आपल्याकडे डी.पी.डी.सी.च्या फंड्सच्या माध्यमातून मोठया प्रमाणात नर्सरी तयार केलेल्या आहेत आणि झाडांच्या लागवडीचा कार्यक्रम मोठ्या प्रमाणात हाती घेतलेला आहे.

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

J-3

APR/ D/ KTG/

11:50

ता.प्र.क्र.30669 . . .

श्री.राजन तेली : सभापती महोदय, आता माननीय मंत्री महोदयांनी उत्तर देताना एक नवीन प्रश्न निर्माण केला आहे की, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील 1988 पासूनची वन संज्ञा आहे. महाराष्ट्रामध्ये 62 हजार हेक्टर क्षेत्र हे वन संज्ञेखाली येते. आजही याबाबत छाननी करून एवढे क्षेत्र त्या अंतर्गत आणणार असे आपण सांगत आहात. यापूर्वी सुध्दा त्यावेळच्या अधिकाऱ्यांनी चुकीचा सर्व्हे केल्यामुळे बाजारपेठ सुध्दा वन संज्ञेखाली आहे. तसेच इरिगेशनचे डॅमही वनसंज्ञे अंतर्गत अडकले आहेत. म्हणून 1988 पासून आजमितीपर्यंत शासनाने ही वनसंज्ञा सोडविण्यासाठी काय प्रयत्न केले आहेत? कारण खाजगी क्षेत्रामध्ये देखील वनसंज्ञा लागलेली आहे. तसेच आता माननीय मंत्री महोदयांनी सांगितले की, 42 हजार हेक्टरपैकी 1800 हेक्टर क्षेत्रच वनसंज्ञेमध्ये येणार आहे. मग ती कधी येणार आहे? 1988 नंतर आता 2012 साल सुरु झाले आहे. लोकांमध्ये असंतोष निर्माण झालेला आहे आणि राज्य शासन यासाठी काही विशेष प्रयत्न करणार आहे काय? कारण याबाबतीत माननीय मंत्री महोदय एकच उत्तर देत आहेत.

यानंतर श्री.बरवड . . . . .

ता. प्र. क्र. 30669....

श्री. राजन तेली ...

आपण ही झाडे लावावीत पण ही वनसंज्ञा सोडविण्यासाठी शासन काही ठोस उपाययोजना करणार आहे का ?

श्री. भास्कर जाधव : सभापती महोदय, ही गोष्ट खरी आहे की, आम्ही जी वने राखली त्यामध्ये गुन्हा केला की काय असे लोकांना वाटले. महाराष्ट्रामध्ये दुसरीकडे भूमी उजाड होत असताना कोकणामध्ये आम्ही हिरवेगार वन राखण्याचे काम केले हा आमचा दोष आहे की काय असे लोकांना वाटले. चुकीच्या सर्व्हेमुळे त्यावेळी शेतकऱ्यांना मोठ्या प्रमाणावर त्रास झाला. परंतु हा सुप्रीम कोर्टाचा निर्णय होता. हा केंद्र शासनाचा निर्णय होता. नंतरच्या काळामध्ये त्याचा रि-सर्व्हे केला. खरे तर हे काम वन विभागाने केले नसून जिल्हाधिकार्यांनी तो रिपोर्ट दिलेला आहे. त्यानंतर एक समिती नेमली गेली. त्या समितीचा अहवाल सुप्रीम कोर्टापर्यंत जाणे आवश्यक होते. सन्माननीय सदस्यांना ते माहित आहे. आपणही त्याच भागातील आहोत. सातत्याने पाठपुरावा चालू आहे. सर्वांचा पाठपुरावा सुरु आहे. या संदर्भात अंतिम टप्प्यात आमचे म्हणणे शास्त्रशुद्ध पध्दतीने आम्ही सुप्रीम कोर्टामध्ये मांडलेले आहे. माझी खात्री आहे की, येत्या दोन-तीन महिन्यामध्ये हा प्रश्न कायमचा निकाली निघेल.

...2....

राज्याच्या सामाजिक न्याय विभागांतर्गत चालविल्या जाणाऱ्या अपंगांच्या शाळांना शासनाने अभ्यासक्रम ठरवून दिला नसल्याबाबत

(५) * ३११०२ श्री.केशवराव मानकर , श्री.विनोद तावडे , श्री.चंद्रकांत पाटील , डॉ.रणजित पाटील, श्री.नागो पुंडलिक गाणार : सन्माननीय सामाजिक न्याय व व्यसनमुक्ती कार्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्याच्या सामाजिक न्याय विभागांतर्गत चालविल्या जात असलेल्या अपंगांच्या शाळांच्या अभ्यासक्रमाकरिता २० वर्षापूर्वी मार्गदर्शक पुस्तिका तयार करण्यात आली असूनसुद्धा राज्यातील तब्बल ७३२ शाळांकरिता अद्याप अभ्यासक्रम ठरविण्यात आला नसल्याचे निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, अपंगांच्या शाळा तपासणीच्या अहवालात पाठ्यक्रमासंदर्भात कोणताही मुद्दा समाविष्ट नसून सदर शाळांना अभ्यासक्रम जाहीर करण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे,
- (३) नसल्यास, याप्रकरणी विलंब लागण्याची कारणे काय आहेत ?

श्री.शिवाजीराव मोघे : (१) हे खरे नाही.

(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री. केशवराव मानकर : सभापती महोदय, या ठिकाणी प्रश्नाला जे उत्तर दिलेले आहे त्या बाबत मी असमाधानी आहे. ८ मे, २०१२ रोजी माननीय मंत्री महोदय श्री. शिवाजीराव मोघे यांनी "सामान्य शाळेतील विद्यार्थ्यांसाठी जे अभ्यासक्रम आहेत तेच या विद्यार्थ्यांना शिकविले जातात. परंतु या शाळेतील विद्यार्थ्यांना शिकविण्याची पध्दत वेगळी असते. मतिमंद विद्यार्थ्यांसाठी कोणताही पाठ्यक्रम नाही. अपंग शाळांच्या अभ्यासक्रमासाठी लवकरच एक कमिटी नेमली जाणार असून दोन महिन्यात सुधारणा करून पाठ्यक्रम जाहीर केला जाणार आहे" असे वक्तव्य केले होते हे खरे आहे का ? या ज्या ७३२ शाळा आहेत त्यातील २० शाळा शासकीय असून ७१२ शाळा अनुदानित आहेत. अपंग, अस्थिव्यंग, मूकबधीर अशा विद्यार्थ्यांच्या या शाळा आहेत. या शाळांचे १, २, ३ असे अभ्यासक्रम ठेवलेले आहेत. आपण मागे उत्तर दिल्याप्रमाणे जर पाठ्यक्रम ठरविला असेल तर तो आम्हाला अवगत करणार का ? अपंगांच्या संबंधातील कार्यालयावर जी जबाबदारी आहे त्यामध्ये आयुक्त, उपायुक्त, सह आयुक्त आणि तज्ज्ञ अधिकारी यांनी अभ्यास करण्यासाठी ३०-४० वर्षांपासून काय काय प्रयत्न केले या संबंधातील माहिती माननीय मंत्री महोदय देतील का ?

RDB/ D/ KTG/

ता.प्र.क्र. 31102 .....

श्री. शिवाजीराव मोघे : सभापती महोदय, अपंगांच्या शासकीय 22 शाळा आहेत आणि अनुदानित शाळा 737 आहेत. ज्या अनुदानित संस्था आहेत त्या ठिकाणी 33 हजार 114 विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. सन्माननीय सदस्यांनी सांगितल्याप्रमाणे राज्य पाठ्यपुस्तक महामंडळाने जो अभ्यासक्रम दिलेला आहे तो अभ्यासक्रम आहेच पण त्याच्या सोबत ज्या वेगवेगळ्या कॅटेगरीज आहेत उदा. अंध असतील तर त्यांना अपवाद करून ब्रेल लिपीतील पुस्तके उपलब्ध करून शिकविले जाते. दुसरा अपवाद असा आहे की, त्यांना आकृती काढता येत नाही. त्या बाबतीत त्यांना सवलत देण्यात आलेली आहे. इयत्ता आठवी, नववी, दहावीकरिता तसेच इयत्ता सातवीकरिता अंकगणित, भूमिती या ऐवजी वाणिज्य अथवा संगीत हे विषय शिकविले जातात दुसरी एक सवलत त्यांना अशी दिलेली आहे की, परीक्षेच्या वेळी एक लेखनिका सोबत दिली जाते आणि त्यांना अर्धा तास वेळ दिला जातो. अशाच प्रकारे कर्णबधिरांसाठी, अस्थिव्यंगांसाठी तसेच मतिमंदांसाठी वेगवेगळ्या बाबी केलेल्या आहेत. कर्णबधिरांच्या बाबतीत आपण पाहिले तर त्यामध्ये वेगवेगळे पाच मुद्दे काढलेले आहेत. पहिली पायरी वयोगट 3 ते 4 वर्षे यामध्ये शिकविण्याची जी पध्दत आहे त्यात भाषा, मुखवाचन, वाचनपूर्व तयारी, लेखनपूर्व तयारी, मनोरंजन, बडबडगीते, नाचगाणी, गोष्टी, संगीत, संख्याओळख अशा वेगवेगळ्या बाबी आहे. याची सविस्तर माहिती माझ्याकडे आहे. त्याची एक प्रत मी सन्माननीय सदस्यांना देऊ शकतो.

श्री. रामनाथ मोते : सभापती महोदय, अपंगांच्या ज्या शाळा आहेत त्यांच्या अभ्यासक्रमाच्या संदर्भातील हा विषय आहे. खरे म्हणजे या शाळांना सामाजिक न्याय विभागाकडून फक्त अनुदान देण्याचे काम केले जाते. राज्याची जी शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण संस्था आहे ती आपल्या संपूर्ण राज्याचा अभ्यासक्रम, पाठ्यक्रम ठरविण्याचे काम तज्ज्ञ लोकांच्या माध्यमातून करते. सामाजिक न्याय विभागाने या शाळांसाठी अनुदान द्यावे पण जो अकॅडमिक विषय आहे तो एसईआरटीकडे देणार का आणि त्यांच्या सल्ल्यानुसार जो काही अभ्यासक्रम असेल, पाठ्यक्रम असेल तो राबविण्याच्या संदर्भात सामाजिक न्याय विभाग भूमिका स्वीकारणार का ?

यानंतर श्री. खंदारे .....

ता.प्र.क्र.31102....

श्री.शिवाजीराव मोघे : सभापती महोदय, अपंग शाळांचा अभ्यासक्रम सामाजिक न्याय विभाग ठरवित नाही. या विषयातील तज्ज्ञांनीच हा अभ्यासक्रम ठरविलेला आहे आणि तो सध्या सुरु आहे.

श्री.हेमंत टकले : सभापती महोदय, अपंग मुलांच्या शिक्षणाबद्दलचा हा एक अतिशय महत्वाचा प्रश्न आहे. केंद्र सरकारने राष्ट्रीय शिक्षण योजना जाहीर केलेली आहे. त्या योजनेमार्फत आता सगळ्याच अपंग विद्यार्थ्यांना वेगवेगळ्या शाळांमध्ये इंटीग्रेटेड एज्युकेशनच्या पुढे जाऊन इन्क्ल्यूजिव्ह एज्युकेशन देण्याची गरज निर्माण झालेली आहे. सर्व शिक्षा अभियान योजनेतर्गत अपंग विद्यार्थ्यांसाठी पूर्वी केंद्र सरकारची योजना चालू होती. 8 अपंग मुलांमागे एक शिक्षक देण्याची योजना सुध्दा सर्व शिक्षा अभियानमध्ये अंतर्भूत आहे. परंतु राज्यातील परिस्थिती अशी आहे की, अपंग शाळांमध्ये विशेष शिक्षकांच्या जागाच भरल्या गेलेल्या नाहीत. मंत्री महोदयांनी उत्तरामध्ये अपंगासाठी लागणाऱ्या साधनांचा उल्लेख केला आहे. मी अंध विद्यार्थ्यांसाठी आवश्यक असणाऱ्या साधनांबाबत सांगेन की, ज्यांना ब्रेल लिपीतील पुस्तके, रेकॉर्डेड कॅसेट्स्ची आवश्यकता आहे. आपण त्यांना ऐच्छिक विषय म्हणून महत्वाचे विषय बांद करित गेलो तर अपंग विद्यार्थ्यांकडे असलेली क्षमता कमी केल्या सारखे होईल. त्यांना गणित हा विषय न शिकविण्याचे ठरविले तर पुढे त्याची क्षमता कमी होत जाते. त्यामुळे या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिकदृष्ट्या संपन्न करण्याची उपाययोजना सामाजिक न्याय विभागाने केल्याचे दिसून येत नाही. अपंगाच्या शाळांमधील विद्यार्थी व शिक्षक यांचे प्रमाण व्यस्त आहे. विदर्भामध्ये एक शाळा तर अशी आहे की त्या शाळेत 3 विद्यार्थी आहेत आणि 7 शिक्षक आहेत आणि त्या शाळेला पूर्ण अनुदान मिळत आहे. ही सगळी विषमता या शाळांमध्ये आहे. त्याची चौकशी करून नवीन आखणी करण्याचा शासनाचा विचार आहे काय ?

श्री.शिवाजीराव मोघे : सन्माननीय सदस्यांनी 2-3 प्रश्न विचारलेले आहेत. अपंगांचा अभ्यास तज्ज्ञ, संस्था यांच्याकडून तयार केला जातो. त्यानुसार या विद्यार्थ्यांना ऐच्छिक विषय शिकविले जातात. सर्वसाधारण शाळांमधून अपंग मुलांना शिक्षण मिळाले पाहिजे, हे म्हणणे खरे आहे. त्यांना त्या शाळांमधून शिक्षण मिळाले पाहिजे असे सन्माननीय सदस्यांचे म्हणणे आहे.

सभापती : प्रश्नोत्तराचा तास संपला आहे.

2....

सभागृहाच्या कामकाजासंबंधी

सभापती : आजच्या कामकाज पत्रिकेवर अतारांकित प्रश्नोत्तराच्या याद्या सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे, कागदपत्रे सभागृहासमोर ठेवणे, अशासकीय विधेयके व ठराव समितीचे प्रतिवृत्त सादर करणे, नियम 93 अन्वयेच्या सूचना या बाबी नमूद केलेल्या आहेत. हे सर्व कामकाज नंतर घेण्यात येईल. आजच्या कामकाज पत्रिकेवर पाचव्या क्रमांकावर बेळगांव महानगरपालिकेच्या बरखास्तीच्या संदर्भातील विषय नमूद केलेला आहे. हा विषय प्रथम चर्चेसाठी घेण्यात येईल.

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

पु.शी.: कर्नाटक सरकारने बेळगांव महानगरपालिका बरखास्त करण्याच्या बेकायदेशीर व घटनाबाह्य केलेल्या कृतीच्या संदर्भात निषेध करुन केंद्र शासनाकडे करावयाची शिफारस

मु.शी.: कर्नाटक सरकारने बेळगांव महानगरपालिका बरखास्त करण्याच्या बेकायदेशीर व घटनाबाह्य केलेल्या कृतीच्या संदर्भात निषेध करुन केंद्र शासनाकडे करावयाच्या शिफारशीसंबंधी ठराव.

सभापती : दिनांक 11 जुलै, 2012 रोजी सर्वश्री विनोद तावडे, दिवाकर रावते, पांडुरंग फुंडकर, रामदास कदम, श्रीमती शोभा फडणवीस, डॉ.दीपक सावंत, श्री.रामनाथ मोते, डॉ.नीलम गो-हे, सर्वश्री चंद्रकांत पाटील, केशवराव मानकर, सय्यद पाशा पटेल, परशुराम उपरकर, डॉ.रणजित पाटील आणि श्री.गोपीकिशन बाजोरिया यांनी त्याचप्रमाणे दिनांक 9 जुलै, 2012 रोजी सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत पाटील यांनी बेळगांव महानगरपालिका बरखास्त करण्याचा कर्नाटक सरकारचा निर्णय कर्नाटक उच्च न्यायालयाने दिनांक 19 जून, 2012 रोजी रद्द करणे, तथापि, सदर निर्णय कर्नाटक शासनाने धुडकावून बेळगांव महानगरपालिका पुन्हा बरखास्त करणे, सदर प्रकरण सर्वोच्च न्यायालयात प्रलंबित असतानाही कर्नाटक शासनाची ही बेकायदेशीर कृती असल्याने सर्वोच्च न्यायालयाचा निकाल लागेपर्यंत बेळगांव सीमा भाग केंद्रशासित प्रदेश करण्याबाबत केंद्र शासनाला शिफारस करण्याची आवश्यकता,

यानंतर श्री.शिगम....

सभापती...

या विषयी चर्चा करण्यासाठी आजचे सभागृहापुढील सर्व कामकाज बाजूला ठेवावे अशा प्रकारची नियम 289 अन्वये सूचना केलेली आहे. परंतु मी सभागृहापुढील कामकाज बाजूला न ठेवता या सूचनेच्या अनुषंगाने सन्माननीय सभागृहाचे नेते, सन्माननीय विरोधी पक्षनेते आणि सन्माननीय गट नेते यांचे विचार या ठिकाणी समजून घेणार आहे. याच संदर्भात सभापती या नात्याने मी खालील ठराव सदनाने पारित करण्यासाठी आपणा समोर सादर करतो .

"बेळगांव महानगरपालिका बरखास्तीचा कर्नाटक शासनाचा आदेश कर्नाटक उच्च न्यायालयाच्या धारवाड खंडपीठाने रद्दबातल ठरविलेला असतानाही व महानगरपालिकेच्या नगरसेवकांचे म्हणणे ऐकण्याचे आदेश दिलेले असतानाही, न्यायालयाच्या निर्णयाचा मतितार्थ लक्षात न घेता, कर्नाटक शासनाने बेळगांव महानगरपालिका भाषिक द्वेषातून पुन्हा बरखास्त केली आहे.

कर्नाटक सरकारच्या या अन्यायकारक व नियमबाह्य कृतीबाबत संपूर्ण महाराष्ट्रात संतापाची लाट उसळली असून राज्यात तीव्र असंतोष पसरलेला आहे.

भाषिक अल्पसंख्याक असणाऱ्या मराठी जनतेवर अन्यायकारक असलेल्या, कर्नाटक सरकारच्या या बेकायदेशीर व घटनाबाह्य कृतीबाबत हे सभागृह तीव्र निषेध व्यक्त करते.

तसेच, बेळगांव महानगरपालिकेची बरखास्ती रद्द करून, ही महानगरपालिका पुनःस्थापित करावी, अशा प्रकारचे निदेश केंद्र शासनाने कर्नाटक शासनाला द्यावेत, अशीही शिफारस ही विधानपरिषद केंद्र शासनाला करीत आहे.

महाराष्ट्र कर्नाटक सीमा प्रश्नाबाबत सर्वोच्च न्यायालयात असलेल्या प्रकरणाचा निकाल लागेपर्यंत हा प्रदेश केंद्रशासित करावा, अशीही शिफारस ही विधानपरिषद केंद्र शासनाला करीत आहे."

आता सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम मंत्री श्री. छगन भुजबळ हे शासनाच्या वतीने आपले विचार मांडतील.

...2..

श्री. छगन भुजबळ (सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री) : सभापती महोदय, सभागृहाच्या वतीने हा जो ठराव येथे मांडलेला आहे त्याला शासनाच्या वतीने संपूर्ण पाठिंबा देण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, गेल्या 56 वर्षांहून अधिक काळ बेळगाव-कारवार या सीमा भागातील मराठी भाषिकांची लढाई सुरु आहे. ही लढाई कशासाठी आहे ? दुसरे काही मागण्यासाठी ही लढाई नाही. या देशाने पाटस्कर निवाडा मान्य केला आणि त्या नुसार भाषिक राज्ये निर्माण झाली. त्यावेळी महाराष्ट्र राज्याची निर्मिती होत असताना, आम्ही सुध्दा पूर्णपणे मराठी आहोत, आमची भाषा मराठी आहे म्हणून आम्हाला महाराष्ट्रामध्ये सामील करून घ्या असा या भागातील मराठी जनतेने आग्रह धरला. खरे तर ही मागणी एवढी रास्त होती की त्यामध्ये अधिक काही विचार करण्याचे कारण नव्हते. खेडे हा घटक पाहणे, भाषिक राज्याची सलगता पाहणे अशा दोन-तीन निकषामध्ये हा सीमा प्रदेश मोडत होता आणि या प्रदेशाची भौगोलिक सलगता महाराष्ट्राला असल्यामुळे हा प्रदेश महाराष्ट्रामध्ये सामील करून घेतला पाहिजे अशी त्या भागातील जनतेची मागणी आहे.

...नंतर श्री. गिते....

श्री.छगन भुजबळ....

हा भाग काही कर्नाटकच्या मध्ये कुठे तरी येतो असे काही नाही. सलगता आहे, खेडे घटक आहे, राज्य रचनेप्रमाणे तो भाग बरोबर आहे, या सर्व गोष्टी बरोबर असताना हा प्रदेश त्यावेळी महाराष्ट्रात यावयास पाहिजे होता. दुर्दैवाने तसे झाले नाही. खेडे हा घटक, भौगोलिक सलगता, मराठी भाषिक किंवा कन्नड भाषिक लोकांची सापेक्ष बहुसंख्या, वस्ती नसलेले खेडे, जमीनधारक ज्या राज्यात असतील त्या राज्यात समाविष्ट करण्यात यावे आणि लोकेच्छा या सगळ्या अटी मराठी भाषिक पूर्ण करित होते. प्रत्येक खेडयामध्ये एक-एक घटक पाहिला तर तो मराठी भाषिक आहे. तेथे भौगोलिक सलगता आहे. लोकेच्छा निश्चितपणे आहे. आम्हाला महाराष्ट्रामध्ये सामील करा या लढाईमध्ये त्या भागातून त्या वेळी सात ते आठ आमदार निवडून आले. हा एकंदरीत आग्रह पाहिल्या नंतर केंद्र शासनाने 1966 मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाचे भूतपूर्व न्यायमूर्ती श्री.मेहरचंद महाजन यांच्या नेतृत्वाखाली एक सदस्यीय आयोग नेमला. या ठिकाणी काही निकषाचा मधाशी उल्लेख केला. त्या निकषाच्या जोरावर त्यांनी या बाबतीत निष्कर्ष द्यावा, निर्णय द्यावा अशा प्रकारची भूमिका केंद्र सरकारने घेतली. महाजन आयोगाने 1967 मध्ये केंद्र शासनाला अहवाल दिला. त्याच्यामध्ये कर्नाटक राज्यातील केवळ 264 गावे आणि शहरे महाराष्ट्र शासनाला हस्तांतरित करण्याची शिफारस केली. तसेच महाराष्ट्रातील 247 गावे आणि शहरांचा कर्नाटक राज्यात समावेश करण्याची शिफारस केली. मधाशी मी सूत्र वाचून दाखविले. त्या सुत्राप्रमाणे 865 शहरे आणि गावे महाराष्ट्रात यावयास पाहिजे होती आणि कर्नाटक राज्यामध्ये 213 गावे आणि शहरे यांचा नव्याने समावेश झाला पाहिजे होता. त्यामुळे सहाजिकच आहे की, 865 गावे आणि शहरांऐवजी 247 एवढीच गावे आणि शहरे जोडण्याचा अहवाल महाजन आयोगाने दिला. त्यावेळेला संपूर्ण महाराष्ट्रामध्ये फार मोठा आगडोब उसळला. महाराष्ट्रातील जनतेमध्ये संतापाची लाट उसळली होती.

सभापती महोदय, या राज्याचे माजी मुख्यमंत्री बॅ.अंतुले यांनी या गोष्टीवर प्रकाश टाकणारे अभ्यासपूर्ण पुस्तक लिहिले. ते पुस्तक लिहिताना त्यांनी कौशल्य ओतलेले होते. श्री.महाजन हे कुठे, कुठे चुकले आहेत या बाबतीत त्यांनी आपल्या पुस्तकात उल्लेखही केलेला आहे. त्या नंतर महाजन आयोगाचा अहवाल तसाच ठेवला गेला, तो अहवाल तसाच ठेवला गेल्याने आमची 865

2...

श्री.छगन भुजबळ...

गावे-शहरे कर्नाटकमध्ये राहिली आणि त्यांची 247 गावे-शहरे ही महाराष्ट्रात राहिली. यामध्ये महाराष्ट्राचे नुकसान झाले. महाराष्ट्राचे नुकसान होत आहे हे पाहून त्यावेळच्या महाराष्ट्रातील अनेक आमच्या नेत्यांनी अंदोलनाची भूमिका घेतली. सेनापती बापट उपोषणाला बसले. संपूर्ण महाराष्ट्र त्यांच्या पाठीशी उभा राहिला. त्यावेळी श्रीमती इंदिरा गांधी यांनी मध्यस्थी केली आणि बापट यांना सांगितले की, हा प्रश्न धसास लावते. आपण उपोषण सोडा. त्यांच्या सांगण्यावरून बापट यांनी उपोषण सोडले.

महोदय, या भाषिक प्रदेशामध्ये श्री.बाबुराव ठाकूर सारख्या अनेक नेत्यांनी एकत्र येऊन लढा सुरु केला. ते नेते अनेक वेळा तुरुंगात गेले. या मागणीसाठी त्या प्रदेशातील हजारो लोक तुरुंगात गेले. त्या ठिकाणी वेगवेगळ्या निवडणुका झाल्या.

यानंतर श्री. कानडे....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नही

श्री. छगन भुजबळ .....

प्रत्येक निवडणूक त्या काळात महाराष्ट्र एकीकरण समितीने जिंकली होती. त्यावेळी निवडणुकीमध्ये एकच अजेंडा होता की आम्हांला महाराष्ट्रामध्ये जायचे आहे. समितीचे नांव सुध्दा महाराष्ट्र एकीकरण समिती असे होते. निवडणुकीच्या काळात दुसरा विषयच नव्हता. हा विषय घेऊन त्या काळात बेळगांव भागात जेवढ्या म्हणून निवडणुका झाल्या या सातत्याने जिंकण्यात आल्या. परंतु कर्नाटक सरकार जरासुध्दा हलायला तयार नाही. वर्षे पुढे पुढे जात राहिली. वयोवृद्ध बाबुराव ठाकूर आजारी पडले. त्यांच्या शेवटच्या घटकेच्या वेळी त्यांनी बाळासाहेब ठाकरे यांचा हात आपल्या हातात घेतला आणि सांगितले की मी हे काम करू शकलो नाही. आता ही जबाबदारी मी तुमच्यावर सोपवीत आहे. एवढे सांगून त्यांनी आपला प्राण सोडला.

सभापती महोदय, शिवसेनेने सुध्दा यासंदर्भात फार मोठे रणकंदन महाराष्ट्रात उभे केले. कै. मोरारजी देसाई यांची गाडी माहीम-शिवाजी पार्कच्या दरम्यान अडविली. त्यावेळेस जे पोलीस कमिशनर होते त्यांनी मोरारजी देसाईंना सांगितले होते की, माहीम-शिवाजी पार्क भागात प्रचंड मोठा जमाव आहे म्हणून कारने न जाता आपण हेलीकॉप्टरने जावे. परंतु मोरारजीभाईंनी गाडीने जाण्याचा आग्रह धरला आणि त्या गर्दीतून गाडी हाकलल्यानंतर अनेक शिवसैनिक जखमी झाले. मुंबईमध्ये आगडोंब उसळला. सतत तीन दिवस मुंबई जळत होती. संपूर्ण कारभार बंद होता. संपूर्ण मराठी भाषिक पुढे आले होते. एस.एम.जोशी, ना.ग.गोरे आणि सीमा भागातील असंख्य लोक सर्व पक्षाचे लोक याविषयावर एकत्र आले. शरद पवार साहेब सुध्दा बरोबर आले. त्यानंतर सुध्दा अनेक आंदोलने झाली. इतरही मार्ग अवलंबिले गेले. परंतु यासंदर्भात न्याय मिळाला पाहिजे याबद्दल कुणाचेही दुमत नव्हते. वारंवार या सभागृहामध्ये एक मताने ठराव पास करण्यात आला. विधानसभेमध्ये देखील ठराव पास करण्यात आला. अनेक वेळा सभा तहकुबी झाल्या. अनेक वेळेला ठराव झाले. महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमाप्रश्न सुटला पाहिजे यासाठी पूर्ण शक्तीनिशी या संदर्भात उभारलेल्या चळवळीच्या पाठीमागे आपल्याकडील लोक उभे राहिले. बाळासाहेब ठाकरे, दत्ताजी साळवी, मनोहर जोशी यांना अटक झाली. बाळासाहेब ठाकरे यांनी तुरुंगातून आदेश काढले की, आता थांबा. कारण हे आंदोलन दुसऱ्या कोणत्या मार्गाने कुणाच्या हातात जाते की काय अशी परिस्थिती निर्माण झाली. आंदोलन निवळले. मुंबई शांत झाली. परंतु या चळवळीच्या माध्यमातून महाराष्ट्राने हे दाखवून दिले की याबाबतीत आम्ही किती आग्रही आहोत. परत एकदा

...2..

आंदोलन सुरु झाले. आंदोलनाच्या मार्गाने हा प्रश्न सुटेल की काय असे वाटू लागले. केंद्रातील गृहमंत्री आणि पंतप्रधान हेसुद्धा सांगू लागले की याबाबतीत आता काहीतरी करू या. आता आंदोलन थांबले पाहिजे अशी भूमिका घेतली गेली. 1982 साली परत एकदा एक कमिटी निर्माण झाली. एस.एम.जोशी, शरद पवार, ना.ग.गोरे, बाळासाहेब ठाकरे सगळे नेते यामध्ये सामील झाले. कोल्हापूरचे श्री. एन.डी.पाटील साहेब सुद्धा यामध्ये होते. ते तर पहिल्यापासूनच याबाबतीत आग्रही होते. सगळे लोक गोळा झाले आणि त्यांनी सांगितले की, परत एकदा आंदोलन झाले पाहिजे. श्री. शरद पवार यांना पहिल्यांदा बेळगावात अटक झाली. दुसरा क्रमांक शिवसेनेचा होता.त्या लढ्याचे नेतृत्व शिवसेनेच्या वतीने बेळगांवमध्ये माझ्याकडे होते. माझ्याबरोबर हजारो शिवसैनिक होते. प्रत्येक रस्ता बंद,विमानतळ बंद, चौकशी सुरु होती.

नंतर श्री.भोगले

श्री.छगन भुजबळ.....

त्यावेळी श्री.रामकृष्ण हेगडे हे कर्नाटक राज्याचे मुख्यमंत्री होते. कोणत्याही परिस्थितीत शिवसेनेच्या लोकांना आपल्या राज्यात येऊ द्यायचे नाही यासाठी कर्नाटक राज्याने प्रचंड पोलीस बंदोबस्त ठिकठिकाणी उभा केलेला होता. आम्ही कोल्हापूरच्या मार्गाऐवजी गोवा मार्गाने कर्नाटकात गेलो. कोणाला कळू नये म्हणून वेश सुध्दा बदलले. ठरलेल्या वेळी आम्ही हजारांच्या संख्येने बेळगावमध्ये प्रवेश केला. हुतात्मा चौक आणि संभाजी चौकामध्ये हजारांचा जनसमुदाय जमला होता. हा जनसमुदाय प्रक्षुब्ध झालेला होता. त्यांना कोणत्याही परिस्थितीत येऊ द्यायचे नाही असे कर्नाटक राज्याच्या पोलिसांनी ठरविले होते. त्यामुळे गोळीबार सुरु झाला. प्रचंड प्रमाणात लाठीमार सुरु झाला. या गोळीबारामध्ये 6 ते 7 लोक जागच्या जागी ठार झाले.

सभापती महोदय, खालच्या सभागृहात आजही सदस्य असलेल्या माननीय सदस्यांनी यामध्ये भाग घेतला होता. पोलीस लाठीमारामध्ये कित्येकांची डोकी फुटली होती. परंतु कोणी मागे हटले नाहीत. शेवटपर्यंत तेथे जाऊन लोकशाही मार्गाने आपले मत मांडण्याचा अधिकार आहे हे दाखवून दिले गेले. लोकांना अटका झाल्या. कोणत्या जेलमध्ये कोणाला डांबण्यात आले आहे याचा कोणाला मागमूस नव्हता. श्री.एन.डी.पाटील यांना अटक झाली. प्रत्येक नेत्याला वेगवेगळ्या ठिकाणी अटकेत ठेवण्यात आले. कोणता नेता कोणत्या जेलमध्ये आहे याची मुंबईतील लोकांना कोणतीही माहिती नव्हती. नंतर पोलिसांना मारहाण केल्याच्या आरोपावरून आमच्यावर केसेस दाखल करण्यात आल्या. हा सगळा प्रवास फार मोठा आहे.

सभापती महोदय, प्रत्येक वेळेला महाराष्ट्र सीमा प्रश्नाच्या पाठीमागे उभा राहिला. प्रत्येक वेळेला दिल्लीतील केंद्र सरकारने हेच सांगितले की, आता हा प्रश्न आम्ही सोडवू. आता प्रश्न सुटेल असे वाटायला लागले. किती लोकांनी बलिदान दिले याची गणती नाही. मोठया प्रमाणात लोकांनी आपल्या प्राणाची आहुती दिली. कित्येकांचे आयुष्य उद्ध्वस्त झाले. कित्येक लोक महिनोन्महिने जेलमध्ये राहिले. त्यामध्ये पुढारी, सामान्य जनता यांचा समावेश होता. दुर्दैव असे की, कर्नाटक राज्यात कधी काँग्रेस, कधी भारतीय जनता पक्ष, कधी जनता पक्ष अशी वेगवेगळी सरकारे सत्तेवर आली, केंद्र स्तरावर सुध्दा त्याचप्रकारे वेगवेगळी सरकारे सत्तेवर येऊनही या प्रश्नामध्ये मार्ग निघायला तयार नाही.

..2..

श्री.छगन भुजबळ.....

सभापती महोदय, कर्नाटक राज्यात कोणत्याही पक्षाचे सरकार सत्तेवर आले तरी ते सरकार त्याच राज्याच्या बाजूने बोलणार, महाराष्ट्राची बाजू घेणार नाही आणि हा वादग्रस्त प्रदेश महाराष्ट्र राज्याला मिळणार नाही. त्या राज्यातील सर्व खासदारांनी आपली सर्व शक्ती दिल्लीमध्ये पणाला लावली. केंद्र स्तरावरील सर्व कारवाई थांबली. या प्रश्नावर निर्णय न घेता हा प्रश्न पुढे ढकलण्याचा कार्यक्रम 50 वर्षे तसाच चालत आलेला आहे. हा विषय सुप्रीम कोर्टामध्ये घेऊन जायचे ठरविण्यात आले.

सभापती महोदय, सुप्रीम कोर्टामध्ये हा विषय गेला आणि त्या वेळेला सुप्रीम कोर्टामध्ये महाराष्ट्र राज्याची बाजू मांडण्यासाठी अॅड.अरविंद सावंत, सेवानिवृत्त मुख्य न्यायाधीश, केरळ उच्च न्यायालय आणि अॅड.मुरलीधर भंडारे यांची नियुक्ती केली गेली. या केसमध्ये श्री.एन.डी.पाटील आणि त्यांचे सगळे सहकारी सातत्याने त्यांना मदत करीत होते. सीमा भागातील मंडळी सुध्दा तेथे उपस्थित होती. आपल्याला कल्पना आहे की, न्यायालयीन बाब म्हटल्यानंतर ती पुढे पुढे चालत असते. अनेकांनी आम्हाला सूचित केले होते की, न्यायालयात गेल्यानंतर तुम्हाला नक्की न्याय मिळेल. सुप्रीम कोर्टाकडून जो न्याय दिला जाईल तो आम्हा सर्वांना एकावा लागेल. त्यामध्ये राजकारण नसणार म्हणून आशा निर्माण झाली की, तेथे न्याय मिळू शकेल. तेथे आपली बाजू मांडण्यासाठी चांगले वकील उभे राहिले पाहिजेत म्हणून अॅड.हरिष साळवे, अॅड.के.आर.पराशरन, अॅड.विनोद बोबडे, अॅड.राजू रामचंद्रन, अॅड.श्रीमती अपराजिता सिंग यांना नेमण्यात आले.

नंतर श्री.खर्चे...

श्री. छगन भुजबळ .....

असे मोठमोठे वकील आपण दिले. कोर्टात आपली बाजू जास्तीत जास्त चांगली मांडण्यासाठी आग्रह धरला व या वकीलांची नियुक्ती केली. आपण जी सर्वोच्च कमिटी नेमली होती त्या कमिटीचाच हा निर्णय होता. या भागात आपले आठ-आठ आमदार निवडून येत होते पण कालांतराने ते चित्र बदलून ही संख्या आता कमी झाली आहे. दरम्यानच्या काळात या भागात कानडी भाषेची सक्ती सुरु झाली. त्यात रेशन कार्ड कानडीतून मिळू लागले, शाळेचा दाखला सुध्दा त्याच भाषेतून घेण्याची सक्ती करण्यात येते. मराठी लोकांना ते वाचता येत नव्हते म्हणून त्यांनी कर्नाटक शासनाच्या या निर्णयाचा निषेध केला पण त्याचा काहीच फायदा झाला नाही, उलट त्या सरकारचे ते काम तसेच पुढेही सुरु राहिले.

एवढेच नव्हे तर बेळगांव शहरालाच उप राजधानीचा दर्जा देऊन एक अधिवेशन तेथे घ्यावे असा प्रयत्न कर्नाटक सरकारने सुरु केला व त्यासाठी बेळगांवला विधानसभेचे बांधकाम सुरु करण्यात आले. या निर्णयाला प्रा. एन.डी. पाटील यांच्या नेतृत्वाखाली बेळगांव वासियांच्या वतीने आंदोलन केले व कर्नाटक सरकारला सांगण्यात आले की, आम्हाला सरकारचा हा निर्णय मान्य नाही. आंदोलनकर्त्यांनी सांगितले की, ज्यावेळेस कोर्टात लढा चालू आहे, सुप्रीम कोर्टासमोर केस सुरु आहे अशा वेळेस इतर मार्गांनी अशा प्रकारचा आग्रह धरून उप राजधानी तसेच विधानसभेचे अधिवेशन घेण्यासाठी बांधकाम करणे योग्य नाही. खरे तर या गोष्टी जाणुनबुजून आंदोलनकर्त्यांच्या व मराठी बांधवांच्या जखमेवरील खपली काढण्याचे काम कर्नाटक सरकारच्या वतीने सातत्याने करण्यात आले. हे सर्व प्रयत्न होत असताना विरोध केला म्हणून त्या लोकांना अटक तर झालीच पण सरकारच्या निर्णयाच्या विरोधात आवाज उठविला म्हणून आणि महाराष्ट्र सरकारच्या वतीने प्रधान मंत्र्यांबरोबर बैठक झाली, केंद्रीय गृह मंत्र्यांनाही मुख्यमंत्री भेटले हे कारण सांगून त्यांच्यावर राजद्रोहाचे खटले दाखल करण्याचे कर्नाटक सरकारने ठरविले.

महोदय, बेळगांव महानगरपालिकेत मराठी बांधवांचे प्रमाण जास्त असल्याने ती बरखास्त करण्यात आली. हे प्रकरण कोर्टात गेल्यानंतर कोर्टाने सुध्दा म्हणणे ऐकून घेतल्याशिवाय कर्नाटक सरकारला अशा प्रकारे बेळगांव महापालिका बरखास्त करता येणार नाही असा निर्णय दिला. त्यानंतर कर्नाटक सरकारने 57 नगरसेवकांचे म्हणणे ऐकून घेतले, त्यानंतर त्यांच्या

....2

श्री. छगन भुजबळ .....

उद्देशाप्रमाणे महापालिका बरखास्त करता येणार नव्हती म्हणून कर्नाटक सरकारकडून नवीनच प्रश्न उपस्थित करण्याचे प्रयत्न सुरु झाले. त्यात मग महानगर पालिकेच्या सभा वेळेवर होत नाहीत, नियमानुसार सभा घेतल्या जात नाहीत तर त्या कमीच घेतल्या जातात. अशा प्रकारे काही ना काही खुसपट काढून काम करू न देणे ही त्या शासनाची भूमिका आहे. वास्तविक भारतात लोकशाही अस्तित्वात आहे, या लोकशाहीत सुध्दा जसे धार्मिक अल्पसंख्याकांना अधिकार आहेत तसेच भाषिक अल्पसंख्याकांनाही अधिकार आहेत. कर्नाटक राज्यात जो मराठी भाषिक आहे तो अल्पसंख्य म्हणूनच असल्याने त्यांना त्यांचे मत मांडण्याचा अधिकार घटनेनेच दिलेला आहे, आंदोलन करण्याचा अधिकार मिळालेला आहे, वर्तमानपत्र चालविण्याचा अधिकार प्राप्त होतो. या सर्व बाबतीत विरोधी करण्याचे काम केले म्हणून पुन्हा बेळगांव महानगर पालिका बरखास्त करण्यात आली अशी वस्तुस्थिती आहे. आता हे असेच किती दिवस चालावयाचे हा प्रश्न निर्माण होत आहे. अनेक वेळा आपण जरी विचार करित असलो तरी आता अशा प्रकारे अन्याय झाला म्हणून काहीच करू नये असे सुध्दा नाही. महाराष्ट्र राज्य या गोष्टी अशा सहजासहजी सोडू शकत नाही. संपूर्ण राज्यातील 11 कोटी जनतेचे प्रतिनिधीत्व करणारे हे विधिमंडळाचे सभागृह आहे.

यानंतर श्री. जुन्नरे .....

श्री. छगन भुजबळ ....

अशा गोष्टींचा विरोध दर्शवला गेलाच पाहिजे. महाराष्ट्रातील 11 कोटी जनतेचे म्हणणे काय आहे हे या सभागृहात दाखवले गेलेच पाहिजे. परंतु हा विरोध फक्त लोकशाही मार्गाने दाखविला गेला पाहिजे. सीमावादाच्या संदर्भात सुप्रीम कोर्टाने जुलै महिन्याची तारीख दिली होती व निर्णयाच्या संदर्भात आपले म्हणणे मांडण्यासाठी 10-15 दिवसांचा वेळ सुध्दा त्यांनी दिलेला होता. हा विषय सुप्रीम कोर्टात चर्चेला येत आहे, प्रतिज्ञापत्र केले जात आहेत व त्यामुळे अशा वेळेस सबुरीचे धोरण पत्करून तेथील सरकारने या गोष्टी सहन केल्या पाहिजेत व सुप्रीम कोर्टाचा जो काही निकाल येईल त्या प्रमाणे वागले पाहिजे. परंतु आपण न्याय देवतेचे ऐकावयाचेच नाही, लोकशाहीचे ऐकावयाचेच नाही असे ठरवले तर लोकशाही कशी काय जीवंत राहणार ?

सभापती महोदय, बेळगावची महानगरपालिका पुन्हा प्रस्थापित झाली पाहिजे अशी आमची सर्वांची ठाम भूमिका आहे. सीमा भागातील बांधवांवर वारंवार होणारे अत्याचार थांबविले गेले पाहिजेत. या देशात अनेक केंद्रशासित प्रदेश आहेत त्यामुळे हा सीमा भाग देशील केंद्रशासित व्हावा अशा प्रकारची मागणी या ठरावात करण्यात आलेली असून या मागणीला पाठिंबा देण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, मला कल्पना आहे की, कर्नाटकचे सरकार अतिशय निगरगट्ट आहे. कर्नाटकामध्ये सीमा भागातील लोकांवर आतापर्यंत अन्याय करणारी जी काही सरकारे होऊन गेली तसेच यावेळचेही सरकार आहे. त्यांना कितपत यश मिळेल याची मला कल्पना नाही. महाराष्ट्राचे यासंदर्भात जे काही म्हणणे आहे ते लोकशाहीच्या मार्गाने मांडले गेलेच पाहिजे. एवढेच नाही तर संसदेमध्ये सर्व पक्षांच्या खासदारांनी, मग त्यामध्ये काँग्रेस, एनसीपी, शिवसेना, बीजेपी या पक्षांच्या सर्व खासदारांनी एकमुखाने संसदेमध्ये निषेध केला पाहिजे व केंद्र सरकारचे लक्ष वेधून घेतले पाहिजे. अशा रीतीने बेळगावकरांवर अन्याय कोणीही करू शकणार नाही, किंबहुना सीमा भागातील जनतेचा आवाज उठविण्याचे काम जसे या सभागृहात होते तसे काम संसदेमध्ये झाले पाहिजे. माझी खात्री आहे की, सीमा भागाच्या संदर्भातील ठराव आपल्या दोन्ही सभागृहात मंजूर झाल्यानंतर संसदेमधील आपले सर्व खासदार एकत्र होऊन आवाज

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

R-2

SGJ/ D/ MMP/

12:30

श्री. छगन भुजबळ ....

उठवल्याशिवाय राहणार नाहीत. या ठरावाच्या माध्यमातून सीमा भागातील मराठी भाषिक जनतेला आम्ही दिलासा देत आहोत, या लढ्यात आम्ही तुमच्या बरोबर असून आम्ही सर्व शक्ती तुमच्या पाठीशी उभी करणार आहोत व अशा प्रकारचा दिलासा देण्याचे काम या ठरावाच्या माध्यमातून होणार असल्यामुळेच आम्ही या ठरावाला पाठिंबा देत आहोत.

धन्यवाद.

..3..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. विनोद तावडे (विरोधी पक्ष नेता) : सभापती महोदय, सीमावासीय मराठी भाषिकांच्या समर्थनार्थ हा ठराव दोन्ही सभागृहात मांडला गेला असून त्या ठरावाला पाठिंबा देण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, कर्नाटक राज्यात भारतीय जनता पक्षाचे सरकार असल्यामुळे महाराष्ट्रातील भारतीय जनता पक्षाच्या कार्यकर्ते या ठरावाच्या बाजूने काय बोलतील याबाबत आमचे मित्र आमच्याकडे पाहत असतात. भारतीय जनता पक्षाचे विधानसभेचे विरोधी पक्ष नेते श्री.एकनाथराव खडसे, भारतीय जनता पक्षाचे प्रदेशाध्यक्ष श्री. सुधीर मुनगंटीवार तसेच सन्माननीय सदस्य श्री. पांडुरंग फुंडकर यांनी सुध्दा यासंदर्भात वेळोवेळी विचार मांडलेले आहेत. भारतीय जनता पक्ष सीमा भागातील मराठी भाषिकांच्या पाठीशी 100 टक्के उभा आहे एवढे मी या निमित्ताने सांगू इच्छितो.

यानंतर श्री. भारवि....

श्री.विनोद तावडे...

त्यामुळे 19 जून 2012 रोजी कर्नाटक उच्च न्यायालयाने बेळगाव महापालिका बरखास्त करण्या विरुद्ध आदेश दिला. कर्नाटक उच्च न्यायालयाने बरखास्ती रद्द केली होती. त्यामुळे पुन्हा महापालिका स्थापन करण्यात आली. पण उच्च न्यायालयाच्या आदेशा नंतर देखील पुन्हा बेळगाव महापालिका बरखास्त करण्याचा निर्णय सरकारने घेतला म्हणून मी तेथील माननीय मुख्यमंत्र्यांना फोन केला व विचारणा केली. तेव्हा मी कर्नाटक उच्च न्यायालयाच्या जजमेंटची प्रत मागविली. त्यात नमूद केले होते की, तेथील नगरसेवकांचे म्हणणे ऐकून न घेता निर्णय घेतला आहे, तो चुकीचा आहे. आपण त्यांचे म्हणणे ऐकून घेऊन मग या विषयी निर्णय करावा. त्यानंतर कर्नाटक सरकारने त्यांचे म्हणणे ऐकून घेतले व पुढील कार्यवाही केली.

वस्तुस्थिती माहिती असावी म्हणून मी ती येथे सांगतो. सभागृहात हा विषय उपस्थित करण्यात आला होता. हा विषय तेथील सत्ताधारी पक्षातील सन्माननीय सदस्यांनी उपस्थित केला नव्हता. तो विषय अन्य पक्षातील सन्माननीय सदस्यांनी उपस्थित केला होता. त्यांचे असे म्हणणे होते की, बेळगाव महापालिकेने अर्थसंकल्प उशिरा मंजूर केला आहे. तसेच, त्यांनी दोन बैठका देखील मध्ये घेतल्या नाहीत. यावर मग नगरविकास विभागाच्या माननीय मंत्र्यांनी उत्तर दिले की, हे नियमबाह्य आहे. मग सन्माननीय सदस्यांनी विचारणा केली की, याबाबत कोणती कारवाई करण्यात येईल ? आपण सभागृहामध्ये जसा मुद्दा उपस्थित करतो तसा त्यांनी देखील उपस्थित केला. तेथे एक विशिष्ट पक्षच असे करतो असे समजण्याचे कारण नाही. सभागृहाच्या कामकाजाद्वारे तो प्रश्न उपस्थित करण्यात आला होता. आपल्या सभागृहात देखील मध्यंतरी अकोला महानगरपालिकेचा प्रश्न उपस्थित करण्यात आला होता. तशाच प्रकारे त्यांनी प्रश्न उपस्थित केला. पण बजेट उशिरा सादर केले, दोन बैठका घेतल्या नाहीत हे काही पटण्यासारखे कारण नाही. हे कारण महापालिका बरखास्त करण्यासाठी सयुक्तिक नाही.

श्री.विनोद तावडे....

घटनेच्या अनुच्छेद 243 मध्ये देशातील महापालिका, स्थानिक स्वराज्य संस्था, नगरपालिका, पंचायत समित्या यांचा पाच वर्षांचा कार्यकाल पूर्ण झाल्याशिवाय त्या बरखास्त करता येणार नाही, अशा प्रकारची तरतूद आहे. मोठा भ्रष्टाचार आहे, 25 चुकीच्या गोष्टी केल्या आहेत म्हणून कारवाई केली तर ते समजू शकतो. सदर महापालिका मराठी भाषिकांची असल्यामुळे त्यावर आकसाने कारवाई केली आहे असे आमचे मत आहे. त्या कृतीचा निषेध करणारा ठराव येथे मांडला आहे. त्यास आमचा पाठिंबा आहे.

सन्माननीय मंत्री श्री.छगन भुजबळ यांनी येथे सगळी पार्श्वभूमी सांगितली आहे. त्यामुळे मी जास्त तपशीलात जात नाही. त्यांनी भाषावार प्रांतरचना, आंदोलन इत्यादीवर प्रकाश टाकला आहे. 80 ते 90 टक्के मराठी भाषिक असलेला सीमा भाग कर्नाटक राज्यामध्ये जातो कसा हे देखील महत्त्वाचे आहे. आपण आपली बाजू कोर्टामध्ये देखील मांडत आहोत.

संयुक्त महाराष्ट्राचे आंदोलन झाले त्यावेळी पहिले पाच हुतात्म्ये बेळगावचे होते. एवढे घट्ट नाते सीमा भागातील मराठी भाषिकांशी आपले आहे. बेळगाव, कारवार, निपाणी, बिदर,भालकी येथील 80 टक्के भाग हा मराठी भाषिक आहे. येथील 80 टक्के ग्रामपंचायती देखील मराठी भाषिकांच्या ताब्यात आहेत. असे असताना हा भाग कर्नाटकात कसा गेला ? असा प्रश्न आपल्या मनात असणे स्वाभाविक आहे.

सदर महापालिका बरखास्त करण्याचा निर्णय भारतीय जनता पक्षाच्या सरकारने घेतलेला आहे. मी मघाशी म्हटले की, ही कृती एक विशिष्ट पक्षच करतो असे नाही. सन 2005 मध्ये श्री.धरमसिंग मुख्यमंत्री होते. ते दुसऱ्या पक्षाचे होते. त्यांनी देखील श्री.विजय मोरे हे महापौर असताना महापालिका बरखास्त केली होती. सातत्याने बेळगाव महापालिका बरखास्त करणे हा कर्नाटक मधील सर्व पक्षीय आमदारांचा अजेंडा राहिलेला आहे.

यानंतर श्री.सरफरे

श्री. विनोद तावडे...

त्यामुळे त्या ठिकाणी असलेल्या लोक प्रतिनिधींकडून अशा प्रकारची कृती होत असते आणि ती कृती तेथील सरकारच्या वतीने केली जाते. स्वाभाविकपणे या ठिकाणी दोन्ही बाजूकडील सन्माननीय सदस्यांच्या वतीने हा प्रस्ताव मांडला गेला आहे, त्याप्रमाणे तेथील सरकार आणि लोकप्रतिनिधींच्या माध्यमातून मराठी भाषिकांची गळचेपी ज्या ज्यावेळी ज्या ज्या पक्षांचे सरकार आणि लोकप्रतिनिधी सत्तेवर असतील त्यांच्याकडून सातत्याने होत आलेली आहे. हा प्रश्न न्यायप्रविष्ट असला तरी तो लवकर सुटला पाहिजे यासाठी आपला आग्रह आहे. भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद क्रमांक 3 मध्ये नवीन राज्याची निर्मिती किंवा विद्यमान राज्याचे क्षेत्र, सीमा, नावे यामध्ये फेरफार करण्याचा अधिकार केंद्र सरकारला आहे आणि केंद्र सरकारच्या माध्यमातून कोणत्याही राज्याचे क्षेत्र वाढविणे किंवा कमी करणे या बाबत निर्णय घेता येतो. परंतु त्या राज्यामध्ये वेगवेगळ्या पक्षांच्या राजवटी आल्या नंतर देखील ते झाले नाही हे दुर्दैव आहे. हे वास्तव आपण मान्य केले पाहिजे.

मध्यंतरी 19 मार्च 2004 रोजी केंद्र सरकारच्या वतीने आपल्या राज्यातील केंद्रीय गृह मंत्री यांनी एक प्रतिज्ञा पत्र सादर केले. ते ब्युरोक्रॅटिक लेव्हलवर झाले असले तरी ते दुर्दैवी होते. त्या प्रतिज्ञा पत्रामुळे कोर्टामधील आपल्या लढाईमध्ये अडथळा उत्पन्न झाला. त्या प्रतिज्ञा पत्रामध्ये "भाषिक प्रांत रचना, महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमेवरील काही प्रदेश म्हैसूर प्रांतामध्ये टाकणे गैर होते या महाराष्ट्र सरकारच्या म्हणण्यामध्ये काही तथ्य नाही" असे केंद्र सरकारने म्हटल्यानंतर त्यामधील आपली बाजू थोडी लंगडी झाली. एखाद्या राज्यामध्ये समाज एक करण्यासाठी भाषा हा एक निकष असला तरी तो एकमेव निकष नाही अशापध्दतीने त्या प्रतिज्ञा पत्रामध्ये मांडणी केल्यानंतर हा प्रदेश महाराष्ट्राला देता येणार नाही त्यामुळे ही याचिका फेटाळून लावा आणि त्या राज्यावर दंड ठोठवा अशाप्रकारचे प्रतिज्ञा पत्र केंद्र सरकारने केले. ते प्रतिज्ञा पत्र करणारे केंद्रीय गृह मंत्री हे आपल्या राज्यातील असल्यामुळे त्याबद्दल मनामध्ये थोडी खंत आहे. राज्य सरकारने न्यायालयामध्ये चार मुद्द्यांबाबत दावा दाखल केला. त्यामध्ये "भाषा, सांस्कृतिक समर्थता, लोकांची इच्छा, भौगोलिक समानता आणि समान गावे म्हणून एकत्र समाविष्ट करण्याची गरज" या चार मुद्द्यांवर आपण आता सुप्रीम कोर्टामध्ये भांडत आहोत. या पैकी कोणत्याही मुद्द्यांवर केंद्र सरकारने कर्नाटक सरकारची बाजू घेतांना भाष्य केले नाही. त्यामुळे आपण पक्षाभिनिवेश बाजूला ठेवून

श्री. विनोद तावडे....

महाराष्ट्र विधिमंडळातील सर्व पक्षांचे सदस्य म्हणून सर्वांनी बेळगाव महानगरपालिका बरखास्त करणारा निर्णय रद्द करण्यासाठी दबाव उत्पन्न करण्याची गरज आहे.

सभापती महोदय, मागील वेळी आझाद मैदानावर माननीय सभापती व माननीय अध्यक्ष यांच्या नेतृत्वाखाली आपण सर्वजण बेळगावच्या लोकप्रतिनिधींना भेटण्यासाठी गेलो होतो त्याबद्दल मी माननीय सभापतींना धन्यवाद देतो. त्यावेळी महाराष्ट्रातील सर्व पक्षांची एकजूट आपण दाखविली होती. त्यामुळे माननीय सभापती आणि माननीय अध्यक्षांच्या या विषया संदर्भात समान भावना आहेत आणि आमची देखील तीच भावना आहे. परवाच्या दिवशी बेळगाव महानगरपालिकेच्या महापौर आणि त्यांच्याबरोबर इतर लोकप्रतिनिधी या शहरामध्ये आल्यानंतर त्यांनी भारतीय जनता पार्टीच्या नेत्यांना भेटण्याचे नाकारले. ते आम्हाला भेटले नाही म्हणून आम्ही हा विषय चर्चेला घेणार नाही असे नाही. सीमा भागातील मराठी भाषिकांसाठी संघर्ष करणारी मराठी भाषिक लोकांची एकजूट जर जास्त असेल तर तो लढा अधिक तीव्र होऊ शकतो. हे मोकळेपणे आम्ही त्यांना सांगितले आहे. या लढयासाठी आपण सर्व जण एक झालो पाहिजे. त्या राज्यामध्ये अधिकारी आणि प्रशासन जसे एक होतात त्या प्रमाणे या राज्यात देखील सर्व राजकीय पक्षांच्या नेत्यांनी आपले राजकीय डावपेच बाजूला ठेवून महाराष्ट्र एकीकरण समिती बरोबर एकत्र लढलो तर त्याचा लाभ आपल्याला होऊ शकतो. त्यामुळे त्या राज्याच्या भारतीय जनता पार्टीच्या सरकारने हा निर्णय केला असल्यामुळे आम्हाला स्वाभाविकपणे दुःख झाले. भारतीय जनता पार्टीच्या सरकारने निर्णय घेतल्यामुळे महापौरांना वार्ड वाटले असणार म्हणून त्या या ठिकाणी आम्हाला भेटायला आल्या नसणार असे आम्हाला वाटते. त्यांनी आम्हाला न भेटणे हा त्यांचा निर्णय आहे. त्या राज्यातील नेतृत्वाने काहीही निर्णय घेतला तरी त्या भागातील मराठी भाषिकांना आमचा पाठिंबा आहे. आमचा पाठिंबा त्या राज्याच्या नेतृत्वाने घेतलेल्या निर्णयावर आधारित नाही. त्यामुळे आपण पक्षीय अभिनिवेश बाजूला ठेवून या ठिकाणी एकजुटीने निर्णय घेत असतो.

मागील वेळी माननीय मुख्यमंत्र्यांनी या सभागृहात ठराव मांडला होता, तो मी वाचलेला आहे.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

आणि आजही जो ठराव मांडलेला आहे तो देखील वाचला आहे. या ठरावातील शब्दांमध्ये काही फरक नाही. पण भावना त्याच आहेत. पण मला असे वाटते की, आपण कधी-कधी हे रिच्युअल करीत आहोत काय, संयुक्त महाराष्ट्राच्या सीमावासीयांच्या लढ्याला काही ताकद मिळत असते काय ? अशा वेळी हे करावे की करू नये असा प्रश्न निर्माण होतो.

सभापती महोदय, मला आठवते की, लोकांनी महात्मा गांधीजींना विचारले की, तुम्ही लोकांना चरख्यावर सूत कातण्यास सांगत आहात पण त्यातून स्वराज्य मिळणार आहे काय ? त्यावर महात्मा गांधींनी सांगितले की, जेव्हा एखादा माणूस चरख्यावर सूत कातण्यासाठी बसतो, तेव्हा तो सूताला पीळ मारतो आणि त्याच बरोबर तो स्वतःच्या मनाला स्वदेशीचा पीळ मारतो. मग ती माणसे स्वराज्याच्या आंदोलनामध्ये लाखोच्या संख्येने रस्त्यावर उतरतात. त्या अर्थाने सांगावयाचे तर पूर्वी या सदनमध्ये माजी सन्माननीय सदस्य प्र.राम कापसे आणि माजी सन्माननीय सदस्य श्री.एन.डी.पाटील होते. त्यांच्या काळापासून हे सुरु आहे. आमच्यासारख्या राजकीय व्यवस्थेमधून आलेल्या कार्यकर्त्यांना त्याची तीव्रता अतिशय जाणवते. कारण आपण विधीमंडळांमध्ये हा विषय सतत ताजा ठेवलेला आहे. एका बाजूला हा विषय सतत पुढे नेत रहाणे हे रिच्युअल वाटले किंवा कधी-कधी औपचारिकता वाटली तरीपण ते करणे आवश्यक आहे. कारण या पिढीतून पुढच्या पिढीपर्यंत हे विषय पुढे जात असतात. राजकारणातील पिढ्या देखील बदलत असतात. म्हणून विधीमंडळाच्या माध्यमातून आपण हे केले पाहिजे. पण केवळ तेवढे करून न थांबता, आपण मागच्या वेळी देशाचे माननीय पंतप्रधान यांची भेट घेतली होती. त्यावेळी त्यांच्याशी दुसऱ्या विषया- बाबत अधिक चर्चा झाली आणि या विषयाबाबत तशी कमी चर्चा झाली होती. त्यावेळी माननीय पंतप्रधान यांनी एक सूचक वाक्य म्हटले होते की, तुम्ही हा विषय लिग्विस्टीक मायनॉरिटीकडे न्यावा आणि त्यांच्या समोर अत्यंत प्रभावीपणे बाजू मांडावी. कारण या मायनॉरिटीला जवळजवळ सुप्रीम कोर्टाच्या बरोबरीचे अधिकार आहेत. ती क्वॉंसी ज्युडिशियल अॅथॉरिटी आहे.

सभापती महोदय, माननीय पंतप्रधानांनी हे सांगितल्यानंतर या संबंधातील पाठपुरावा ज्या गतीने व्हावयास पाहिजे होता, तसा तो झालेला नाही. यावेळी माननीय पंतप्रधान श्री.मनमोहन सिंग यांनी आपल्याला जे सुचविले होते त्याप्रमाणे लिग्विस्टीक मायनॉरिटीच्या मुद्द्यावर आपण त्या कमिशनकडे आपले अपील दाखल करणे आणि तसे करीत असताना त्याला चांगल्या मान्यवर वकिलांची जोड देणे अशा प्रकारची कृती करणे गरजेचे आहे. जर ही कृती केली नाही तर मग

श्री.विनोद तावडे . . .

ज्याप्रमाणे पावसाळा आल्यानंतर नालेसफाई केली जाते, त्याप्रमाणे असा मुद्दा उपस्थित झाला की मग ठराव करावयाचा एवढ्यापुरता हा विषय मर्यादित राहिल. त्याचे एक महत्व आहे, त्याची आवश्यकता आहे आणि त्याप्रमाणे आपण करणार आहोत. परंतु आपण याबाबतीत काहीतरी ठोस कृती करित आहोत आणि आपल्याला त्याचा सातत्याने पाठपुरावा करावयाचा आहे. अशा प्रकारची जोड आपण देऊ शकलो आणि केवळ अशा प्रकारचा प्रस्ताव करुन विधीमंडळ थांबल नाही तर त्या नंतर या राज्यातील सर्व पक्षाच्या लोकप्रतिनिधींनी केंद्र शासनाकडे जाऊन पाठपुरावा केला पाहिजे जेणेकरुन या चळवळीला बळकटी मिळू शकेल. तशा प्रकारची कृती येत्या काळामध्ये आपण सर्वांनी मिळून केली पाहिजे आणि तसे केले तरच आपण या विषयाच्या संबंधातील प्रस्तावाला खऱ्या अर्थाने ताकद प्राप्त करुन देऊ शकतो. त्यामुळे आपण या प्रस्तावाच्या संबंधातील कृती आवर्जून करावी एवढेच मी यासंदर्भात माझे म्हणणे मांडू इच्छितो. तसेच बेळगावचा सर्व भाग, तेथील मराठी भाषिक आणि सध्या तेथील सरकार आमच्या पक्षाचे असल्यामुळे त्याठिकाणी ज्या काही गोष्टी करता येतील त्या आम्ही आमच्या केंद्रीय नेतृत्वाकडे मांडून त्या करू. परंतु या राज्यातील सर्व पक्षांनी मिळून या कृतीच्या विषयाबाबत आग्रही रहावे एवढेच या प्रस्तावाच्या निमित्ताने सांगून मी माझे बोलणे संपवितो. धन्यवाद. जय हिंद जय महाराष्ट्र.

यानंतर श्री.बरवड . . .

श्री. रामदास कदम (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, कर्नाटक सरकारने पुन्हा जी बेळगाव महानगरपालिका बरखास्त केली त्या महानगरपालिकेची पुनःस्थापना व्हावी आणि सर्वोच्च न्यायालयाचा निकाल लागेपर्यंत हा सर्व सीमा भाग केंद्र शासित व्हावा असा जो प्रस्ताव आपण या सभागृहामध्ये मांडलेला आहे त्याला पाठिंबा देण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, आम्हाला आमच्या महाराष्ट्रात जाऊ द्या असा सतत आक्रोश करणाऱ्या बेळगाव महानगरपालिकेच्या भावना पायदळी तुडविण्यासाठीच बेळगाव महानगरपालिकेवर वरवंटा फिरविण्याचे काम कर्नाटक शासनाने केले असे जर मी म्हटले तर ते चुकीचे होणार नाही. 15 डिसेंबर, 2011 रोजी बेळगाव महानगरपालिका बरखास्त करण्यात आली होती. 24 नोव्हेंबर, 2011 रोजी नगरसेवकांनी कारणे दाखवा नोटीशीला समाधानकारक उत्तर दिले नाही म्हणून महानगरपालिका बरखास्त करण्यात आली. खरे तर कर्नाटक उच्च न्यायालयाच्या धारवाड खंडपीठाने 19 जून, 2012 रोजी बेळगाव महानगरपालिका बरखास्त करण्याचा कर्नाटक सरकारचा निर्णय रद्दबातल ठरविला होता. असे असताना देखील तिसऱ्या दिवशी ज्यावेळी सर्व नगरसेवक, विशेषतः मराठी नगरसेवक महानगरपालिकेमध्ये गेले तेव्हा आधीच्या नोटीसची फक्त तारीख बदलून पुन्हा महानगरपालिका बरखास्त करण्याबाबतची नोटीस त्यांच्या हातामध्ये देण्यात आली. म्हणून पुन्हा कर्नाटक सरकारच्या निषेधाच्या घोषणा देत हे सगळे नगरसेवक महानगरपालिकेतून बाहेर पडले. कर्नाटक सरकार न्यायालयाचीही पर्वा न करता बेळगाव महानगरपालिकेवर बरखास्तीचे वरवंटे फिरविते आणि महाराष्ट्र सरकार हा अत्याचार उघड्या डोळ्यांनी बघू शकत नाही म्हणून पुन्हा आपण सर्व पक्षांच्या वतीने आज या सभागृहात प्रस्ताव मांडलेला आहे त्याबद्दल मी आपले देखील आभार मानतो.

सभापती महोदय, गेली 56-57 वर्षे ते सातत्याने लढा देत आहेत. या लढ्यामध्ये सन्माननीय मंत्री महोदय श्री. छगन भुजबळ यांनी सांगितल्याप्रमाणे सेनापती बापट, कॉ. डांगे, प्रबोधनकार ठाकरे, एस.एम.जोशी, साईनाथजी, बाबुराव ठाकूर या सर्वांचा सहभाग होता. सन्माननीय मंत्री महोदय श्री. छगन भुजबळ यांनी एक गोष्ट सांगितली. आज देखील आपल्या

RDB/ D/ MMP

श्री. रामदास कदम ....

पाठीवर ते वळ असतील. आम्ही सर्वांनी त्यावेळी लढा दिला. शिवसेनाप्रमुख माननीय श्री. बाळासाहेब ठाकरे हे देखील त्यावेळी तीन महिने जेलमध्ये होते. ही संपूर्ण मुंबई तीन दिवस जळत होती. शिवसेनेने 1969 सालामध्ये 69 हुतात्मे दिले. यामध्ये निश्चितपणे शिवसेनेचा त्याग आहे हे कोणालाही विसरता येणार नाही. सतत 56 वर्षे लढा दिल्यानंतरही देखील आजही प्रत्येक अधिवेशनामध्ये माननीय राज्यपालांच्या अभिभाषणामध्ये बेळगाव सीमा बांधवासंबंधी शेवटचा मुद्दा असतो.

सभापती महोदय, आपण या सभागृहामध्ये अशा प्रकारचे अनेक ठराव एकमताने मंजूर करून पाठविले. मी विधानसभेचा विरोधी पक्ष नेता असताना माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या नेतृत्वाखाली शिष्टमंडळ नेऊन माननीय पंतप्रधानांना भेटलो. केंद्रीय मंत्री श्री. चिदंबरम यांना सुध्दा भेटलो. पण त्याचा काही उपयोग झाला नाही. त्यामुळे महाराष्ट्र सरकारने एकदा ठोस भूमिका घेण्याची वेळ आलेली आहे असे जर मी म्हटले तर ते चुकीचे होणार नाही. कर्नाटक सरकारने हायकोर्टाच्या काळजात कट्यार खूपसून धमकीच दिली आहे. तुम्ही काय वाटेल ते करा, आम्ही आमचा हट्ट सोडणार नाही अशी भूमिका कर्नाटक सरकारने घेतलेली आहे असे जर मी म्हटले तर ते चुकीचे होणार नाही. आम्ही न्यायालयाला देखील जुमानणार नाही अशी जर त्या सरकारची भूमिका असेल, लोकशाहीचा गळा घोटण्याचे काम ते सरकार सातत्याने करीत असेल, लोकशाहीचा खून पाडण्याचे काम सातत्याने करीत असेल तर महाराष्ट्राला देखील कोठे तरी वेगळ्या पध्दतीने निर्णय घेणे अत्यंत आवश्यक आणि गरजेचे आहे असे मला वाटते.

सभापती महोदय, या कर्नाटक सरकारने एकदा नव्हे तर दोनदा बेळगाव महानगरपालिका बरखास्त केली. हायकोर्टाचा निर्णय लागल्यानंतर देखील कर्नाटक सरकारने महानगरपालिका बरखास्त केली. म्हणजे या बेळगाव महानगरपालिकेच्या बरखास्तीच्या निमित्ताने कर्नाटक सरकारने एक खून दोनदा केला असे जर मी म्हटले तर ते चुकीचे होणार नाही.

यानंतर श्री. खंदारे .....

श्री.रामदास कदम....

कर्नाटक सरकारच्या लाठ्या काठ्यांनी अनेकदा रक्तबंबाळ झालेल्या सीमा भागातील मराठी बांधवांच्या वाहणाऱ्या जखमांवर फुंकर घालण्याऐवजी कर्नाटक सरकारने पुन्हा एकदा मीठ चोळण्याचे काम केलेले आहे. त्याबाबत शासन कोणती भूमिका घेणार आहे ? माननीय मुख्यमंत्र्यांनी सर्वपक्षीय गट नेत्यांची बैठक बोलवावी. त्या बैठकीत महाराष्ट्राची टोस भूमिका ठरवावी.

सन्माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी जे सांगितले त्याचे समर्थन केले पाहिजे. त्यांनी तत्कालीन गृह मंत्र्यांचे नाव घेतले नाही. परंतु त्यावेळी श्री.शिवराज पाटील हे देशाचे गृह मंत्री होते. मला त्यांचे नाव घेता येणार नसेल तर मी माझे शब्द मागे घेतो. पण या महाराष्ट्राच्या भूमीमध्ये जन्म घेणारे केंद्रीय गृह मंत्री महाराष्ट्र विरोधी भूमिका घेऊन कोर्टांमध्ये अॅफिडेव्हिट करतात. त्यामुळे आमचेच नाणे खोटे होते असे म्हणण्यासारखी परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. आम्हीच आमच्या पायावर धोंडा मारुन घेत आहोत. त्या अनुषंगाने महाराष्ट्र शासन दोन पावले मागे गेले आहे की काय अशी शंका आमच्या मनामध्ये निर्माण झालेली आहे.

सभापती महोदय, भारतीय राज्य घटनेने त्यांना अल्पसंख्याक म्हणून जे अधिकार दिलेले आहेत त्या अधिकारावरही गदा आणण्याचे काम कर्नाटक सरकारकडून सुरु आहे. त्यांचे रेशन कार्ड, 7/12 चा उतारा, शेती पंपाचे बिल कन्सड भाषेतून पाठविले जाते. त्या भागातील शाळांमध्ये सक्तीने कानडी भाषा लादली जात आहे. बेळगांवच्या तत्कालीन महापौरांच्या तोंडाला काळे फासण्यात आले होते. मराठी भाषिक महापौराचा अवमान करण्याचे काम त्या सरकारने केले होते. सभापती महोदय, सहनशीलता दाखविण्याला सुध्दा मर्यादा असते, असे मी म्हटले तर ते वावगे आहे असे मला वाटत नाही. बेळगांव शहराचे नाव 'बेळगावी' करण्याचे काहीच कारण नव्हते. परंतु जाणूनबुजून 'बेळगाव' ऐवजी 'बेळगावी' असे नामांतर करुन मराठी भाषिक जनतेच्या जखमांवर मीठ चोळण्याचे काम कर्नाटक सरकारने केलेले आहे. त्याचा विरोध करण्यासाठी महाराष्ट्र सरकारने सुध्दा आता टोकाची भूमिका घेण्याची वेळ आलेली आहे.

2..

श्री.रामदास कदम...

सभापती महोदय, सन्माननीय मंत्री श्री.छगन भुजबळ आणि सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.विनोद तावडे यांनी सांगितल्या प्रमाणे खेडे हा घटक, भौगोलिक सलगता, 1991 ची शिरगणती हे सर्व मुद्दे बाजूला ठेवून महाजन आयोगाने 865 गावे कर्नाटक राज्याच्या घशामध्ये घातली आणि केवळ 235 गावे महाराष्ट्र सरकारच्या ताब्यात दिली. महाजन आयोगाने लोकेच्छा, खेडे हा घटक व भौगोलिक सलगता विचारात न घेता लोकशाहीचा गळा घोटून अतिरेकी निर्णय घेतला आणि त्यातून ही परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. हा प्रश्न सुटण्यासाठी महाराष्ट्र शासन सर्वोच्च न्यायालयामध्ये गेले आहे. घटनेच्या कलम 3 अनुसार केंद्र सरकारला राष्ट्रपतींची परवानगी घेऊन हा प्रश्न सोडविण्याचा अधिकार होता. परंतु केंद्र सरकारने दोन्ही राज्यांचा प्रश्न सोडविण्यास पुढाकार घेतला नाही. ज्यावेळी दोन राज्यांच्या मुख्यमंत्र्यांचे एकमत होत नसते त्यावेळी राष्ट्रपतींची परवानगी घेऊन केंद्र सरकारला हस्तक्षेप करून हा प्रश्न सोडविता आला असता. परंतु दुर्दैवाने तसे घडले नाही. महाजन आयोगाने खोडसाळपणा केला त्याची फळे 20 लाख मराठी भाषिक जनता आजही भोगत आहे. सन्माननीय उप मुख्यमंत्र्यांना माझी विनंती आहे. सीमा भागात मराठी माणसांवर, मराठी विद्यार्थ्यांवर अत्याचार केला जात आहे. मराठी भाषिक जनतेवर तडीपारीच्या खोट्या केसेस दाखल केल्या जात आहेत.

यानंतर श्री.शिगम....

या महाराष्ट्रात देखील कन्नड माणसे आहेत. लोकशाहीच्या माध्यमातून कानडी आणि आम्ही भावंडाप्रमाणे एका ठिकाणी रहात आहोत. परंतु उद्या कानडी विरुद्ध मराठी असा वाद निर्माण झाला तर तुमचे पोलीस आमच्या मराठी माणसाला ठोकतील. कारण कानडी माणसे अल्पसंख्यांक आहेत आणि अल्पसंख्याकांना संरक्षण देणे हे कायदानुसार आपले काम आहे.

सभापती महोदय, मी एक गोष्ट सांगतो. एका पिंपामध्ये एक माकडीण आणि तिचे पिल्लू उभे केले जाते. पिंपामध्ये पाणी सोडले जाते. पाणी जस जसे वर येते तसे तसे माकडीण त्या पिल्लाला वर उचलून धरते. पण जेव्हा पाणी तिच्या नाकापर्यन्त येते त्यावेळी ती माकडीण आपल्या पिल्लाला पायाखाली ठेवून आपला जीव वाचविण्याचा प्रयत्न करते. जर सीमा भागातील मराठी जनतेला न्याय देण्यासाठी महाराष्ट्रातील सर्व मराठी जनता एकवटली आणि कानडी लोकांवर अत्याचार करून कर्नाटक सरकारचे नाक दाबून तोंड उघडण्याचा प्रयत्न केला तर अशा वेळी शासनाची भूमिका काय असेल ? मला माहित आहे की, माननीय उप मुख्यमंत्री श्री. अजितदादा पवार यांना जाहीरपणे त्यांची भूमिका मांडता येणार नाही. परंतु अशी परिस्थिती निर्माण होऊ शकते अशा प्रकारचा इशारा मी या ठिकाणी मुद्दाम देत आहे.

सभापती महोदय, मी मुद्दाम या ठिकाणी सांगू इच्छितो की, 1956 सालामध्ये महाजन आयोगाने 865 गावे कर्नाटक सरकारच्या घशामध्ये घातली. त्यावेळच्या म्हैसूर राज्याचे मुख्यमंत्री श्री. निजलिंगअप्पा यांनी विधानसभेमध्ये भाषण करताना असे म्हटले होते की, या राज्यामध्ये कानडी व इतर भाषा बोलणा-या समाजाचा फार मोठा टापू समाविष्ट करण्यात आलेला आहे. त्यांना त्यांच्या मायभूमीच्या राज्यात जावयाचे असेल तर आम्ही कोणतीही खळखळ करणार नाही. म्हणजे मराठी भाषिक असलेली बेळगाव, कारवार, धारवाड, निपाणी या गावांसह 865 गावे महाराष्ट्रात यावीत अशी त्यांची मानसिकता होती. परंतु नंतर त्यांची मानसिकता बदलत गेली. त्या राज्याचे तत्कालीन मुख्यमंत्री श्री. निजलिंगअप्पा यांनी विधानसभेमध्ये केलेले भाषण देखील सर्वोच्च न्यायालयापुढे सादर केले पाहिजे. या संदर्भात आपल्या वकिलांना मार्गदर्शन केले गेले पाहिजे.

सभापती महोदय, माननीय मंत्री महोदय श्री. छगन भुजबळ यांनी अॅड. रामचंद्रन आणि अन्य वकिलांची नावे येथे वाचून दाखविली. हे प्रकरण सर्वोच्च न्यायालयामध्ये आहे. अॅड. भंडारी हे

..2..

श्री. रामदास कदम...

आज आपल्या सोबत नाहीत. माननीय मंत्री महोदय श्री. छगन भुजबळ यांनी त्यांना एकदा बोलावून त्यांच्या व्यथा ऐकून घ्याव्यात. सर्वोच्च न्यायालयामध्ये असलेल्या सीमा भागाच्या प्रकरणी युक्तीवाद करण्यासाठी नॉन-महाराष्ट्रीयन वकील कोणी दिला ? अॅड. रामचंद्रन यांना किती मराठी येते, ते आपल्या प्रकरणाला न्याय देऊ शकतील काय, अॅड. रामचंद्रन, अॅड. सिंग यांचा या प्रकरणाशी काय संबंध आहे ? ज्या वकिलांनी आपले सर्वस्व अर्पून, आपल्या संसाराकडे दुर्लक्ष करून गेली 20-25 वर्षे सीमाभागातील मराठी भाषिकांसाठी काम केले ते वकील आज बाहेर आहेत. तेव्हा या प्रकरणी माननीय उप मुख्यमंत्र्यांनी स्वतः लक्ष घालावे अशी मी त्यांना विनंती करतो. आमचे मरण तुम्ही उघड्या डोळ्यांनी पहाणार आहात काय असा प्रश्न सीमा बांधव विचारत असून त्यांच्या प्रश्नाला उत्तर देण्याची वेळ आता आलेली आहे.

...नंतर श्री. गिते....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

श्री. रामदास कदम....

माननीय श्री. विनोद तावडे साहेब, तुमची अडचण आमच्या लक्षात येते. आम्ही आपणास त्या संदर्भात काही बोलू शकणार नाही. परंतु आमची प्रामाणिक इच्छा अशी आहे की, तेथील महापौरांनी आपणास भेटावयास पाहिजे होते. कदाचित ते तुम्हाला भेटले नसावेत. आज महाराष्ट्रातील एक मराठी माणूस श्री.नितीन गडकरी हे भारतीय जनता पक्षाचे राष्ट्रीय अध्यक्ष आहेत. ते अध्यक्ष असताना त्यांच्या सरकारकडून आमच्यावर अन्याय होऊ नये अशी त्यांची भूमिका कदाचित असावी. म्हणून त्या महापौर आपणास भेटल्या नसाव्यात. परंतु तुम्ही आज या ठिकाणी जी भूमिका मांडली, ती ऐकून त्यांना असे वाटले असेल की, आपण विरोधी पक्ष नेते श्री. विनोद तावडे यांना देखील भेटावयास हवे होते. या प्रश्नाची उकल व्हावी म्हणून आपण माननीय श्री. गडकरी साहेबांना भेटू. मी तुमच्या सोबत येण्यास तयार आहे. आपण एकत्रितपणे त्यांना भेटून विनंती करू की, कर्नाटक राज्याच्या प्रमुखांना भेटा. त्यांना बोलवा, त्यांना या प्रश्नाबाबत काही तरी सांगा. त्यातून काही तरी मार्ग काढा.

सभापती महोदय, मराठी जनांच्या न्याय हक्काचा मुडदा पाडणाऱ्या कर्नाटक शासनाच्या या कृतीचा मी धिक्कार करतो आणि कर्नाटकातील मराठी भाषिक सीमाभाग हा केंद्रशासित करावा अशी मागणी न करता कर्नाटक राज्यातील मराठी भाषिकांवर कर्नाटक सरकारकडून अन्यायाची कुन्हाड सतत चालविली जात आहे. त्यामुळे कर्नाटक सरकार बरखास्त करण्याची मागणी आम्हाला केली पाहिजे असे माझे ठाम मत आहे. कर्नाटक सरकारने मराठी बांधवांवर उगारलेला हात मुळासकट उखडून टाकण्याचे काम आपण सर्वांनी केले पाहिजे. कर्नाटक सीमा भागातील मराठी बांधव सतत सांगत आहेत की, आम्ही तुमचे लहान बांधव आहोत. कर्नाटकातील 20 लाख मराठी माणसे सांगत आहेत की, स्वातंत्र्याचा सूर्य महाराष्ट्रामध्ये उगवला. स्वातंत्र्याची फळे आपण चाखता आहात पण आम्ही गेली 56 वर्षे पारतंत्र्यात आहोत. आम्हाला आपण महाराष्ट्रात कधी घेणार आहात, स्वातंत्र्याच्या सूर्य आमच्याकडे कधी उगवणार आहे अशा पध्दतीच्या भावना ते सातत्याने आपल्याकडे व्यक्त करीत आहेत. या ठिकाणी जो ठराव मांडण्यात आला आहे त्यास शिवसेना पक्षाच्या वतीने, महाराष्ट्रातील मराठी जनतेच्या वतीने मी पाठिंबा देतो. सर्वोच्च न्यायालयाचा निकाल लागेपर्यंत हा प्रदेश केंद्रशासित व्हावा एवढीच मागणी करीत नसून कर्नाटक सरकार बरखास्त व्हावे अशी मी मागणी करतो आणि पुन्हा या ठरावाला पाठिंबा देतो व माझे मनोगत पूर्ण करतो.

2...

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, या ठरावामध्ये गंभीर चूक झाली असावी अशा प्रकारची सूचना आलेली आहे आणि ती चूक मी आपल्या निदर्शनास आणू इच्छितो. ती चूक दुरुस्त करण्यायोग्य असेल तर ती दुरुस्ती करावी. या ठरावामध्ये असे म्हटलेले आहे की,

" बेळगाव महानगरपालिका बरखास्तीला कर्नाटक उच्च न्यायालयाच्या धारवाड खंडपीठाने स्थगिती दिलेली असतानाही व महानगरपालिकेच्या नगरसेवकांचे म्हणणे ऐकण्याचे आदेश दिलेले असतानाही न्यायालयाच्या निर्णयाचा मतितार्थ लक्षात न घेता नगरसेवकांचे म्हणणे मनमानीपणे "योग्य ठरवून " या ऐवजी "अयोग्य ठरवून " असा शब्दप्रयोग असावा असे मला वाटते.

सभापती : " अयोग्य ठरवून " असा शब्दप्रयोग त्या ठिकाणी असावयास पाहिजे. तशी या ठरावात दुरुस्ती करण्यात आली आहे असे सर्व सन्माननीय सदस्यांनी समजावे अशी विनंती आहे.

श्री. दिवाकर रावते : सभागृहाच्या गॅलरीमध्ये वृत्तपत्राचे प्रतिनिधी बसले आहेत. ते सभागृहाच्या भावनेत सहभागी झाले आहेत. ही सूचना त्यांच्याकडून आलेली आहे. त्यांना मी मनापासून धन्यवाद देतो.

श्री.उल्हास पवार (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, सभागृहाच्या वतीने सभागृहाच्या नेत्यांच्या वतीने आणि आपल्या सर्वांच्या वतीने ज्येष्ठ मंत्री माननीय श्री. छगन भुजबळ यांनी जो ठराव मांडला आहे, त्या ठरावाचे समर्थन करण्याकरिता मी उभा आहे.

सभापती महोदय, या ठिकाणी माननीय श्री.दिवाकर रावते यांनी ठरावातील चूक सभागृहाच्या निदर्शनास आणून दिली, ती चूक माझ्याही लक्षात आली होती आणि ती चूक मी आपणास सुचविणार होतो. सन्माननीय सदस्यांनी जी चूक सभागृहाच्या निदर्शनास आणून दिली आणि आपण ती चूक दुरुस्त केली त्याबद्दल मी आपणास धन्यवाद देतो.

सभापती महोदय, या ठरावावर माननीय श्री.छगन भुजबळ, माननीय श्री. विनोद तावडे, सन्माननीय सदस्य श्री. रामदास कदम यांनी मत व्यक्त केले. ते मत व्यक्त करित असताना त्यांनी बऱ्याच गोष्टींचा उल्लेख केला. त्या गोष्टींची मी पुनरावृत्ती करणार नाही.

यानंतर श्री. कानडे...

श्री. उल्हास पवार...

पाटसकर निवाडयाप्रमाणे भौगोलिक सलगता, भाषिक बहुमत आणि लोकेच्छा या सर्व गोष्टींचा विचार करुन भाषावार प्रांत रचना ही संकल्पना पुढे आली. भाषावार प्रांत रचना होत असताना महाराष्ट्राचे द्विभाषिक राज्य झाले आणि त्याकरिता जे आंदोलन झाले त्या आंदोलनाचा याठिकाणी मी ऊहापोह करु इच्छित नाही. एक गोष्ट निश्चितपणाने आणि विनम्रपणे सांगू इच्छितो की, अखिल भारतीय काँग्रेस कमिटीच्या तत्कालीन अध्यक्ष स्वर्गीय श्रीमती इंदिरा गांधी यांनी वर्कींग कमिटीमध्ये स्वतः पुढाकार घेऊन हा प्रस्ताव मांडला की, मराठी भाषिकांचे महाराष्ट्र राज्य हे द्विभाषिकातून वेगळे केले पाहिजे तसा आग्रह धरुन काँग्रेसच्या वर्कींग कमिटीमध्ये प्रस्ताव पारित करुन घेतला आणि त्यावेळच्या नेत्यांना ही भूमिका पटवून दिली. त्याची अंमलबजावणी झाली हा इतिहास मोठा आहे. ज्या ज्या नेत्यांनी यासाठी फार मोठे योगदान दिलेले आहे त्यांच्या नावांचा याठिकाणी उल्लेख झालेला आहे. त्याची पुनरावृत्ती मी करु इच्छित नाही. 1946 साली ग.त्र्यं.माडखोलकर यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या साहित्य संमेलनापासून ते 8 वर्षापूर्वी डॉ.य.दि.फडके यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या साहित्य संमेलनाचा याठिकाणी उल्लेख करावा लागेल. डॉ. फडके यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या साहित्य संमेलनाला मी त्यावेळच्या मुख्यमंत्र्यांबरोबर उपस्थित होतो त्याही ठिकाणी म्हणजे बेळगांव येथे सीमाप्रश्नाचा ठराव, मराठी भाषेसंबंधीचा ठराव पारित झाला. याठिकाणी कर्नाटक सरकारबद्दल वेदना किंवा तेथे ज्या पक्षाचे नेतृत्व आहे त्याबद्दल ऊहापोह करण्याची आवश्यकता नाही. यानिमित्ताने माननीय रामदास कदम किंवा तावडे साहेबांनी खुलासा करताना किंवा विवेचन करताना आपली बाजू मांडण्याचा प्रयत्न केला. त्याची आवश्यकता नव्हती. कारण आपली भावना याठिकाणी आपण व्यक्त करीत आहोत. परंतु एक गोष्ट निश्चित आहे की, सर्वाधिक अन्याय तेथे असणाऱ्या आताच्या सरकारने केला आहे असे माझे मत व्यक्त केले तर ते वावगे ठरणार नाही. कै. रणजित देसाई यांची श्रीमान योगी ही कादंबरी आहे. ते बेळगांव जिल्हयातील होते. त्यांनी मराठी वाङ्मयामध्ये किती मोठी भर घातली आहे हे सांगण्याची आवश्यकता नाही. छत्रपती शिवाजी महाराजांवर कादंबरी लिहिली. आपल्याला माहीत आहे की, पूर्वी किल्ल्याचा जो गडकरी आहे त्याचेच नेतृत्व किल्ल्यावर चालत असे. आता कर्नाटक सरकारमध्ये असे चालले आहे की, हवालदारच गडकऱ्याचे ऐकत नाही.

....2

दुर्देवी अवस्था निर्माण झालेली आहे. हे मी इतिहासाच्या भाषेत सांगत आहे. कुणाच्या नावाचा मी उल्लेख केलेला नाही. अशी दुर्देवी अवस्था त्याठिकाणी झालेली आहे.त्याचे दुष्परिणाम होत आहेत. माननीय सदस्य श्री. रावते यांनी ठरावामध्ये जी दुरुस्ती सुचविलेली आहे ती बरोबर आहे. मी फक्त एवढेच म्हणालो की, हवालदार देखील गडकऱ्यांचे ऐकत नाही. मी इतिहासामध्ये शिकलो आहे की,गडकऱ्यांचे नेतृत्व चालत असे. हवालदाराचे नाही. गडावरच गडकऱ्यांच नेतृत्व राहिलेले नाही अशी अवस्था आहे. मी कुणाच्याही नावाचा उल्लेख केलेला नाही. पौराणिक, सांस्कृतिक, सांगितिक मराठी संस्कृतीचा वारसा बेळगांवमधील धारवाडमध्ये आहे.

मी आपल्याला आठवण म्हणून सांगतो की,इन्फोसिसचे नारायण मूर्ती यांच्या पत्नी सौ. सुधा मूर्ती या एका समारंभात माझ्याबरोबर उत्तम मराठी बोलत होत्या. मूळच्या त्या कुलकर्णी परंतु त्या कर्नाटकी कुलकर्णी आहेत. त्यांना मी विचारले की, आपण उत्तम मराठी कसे काय बोलता त्यावर त्यांनी सांगितले की, धारवाड माझे माहेर आहे आणि ज्या ज्या वेळी बालगंधर्वांची संगीत नाटके येत असत त्यावेळी माझे वडील मला आग्रहाने त्याठिकाणी घेऊन जात असत. गिरीष कर्नाड हेही मराठीमध्ये शिकलेले आहेत. त्यांचे प्रोफेसर डॉ. दराडे हे नाशिकमध्ये येऊन वि.वा. शिरवाडकर यांच्याबरोबर रहात होते. ते डॉ. दराडे यांचे विद्यार्थी आहेत हे त्यांनी अनेकवेळेला अभिमानाने सांगितले आहे. अशा अनेक गोष्टींचा याठिकाणी उल्लेख करता येईल. कुंदगोळकर म्हणजे सवाई गंधर्व ज्यांच्याकडे गंगूबाई हनगलांपासून ते मल्लिकार्जुन मन्सूरांपर्यंत आणि पंडित भीमसेन जोशी यांच्यापर्यंत सगळे शिष्य आपले खाँ साहेब अब्दुल करीम खाँ सुध्दा होते. संतवाणी भीमसेन जोशी यांनी गाजविली. ही सर्व मंडळी मराठी वाडःमयाशी संबंधित होती. हा सांस्कृतिक वारसा आहे. पौराणिक वारसा आहे. खरे म्हणजे होस्पेटच्या मंदिरातून विठ्ठल पंढरपूरला आला. त्या विठ्ठलाची आठवण म्हणून ते मंदिर रिकामे ठेवले आहे. त्या मंदिराला युनोने आता हेरिटेज दर्जा दिलेला आहे. हे सगळे सांस्कृतिक, ऐतिहासिक आणि धार्मिक, भाषिक वारसे असताना दुर्देवाने कर्नाटक सरकारच्या या तिरक्या चालीचे वागणे अत्यंत निषेधार्ह आहे.

....3

श्री. उल्हास पवार....

म्हणून या ठिकाणी जो ठराव मांडलेला आहे त्याचे समर्थन आपण सर्वांनी केले पाहिजे. त्यावेळी कोण गृहमंत्री होते याची राजकीय चर्चा न करता, ऊहापोह न करता त्या ठिकाणच्या मराठी भाषिक नागरिकांवर जो अन्याय होत आहे, मराठी भाषेवर अन्याय होत आहे, मराठी संस्कृतीवर अन्याय होत आहे त्याचा कडकपणे मनापासून धिक्कार करणे आणि त्या मराठी नागरिकांना न्याय कसा दिला जाईल हे पाहणे हे तुम्हा आम्हा सर्वांचे काम आहे.

यानंतर श्री. भोगले...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.उल्हास पवार.....

सभापती महोदय, 1956 पासून सुरुवातीला महाराष्ट्र एकीकरण समितीचे आठ आमदार त्या भागातून निवडून येत होते. बिदर, भालकी, खानापूर, निपाणी आणि बेळगावपर्यंत हे आमदार निवडून येत होते. दुर्दैव असे की, राजकीय परिणाम होऊन नंतर ही संख्या 6 वर आली, त्यानंतर 4 वर आली आणि नंतर 2 वर आली. दुर्दैवाने त्यामध्ये मतभेद होऊन दुफळी निर्माण झाली. आज अवस्था अशी आहे की, आज महाराष्ट्र एकीकरण समितीचा एकही आमदार नाही.

सभापती महोदय, मोडी भाषा, मराठी भाषा बेंगळुरुपर्यंत वापरली जाते. आमच्या लहानपणी मी बेंगळुरुला गेलो होतो. तेथे एका टॉकिजमध्ये सिनेमा लागला होता, त्या सिनेमातील छत्रपती शिवाजी महाराजांना भवानी माता तलवार देत आहे असे दृश्य असलेला देखावा लावण्यात आल्याचे मी पाहिले होते. हा सगळा वसा, इतिहास, परंपरा आहे. माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम यांनी सांगितल्याप्रमाणे महाराष्ट्रामध्ये बालभारतीच्या माध्यमातून, पाठ्यपुस्तक मंडळाच्या माध्यमातून सगळ्या भाषेची पुस्तके प्रकाशित केली जातात. आपल्या राज्यात कन्नड, तेलगू, गुजराथी, हिंदी मिळून 13 भाषेची पुस्तके पाठ्यपुस्तक मंडळामार्फत प्रकाशित केली जातात. आपल्या राज्यात कन्नड शाळा सुरु आहेत. हे वातावरण महाराष्ट्राच्या वतीने देशाला अभिमान वाटावा असे आहे. संपूर्ण देशाला मार्गदर्शन व्हावे अशा प्रकारचे धोरण राबविले जात असताना सीमा भागातील मराठी भाषिकांवर भयानक अन्याय केला जात आहे. त्याबद्दल मी धक्कार करतो, निषेध करतो. कर्नाटक राज्य सरकारने बेळगाव महापालिका बरखास्त करण्याचा जो निर्णय घेतला आहे तो रद्द करण्यासाठी केंद्र सरकारने दबाव आणावा किंवा त्यांना इशारा द्यावा किंवा कारवाई करावी किंवा सुप्रीम कोर्टाचा अंतिम निर्णय येईपर्यंत हा भाग केंद्रशासित करावा ही मागणी केली आहे त्या मागणीला मी समर्थन देतो आणि या प्रस्तावाला पाठिंबा देऊन माझे भाषण पूर्ण करतो.

सभापती : सन्माननीय मंत्री श्री.छगन भुजबळ, सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री.विनोद तावडे, सन्माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम आणि सन्माननीय सदस्य श्री.उल्हास पवार या माझ्या सहकाऱ्यांनी या ठिकाणी मांडलेल्या अत्यंत महत्वाच्या ठरावावर अत्यंत तीव्र अशा प्रकारच्या भावना व्यक्त केलेल्या आहेत.

महाजन आयोगाच्या अहवालाच्या माध्यमातून गेली जवळजवळ 56 ते 58 वर्षे सीमा भागातील आमच्या मराठी भाषिक बांधवांवर दुर्दैवाने झालेल्या अन्यायाचे निराकरण झाले पाहिजे. त्या प्रदेशात मराठी भाषिक बांधवांनी मराठी संस्कृती सांभाळलेली आहे, कितीही हालअपेष्टा झाल्या, कितीही वेदना झाल्या, अन्याय झाला तरी कर्नाटक सरकारला कधीही शरण न गेलेले हे मराठी भाषिक आहेत. 865 शहरे गावांसह महाराष्ट्रात आणणे यासाठी या सदन्याच्या माध्यमातून आपण सातत्याने एकत्रितरित्या त्यांच्या लढ्यामध्ये त्यांच्या पाठीशी उभे आहोत. त्यांना न्याय मिळावा म्हणून अनेक मार्गाने आपले प्रयत्न सुरु आहेत. या पूर्वीच्या काळात प्रत्यक्ष बेळगावमध्ये, कर्नाटकामध्ये आपल्या अनेक नेत्यांनी, ज्यामध्ये माननीय मंत्री श्री.छगन भुजबळ असतील, माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम असतील....

नंतर श्री.खर्चे..

सभापती .....

सभागृहातील अन्य आमदार असतील, त्यांनी प्रत्यक्ष लढ्यामध्ये भाग घेतला आहे. विशेषतः बेळगांव किंवा कोल्हापूर भागातील अनेक कार्यकर्त्यांनी अनेक क्लेश सहन केले आहेत. मुंबईत सुध्दा याच विषयावरून अनेक वेळा लढे उभे केलेले आहेत. त्या निमित्ताने सीमा भागातील मराठी भाषिकांच्या पाठीशी आपण सर्व जण उभे राहिलो. हा प्रश्न सुटावा यादृष्टीने आपण सर्वांनी एक निर्णय घेतला आणि सर्वोच्च न्यायालयात न्याय मिळावा अशा प्रकारे सीमा भागातील बंधू-भगिनींच्या दृष्टीने आपण कणखर भूमिका घेण्याचा प्रयत्न केला आहे. सीमा भागातील मराठी भाषिकांवर सतत अन्याय करण्याची प्रवृत्ती रोखण्याच्या दृष्टीने जोपर्यंत सर्वोच्च न्यायालयाचा निर्णय होत नाही तोपर्यंत हा भाग केंद्रशासित प्रदेश म्हणून घोषित करावा अशा आपल्या तीव्र भावना आपण केंद्र सरकारकडे मांडल्या आहेत.

सभागृहात जो ठराव मांडलेला आहे त्यातील शब्द रचनेच्या बाबतीत सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी सभागृहाचे व माझे लक्ष वेधून असे निदर्शनास आणून दिले की, "बेळगांव महानगर पालिकेच्या बरखास्तीला कर्नाटक उच्च न्यायालयाच्या धारवाड खंडपीठाने स्थगिती दिली व महानगर पालिकेच्या नगरसेवकांचे म्हणणे ऐकून घेण्याचा आदेश दिला असताना न्यायालयाच्या निर्णयाचा मतितार्थ लक्षात न घेता नगरसेवकांचे म्हणणे मनमानीपणे "योग्य" ठरवून असा शब्दप्रयोग अनवधानाने झालेला आहे. त्याऐवजी "नगरसेवकांचे म्हणणे मनमानीपणे अयोग्य ठरवून" "योग्य" या शब्दाच्या ऐवजी "अयोग्य" अशी दुरुस्ती मी करित आहे. अशा प्रकारे नगरसेवकांचे म्हणणे अयोग्य ठरवून कर्नाटक शासनाने बेळगांव महानगर पालिका पुन्हा बरखास्त केली आहे. विशेष करून गॅलरीत बसलेले वर्तमान पत्रांचे प्रतिनिधी, पत्रकार बंधूंनी सुध्दा ही गोष्ट आमच्या लक्षात आणून दिली. या लढ्याच्या अनुषंगाने राज्यातील सर्व जनता सीमा भागातील मराठी भाषिकांच्या पाठीशी आहे. त्याच पध्दतीने गॅलरीतील पत्रकारांचा सुध्दा या लढ्याला उत्स्फूर्त पाठिंबा आहे, त्याबद्दल मी त्यांचा आभारी आहे. येथे जो ठराव मांडला तो ठराव मी आता मतास टाकतो.

ठराव एकमताने संमत झाला.

सभापती : आता सभागृहाची बैठक मध्यंतरासाठी स्थगित होत आहे. सभागृहाची बैठक दुपारी 2.00 वाजता पुनः भरेल.

(दुपारी 1.23 ते 2.00 मध्यंतर)

(मध्यंतरानंतर)

सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती

सन 2012 चे वि.प.वि.क्र.9 बाबत

श्री.जयंत पाटील (ग्रामविकास मंत्री) : सभापती महोदय, आजच्या कामकाज पत्रिकेमध्ये मध्यंतराच्या सत्रानंतर सन 2012 चे वि.प.वि.क्रमांक 9 - महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (सुधारणा) विधेयक, 2012 दाखविण्यात आले आहे. हे लहान विधेयक आहे. ते आता चर्चेसाठी घेतले तर बरे होईल.

श्रीमती शोभा फडणवीस : सभापती महोदय, सदर विधेयक अद्याप पर्यंत आम्हाला मिळालेले नाही. त्यामुळे हे विधेयक लहान आहे की, मोठे आहे ते आम्हाला माहित नाही. त्यामुळे अशा विधेयकावर आम्ही बोलायचे कसे ? आम्हाला प्रथम विधेयक मिळाले पाहिजे.

उप सभापती : मी सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभा फडणवीस यांच्या माहितीसाठी सांगू इच्छितो की, या विधेयकाच्या प्रती कालच सन्माननीय सदस्यांना वाटण्यात आलेल्या आहेत.

.....

...2

पृ.शी./मु.शी.: कागदपत्रे सभागृहासमोर ठेवणे

श्री.सुनील तटकरे (जलसंपदा मंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ, औरंगाबाद यांचा सन 2009-2010 या वर्षाचा अलग लेखा अहवाल सभागृहा समोर ठेवतो.

उप सभापती : अलग लेखा अहवाल सभागृहा समोर ठेवण्यात आला.

श्री.सुनील तटकरे : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ, औरंगाबाद यांचा सन 2009-2010 व सन 2010-2011 चा वार्षिक अहवाल सभागृहास समोर ठेवतो.

उप सभापती : वार्षिक अहवाल सभागृहा समोर ठेवण्यात आले.

.....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

लक्षवेधी सूचना घेण्याबाबत

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, आजच्या कामकाज पत्रिकेमध्ये लक्षवेधी सूचना दाखविण्यात आल्या आहेत. गेल्या दोन-तीन दिवसांपासून आपण अन्य विषयाला प्राधान्य दिलेले आहे. त्यास प्राधान्य देणे आवश्यक होते. आज मात्र लक्षवेधी सूचना होणे आवश्यक आहे असे मला वाटते.

उप सभापती : आज आपण लक्षवेधी सूचना घेणार आहोत.

यानंतर श्री.सरफरे

पृ. शी. : जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (सुधारणा) विधेयक.

L.C. BILL NO. IX OF 2012

(A BILL FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA ZILLA PARISHADS AND PANCHAYAT SAMITIS ACT, 1961.)

श्री.जयंत पाटील (ग्राम विकास मंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2012 चे वि. प. वि. क्रमांक 9 महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, 1961 यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक विचारात घेण्यात यावे असा प्रस्ताव मांडतो.

सभापती महोदय, महाराष्ट्रातील जिल्हा परिषदांमध्ये ज्या वेगवेगळ्या विषय समित्या गठीत केल्या जातात त्यामध्ये तीन-चार जिल्ह्यांमध्ये एकेक सदस्य तर एका जिल्ह्यामध्ये दोन सदस्य असे होते की, त्यांना समितीचे सदस्यत्व मिळत नव्हते. समित्यांची सदस्य संख्या मर्यादित असल्यामुळे काही जिल्ह्यांमध्ये एक -दोन सदस्य हे कोणत्याही समितीचे सदस्य होत नव्हते. साधारणतः प्रथेप्रमाणे जिल्हा परिषदेतील सर्व सदस्यांना समित्यांचे सदस्यत्व मिळाले पाहिजे अशी कल्पना होती. त्यामुळे आपण महाराष्ट्र जल व्यवस्थापन व स्वच्छता समिती सदस्यांच्या संख्येत वाढ करून चार ऐवजी सहा केली आहे. त्या पेक्षा या विधेयकामध्ये कोणताही वेगळा बदल करण्यात आलेला नाही. त्यामुळे सर्वच सदस्यांना समितीवर सदस्यत्व मिळाले पाहिजे यासाठी शासनाचा प्रयत्न आहे. अशाप्रकारच्या तांत्रिक स्वरूपाचे बदल करण्यासाठी मांडण्यात आलेल्या या प्रस्तावाला आपण अनुमती द्यावी अशी मी विनंती करतो.

प्रश्न प्रस्तुत झाला.

श्री. केशवराव मानकर (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम 1961 मध्ये भरपूर सुधारणा करण्याची आवश्यकता आहे असे मला वाटते. साधारणपणे मी तीन टर्ममध्ये जिल्हा परिषदेमध्ये काम केले आहे. एक वेळ सत्ताधारी पक्षाचा नेता म्हणून आणि दोन वेळा विरोधी पक्ष नेता म्हणून काम केले आहे. जिल्हा परिषद व पंचायत समित्यांचा कारभार हा या अधिनियमांतर्गत चालतो. हे विधेयक समित्यांची सदस्य संख्या वाढविण्याकरिता मांडण्यात आले आहे. गोंदिया आणि भंडारा जिल्हा परिषदेमध्ये सदस्य संख्या 52 आहे. त्यामध्ये स्थायी समिती, अर्थ समिती, महिला व बाल कल्याण समिती, समाज कल्याण समिती, शिक्षण समिती या सर्व समित्यांची सदस्य संख्या लक्षात घेतली तर प्रत्येक सदस्य हा एका समितीवर सदस्य म्हणून असतो. मंत्री महोदयांनी या ठिकाणी दोन तीन जिल्हा परिषदांचा उल्लेख केला आहे. त्या जिल्हा परिषदा कोणत्या आहेत आणि तेथील सदस्य संख्या किती आहे याची माहिती मिळाली पाहिजे. त्या समित्यांमध्ये किती सदस्य जाऊ शकले आणि किती जाऊ शकले नाहीत याची देखील माहिती मिळाली पाहिजे. साधारणपणे पूर्व विदर्भातील जिल्हा परिषदेमध्ये काही सदस्यांना दुबार पध्दतीने जाता येते.

मला या ठिकाणी एवढेच सांगावयाचे आहे की, या समित्यांवर सदस्यांची नियुक्ती करित असतांना आपण महिलांकरिता 50 टक्के आरक्षणाचा कायदा संमत केला. त्या दृष्टीने प्रत्येक समितीमध्ये महिलांना 50 टक्के प्रतिनिधित्व मिळावे या करिता या विधेयकामध्ये सुधारणा करण्याची आवश्यकता आहे. आपण फक्त जल व्यवस्थापन समितीचा उल्लेख केला आहे. त्यामध्ये तीन महिला व तीन पुरुष सदस्य असतील असा उल्लेख केला आहे. त्या समितीच्या सदस्यांची संख्या चार वरून सहा केली आहे ही स्वागतार्ह बाब आहे, त्याबद्दल मी या विधेयकाचे स्वागत करतो. हे करित असतांना माननीय ग्राम विकास मंत्र्यांना विनंती करतो की, 1961 साली संमत झालेला कायदा असल्यामुळे त्याचा अभ्यास करण्याची गरज आहे. कालपरत्वे त्या अधिनियमामध्ये बदल करणे आवश्यक आहे.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

EE-1

APR/MMP

पूर्वी श्री.सरफरे . . . .

14:10

श्री.केशवराव मानकर . . .

आपण 1979 (क) च्या उक्त कलम (1) नुसार जे इष्ट वाटते त्याप्रमाणे निर्णय घेणे आवश्यक आहे. या ज्या समित्या आहेत, त्यामध्ये अर्थ समिती ही एक महत्वपूर्ण अशी समिती आहे असे मला वाटते. या समितीमध्ये जिल्हा परिषद सदस्य किंवा एखादे निष्णात अर्थतज्ज्ञ असतील तर जिल्हा परिषदेचे नियोजन होण्यासाठी ते चांगले काम होऊ शकते. कारण मी याबाबतीत अनुभव घेतलेला आहे. त्याठिकाणी अर्थसंकल्प म्हणजे काय हे अनेक लोकांना समजतच नाही. ते केवळ बैठकीसाठी येतात, सही करतात आणि निघून जातात असे प्रकार आमच्या कडे होत असतात. त्यामुळे अधिकाऱ्यांनी मांडलेले बजेटच मान्य करावे लागते. स्टॅण्डींग कमिटी मध्ये सर्वच विषय येत असतात. अर्थ समितीमध्येही काही विषय येतात. त्याठिकाणी जर तज्ज्ञ व्यक्तींची नियुक्ती केली तर त्याठिकाणी ते संबंधितांना मार्गदर्शन करतील असे मला वाटते.

सभापती महोदय, याठिकाणी विधेयक क्र.9 मांडण्यात आले आहे, त्याचे मी स्वागत करतो आणि त्याला समर्थन देतो. एवढे बोलून मी माझे भाषण संपवितो.

. . . .2ई-2

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

EE-2

श्री.जयंत पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी जी माहिती मागितली आहे, त्या मध्ये नाशिक जिल्ह्यामध्ये 88, अहमदनगर जिल्ह्यामध्ये 89 आणि पुणे जिल्ह्यामध्ये 88 सदस्य आहेत. त्यामुळे नाशिक, पुणे येथे 1-1 आणि अहमदनगर येथे 2 जणांना अजिबातच समितीवर प्रतिनिधीत्व मिळत नव्हते.त्यामुळे आपण यासंदर्भात दुरुस्ती केलेली आहे.तसेच सन्माननीय सदस्यांनी बाकीच्या ज्या सूचना मांडलेल्या आहेत, त्याचा नक्की विचार करुन जेथे अधिक सुधारणा करण्याची गरज असेल तर तेथे त्या करण्यात येतील. मला असे वाटते की, सभागृहाने या विधेयकाला अनुमती द्यावी.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

उप सभापती : विधेयक विचारात घेण्यात आले आहे. आता विधेयक खंडशः विचारात घेण्यात येईल.

खंड 2 ते 4 (दोन्ही सम्मिलित) विधेयकाचे भाग झाले.

खंड 1, संपूर्ण शीर्षक व हेतुवाक्य विधेयकाचे भाग झाले.

उप सभापती : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2012 चे वि.प.वि.क्र.9 संमत करण्यात यावे असा प्रस्ताव मांडतो.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

उप सभापती : सन 2012 चे वि.प.वि.क्रमांक 9 संमत झाले आहे.

. . . .2 ई-3

पु.शी. लेखी उत्तरे

मु.शी. अतारांकित प्रश्नोत्तराची पहिली,दुसरी,तिसरी,
चौथी,पाचवी,सहावी,सातवी,आठवी,नववी व
दहावी यादी सभागृहासमोर ठेवणे.

सह सचिव : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने अतारांकित प्रश्नोत्तराची पहिली,
दुसरी, तिसरी, चौथी, पाचवी, सहावी, सातवी, आठवी. नववी व दहावी यादी सभागृहासमोर ठेवतो.

उप सभापती : अतारांकित प्रश्नोत्तरांची पहिली, दुसरी, तिसरी, चौथी, पाचवी, सहावी,
सातवी, आठवी. नववी व दहावी यादी सभागृहासमोर ठेवण्यात आली आहे.

(प्रेस : येथे सोबत जोडलेली यादी छापवी.)

... 2 ई-4

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

EE-4

APR/MMP

14:10

पु.शी./मु.शी.: अशासकीय विधेयके आणि ठराव समितीचा
अहवाल सादर करणे व संमत करणे.

श्री.दीपक साळुंखे (समिती सदस्य) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने अशासकीय विधेयके आणि ठराव समितीचा अहवाल सभागृहाला सादर करतो.

शुक्रवार दिनांक 13 जुलै 2012 रोजी अशासकीय कामकाजाच्या क्रमात दाखविण्यात येणाऱ्या अशासकीय कामकाजास द्यावयाचा वेळ ठरविण्याकरिता गुरुवार, दिनांक 12 मार्च 2012 रोजी समितीची बैठक झाली. अशासकीय कामकाजासाठी एकूण 150 मिनिटांचा वेळ उपलब्ध आहे. त्यानुसार खालील अशासकीय ठरावांना वेळ देण्यात यावा अशी शिफारस समितीने केली आहे.

- 1) श्री.सुभाष चव्हाण, वि.प.स. यांचा ठराव क्रमांक 80 - 50 मिनिटांपेक्षा जास्त नाही.
- 2) श्री.रमेश शेंडगे, वि.प.स. यांचा ठराव क्रमांक 134 - 50 मिनिटांपेक्षा जास्त नाही.
- 3) डॉ.नीलम गोन्हे, वि.प.स. यांचा ठराव क्रमांक 68 - 50 मिनिटांपेक्षा जास्त नाही.

उप सभापती : अशासकीय विधेयके आणि ठराव समितीचा अहवाल सभागृहास सादर झाला आहे.

श्री.दीपक साळुंखे : सभापती महोदय, अशासकीय विधेयके आणि ठराव समितीचा अहवाल सभागृहाला संमत आहे, असा मी आपल्या अनुमतीने प्रस्ताव मांडतो.

प्रस्ताव मतास टाकून संमत झाला.

यानंतर श्री.बरवड . . . .

पृ.शी./मु.शी. : नियम 93 अन्वये सूचना

उप सभापती : आज नियम 93 अन्वये ज्या सूचना आलेल्या आहेत त्यामध्ये सन्माननीय सदस्य सर्वश्री रामनाथ मोते, विनोद तावडे, नागो पुंडलिक गाणार यांनी "गेल्या 5 वर्षांपासून राज्यातील विनाअनुदानित शाळांमधील लाखो मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती करणे शासनाने बंद केल्यामुळे अनेक विद्यार्थ्यांवर शिक्षण सोडण्याची आलेली वेळ " या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री विनोद तावडे, रामनाथ मोते, चंद्रकांत पाटील, डॉ. रणजित पाटील यांनी "राज्यातील वाढत्या स्त्री भ्रूण हत्यांच्या पार्श्वभूमीवर सोनोग्राफी करणाऱ्या डॉक्टरांचे रजिस्ट्रेशन वैध राहण्याबाबत राज्य शासनाने नियम निर्गमित केल्यामुळे जनतेवर होणारा दुष्परिणाम" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. पांडुरंग फुंडकर यांनी "राज्यभरात असलेल्या 52 हजार होमगार्डसना मध्य प्रदेश, उत्तर प्रदेश व झारखंड या राज्यांप्रमाणे कायमस्वरूपी नोकरीत सामावून घेऊन त्यांना महिन्याकाठी 10 हजार रुपये वेतन देण्याची आवश्यकता" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलम गोन्हे यांनी "ठाणे महापालिकेने शहरात दहीहंडी तसेच गणेशोत्सवाचे मंडप उभारण्याकरिता ड्रममध्ये वाळू भरून मंडप उभारण्याचा अजब सल्ला दिल्यामुळे या भागातील सर्व गणेशोत्सव मंडळांनी या विरोधात तीव्र आंदोलन करण्याचा दिलेला इशारा" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

RDB/ MMP/ D

उप सभापती .....

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री विनोद तावडे, चंद्रकांत पाटील, रामनाथ मोते यांनी "मुंबई शहरामध्ये सुरक्षिततेच्या दृष्टीकोनातून सी.सी.टी.व्ही. बसविण्याचा निर्णय घेण्यात येऊनही सदर यंत्रणा बसविण्याबाबत शासनाकडून होत असलेली दिरंगाई" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

नियम 93 अन्वयेच्या इतर सूचनांना दालनात अनुमती नाकारलेली आहे.

...3...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ.शी./मु.शी. : औचित्याचे मुद्दे

उप सभापती : आता औचित्याचे मुद्दे घेण्यात येतील.

डॉ. रणजित पाटील : सभापती महोदय, मी आपल्या परवानगीने खालील सार्वजनिक महत्वाच्या व तातडीच्या विषयाच्या संदर्भात माझा औचित्याचा मुद्दा मांडत आहे.

"नगरपरिषद चांदूरबाजार येथे मुख्याधिकारी नाही आणि भोंगळ कारभार आहे म्हणून भाजपाचे चांदूरबाजार शहराध्यक्ष श्री. रावसाहेब घुलक्षे यांनी आंदोलन केले व या आंदोलनाच्या दरम्यान त्यांनी स्वतःला मुख्याधिकार्याच्या कक्षात कोंडून घेतले, प्रहार संघटनेचे कार्यकर्ते व नगर परिषदेचे उपाध्यक्ष श्री. मुजफ्फर हुसेन आणि पीएसआय श्री. बावनकर यांनी श्री. घुलक्षेवर हल्ला चढविला. श्री. रावसाहेब घुलक्षे व सोबतच असलेल्या श्री. तस्लीम पठाण या कार्यकर्त्यांनेही विष प्राशन केले. श्री. घुलक्षे यांची प्रकृती चिंताजनक असून अमरावतीला डॉ. बोंडे हॉस्पिटलमध्ये ते मृत्यूशी झुंज देत असणे, श्री. तस्लीम पठाण यांची प्रकृतीही गंभीर असून दोघांनाही व्हेंटिलेटर लावण्यात आले असणे, या प्रकरणात पोलिसांनी पक्षपाती भूमिका घेणे, पोलिसांनी दोघांनाही रुग्णालयात नेण्यासाठी बराच वेळ लावणे, नंतर ग्रामीण रुग्णालयात नेऊन सोडणे, पुढे कार्यकर्त्यांनी श्री. घुलक्षे व श्री. पठाण यांना अमरावतीला उपचारार्थ आणणे, विष प्यायलेल्या कार्यकर्त्यांसमवेत पोलीस रुग्णालयापर्यंत न येणे, त्यांनी विष प्राशन केल्याची माहिती रुग्णालयाला देणे आवश्यक असताना ती माहिती देण्यासही पोलिसांनी टाळाटाळ करणे, ठाणेदार खांडेकर यांनीही उडवाउडवीची उत्तरे देणे, एकूणच पोलिसांनी हे प्रकरण दडपण्याचा प्रयत्न करणे, चांदूरबाजार नगरपरिषदेचे पदाधिकारी आणि चांदूरबाजारचे पोलीस यांच्या संगनमताने दोन कार्यकर्त्यांचे प्राण संकटात आले असून दोघांनाही पुढचे 48 तास अतिशय धोक्याचे असल्याचे रुग्णालय सूत्रांनी सांगितले असणे, या प्रकरणी शासनाने तातडीने चौकशी करून करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

डॉ. नीलम गोन्हे : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे. माननीय सभापती महोदयांनी मला औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी दिली त्याबद्दल मी त्यांची आभारी आहे.

सभापती महोदय, पुण्यामध्ये पानशेत धरण फुटून प्रचंड वाताहत झाली त्या घटनेला आज 12 जुलै रोजी 51 वर्षे झालेली आहेत. आज औचित्याचा मुद्दा उपस्थित करण्याचे महत्वाचे कारण असे आहे की, कोणतीही आपत्ती आली की त्याच्यानंतर आपण आरडाओरड करित असतो परंतु आजही त्या पूरग्रस्तांचे पुनर्वसन पूर्णतः झालेले नाही. या सर्व वसाहतींना तात्पुरत्या स्वरूपाचा दर्जा आहे. त्या ठिकाणी दुरुस्त्या करावयाच्या झाल्या तरी फार मोठी अडचण येते. मूळ पूरग्रस्तांपैकी जे 30 टक्के गाळेधारक आहेत त्या ठिकाणी पोटभाडेकरू सुध्दा ठेवले गेले आहेत तर काही ठिकाणी जे येथील नागरिक नाहीत अशा वेगळ्याच नागरिकांनी काही खोल्या बळकावलेल्या आहेत. म्हणून लक्ष्मीनगर, महर्षीनगर, गोखलेनगर, फुलेनगर, लोकमान्यनगर, एरंडवणे, पर्वती दर्शन, शिवदर्शन जनवाडी व गोखलेनगर या भागातील वसाहतींच्या संदर्भामध्ये नगरविकास विभागाने खासकरून पुण्यातील हे जे पूरग्रस्त आहेत त्यांच्या प्रश्नासाठी आढावा बैठक घेऊन त्यांना न्याय देण्याच्या संदर्भामध्ये मी हा औचित्याचा मुद्दा उपस्थित केलेला आहे.

यानंतर श्री. खंदारे .....

पु. शी. : पश्चिम, मध्य व हार्बर रेल्वे मार्गाच्या दुर्तफा मोकळ्या जागेत सांडपाण्यावर पालेभाज्यांची करण्यात येत असलेली लागवड

मु. शी. : पश्चिम, मध्य व हार्बर रेल्वे मार्गाच्या दुर्तफा मोकळ्या जागेत सांडपाण्यावर पालेभाज्यांची करण्यात येत असलेली लागवड यासंबंधी सर्वश्री भाई जगताप, सुभाष चव्हाण, चरणसिंग संप्रा.वि. प. स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

श्री.भाई जगताप (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय मुख्य मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"मुंबईमध्ये, पश्चिम, मध्य व हार्बर रेल्वे मार्गाच्या दुर्तफा असलेल्या मोकळ्या जागेत गेल्या अनेक वर्षांपासून अनधिकृतरीत्या पालेभाज्यांची करण्यात येत असलेली लागवड, या भाजीपाल्यासाठी नाले व गटारातून वाहणारे सांडपाणी सर्रास वापरले जात असणे, या भाज्यांची शहरात मोठ्या प्रमाणात विक्री होत असल्याने सांडपाण्यातील जिवाणू थेट नागरिकांच्या शरीरामध्ये प्रवेश करतात अनेक लोक कच्च्या पालेभाज्या उदा. मुळा इत्यादींचा वापर आपल्या आहारात सर्रासपणे करत असल्याने त्यांना विविध आजारांचा सामना करावा लागत असणे, शहरातील विविध आजारांचा प्रारंभ होण्यास रेल्वे मार्गालगतच्या भाज्याच कारणीभूत असल्याचा निष्कर्ष अनेक तज्ज्ञ डॉक्टरांनी काढलेला असणे, या गंभीर विषयावर रेल्वे प्रशासनाशी चर्चा करून यावर कायमस्वरूपी बंदी आणण्यासाठी शासनाने करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया."

श्री.भास्कर जाधव (नगरविकास राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

2....

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, या लक्षवेधी सूचनेचा आशय समजून घेण्याची आवश्यकता आहे. शासनाने वितरित केलेले निवेदन मी वाचलेले आहे. परंतु हे निवेदन थातूरमातूर आहे असे माझे मत आहे. आपणा सर्वांना हे माहित आहे की, मुंबईतील रेल्वे लगत असलेल्या मोकळ्या जागेत भाजीपाला पिकविला जातो. या भाज्या अतिशय घाणीच्या पाण्यातून तयार होत असतात. परंतु निवेदनामध्ये असे म्हटले आहे की, "शास्त्रीय अभ्यासाअभावी निश्चित सांगता येत नाही." यासाठी शास्त्रीय अभ्यास समोर येण्याचे कारण नाही. कारण हा युनिव्हर्सल लॉ आहे. या भाज्यांना जे पाणी दिले जाते त्याचा अंश त्या भाज्यांमध्ये येणारच. त्यासाठी शास्त्रीय अभ्यासाची गरज नाही. शासनाने ही बाब लाईटली घेऊ नये. शासनाने रेल्वे प्रशासनावर ही बाब सोडून दिली आहे. त्यांनी त्यांच्या प्रयोगशाळेमध्ये भाज्यांची तपासणी करणे शक्य नाही. विधान भवनाच्या उपाहार गृहात सुद्धा त्या भाज्या येत असतील. मुंबई शहरात येणारा हा भाजीपाला विषारी आहे. म्हणून मी या लक्षवेधी सूचनेच्या माध्यमातून शासनाचे लक्ष वेधलेले आहे. ही भाजी अतिशय निकृष्ट दर्जाची असते, त्यात शरीराला उपायकारक घटक असतात. तीच भाजी मुंबईतील काही ठिकाणी विकली जाते. त्यामुळे राज्य सरकारने त्यावर बंधन घातले पाहिजे आणि रेल्वे विभागाला सुद्धा अशा प्रकारे भाजीचे उत्पादन घेण्यावर बंदी आणण्यासाठी सूचना केली पाहिजे. रेल्वेच्या जागांवर अतिक्रमण होऊ नये म्हणून त्या जागा भाड्याने देत असेल हे त्यांच्या जागा वाचविण्यासाठी चांगले आहे. मुंबईतील लोकांच्या आरोग्याचा हा प्रश्न आहे. ही भाजी शहरामध्ये येत असलेल्या भाजीमध्ये शरीराला घातक असणारे घटक नाहीत किंवा ती भाजी खाण्यास योग्य आहे हे सिद्ध करण्यासाठी शासन कोणती यंत्रणा राबविणार आहे ?

श्री.भास्कर जाधव : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी जो विषय लक्षवेधीत उपस्थित केलेला आहे त्याबाबत कोणताही शास्त्रीय आधार समोर आलेला नाही. या लक्षवेधीच्या तिसऱ्या ओळीमध्ये असे नमूद केले आहे की, "रेल्वे मार्गालगतच्या भाज्याच कारणीभूत असल्याचा निष्कर्ष अनेक तज्ज्ञ डॉक्टरांनी काढलेला असणे" पण असा निष्कर्ष शासनाकडे किंवा महानगरपालिकेकडे आलेला नाही. मुंबई शहरातील नागरिकांमध्ये जे विविध आजार पसरतात त्याला या भाज्या कारणीभूत असल्याचा शास्त्रीय पुरावा किंवा अहवाल आलेला नसल्यामुळे असे उत्तर दिलेले आहे.

3...

श्री.भास्कर जाधव...

ही बाब रेल्वेवर ढकलून चालणार नाही. या भाज्यांसाठी घाणीतील पाणी, रासायनिक द्रव्ये मिश्रित असलेले दूषित पाणी वापरले जाते, त्यामुळे भाज्यांवर परिणाम होतो असे म्हटलेले आहे ते मी 100 टक्के नाकारत नाही. पण शेतीसाठी कंपोस्ट खताचा, सोनखताचा वापर केला जातो. या सगळ्या बाबींचा अर्थ कशाही प्रकारे लावता येईल. सन्माननीय सदस्यांची भावना चांगली आहे. त्यांचे असे म्हणणे आहे की, प्रदूषित पाण्यापासून तयार झालेली भाजी लोकांच्या खाण्यात येऊ नये. ही भाजी तपासण्याची यंत्रणा राज्यात आहे का याची माहिती घेण्याचा मी प्रयत्न केला.

यानंतर श्री.शिगम....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. भास्कर जाधव...

ही भाजी दूषित आहे का याची तपासणी करायला काही हरकत नाही. या बाबबतीत मी आज सकाळी रेल्वे प्रशासनाशी बोलण्याचा प्रयत्न केला. त्यांनी सांगितले की, रेल्वेच्या मोकळ्या जागेमध्ये रेल्वेच्याच कर्मचा-यांना भाजी पिकविण्याची परवानगी दिलेली आहे. या कर्मचा-यांची किंवा त्यांच्या कुटुंबीयांची या संदर्भात आमच्याकडे कोणतीही तक्रार आलेली नाही. त्यामुळे त्यांना भाजी पिकविण्यापासून थांबविणे उचित होईल की नाही हे पहावे लागेल. रेल्वे प्रशासनाने असेही सांगितले की, ही मोकळी जागा भाजी पिकविण्यासाठी आमच्या कर्मचा-यांच्या ताब्यात असल्यामुळे त्या जमिनीवर अतिक्रमण होऊ शकलेले नाही. हे भाजी पिकविणे एकाएकी बंद करणे उचित होईल की नाही हे पहावे लागेल, त्यामुळे आम्ही त्यांच्याकडे बोट दाखविलेले आहे.

श्री. भाई जगताप : तेथे भाजी पिकविणे बंद करा असे मी म्हटलेले नाही. हा निर्णय तत्कालीन रेल्वेमंत्री स्व. लालबहादूर शास्त्री यांनी घेतलेला होता. त्यामुळे रेल्वेच्या मोकळ्या जागेवर भाजी पिकविणे बंद करा असे मी म्हणणार नाही. परंतु त्या भाज्या कशा पिकविल्या जातात, कशा पध्दतीने गटाराचे, रासायनिक, प्रदूषित पाणी वापरले जाते हे आपण सर्वजण पहात आहोत, ते मी सांगण्याची गरज नाही. माझे म्हणणे असे आहे की, या भाज्यांची तपासणी करण्याची आवश्यकता आहे. कारण जेथे या भाज्या जातात तेथील नागरिकांच्या आरोग्यावर परिणाम होतो. माननीय मंत्री महोदयांनी या भाज्यांची तपासणी यंत्रणा उभी करायला हरकत नाही असे सांगितले. तेव्हा नागरिकांना चांगल्या प्रकारचा भाजीपाला मिळावा यासाठी रेल्वे प्रशासनाशी समन्वय साधून तशी तपासणी यंत्रणा कायान्वित करण्यात येईल काय ?

श्री. भास्कर जाधव : या भाज्यांची तपासणी करायला हरकत नाही असे मी मघाशी म्हटले. अशा वेगवेगळ्या ठिकाणच्या भाज्यांचे काही नमुने प्रयोगशाळेत पाठवून किंवा तपासण्याची जी काही यंत्रणा असेल तेथे पाठवून त्यामध्ये काही दोष दिसून आले तर निश्चितपणे उपाययोजना केली जाईल.

..2..

पु. शी. : तीर्थक्षेत्र आळंदीला शुद्ध पाण्याचा पुरवठा करण्याकडे झालेले दुर्लक्ष

मु. शी. : तीर्थक्षेत्र आळंदीला शुद्ध पाण्याचा पुरवठा करण्याकडे झालेले दुर्लक्ष यासंबंधी डॉ. नीलम गो-हे, वि. प. स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

डॉ.नीलम गो-हे (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय पाणी पुरवठा व स्वच्छता मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करते.

"राज्याच्या कानाकोपऱ्यातून हजारोंच्या संख्येने तीर्थक्षेत्र आळंदीला वर्षातून दोन वेळा भरणाऱ्या यात्रेकरिता तसेच इतर दिवशीही येणाऱ्या भाविकांसाठी पिण्याचे पाणी देण्याबाबतच्या मागणीवर गेल्या तीन वर्षांपासून निर्णय अंधातरी असणे, यामुळे अजूनपर्यंतही तीर्थक्षेत्र आळंदीला अपुऱ्या आणि दूषित पाण्याच्या समस्येने ग्रासलेले असणे, परिणामी तेथील नागरिकांना अनेक सार्थीच्या रोगांची लागण होणे. याकरिता पिंपरी पालिकेने आळंदीला तात्पुरत्या स्वरूपाचा पाणी पुरवठा करण्याची मागणी नगरपरिषदेने करूनही त्याकडे होत असलेले दुर्लक्ष, परिणामी आळंदीकरांमध्ये शासनाच्या विरोधात निर्माण झालेले असंतोषाचे व संतापाचे वातावरण, आवश्यकता, याबाबत शासनाची प्रतिक्रिया व भूमिका."

प्रा. लक्ष्मण ढोबळे (पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

..3..

डॉ. नीलम गो-हे : दोन विभागाशी या लक्षवेधीचा संबंध आहे. नुकतीच आषाढी एकादशीची यात्रा झाली. आळंदी आणि देहू येथे वारकरी जमतात आणि पुण्याहून सासवड मार्गे पंढरपूरला जातात. तीर्थक्षेत्राचा विकास करणार असे शासनातर्फे सतत सांगण्यात येत असते. लक्षवेधीच्या निवेदनामध्ये असे नमूद केलेले आहे की, "दिनांक 29 जुलै 2011 रोजी सुजल व निर्मल अभियानांतर्गत करावयाच्या कामांना मंजूरी देण्यात आलेली आहे." माझी मंत्री महोदयांना विनंती आहे की, त्यांनी पुढच्या आठवड्यामध्ये वेळ काढून आळंदीला भेट देऊन कामांची पहाणी करावी. एकही काम तेथे सुरु झालेले नाही. पाणी पिण्यायोग्य असल्याचे प्रमाणपत्र घेतले जाते. पिंपरी-चिंचवड नगरपालिकेने सांगितले की त्यांच्याकडे पिण्याचे पाणी नसल्यामुळे ते पाणी देऊ शकत नाही. मुद्दा हा आहे की, पिंपरी-चिंचवड मधील प्रदूषित पाण्यावर प्रक्रिया केल्या शिवाय आळंदी मधील पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न सुटणार नाही. तेव्हा त्यादृष्टीने शासन कोणती पावले उचलणार आहे ? ज्या ठिकाणी प्लांट उभारण्यात येणार आहे ती जागा आळंदी नगरपालिकेच्या नावावर नाही. मग त्या ठिकाणी प्लांट कसा उभारणार ?

...नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध झालेले

डॉ.नीलम गोन्हे...

महोदय,दरवेळी अक्षरशः प्रदूषित पाण्यामध्ये वारकरी लोकांना अंघोळ करून तसेच निघावे लागते. पिंपरी-चिंचवड नगरवासीयांच्या प्रदूषणामुळे प्रदूषित झालेले पाणी वारकऱ्यांनी अंगावर घ्यावयाचे हे बरोबर नाही. पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेने आळंदीस पाणी देण्यास नकार दिलेला आहे. पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेकडून सांगितले जाते की, आळंदी शहरास आवश्यक तेवढा पाणी पुरवठा केला जातो. पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेने आळंदी शहरास पाणी उपलब्ध करून देण्याच्या ठरावाला नकार दिला आहे. या संदर्भात काही पावले उचलली गेली पाहिजेत. माझ्या तिन्ही प्रश्नाच्या संदर्भात माननीय मंत्री महोदयांनी विवेचन करावे. या संदर्भात माननीय मंत्री महोदयांनी सकारात्मक उत्तर देण्याचा प्रयत्न करावा अशी माझी या निमित्ताने मागणी आहे.

श्री.रणजित कांबळे : सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांनी माननीय मंत्री महोदय येत्या सात ते आठ दिवसात तेथे भेट देतील काय असा मुद्दा उपस्थित केला आहे. त्या बाबतीत मी सांगू इच्छितो की, माननीय मंत्री महोदय हे त्या विभागातील आहेत, ते येत्या सात ते आठ दिवसात नक्की भेट देणार आहेत. महोदयांनी मला जी माहिती दिली आहे ती या ठिकाणी सांगतो आहे. तीर्थक्षेत्रासाठी 10 एम.एल.डी. पाण्याची गरज असते अशा प्रकारचा दुसरा मुद्दा त्यांनी उपस्थित केला आहे. त्या बाबतीत सांगू इच्छितो की, त्या ठराविक कालावधीत तेथे 10 एम.एल.डी. पाणी लागते. पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेकडून आळंदी नगरपालिका तेवढे पाणी घेते. या वर्षापासून पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेने पाणी देण्यास नकार दिलेला आहे. नागरी तीर्थक्षेत्राचा विकासाखाली पाणी पुरवठा योजनेसाठी 4.8 कोटी रुपये नगरपालिकेला दिले आहेत. या योजनेच्या कामाची वर्क ऑर्डर 2011 मध्ये दिलेली आहे. सदरचे काम आता प्रगतीपथावर आहे. ही योजना दीड वर्षांच्या आत पूर्ण होईल अशी अपेक्षा आहे. हा फ्लोटींग पायुलेशनचा प्रश्न आहे. ते पायुलेशन ठराविक कालावधीसाठी रहात असते. या ठिकाणी वारकरी मोठ्या प्रमाणात येतात, त्यांना त्रास होऊ नये म्हणून योजनेच्या कामास सुरुवात करण्यात आलेली आहे. नगरपालिकेला तरतूद उपलब्ध करून दिलेली आहे आणि नगरपालिकेने त्या योजनेचे काम सुरु केलेले असून ते काम आता प्रगतीपथावर आहे.

2...

उप सभापती : यात्रेच्या काळात तुम्हा दोघा मंत्र्यांपैकी एका मंत्र्याने तेथे थांबले तर बरे होईल असे मला वाटते. कारण तेथील परिस्थितीची आपणा दोघाही मंत्र्यांना माहिती होईल.

श्री. रणजित कांबळे : त्या शहराची लोकसंख्या 8 हजार एवढी आहे. नगरपालिकेच्या माहितीप्रमाणे त्या कालावधीत दरवर्षी फ्लोटींग पायुलेशनचे प्रमाण 10 ते 15 हजार एवढे असते. त्या कालावधीसाठी तेवढी तरतूद करणे अपेक्षित आहे. त्या प्रमाणे तशी तरतूद केलेली आहे. तिसरा मुद्दा पाणी जलशुद्धीकरण केंद्रासंबंधीचा आहे. त्या केंद्रास जागा नाही अशा प्रकारची माहिती या ठिकाणी दिली गेली. या संदर्भात सांगतो की, त्या ठिकाणी 1 एम.एल.डी.पाणी शुद्धीकरण केंद्र कार्यान्वित आहे. सध्या त्या केंद्राच्या माध्यमातून शहराला पाणी पुरवठा होत आहे. सुजल निर्मल अंतर्गत पाणी पुरवठा योजनेच्या कामासाठी 35 कोटी रुपयांची तरतूद केलेली आहे. या योजनेस जुलै 2011 मध्ये मान्यता दिलेली आहे. ज्या दिवशी नगरपालिका 10 टक्के लोकवर्गणी भरेल त्या दिवशी सदर कामाचा निधी उपलब्ध दिला जाईल.

श्री. अनिल भोसले : सभापती महोदय, आळंदी हे तीर्थक्षेत्र आहे. त्या ठिकाणी 1 एम.एल.डी. जल शुद्धीकरण केंद्र कार्यान्वित आहे. दुसरे केंद्र उभारण्यासाठी जागा उपलब्ध करून दिली जात नाही अशा प्रकारची माहिती सन्माननीय सदस्या डॉ.गो-हे यांनी या ठिकाणी दिली आहे. त्या ठिकाणी नगरपालिका आणि देवस्थान कमिटी यांच्यामध्ये वाद चालू आहे. आळंदी शहराचा विकास आराखडा तयार झालेला आहे. तो आराखडा जाहीर सुध्दा झालेला आहे. देवस्थान कमिटी जमिनीच्या बाबतीत कोर्टात गेलेली आहे. या तीर्थक्षेत्राचा व शहराचा विकास करण्यासाठी देवस्थान, नगरपालिका यांच्यात राज्य सरकारने मध्यस्थी करावी. जी जागा देवस्थान देत नाही, ती जागा जल शुद्धीकरण केंद्रासाठी अथवा अन्य विकास कामासाठी घ्यावयाची असेल तर त्यासाठी राज्य सरकारकडून कोणत्या प्रकारचे प्रयत्न केले जाणार आहेत ?

यानंतर श्री. कानडे....

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

JJ-1

SSK/ MMP/ D/

प्रथम श्री.गिते

14:35

लक्षवेधी सूचना क्र.2.....

श्री. रणजित कांबळे : सभापती महोदय, हे अधिवेशन संपल्यानंतर तातडीने आळंदी देवस्थानचे सदस्य, जिल्हाधिकारी यांच्यासमवेत माननीय मंत्री (पाणीपुरवठा) यांच्या दालनामध्ये यासंबंधात बैठक घेण्यात येईल आणि यातून निश्चितपणाने मार्ग काढण्याचा प्रयत्न केला जाईल.

उप सभापती : मंत्रालयात बैठक घेण्याऐवजी आळंदी येथे स्पॉटवर बैठक घ्यावी आणि त्या बैठकीला सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे आणि सन्माननीय सदस्य श्री. उल्हास पवार यांनाही निमंत्रित करावे.

श्री. रणजित कांबळे : आपण सूचना केल्याप्रमाणे आळंदी येथे बैठक घेण्यात येईल.

.....2

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

JJ-2

पु. शी. : गोंदिया जिल्हयातील गोरेगांव तालुक्यातील पाणी टंचाई दूर करणे.

मु. शी. : गोंदिया जिल्हयातील गोरेगांव तालुक्यातील पाणी टंचाई दूर करणे यासंबंधी सर्वश्री केशवराव मानकर,विनोद तावडे,पांडुरंग फुंडकर ,वि. प. स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

श्री. केशवराव मानकर (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"गोंदिया जिल्हयातील गोरेगांव तालुक्यात पाणीटंचाईवर मात करण्यासाठी शासनाकडून १६ गांव व ४ वाड्यांसाठी महाराष्ट्र प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजनेअंतर्गत उभारण्यात आलेली पाणी पुरवठा योजना, मात्र ही योजना तालुक्यातील गोरेगांव व घोटी ही दोन गावे वगळता इतर १४ गावांसाठी कुचकामी ठरली असल्याच्या तक्रारी प्राप्त होणे, सदर योजनेतून जलकुंभ तयार करून पाईपलाईन टाकण्यात आली असून सुध्दा १४ गावांना अद्याप नियमित पाणीपुरवठा होत नसणे, यासाठी विभागाकडून स्वतंत्र कार्यालय सुरू करण्यात आले असले तरी सदर कार्यालयात संबंधित अधिकाऱ्यांची अनुपस्थिती असणे, त्यामुळे सदर योजनेवर जिल्हा प्रशासनाचे असलेले अक्षम्य दुर्लक्ष, त्यामुळे नागरिकांमध्ये शासनाप्रती पसरलेला असंतोष लक्षात घेता, यावर शासनाची प्रतिक्रिया व करावयाचे निवेदने."

श्री. रणजित कांबळे (पाणीपुरवठा व स्वच्छता राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

.....3

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

JJ-3

SSK/ MMP/ D/

14:35

श्री. केशवराव मानकर : सभापती महोदय, गोंदिया जिल्हयातील गोरेगांव येथील 16 गावे आणि 4 वाडयांसाठी असलेल्या प्रादेशिक पाणीपुरवठा योजनेसंबंधीची ही लक्षवेधी आहे. पावसाळा सुरु झाला असला तरी अजूनही नागरिकांना पाणीपुरवठा योजनेवर अवलंबून रहावे लागत आहे. गावकऱ्यांनी या योजनेतून नियमित पाणीपुरवठा करण्यात यावा अशी मागणी केली आहे किंवा नाही असा माझा पहिला प्रश्न आहे. चार गावे आणि एकाच वाडीला आतापर्यंत या योजनेच्या माध्यमातून पाणी देण्यात आलेले आहे. 11 गावे आणि 3 वाडया अजूनही पाण्यापासून वंचित आहेत. मला शासनाकडे निवेदन करावयाचे आहे की, या योजनेतून सर्व गावांना पाणीवाटप करण्यासाठी कोणती उपाययोजना केली जाणार आहे ? नियमित पाणीपुरवठा किती गावांना होणार आहे ? या योजनेवर देखभालीसाठी एक अभियंता, शासनाचे तांत्रिक अधिकारी आणि 3 रोजंदारीवरील कर्मचारी उपलब्ध आहेत. परंतु लोडशेडींगच्या नावाखाली हे अधिकारी आणि कर्मचारी 2/2, 3/3 दिवस पाणी पुरवठा करीत नाहीत. त्यांच्यावर पाणीपुरवठा करण्यासाठी वेळेचे कसलेही बंधन नाही. या अधिकाऱ्यांवर कारवाई करून पाणी वाटपाचे नियोजन केले जाणार आहे काय ? गोंदिया जिल्हयामध्ये अनेक पाणीपुरवठा योजना शासनाच्या सहकार्याने चालू आहेत. परंतु आता मीटर बसविण्यासाठी नागरिकांची मागणी येऊ लागली आहे. शासनाने मीटर पुरविले तर योजना चांगल्या पध्दतीने चालू शकते. म्हणून पाणीपुरवठा योजना करताना नागरिकांसाठी शासन मीटर लावण्याची योजना सुरु करणार आहे काय ?

श्री. रणजित कांबळे : सभापती महोदय, गोरेगांव तालुक्यातील 15 गावांसाठीची ही पाणीपुरवठा योजना असून या योजनेला 2005 मध्ये मंजुरी मिळाली आणि योजनेचे कामही 2005 मध्ये पूर्ण झाले. प्लॅन्ट टेस्ट केल्यानंतर नळपाणीपुरवठा योजनेचे कनेक्शन मिळण्यासाठी फक्त 5 गावांनी आणि एका वाडीने मागणी केली. बाकीच्या गावांनी पाण्याच्या कनेक्शनसाठी मागणी केली नाही. ग्रामपंचायतीचा ठराव केला नाही. 11 गावांनी शासनाला असे सांगितले की, आमच्याकडे पाण्याचा पुरेसा स्त्रोत असल्यामुळे या योजनेतून आम्हांला पाणी नको. 5 गावांनी मागणी केल्यानंतर त्यांना कनेक्शन दिलेली आहेत. जवळपास 45000 लोकसंख्येच्या गावांसाठी ही योजना केली असून आतापर्यंत 23700 लोकसंख्येसाठी या योजनेतून पाणी दिले जात आहे. त्यानंतर 2006 मध्ये सोशियो इकॉनॉमिक सर्व्हे केला गेला. शासनाने गावांना असे सांगितले की ग्रामपंचायतीचा ठराव करून पाणी वापरणे सुरु करा.

.....4

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

JJ-4

SSK/ MMP/ D/

प्रथम श्री.गिते

14:35

लक्षवेधी सूचना क्र. 3

श्री. रणजित कांबळे .....

पाण्याचे दर देखील फार कमी आहेत. बीपीएल धारकांसाठी वर्षाला 600 रुपये आणि अपीएल धारकांसाठी 780 रुपये असा दर आहे. तरीसुद्धा या गावांनी कनेक्शन घेण्याचे नाकारले. गोंदिया जवळील बाकीच्या गावामध्ये काही ठिकाणी 6, काही ठिकाणी 13, काही गावांमध्ये 19, काही गावांमध्ये 11 आणि काही गावांमध्ये 45 बोअरवेल्स आहेत. सार्वजनिक विहिरीसुद्धा आहेत. आजही गावाने ग्रामपंचायतीचा ठराव करून दिला तर निश्चितपणाने शासन त्यांना पाणीपुरवठा योजनेतून कनेक्शन देईल. मीटर लावण्याच्या बाबतीत विचार केला तरी शासनाची काहीही हरकत नाही.

नंतर श्री.भोगले

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नही

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

KK.1

SGB/ MMP/ D/ पूर्वी श्री.कानडे

14:40

श्री.रणजित कांबळे.....

लक्षवेधी सूचना क्रमांक-3.....

मीटरचा खर्च ग्राहकांना आकारला जातो. एका मीटरचा खर्च 1500 रुपये आहे. ग्रामपंचायतींनी ठराव केला तर प्राधिकरणाकडून मीटर लावण्याचे काम केले जाईल आणि त्याचा खर्च संबंधित ग्राहकांकडून वसूल केला जाईल. त्या सहा गावांनी ठराव केला तर निश्चितपणे मीटर बसविले जातील.

श्री.केशवराव मानकर : सभापती महोदय, आज आकारले जाणारे वार्षिक 600 ते 700 रुपयांचे देयक भरणे त्यांना शक्य होत नाही. अशा परिस्थितीत 1500 रुपयांचा खर्च त्यांना परवडणार नाही. शासनाने स्वखर्चाने मीटर बसवावेत व त्यांच्याकडून मीटरचे भाडे वसूल करावे.

श्री.रणजित कांबळे : महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणामार्फत मीटर बसविले जातील आणि नंतर पूर्ण मीटरचे भाडे वसूल केले जाईल.

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पु. शी. : राज्यातील क्रीडा संकुलांची व्यवस्थित देखभाल व दुरुस्ती होत नसणे

मु. शी. : राज्यातील क्रीडा संकुलांची व्यवस्थित देखभाल व दुरुस्ती होत नसणे यासंबंधी सर्वश्री सतीश चव्हाण, विक्रम काळे, वि.प.स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

श्री.सतीश चव्हाण (औरंगाबाद विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय क्रीडा मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"महाराष्ट्र शासनाच्या १९९६ च्या क्रीडा धोरणानुसार मराठवाड्यात प्रत्येक तालुक्याच्या ठिकाणी क्रीडा संकुल उभारण्याचा असलेला मानस, परंतु प्रत्यक्षात त्यापैकी फक्त आठच तालुक्यांमध्ये शासनाकडून मंजूरी मिळणे, तालुका क्रीडा संकुलाचे दैनंदिन कामकाज पाहण्यासाठी क्रीडा खात्यामार्फत क्रीडा अधिकारी, कार्यालयीन कर्मचारी, पहारेकरी, शिपाई इत्यादींच्या नियुक्त्या नसल्याने क्रीडा संकुलाची देखभाल व्यवस्थित होत नसणे, बहुतेक तालुका क्रीडा संकुलाचे अंदाजपत्रक जुन्या दर सूचीनुसार असल्याने ठेकेदार काम करण्यास इच्छुक नसणे, तसेच तालुका क्रीडा संकुल समितीचे अध्यक्ष हे महसूल अधिकारी असल्याने त्यांना त्यांच्या खात्याच्या कामाच्या व्यापातून समितीच्या कामावर म्हणावे तसे लक्ष देता येत नसणे, इमारतीची देखभाल व दुरुस्तीसाठी शासनाकडून निधी प्राप्त होत नसणे, याबाबत शासनाने तातडीने केलेली वा करण्यात येत असलेली कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

श्री.पद्माकर वळवी (क्रीडा मंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

लक्षवेधी सूचना क्रमांक-4.....

श्री.सतीश चव्हाण : सभापती महोदय, महाराष्ट्रात नवीन क्रीडा धोरणानुसार आतापर्यंत किती क्रीडा संकुलांचे काम पूर्ण झाले आहे? सर्व क्रीडा संकुलांचे बांधकाम अर्धवट अवस्थेत आहे. राज्यातील क्रीडा संकुलांमध्ये विविध राजकीय पक्षांचे मेळावे आयोजित केले जातात, लग्न समारंभ आयोजित केले जातात. राज्यातील एकाही क्रीडा संकुलामध्ये नळ कनेक्शन दिलेले नाही ही सर्वात धक्कादायक बाब आहे. दैनंदिन कामकाज आणि देखभाल व दुरुस्तीसाठी प्रशिक्षित कर्मचारी नेमण्यात आलेले नाहीत वा निधी दिलेला नाही. 50-50 लाख रुपये खर्चून उभारलेल्या कोणत्याही क्रीडा संकुलासाठी क्रीडा साहित्य खरेदी केलेले नाही हे खरे आहे काय?

श्री.पद्माकर वळवी : सभापती महोदय, राज्यातील क्रीडा संकुलांच्या स्थितीविषयी परिपूर्ण उत्तर निवेदनामध्ये दिलेले आहे. 2003 च्या क्रीडा धोरणामध्ये क्रीडा संकुल बांधण्यासाठी 25 लाख रुपयांची मर्यादा होती आणि त्या निधीमध्ये बहुतेक क्रीडा संकुलांचे काम पूर्ण झाले. 2009 मध्ये शासनाने नवीन क्रीडा धोरण आणले. त्या धोरणामध्ये तालुका क्रीडा संकुलासाठी 1 कोटी रुपये मंजूर करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. त्यानुसार जे प्रस्ताव प्रशासकीय मान्यतेसाठी विभागाकडे प्राप्त झाले त्या प्रस्तावांना राज्य क्रीडा विकास समितीने मान्यता दिलेली आहे. ज्याप्रमाणे बांधकामासाठी निधी दिला जातो तसाच देखभाल व दुरुस्तीसाठी निधी देण्याचे शासनाने मान्य केले आहे. त्या अनुषंगाने शासनाने दिनांक 14 डिसेंबर, 2011 रोजी निर्णय घेतला आहे. त्या निर्णयानुसार महाराष्ट्रातील सर्व क्रीडा संकुलांच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी जवळजवळ 6 कोटी रुपये दिलेले आहेत.

सभापती महोदय, मराठवाड्यासाठी 50 लाख रुपये उपलब्ध करून दिलेले आहेत. त्यातून मराठवाड्यातील 14 तालुक्यातील क्रीडा संकुलांच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी 11,61,600 रुपये मंजूर केलेले आहेत. माझ्याजवळ शासन निर्णयाची प्रत उपलब्ध आहे. क्रीडा संकुलाच्या देखभाल व दुरुस्तीची जबाबदारी तालुका क्रीडा संकुल समितीची आहे. प्रांत अधिकारी हे त्या समितीचे अध्यक्ष असून गटविकास अधिकारी, तहसीलदार, क्रीडा अधिकारी हे त्या समितीचे सदस्य आहेत. त्या समितीने क्रीडा संकुलाची देखभाल व दुरुस्ती करावी असे अपेक्षित आहे. निधी कोणत्या कामासाठी दिलेला आहे हेही शासन निर्णयात नमूद केलेले आहे. त्यामध्ये कर्मचाऱ्यांचे मानधन, देखभाल दुरुस्ती, सादिल खर्च याचा समावेश आहे. टाईप एस्टीमेटप्रमाणे क्रीडा साहित्य

..4..

घेण्यासाठी तरतूद केली आहे. देखभाल दुरुस्तीमध्ये सुध्दा क्रीडा साहित्यासाठी तरतूद केली आहे. क्रीडा संकुलातील पाण्याचा नळ तुटला असेल तर तो स्थानिक विषय होतो. स्पेसिफिक एखाद्या तालुक्याचे उदाहरण दिले तर मी संबंधित समितीला निर्देश देऊन तत्काळ दुरुस्ती करण्याबाबत सूचना देईन.

नंतर श्री.खर्वे...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

लक्षवेधी सूचना क्र. 4.....

श्री. विक्रम काळे : महोदय, या राज्याचे क्रीडा मंत्री यांना खेळाची आवड असून ते अत्यंत गांभीर्याने या विषयाकडे लक्ष देत आहेत याची आपण सर्वांना जाणीव आहे. प्रत्येक तालुक्यात क्रीडा संकुल स्थापन करून विद्यार्थी व युवकांमध्ये खेळाची वृत्ती वाढीस लागावी यादृष्टीने त्यांनी क्रीडा संकुले उभारण्याचा निर्णय घेतला आहे. मंत्री महोदयांनी आताच सांगितले की, मराठवाड्यात आतापर्यंत अशा क्रीडा संकुलांच्या उभारणीसाठी 1 कोटी रुपयाचा निधी दिलेला आहे. मराठवाड्यातील 76 तालुक्यांच्या ठिकाणी अशी क्रीडा संकुले खरोखरच उभी राहिली आहेत काय, तसेच ती आजच्या स्थितीत सुरु आहेत काय, दुसरे म्हणजे क्रीडा संकुल म्हणजे केवळ चार भिंती आणि इमारतीचे बांधकाम असा होत नाही. पण माझी माहिती अशी आहे की, तेथे खेळाचे कोणतेच साहित्य उपलब्ध करून दिलेले नाही, त्याचबरोबर प्रशिक्षित कर्मचारी वर्गाची नियुक्ती केली आहे काय, तसेच आलेले साहित्य खेळाडुंना देण्यात आलेले आहे काय ? आम्ही दोघेही मराठवाड्याचे प्रतिनिधी असून 76 तालुक्यांच्या ठिकाणी सातत्याने आमची ये-जा असते. मंत्री महोदयांनी सुध्दा ही बाब तपासून घ्यावी. मराठवाडा हा महाराष्ट्राचा अविभाज्य भाग असून अशा प्रकारे वेगळे काम करू नये. माझी मंत्री महोदयांना विनंती आहे की, या क्रीडा संकुलांना भेट देऊन त्यातील गैरसोयी दूर करणार काय ?

श्री. पद्माकर वळवी : क्रीडा संकुले कशी कार्यान्वित करावीत, त्यांची अंमल बजावणी कशी करावी यासाठी आपण तालुका क्रीडा संकुल समित्या नेमल्या असून त्या समितीला हे सर्व अधिकार दिलेले आहेत. तसेच अशा क्रीडा संकुल समित्या अस्तित्वात असल्याशिवाय त्या तालुक्यांना निधी दिला जात नाही. सन्माननीय सदस्यांनी जे मुद्दे उपस्थित केले त्याप्रमाणे सर्व क्रीडा संकुलांची तपासणी करण्यात येईल व आवश्यक ती कारवाई करण्यात येईल.

श्री. विक्रम काळे : महोदय, आपण सुध्दा वेळोवेळी योग्य निर्णय घेऊन अनेक वेळा न्याय देण्याचे काम केलेले आहे. त्याप्रमाणे आता देखील निर्णय घ्यावा व ही लक्षवेधी सूचना राखून ठेवावी. कारण संपूर्ण 76 तालुक्यातील क्रीडा संकुले तपासल्यानंतरच हा प्रश्न पुन्हा सभागृहासमोर आणावा अशी माझी विनंती आहे.

लक्षवेधी सूचना क्र. 4.....

उप सभापती : क्रीडा मंत्री महोदयांनी एका ज्वलंत प्रश्नाला वाचा फोडली असून राज्य शासनाच्या क्रीडा धोरणानुसार क्रीडा संकुलासाठी जो खर्च होतो त्यानुसार अशी क्रीडा संकुले प्रत्यक्षात कार्यान्वित होणार नसतील तर हा पैसा कारण नसताना वाया जातो ही वस्तुस्थिती आहे. त्यामुळे सन्माननीय सदस्यांनी मांडलेली व्यथा योग्य आहे. येथे फक्त क्रीडा संकुलांचे सांगाडे उभे आहेत. केवळ विटांचे बांधकाम असून कोणतेही शिक्षक नाहीत अथवा साहित्य सुध्दा नाही तसेच कोणत्याही संकुलाचा वापर खेळासाठी होत असताना मला तरी दिसला नाही. म्हणून वस्तुस्थितीला सामोरे जाऊन प्रत्यक्षात काय करता येईल यादृष्टीने काय उपाययोजना करता येईल याचा मंत्री महोदयांनी विचार करावा.

श्री. पद्माकर वळवी : महोदय, आपल्या आदेशाप्रमाणे मराठवाड्यातील संकुलांना मी स्वतः भेट देईन व त्यात साहित्य उपलब्ध आहेत का, मार्गदर्शकांची कंत्राटी पध्दतीने नियुक्ती केली आहे का, तसेच कोच उपलब्ध आहेत की नाही ही माहिती पुढील दोन महिन्यापर्यंत नक्कीच येईल.

श्री. सतीश चव्हाण : मंत्री महोदयांकडे संपूर्ण डेटा आहे, त्यामुळे या कामासाठी दोन महिने लागण्याचे कारणच नाही.

यानंतर श्री. भारवि ....

श्री.पद्माकर वळवी : सभापती महोदय, कर्मचारी नेमण्या संबंधीचा जी.आर.देखील निर्गमित करण्यात आला आहे. आम्ही त्यांना देखभाल दुरुस्तीसाठी निधी देखील दिला आहे. असे असताना तेथे सुविधा नसेल, क्रीडा साहित्य नसेल, देखभाल दुरुस्तीसाठी देण्यात आलेला निधी खर्च झाला नसेल व कागदोपत्री निधीचा उपयोग केला असे दाखविले असेल तर संबंधितांविरुद्ध फौजदारी कारवाई करण्यात येईल. मराठवाडा विभागातील क्रीडा संकुलाची तात्काळ माहिती मागवून अधिवेशन संपण्याच्या आत सर्व माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात येईल.

(सत्ताधारी पक्षातील काही माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलण्याचा प्रयत्न करतात.)

उप सभापती : सदर लक्षवेधी राखून ठेवल्याने काम होणार नाही. दोन महिन्यात सर्व गोष्टी पूर्ण करतो असे माननीय मंत्र्यांनी सांगितले आहे. यासाठी त्यांनी कालावधी देखील मागितला आहे. मी येथे आणखी चार वर्ष आहे. त्यामुळे आपण कळजी करू नका.

श्री.रामनाथ मोते : सभापती महोदय, या लक्षवेधीचा रोख मराठवाड्यातील क्रीडा संकुलासंबंधी असला तरी हा विषय संपूर्ण महाराष्ट्रातील क्रीडा संकुलाशी निगडित आहे. दोन महिन्यात मराठवाड्यातील सगळी माहिती गोळा करून देतो असे माननीय मंत्र्यांनी सांगितले आहे. त्यांनी केवळ मराठवाड्याच विचार न करता ज्या ज्या तालुक्यांमध्ये क्रीडा संकुले तयार केली आहेत तेथील माहिती घेणे आवश्यक आहे, असा माझा पहिला मुद्दा आहे. तालुका स्तरावर क्रीडा संकुल तयार करण्यात आले आहे. या क्रीडा संकुलाच्या जागेची निवड करताना चूक झालेली आहे. या तालुका क्रीडा संकुलाचा आमच्या विद्यार्थ्यांना उपयोग होईल काय याचा कुठेही विचार झालेला नाही. कल्याण तालुक्यातील क्रीडा संकुल हे गोविली गावात आहे. हे क्रीडा संकुल कल्याण पासून 12 कि.मी.वर आहे. म्हणजे या क्रीडा संकुलाचा उपयोग एकाही खेळाडूला होत नाही. शाळेतील विद्यार्थी तेथे जात नाहीत. त्यामुळे तालुका क्रीडा संकुलावर होणारा खर्च व्यर्थ आहे. तेव्हा याबाबत शासन काही विचार करणार आहे काय ?

श्री.पद्माकर वळवी : सभापती महोदय, सजेशन फॉर ॲक्शन. सन्माननीय सदस्यांनी केलेल्या सर्व सूचना मान्य आहेत. महाराष्ट्रामध्ये तालुका क्रीडा संकुलाची मंजूरी क्रीडा धोरणानुसार दिली आहे. या क्रीडा संकुलाचा उपयोग खऱ्या खेळाडूंना होतो आहे किंवा नाही या संबंधातील महाराष्ट्रातील सर्व माहिती मी मागवून घेतो. क्रीडा संकुल प्रभावीपणे कशी उपयोगात येतील व खेळाडूंना खरोखरच मदत करण्याचा प्रयत्न आम्ही निश्चित करू. आम्ही निधी वेळोवेळी देतो. राज्य क्रीडा समितीचा मी अध्यक्ष आहे. क्रीडा संकुलाचे अंदाजपत्रक आल्यानंतर मंजूरी दिली नाही असे एकही उदाहरण नाही. जे अंदाजपत्रक येते त्यास आम्ही मंजूरी देतो. निधी वितरित करतो. पण त्यानुसार कार्यवाही झाली नसेल तर त्या संबंधीतील संपूर्ण माहिती घेऊन दोषी अधिकाऱ्यां विरुद्ध कारवाई करू. येथे कल्याण येथील क्रीडा संकुलाचे उदाहरण देण्यात आले आहे. जागेची निवड प्रांत करित असले तरी त्या तालुक्यातील आमदार हा त्या समितीवर निमंत्रित असतो. संबंधित लोकप्रतिनिधींना विश्वासात घेऊनच जागेची निवड करण्यात येते. तत्कालीन लोकप्रतिनिधींनी सूचना केली असेल म्हणून त्या जागेची निवड करण्यात आली असेल. तरी सुद्धा क्रीडा संकुलामध्ये काही उणिवा राहून गेल्या असतील तर त्यात सुधारणा करण्याचा प्रयत्न विभागामार्फत जरूर करण्यात येईल.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, क्रीडा संकुलाचे व्यवस्थापन व्यवस्थित आहे काय, साहित्य व्यवस्थित आहे काय या सर्वांचा लेखाजोखा आम्हाला घ्यायचा आहे? पुण्याला बालेवाडी येथे भव्य क्रीडा संकुल उभे राहिले आहे. त्यास महाराष्ट्र शासनाने यावर्षी किती पैसे दिले होते, त्या पैशाचे ऑडिट झाले आहे काय, या रकमेत किती रूपयांचा अपहार झालेला आहे ? यासंबंधीची माहिती पुण्याच्या पेपरमध्ये आलेली आहे. तेव्हा याबाबत शासनाने आम्हाला निश्चित अशी माहिती द्यावी.

यानंतर श्री.सरफरे

श्री. पद्माकर वळवी : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी बालेवाडी येथील क्रीडा संकुलाबाबत मुद्दा उपस्थित केला आहे. त्या क्रीडा संकुलामध्ये आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील युवा राष्ट्रकुल क्रीडा स्पर्धा भरविण्यात आली होती. त्या अनुषंगाने त्या ठिकाणी पायाभूत सुविधा निर्माण करण्यात आल्या. सदरच्या सुविधा या आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या होत्या. त्या क्रीडा संकुलाच्या दुरुस्ती व देखभालीकरिता दरवर्षी शासनाच्या वतीने निधी देण्यात येतो. त्या करिता सचिव, क्रीडा विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली एक उच्चाधिकार समिती नियुक्त करण्यात आली आहे. त्यामध्ये महानगरपालिकेचे आयुक्त, महसूल आयुक्त व जिल्हाधिकार्यांचा समावेश आहे. त्या क्रीडा संकुलामध्ये जमा होणाऱ्या निधीचा वापर त्याच ठिकाणी करण्याबाबत ट्रस्टच्या नियमात तरतूद करण्यात आली आहे. तेथील संपूर्ण कारभार उच्चाधिकार समितीमार्फत होत असल्यामुळे त्यामध्ये कोणत्याही प्रकारचा गैरव्यवहार किंवा अपहार झाल्याची तक्रार आलेली नाही.

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, त्या क्रीडा संकुलाचे बांधकाम करण्यासाठी शासनाने कोटयवधी रुपयांची तरतूद केली होती. त्यासाठी करण्यात आलेल्या खर्चाचे ऑडिट झाले आहे काय, त्याचप्रमाणे झालेल्या अपहारासंदर्भात अहवाल प्राप्त झालेला आहे काय?

श्री. पद्माकर वळवी : त्या क्रीडा संकुलाच्या बांधकामामध्ये कोणत्याही प्रकारचा गैर व्यवहार किंवा अपहार झाल्याबाबत तक्रार आलेली नाही हे मी या ठिकाणी नमूद करतो.

श्री. निरंजन डावखरे : सभापती महोदय, महाराष्ट्रातील किती तालुक्यात क्रीडा संकुलांचे बांधकाम पूर्ण होऊन ती कार्यान्वित झाली आहेत, त्या ठिकाणी सोयी-सुविधा निर्माण करण्यासाठी किती निधी देण्यात आला आहे याची माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवणार काय?

श्री. पद्माकर वळवी : सभापती महोदय, होय. हे अधिवेशन संपण्यापूर्वी माहिती पटलावर ठेवण्यात येईल.

विशेष उल्लेख

पृ. शी./मु. शी. : राज्यात दिवसें दिवस भीक मागणाऱ्यांच्या संख्येत होत असलेली वाढ याबाबत श्री.चंद्रकांत पाटील, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

श्री. चंद्रकांत पाटील (पुणे विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

"महाराष्ट्र राज्यात दिवसें दिवस भीक मागणाऱ्यांची संख्या वाढत असून ते अद्यापही मूलभूत हक्कांपासून वंचित राहिल्याने त्यांच्यावर ही परिस्थिती येणे, या असहाय्यतेचा गैरफायदा उठवून निर्माण झालेल्या व्यावसायिक टोळ्या, या बाबतीत असलेल्या क्लिष्ट व अपुऱ्या तरतुदी या सर्व बाबी मानवतेच्या दृष्टीकोनातून विचारात घेऊन त्यावर कायम स्वरूपी तोडगा काढण्याच्या दृष्टीने एक संयुक्त समिती नेमण्याची करण्यात आलेली मागणी, यावर शासनाने तातडीने निर्णय घेऊन करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना".

पृ. शी./मु. शी. : नाटककार व साहित्यिक कै. जयवंत दळवी यांच्या

स्मारकाची झालेली दुर्दशा याबाबत श्री. किरण पावसकर,
वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

श्री. किरण पावसकर (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

"मुंबईत अनेक थोर व्यक्तींची स्मारके उभारली जातात पण कालांतराने त्यांची दुर्दशा झाल्याची अनेक उदाहरणे समोर आलेली आहेत. याचे आणखी एक ठळक उदाहरण बोरीवलीच्या चंदावरकर मार्गावरील एक्सरला जाणाऱ्या रस्त्यावर ज्येष्ठ नाटककार, साहित्यिक जयवंत दळवी यांच्या स्मृती चिरंतन राहण्याकरिता त्यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ स्मारक उभारले आहे. परंतु सद्यःस्थितीत स्मारकाची दुर्दशा झाली असून ते मरणासन्न अवस्थेत असून कै. जयवंत दळवी यांचे अखेरची काही वर्षे बोरीवलीत वास्तव्य होते. म्हणूनच त्यांच्या मृत्यूनंतर हे स्मारक उभारण्यात आले होते. परंतु त्याची झालेली दुरवस्था बघून चौकांचे नामकरण करून त्यांचे श्रेय लाटण्यासाठी आणि थाटामाटात उद्घाटन करण्यासाठी पुढे सरसावणाऱ्यांकडून स्मारकाच्या दुर्दशेकडे लक्ष जात नसल्याने स्थानिक नागरिकांकडून प्रश्न उपस्थित केला जात आहे. सध्या स्मारकाभोवती कुंपण घालणाऱ्या हॉटेलच्या नावाने हा चौक ओळखला जातो. त्यामुळे भविष्यात चौकाला दुसरेच कुठले नाव देण्यात येऊन दळवी सारख्या ज्येष्ठ नाटककारांच्या स्मृती कायमच्या पुसल्या जाण्याची भीती नागरिकांकडून व्यक्त होणे या बाबत राज्यात उभारण्यात आलेल्या स्मारकाची देखभाल करण्याबाबत शासनाने कायम स्वरूपी उपाय योजना करण्यात यावी अशी मी विशेष उल्लेखाद्वारे शासनास शिफारस करीत आहे."

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

12-07-2012

(असुधारीत प्रत/प्रसिध्दीसाठी नाही)

2 ओ-1

APR

पूर्वी श्री.सरफरे. . . .

15.00

पृ.शी./मु.शी. : वरोरा तालुक्यातील मार्डा येथे वर्धा नदी

वरील कच्चा बंधारा न तोडल्यामुळे निर्माण

झालेली परिस्थिती याबाबत श्रीमती शोभा

फडणवीस, वि.प.स.यांनी दिलेली विशेष

उल्लेखाची सूचना.

श्रीमती शोभा फडणवीस (विधानसभेद्वारा निर्वाचित) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखासंबंधीची सूचना मांडते.

"चंद्रपूर जिल्ह्यातील वरोरा तालुक्यातील मार्डा येथे वर्धा नदीवर कच्चा बंधारा बांधायला दिनांक 25-9-2009 ला दिलेल्या माननीय मुख्य अभियंता, नागपूर यांच्या परवानगीने वर्धा पॉवर प्लॅन्टने वर्धा नदीवर कच्चा बंधारा माहे मार्च महिन्यात बांधण्याच्या व जूनच्या पहिल्या आठवड्यात काढून टाकण्याच्या आदेशान्वये बंधारा बांधला असून 18 जून 2012 हा दिवस उजाडूनही अद्याप बंधारा न तोडणे, सदर बंधारा बांधताना वर्धा पॉवर कंपनीने कोणतीही रॉयल्टी न भरता अवैध माती उत्खनन करून बंधान्याकरिता मातीचा वापर करणे, त्याबाबत जिल्हाधिकारी, चंद्रपूर यांनी दंडात्मक कारवाईची नोटीस देऊनही अद्यापही रक्कम भरणा न करणे, ह्या कच्च्या बंधान्यामुळे वर्धा नदीची धार आटल्यामुळे नदीच्या काठावरच्या वरोडा, तूळाना, करंजी, मनगांव, थोराना, पाटाळा, कूचना, माजरी आदी गावाला दोन महिन्यांपासून उन्हाळ्यात पाण्याचा पुरवठा न होणे, ह्या गावाला पिण्याच्या पाण्यासाठी टँकरची व्यवस्था न करणे, त्यामुळे हा बंधारा काढून टाका अशी गावकऱ्यांची मागणी असूनही शासनाने त्याकडे दुर्लक्ष करणे, बंधान्यामुळे ज्या गावाच्या सीमेवर पाणी साठा झाला, तेथील एकोना गावातील लोकांना स्वतःच्या शेतातील माल गावात आणण्याकरता 10 ते 15 फूट पाण्यामुळे अडचण निर्माण होणे, अजूनही बंधारा काढण्यात न आल्यामुळे शेतकऱ्यांना शेतीवर बैल, नांगर नेण्याकरता अडचण निर्माण होणे, त्यामुळे शेतकऱ्यांचे शेतीचे होत असलेले नुकसान, शासनाकडे वारंवार पत्र व्यवहार करूनही त्याकडे होणारे दुर्लक्ष, पाणी वापर करणाऱ्या उद्योजकांवर कारवाई करण्याची जनतेकडून होत असलेली मागणी, शासनाने यावर त्वरित करावयाची कारवाई."

12-07-2012

(असुधारीत प्रत/प्रसिध्दीसाठी नाही)

2 ओ-2

APR

15.00

पृ.शी./मु.शी. : राज्यात शि्याक्षकांची हजारो रिक्त पदे

भरण्याबाबत होत असलेली टाळाटाळ या

बाबत श्री.रामनाथ मोते, वि.प.स.यांनी दिलेली

विशेष उल्लेखाची सूचना.

श्री.रामनाथ मोते (कोकण विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखासंबंधीची सूचना मांडतो.

"राज्यात शिक्षण हक्क विधेयकाची अंमलबजावणी सुरु झालेली आहे आणि आजही राज्या मध्ये स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळांमध्ये विशेषतः नगरपालिका, महानगरपालिका आणि जिल्हा परिषदेच्या शाळांमध्ये प्राथमिक शिक्षकांची पदे फार मोठ्या प्रमाणात रिक्त आहेत. त्यात अजून शिक्षण हक्क विधेयकाच्या अनुषंगाने शासनाने जवळजवळ 35 हजार शिक्षकांची पदे भरण्यासाठी परवानगी दिलेली आहे.एका बाजूला एवढी पदे रिक्त असताना दुसऱ्या बाजूला मात्र शासनाने गेल्या 2 वर्षांमध्ये या पदांवर नियुक्ती करण्यासाठी केंद्रीय चाचणी परीक्षा घेण्याचे धोरण स्वीकारलेले आहे. गेल्या दोन वर्षांमध्ये परीक्षा झालेली नाही. त्यामुळे आजही आपल्याकडे त्यांची कोणत्याही प्रकारची यादी उपलब्ध नाही. आता शैक्षणिक वर्ष सुरु झाले आहे मग स्पर्धा परीक्षा केव्हा सुरु होणार, त्यांची निवड कधी होणार आणि मग या शाळांना शिक्षक कधी उपलब्ध होणार? म्हणून आपण अशा प्रकारच्या केंद्रीय चाचणी परीक्षेच्या ऐवजी संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांना पूर्वी प्रमाणेच आपल्या स्तरावर लेखी किंवा चाचणी परीक्षा घेऊन, स्पर्धा परीक्षा घेऊन त्या-त्या जिल्ह्या तील पदे भरण्याच्या संबंधात स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अधिकार देऊन ही पदे भरण्याच्या संदर्भात तातडीने कार्यवाही करावी अशा प्रकारची विनंती मी विशेष उल्लेखाच्या माध्यमातून करीत आहे. धन्यवाद.

. . . .2 ओ-3

12-07-2012

(असुधारीत प्रत/प्रसिध्दीसाठी नाही)

2 ओ-3

APR

15.00

पृ.शी./मु.शी. : ज्येष्ठ अभिनेते श्री.निळू फुले यांचे स्मारक

उभारण्याची करण्यात आलेली घोषणा या

बाबत डॉ.नीलम गोन्हे, वि.प.स.यांनी दिलेली

विशेष उल्लेखाची सूचना.

डॉ.नीलम गोन्हे (विधानसभेद्वारा निर्वाचित) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडते.

"आपल्या अस्सल अभिनयाने रसिकांच्या मनावर अधिराज्य गाजविणारे आणि समाजसेवक म्हणूनही सर्वसामान्यांच्या मनात कायम घर करून बसलेले ज्येष्ठ अभिनेते कै.निळू फुले यांच्या प्रथम स्मृतिदिनानिमित्त अखिल भारतीय नाट्य परिषदेतर्फे आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांमध्ये राज्याचे माननीय सार्वजनिक बांधकाम मंत्री यांन कै.निळू फुले यांच्या स्मरणार्थ सरकारतर्फे स्मारक उभारण्यात येईल अशी घोषणा करण्यात येणे, परंतु अद्याप पर्यंत सदरहू स्मारक उभारण्याबाबत शासनातर्फे कोणतीच कार्यवाही झालेली नसल्याने ही घोषणा हवेतच विरली. याकरिता शासनाने तातडीने या घोषणेची पूर्तता करण्याकरता तत्काळ निवेदन करावे.

सभापती महोदय, या राज्यातील अतिशय लोकप्रिय अभिनेते कै.निळूभाऊ फुले हे केवळ अभिनेते नव्हते तर सामाजिक प्रश्नांवर विविध पध्दतीने सांस्कृतिक माध्यमातून त्यांनी अन्य शाहीर लिलाधर हेगडे, त्याच बरोबर कै.दादा कोंडके यांच्याबरोबर महाराष्ट्रभर जागृती करण्याचे काम केले होते. कै.निळूभाऊ फुले यांच्या मृत्यूला एक वर्ष झालेले आहे आणि कै.निळू फुले यांच्या पहिल्या स्मृतीदिनाच्या वेळेला अखिल भारतीय नाट्य परिषदेने जो कार्यक्रम आयोजित केला होता त्यावेळी सार्वजनिक बांधकाम मंत्री माननीय श्री.छगन भुजबळ यांनी कै.निळू फुले यांच्या स्मरणार्थ सरकारतर्फे स्मारक उभारण्यात येईल अशी घोषणा केली होती. काही स्मारके ही कलेच्या माध्यमातून जोपासणे ही सुध्दा एक अतिशय चांगली अशी राष्ट्रीय परंपरा आहे.या दृष्टीकोनातून पुणे येथे कै.निळू फुले यांच्या प्रेमींनी कै.निळूभाऊ फुले कला अकादमी तयार केली आहे आणि नवीन-नवीन नाट्य क्षेत्रातील प्रयोग, लोकनाट्याचे प्रयोग आणि तरुण कलावंतांना व्यासपीठ मिळावे यादृष्टीने नाट्यप्रेमींची चळवळ उभारली आहे. याबाबतीत अशी अपेक्षा आहे की, या संदर्भात अखिल भारतीय नाट्यपरिषदेला सहाकार्य मिळावे, व्हिडिओग्राफी त्याचबरोबर ऑडीओ रेकॉर्डिंग अशा स्वरूपाच्या

12-07-2012

(असुधारीत प्रत/प्रसिध्दीसाठी नाही)

2 ओ-4

APR

15.00

डॉ.नीलम गोन्हे . . .

उपक्रमाबरोबर नवीन लोकांचया प्रशिक्षणाचाही तेथे कार्यक्रम होऊ शकतो. कै.निळूभाऊ फुले यांची सुकन्या स्वतः या क्षेत्रामध्ये कार्यरत आहेत.त्यामुळे मी विशेष उल्लेखाच्याद्वारे लक्ष वेधू इच्छिते की,कै.निळूभाऊ फुले यांचे स्मारक अद्यापही कागदावरच आहे.त्यामुळे याबाबतीत प्रत्यक्षात अंमलबजावणी करण्यात यावी. धन्यवाद.

12-07-2012

(असुधारीत प्रत/प्रसिध्दीसाठी नाही)

2 ओ-5

APR

15.00

पृ.शी./मु.शी. : कर्जत तालुक्यातील (जि.रायगड) माथेरानच्या

पायथ्याशी असलेल्या 12 आदिवासी वाड्या वीज पुरवठ्यापासून वंचित असणे याबाबत श्री.जयंत प्र. पाटील वि.प.स.यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

श्री.जयंत प्र.पाटील (विधानसभेद्वारा निर्वाचित) : सभापती महोदय, कर्जत तालुक्यातील (जि.रायगड) माथेरानच्या पायथ्याशी असलेल्या 12 आदिवासी वाड्या वीज पुरवठ्यापासून वंचित आहेत. नेरळ-माथेरान घाटातून जुम्मापट्टी लगत अनेक आदिवासी येथे पिढ्यानपिढ्या राहत असून ते मुलभूत सुविधांपासून वंचित असणे, बेकरे, ठाकूरवाडी, धनगरवाडा, आसलवाडी, चिंचवाडी, आषाणेवाडी, नान्याचा माळ आदि वाड्यांना वीज पुरवठा व्हावा म्हणून अनेक स्वयंसेवी संघटनाने प्रयत्न करणे, तसेच आदिवासी कार्यकर्ते जैतू पारधी यांनी राज्याचे तत्कालीन ऊर्जा मंत्री यांना जानेवारी 2009 वा त्या सुमारास वीज पुरवठा मिळावा म्हणून निवेदन देणे, 12 आदिवासी वाड्यांना

वीज पुरवठा करण्यासाठी राजीव गांधी ग्रामीण विद्युतीकरण योजने अंतर्गत समावेश करण्याचे दिनांक 13 एप्रिल 2009 रोजी ऊर्जा मंत्री यांनी आदेश देणे, मात्र 3 वर्षात आदेश देऊनही काम मार्गी लागण्यासाठी कोणतेही प्रयत्न झालेले नसणे.

यानंतर श्री.बरवड . . .

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. जयंत प्र. पाटील ....

आदिवासी संघटनेने महावितरणच्या पेण आणि पनवेल येथील कार्यकारी अभियंत्यांकडे सातत्याने पाठपुरावा केल्याने डिसेंबर, 2011 मध्ये महावितरण आणि वन विभागाने जमिनीचा सर्व्हे करण्याचा निर्णय घेतला होता. त्यानंतर 12 आदिवासी वाड्यांमध्ये पहिल्या टप्प्यात 65 आणि नंतर 34 आदिवासी ग्रामस्थांनी विद्युत मीटर घेण्यासाठी महावितरणकडे अर्ज दाखल केले आहेत.

जिल्हा उप वनसंरक्षक आता या आदिवासींकडून वन जमिनीतून वीज खांब टाकण्यासाठी माथेरान मॉनिटरिंग कमिटीच्या नाहरकत दाखल्याची मागणी करित आहेत. या प्रकरणी निर्णय घेण्यास होत असलेल्या विलंबामुळे आदिवासी मूलभूत सुविधांपासून वंचित आहेत. अशा या गंभीर प्रश्नाकडे शासनाचे लक्ष वेधून त्यावर त्वरित कार्यवाही व्हावी व या महत्वाच्या बाबीकडे शासनाचे लक्ष वेधण्यासाठी मी हा विशेष उल्लेख करित आहेत.

...2...

पृ.शी. / मु.शी. : एकलहरे औष्णिक विद्युत प्रकल्पामध्ये जमिनी गेलेल्या शेतकऱ्यांना प्रकल्पग्रस्तांचे दाखले न मिळणे याबाबत श्री. जयवंतराव जाधव, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री. जयवंतराव जाधव (नाशिक स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

"नाशिक जिल्ह्यातील एकलहरे औष्णिक विद्युत प्रकल्पामध्ये ज्या शेतकऱ्यांच्या जमिनी गेलेल्या आहेत त्यांना प्रकल्पग्रस्तांचे दाखले मिळालेले नसणे, सदर शेतकऱ्यांना प्रकल्पग्रस्तांचे दाखले मिळत नसल्याने त्यांना महाजेनकोच्या कोणत्याही प्रकल्पात किंवा अन्य सरकारी नोकरीपासून वंचित राहावे लागत असणे, परळी, चंद्रपूर किंवा पारस औष्णिक विद्युत प्रकल्पांमध्ये जमिनी गेलेल्या शेतकऱ्यांना ज्याप्रमाणे प्रकल्पग्रस्तांचे दाखले दिले गेले त्याच धर्तीवर एकलहरे औष्णिक विद्युत प्रकल्पामध्ये जमिनी गेलेल्या शेतकऱ्यांना दाखले मिळण्याबाबत येथील शेतकऱ्यांची असलेली मागणी, 100 टक्के जमीन गेलेल्यांना प्रकल्पग्रस्तांचे दाखले देण्याबाबतची अट शिथिल करून प्रकल्पामध्ये अंशतः जमीन गेलेल्या प्रकल्पग्रस्तांना दाखले देण्याबाबत शासनाने कार्यवाही करावी, अशी शिफारस मी या विशेष उल्लेखाद्वारे करित आहे."

...3...

पृ. शी./मु. शी. : मुंबईतील तेलगू व कन्नड शाळांमध्ये तेलगू व कन्नड भाषा शिकण्याची करण्यात येत असलेली सक्ती याबाबत श्री. विक्रम काळे, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री. विक्रम काळे (औरंगाबाद विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूची मांडतो.

"मुंबईत तेलगू आणि कन्नड शाळांची संख्या मोठ्या प्रमाणात आहे. महाराष्ट्र शासनाने मराठी, हिंदी आणि इंग्रजी विषयाबाबत शिक्षण सक्तीचे केले आहे, मात्र इतर राज्यातील संस्थापकांनी मुंबईत तेलगू आणि कन्नड शाळा सुरु करून त्यांच्या भाषेची सक्ती करण्यात येणे, सदर शाळेत तेलगू आणि कन्नड भाषेचे शिक्षण घ्या अन्यथा शाळेतून नाव कमी करा असा घेतलेला निर्णय, परिणामी मुंबईत शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांवर शाळा सोडण्याचे आलेले संकट, परिणामी विद्यार्थ्यांचे होत असलेले शैक्षणिक नुकसान, याबाबत सदर व्यवस्थापनाने सदर भाषांचे शिक्षण घेण्याची घातलेली सक्ती रद्द करण्यात यावी, अशी शिफारस मी या विशेष उल्लेखाद्वारे करीत आहे."

...4...

पृ.शी. / मु.शी. : होमियोपॅथीक डॉक्टर्स संघटनेकडून करण्यात येत असलेल्या मागण्या याबाबत अॅड. उषा दराडे, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

अॅड. उषा दराडे (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडते.

"महाराष्ट्र राज्यात 46 होमियोपॅथीक दवाखाने आहेत. देशात 186 दवाखाने आहेत. देशात 3 लाख प्रॅक्टीशनर्स आहेत. त्यापैकी राज्यात 57 हजार प्रॅक्टीशनर्स आहेत. देशात पश्चिम बंगाल, उत्तर प्रदेश, पंजाब व केरळ या राज्यांमध्ये होमियोपॅथीकचे स्वतंत्र संचालनालय आहे. आसाम, आंध्र प्रदेशमध्ये शिक्षण व संशोधन संचालनालयाकडे होमियोपॅथीकचा कारभार आहे तर महाराष्ट्र, राजस्थान व दिल्लीमध्ये शासनाच्या डेप्युटी डायरेक्टर पातळीवर होमियोपॅथीकचा कार्यभार सांभाळला जातो. डायरेक्टर यांच्याकडून ओरिसा, कर्नाटक, झारखंड, गुजरात व छत्तीसगड राज्यातील होमियोपॅथीक शाखा सांभाळली जाते. देशाच्या विविध राज्यात शासनाने होमियोपॅथीक डॉक्टरांना नियुक्त्या दिल्या. उत्तर प्रदेश 1575, केरळ 524, ओरिसा 603, पश्चिम बंगाल 1220 अशा नियुक्त्या दिल्या व इतर सर्व मिळून 33 राज्यात नियुक्त्या झाल्या. महाराष्ट्र मात्र त्यास अपवाद आहे. या संदर्भात होमियोपॅथीक डॉक्टर्स संघटना वारंवार मागणी करीत आहे पण अद्याप राज्य शासनाने त्याचा विचार केलेला नाही. (1) होमियोपॅथीकचे स्वतंत्र संचालनालय स्थापन करावे, (2) होमियोपॅथीक डॉक्टरांना जिल्हा रुग्णालय, ग्रामीण रुग्णालय, प्राथमिक आरोग्य केंद्र, नगर परिषद, महानगरपालिका यांच्या रुग्णालयात स्वतंत्र कक्षाची स्थापना करावी व होमियोपॅथीक डॉक्टरांना सेवेत सामावून घ्यावे, (3) आपत्कालीन परिस्थितीमध्ये पर्यायी चिकित्सा पध्दतीचा वापर करावा, (4) होमियोपॅथीक विद्यार्थ्यांना आंतरवासिता काळामध्ये विद्यावेतन मिळावे, अशी शिफारस मी या विशेष उल्लेखाद्वारे करीत आहे."

यानंतर श्री. खंदारे .....

पु. शी. : राज्यात स्त्रीभ्रूण हत्यांच्या घटनांमध्ये झालेली वाढ

मु. शी. : राज्यात स्त्रीभ्रूण हत्यांच्या घटनांमध्ये झालेली वाढ यासंबंधी सर्वश्री विनोद तावडे, दिवाकर रावते, पांडुरंग फुंडकर, रामदास कदम, जयंत प्र. पाटील, श्रीमती शोभा फडणवीस, डॉ. दीपक सावंत, श्री चंद्रकांत पाटील, डॉ. नीलम गोन्हे, सर्वश्री रामनाथ मोते, केशवराव मानकर, सय्यद पाशा पटेल, डॉ. रणजीत पाटील, श्री. नागो पुंडलिक गाणार, वि. प. स. यांचा प्रस्ताव

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, या प्रस्तावाच्या चर्चेला कोणत्या विभागाचे मंत्री महोदय उत्तर देणार आहेत ?

उप सभापती : सभागृहामध्ये माननीय आरोग्य मंत्री उपस्थित आहेत.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, गुन्हेगारांवर कारवाई करण्याचा देखील विषय यात समाविष्ट असल्यामुळे माननीय गृह मंत्री सभागृहात उपस्थित असणे आवश्यक आहेत. माननीय आरोग्य मंत्री हे सध्याच्या कायद्यातील तरतुदी सांगतील. परंतु भ्रूणहत्यांना कारणीभूत असलेल्या डॉक्टरांवर मृत्यूदंडाची कारवाई करण्यासाठी माननीय गृह मंत्री सभागृहात उपस्थित असणे आवश्यक आहे.

उप सभापती : या प्रस्तावाच्या चर्चेला सुरुवात करण्यात यावी. तोपर्यंत मी माननीय गृह मंत्र्यांना पाचारण करीत आहे.

श्री.दिवाकर रावते : भ्रूणहत्यांना आरोग्य खाते कसे जबाबदार आहे त्यावर सन्माननीय सदस्या आपले विचार मांडतीलच. त्या डॉक्टरांवर गृह खात्याने कारवाई करावयाची आहे. आरोग्य खात्यातील अधिकाऱ्यांनी वेळीच योग्य कारवाई केली नसल्यामुळे आज या विषयाच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र हादरला आहे. या भ्रूणहत्यांना आरोग्य खात्याचे अधिकारी जबाबदार आहेत आणि त्यांच्यावर कारवाई गृह खात्याने करावयाची आहे, हा विषय चर्चेमध्ये येणार आहे.

डॉ.नीलम गोन्हे : सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांचे म्हणणे बरोबर आहे. कारण या प्रस्तावामध्ये गृह खात्याचा उल्लेख करण्यात आलेला आहे.

2...

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, आपण माननीय गृह मंत्र्यांना सभागृहात बोलवावे. स्त्रीभ्रूण हत्या म्हणजे आरोग्य खात्याचा त्याच्याशी संबंधित आहे असे गृहित धरले जाते. आरोग्य खात्याविषयी माननीय आरोग्य मंत्री उत्तर देतील. पण कारवाईचा विषय असल्यामुळे माननीय गृह मंत्री येथे उपस्थित असावयास पाहिजेत.

उप सभापती : मी माननीय गृह मंत्र्यांना बोलवितो. तोपर्यंत या प्रस्तावाच्या चर्चेला सुरुवात करण्यात यावी.

डॉ.नीलम गोन्हे (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने नियम 260 अन्वये पुढील प्रस्ताव मांडते.

"दिनांक 17 मे, 2012 रोजी वा त्या सुमारास परळी, जिल्हा बीड येथील डॉ.सुदाम मुंडे यांच्या रुग्णालयामध्ये गर्भपात करता आलेली श्रीमती पट्टेवार या महिलेचा झालेला मृत्यू, या महिलेच्या मृत्यूनंतर रुग्णालयाची तपासणी करण्यासाठी दिलेल्या आरोग्य विभागाच्या पथकाला डॉ.मुंडे यांच्या पोलीस ठाण्यात डांबू देण्यात आलेल्या धमक्या, राज्य शासनाच्या प्रशासनाची उच्चस्तरीय पथकामार्फत चौकशी करण्याचे आदेश देऊनही डॉ.सुदाम मुंडे व डॉ.सरस्वती मुंडे या दाम्पत्यांना तपासणीस सहकार्य न करता फरारी होणे, भ्रूणहत्या करणाऱ्या डॉ.मुंडे यांची संपत्ती जप्त करण्याचे आदेश दिल्यानंतर डॉ.मुंडे दाम्पत्य पोलीसांना शरण येणे, डॉ.मुंडे यांनी दिलेल्या जबाबावरुन त्यांच्या रुग्णालयात आतापर्यंत सुमारे 1 लाखापेक्षा अधिक भ्रूणहत्या करुन हे भ्रूण आपल्या शेतात जाळल्याचे तसेच स्वातंत्र्याच्या आढ्यास दिल्याचे उघड होणे, स्त्रीभ्रूण हत्या करुन पोटावधी रुपयांची माया नमविणाऱ्या डॉ.मुंडे दाम्पत्याच्या पापावर पांघरुन घालण्यास व त्यांच्या पलायनास परळी पोलीस स्थानकातील अधिकाऱ्यांनी मदत दिल्याचे सिध्द झाल्यामुळे गृह विभागाबाबत निर्माण झालेली संशयाची परिस्थिती, डॉ.मुंडे यांच्या रुग्णालयातील या घटनेनंतर बीड येथील डॉ.साठप यांच्या रुग्णालयात अवैधरित्या गर्भलिंग तपासणी करणाऱ्यात येत असल्याचे तसेच बीड जिल्ह्यात 129 सोसायटी वीर असल्याचे उघड होणे, अधिभूत गर्भपात करणाऱ्या त्यांचा अहवाल जिल्हा शल्य चिकित्सकांना देणे बंधनकारक असताही बीड जिल्हा शल्य चिकित्सकांनी माघ्यता दिलेल्या 33 पैकी गर्भपात करणाऱ्या 5 वर्षापासून अहवाल पाठविलेला नाही, या घटनेनंतर राहुरी, जिल्हा अहमदनगर, माळशिरस, जिल्हा सोलापूर, नांदेड, जिल्हा औरंगाबाद,

3...

डॉ.नीलम गोन्हे....

उल्हासनगर, जिल्हा ठाणे, माहेंद्रगड, मुंबई व पुणे शहरात स्त्रीभ्रूण हत्या झाल्याचे उघड होणे, राज्यातील सातारा, सांगली, कोल्हापूर, चंद्रपूर हे 4 जिल्हे वळता एकाही जिल्ह्यात विल्या 6 वर्षात मुलींचे प्रमाण वाढलेले नसणे, स्त्रीभ्रूण हत्या रोखण्यासाठी निर्भलित विदात रान्या सोफोफोफी सेंटर्सवर राज्य शासनाच्या आरोग्य विभाजाला लव व नियंत्रण ठेवता यावे यासाठी राज्यात सर्व सोफोफोफी यंत्राला सायलेंट ऑब्झर्व्हर बसविण्याची योजना शासनात जाहीर करुही त्याची अद्यापपर्यंत अंमलबजावणी न होणे, पी.सी.पी.ए.डी.टी. आणि एम.टी.पी. पायद्याची नड अंमलबजावणी होत नसल्यामुळे स्त्रीभ्रूण हत्येच्या घटनांमध्ये सातत्यात होणारी वाढ, जमाला येण्यापूर्वीच नोवळ्या नळ्यात नुसरु टाकाण्या डॉ.मुंडे दाम्पत्याविरुद्ध सदोष मधुष्यवधाचा नुहा दाल रान्याची तसेच या प्रणारांत आळा घालण्यासाठी महसूल, आरोग्य व गृह विभागा यांनी समक्यात काम करुणे सोफोफोफी सेंटर, निर्भपात नद्रे आदीची नियमित तपासणी करुणे त्यांचे अहवाल प्रसिध्द रान्याची गरज, या प्रकरणातील पोलिसांचा तपास नाटकी व संशयी होत असल्यामुळे हा तपास सीबीआयकडे सोपवावा अशी विनंती अंबाजोगाई सत्र न्यायालयाने आज दिनांक 11 जुलै, 2012 रोजी मा.उच्च न्यायालयाकडे केल्यामुळे या प्रकरणाचा तपास सीबीआयकडे सोपविण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने करावयाची उपाययोजना विचारात घेण्यात यावी."

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री.केशवराव मानकर)

यानंतर श्री.शिगम....

सभापती महोदय, या पूर्वी देखील स्त्रीभ्रूण हत्ये विषयी आपल्या सभागृहामध्ये चर्चा झालेली आहे. हा स्त्रीभ्रूण हत्येसंबंधीचा प्रस्ताव आपल्याकडे बरेच दिवस चर्चेसाठी प्रलंबित होता. या संदर्भात विधानसभेत आणि विधानपरिषदेत काही घोषणा झालेली आहे. दुस-या सदनमध्ये झालेल्या चर्चेसंबंधी मला आक्षेप घ्यावयाचा नाही. परंतु विधानसभेमध्ये चर्चा होताना जे काही मुद्दे उपस्थित करण्यात आले त्याच्याशी आमचे मतभेद आहेत. त्यामुळे त्या मुद्यापासूनच मी माझे विचार मांडण्यासाठी सुरुवात करते जेणेकरून द्विरुक्ती होणार नाही.

सभापती महोदय, परळीच्या डॉ. मुंडे प्रकरणा बरोबरच अन्य प्रकरणी देखील कशा प्रकारे चार्जशीट दाखल होणार, कशा पद्धतीने पाठपुरावा होणार या प्रश्नांची उत्तरे माननीय मंत्री महोदयांकडून मिळणे अपेक्षित आहे. 6 जुलै 2012 रोजी पुण्यामध्ये स्त्री मुक्ती आंदोलन संपर्क समितीच्या वतीने अनेक ठराव करण्यात आलेले आहेत. त्यामधील काही महत्वाच्या बाबी रेकॉर्डवर येणे आवश्यक आहे. एक म्हणजे "स्त्रीभ्रूण हत्या" असा जो शब्दप्रयोग सारखा केला जातो त्याऐवजी लिंगआधारित गर्भपात असा शब्द प्रयोग केला तर चांगले होईल असे आमच्या भगिनींचे आवाहन आहे. लिंग आधारित गर्भपात आणि लिंग निवड तंत्रज्ञान असे शब्दप्रयोग केले तर तांत्रिकदृष्ट्या आणि वैद्यकीयदृष्ट्या ते उचित ठरेल.

दुसरी बाब अशी आहे की, गर्भपाताच्या संदर्भातील मेडिकल टर्मिनेशन ऑफ प्रेग्नन्सी ॲक्ट आणि पीसीपीएनडीटी ॲक्ट या दोन्ही कायद्यामध्ये मोठया प्रमाणावर गल्लत आणि गोंधळ झालेला दिसतो. त्यामुळे गर्भपात करणे योग्य की अयोग्य याकडे चर्चा झुकताना दिसते. मी आयुर्वेदिक वैद्यकीय शिक्षण घेतलेले आहे. मी प्रॅक्टिस केलेली आहे. डॉक्टर म्हणून स्त्रियांची अनेक बाळंतपणे मी हाताळलेली आहेत, एक कार्यकर्ती म्हणून मी काम केलेले आहे. आयसीपीडी- कैरो या ठिकाणी 1994मध्ये लोकसंख्या नियंत्रणाच्या संदर्भात एक जागतिक परिषद झाली होती. त्या परिषदेमध्ये स्त्रियांचे शरीर विषयक अधिकार मान्य करित असताना, त्यांच्या शरीरासंबंधीचे निर्णय घेणे, बाळंतपणासाठी कोणती औषधे वापरायची, गर्भपातासाठी किंवा कुटुंब नियोजनासाठी कोणती औषधे वापरायची, त्याचे काही प्रतिकूल परिणाम होतील का इथपासून ते त्यांची आरोग्य विषयक साक्षरता वाढविण्या संबंधीची जबाबदारी प्रत्येक सरकारवर टाकण्यात आली. आरोग्य साक्षरता जागृत

..2..

डॉ. नीलम गो-हे...

करण्याचा जेव्हा विचार करतो त्यावेळी मला हे सांगितले पाहिजे की स्त्रीच्या शारीरिक परिस्थितीकडे दुर्लक्ष करून जेव्हा गर्भपात केले जातात, जेव्हा लिंग निदान करून गर्भपात केले जातात त्यावेळी स्त्रीच्या शरीराला धोका निर्माण झालेला असतो.

सभापती महोदय, बीड जिल्ह्यामध्ये वेगळ्या प्रकारचा राजकीय दबाव आणि हस्तक्षेप मोठ्या प्रमाणावर होतो असे स्त्री मुक्ती संघटनेचे म्हणणे आहे. मी स्वतः जिल्हा पोलीस अधीक्षकांना आणि जिल्हाधिका-यांना भेटले. त्यांनी प्रयत्नांची शिकस्त केल्याचे माझ्या लक्षात आले. परंतु तेथील तणावामुळे स्वतः पोलीस अधीक्षकांनी खटला जिल्ह्याबाहेर चालविण्याची मागणी केली. सन्माननीय आरोग्य मंत्री बीड जिल्ह्यात गेले त्यावेळी त्यांनी तो खटला बीड जिल्ह्यामध्येच चालविण्यात येईल असे सांगितले. चांगल्या पध्दतीने वकील मिळत असताना डॉ.मुंडे प्रकरणाचा प्रवास कशा पध्दतीने सुरु आहे ? या प्रकरणी मी स्वतः डॉ. मुंडेच्या हॉस्पिटलला भेट दिली, आमच्या सोबत आमच्या कार्यकर्त्याही होत्या. मी हॉस्पिटलची पाहणी केली त्यावेळी ज्या काही गोष्टी माझ्या निदर्शनास आल्या त्या रेकॉर्डवर येणे आवश्यक आहे. मी आता पर्यन्त शेकडो हॉस्पिटलची पाहणी केली. प्रत्येक हॉस्पिटलमध्ये रुग्ण कोठून आला, त्याला कोणती व्याधी आहे, त्याच्यावर काय औषधोपचार करण्यात आला या संबंधीचे केस पेपर असतात. परंतु डॉ.मुंडेच्या हॉस्पिटलमध्ये एकही केस पेपर नव्हता. आपण ऑफिस पेपरलेस करायचे असे म्हणतो, परंतु या डॉ.मुंडेनी कोणताही केस पेपर न ठेवता पेपरलेस हॉस्पिटल केलेले आहे. त्या ठिकाणी मलेरिया ताप इत्यादी आजारासाठीची शेकडो प्रिस्क्रिप्शन्स सापडली. ती प्रिस्क्रिप्शन संकेतभाषेने वापरली जात होती.

...नंतर श्री. गिते...

डॉ.नीलम गोन्हे....

एकाच प्रिस्क्रिप्शनच्या शेकडो चिठ्ठ्या एकाच अक्षरात लिहिलेल्या आम्हाला मिळाल्या. या बाबतीत आम्ही तेथे संबंधित अधिकाऱ्यांकडे चौकशी केली. त्या अधिकाऱ्यांची नावे मी या ठिकाणी सांगू शकत नाही. त्या ठिकाणी सिव्हीज सर्जन आहेत त्यांच्याकडून आणि अन्य लोकांकडून अशी माहिती मिळाली की, एखादे टोपण नाव, एखादे सिंकेट नाव वापरून एखादी औषधाची चिठ्ठी दिली तर ठराविकच औषध द्यावयाची अशा प्रकारचे रॅकेट तेथे चालले होते.

सभापती महोदय, महिलांसाठी प्रसूतीगृह असतात, त्या प्रसूती गृहामध्ये महिलांसाठी सर्व अद्यावत सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येतात, बालकांसाठी वेगळा वॉर्ड असतो. परंतु या रुग्णालयामध्ये मात्र बालकांसाठी वेगळा वॉर्ड दिसून आला नाही तसेच बालकांसाठी एकही पाळणा दिसून आला नाही. परळी नगरपालिकेने या रुग्णालयास 40 ते 50 बेडची परवानगी दिली होती. तेथे प्रत्यक्षात 250 ते 300 बेडस् आम्हाला आढळून आले. आम्ही तेथे जमलेल्या लोकांशी बोलत होतो त्यावेळी काही तरुण मुले तेथे आली होती. माझ्या समवेत शिवसैनिक होते म्हणून मला ते तरुण मुले काही बोलत नव्हते. परंतु मीडियाचे लोक माहिती जाणून घेण्याच्या प्रयत्न करीत असताना मात्र जोर जोरात आरडा ओरड करीत होते. डॉ. मुंडे यांनी त्या गर्दीत आरडा ओरड करण्यासाठी काही तरुण मुले सोडली होती. ते तरुण धमक्या देण्याच्या देखील तयारीत होते. त्या तरुणांची मला अडचण आली नाही. त्यांची अडचण मीडियाच्या लोकांना येत होती.

महोदय, अनेक फिक्स सिटर या डॉ. मुंडेच्या रुग्णालयात महिलांना घेऊन जात होते. डॉ. मुंडे यांच्या रुग्णालयात शेकडो वाहनांमधून महिलांची ने-आण झालेली आहे. या बाबतचे रेकॉर्ड पोलिसांनी तपासावे अशी आम्ही सूचना केली आहे. या रुग्णालयाची माहिती घेत असताना त्या ठिकाणी राजकीय संरक्षण असा शब्द वापरला गेला. ज्या वेळीया रुग्णालयात अशा प्रकारच्या घटना घडतात, त्यावेळी जिल्हाधिकारी, विभागीय आयुक्त, पोलीस महानिरीक्षक शासनाची राजकीय इच्छाशक्ती काय आहे हे बघून काम करीत असतात. आम्ही त्या ठिकाणी महिला डॉक्टरांना विचारणा केली असता त्यांनी आम्हाला सांगितले की, आम्हाला बाहेरच्या लोकांकडून धमक्या येत आहेत. त्यातील एक महिला डॉक्टर आमच्या समोर अक्षरशः रडत होती. तिला आम्ही समजावून सांगितले की, सार्वजनिक जीवनात काम करीत असताना तुम्हाला कितीही वाईट वाटले, कितीही टेन्शन आले असले तरी अशा वेळी सरकारने तुमच्या बाजूने उभे राहिले पाहिजे. सरकार त्यांच्या पाठिशी उभे नाही असे एकंदरीत आम्हाला दिसून आले.

डॉ.नीलम गोन्हे...

सभापती महोदय, मला काही विशेष मुद्यांकडे सभागृहाचे लक्ष वेधावयाचे आहे. हे प्रकरण उघडकीस आल्यानंतर डॉ. मुंडे दाम्पत्य काही काळ फरार होते. नंतर ते दाम्पत्य पोलीस स्टेशनला शरण आले. मला एका गोष्टीचे आश्चर्य वाटले कदाचित तो योगायोग असेल, अपघात असेल पण निवडणुकीचा निकाल लागला आणि दुसऱ्या दिवशी डॉ.मुंडे दाम्पत्य शरण आले. या दोन्ही घटनांचा काय संबंध आहे हा एक संशोधनाचा विषय आहे.

सभापती महोदय, डॉ.सानप यांचे बीड शहरात रुग्णालय आहे. डॉ.सानप यांचा रुग्णालयाचा परवाना सरकारने रद्द केलेला आहे. ते रुग्णालय पोलीस अधीक्षक कार्यालयाच्या जवळच आहे. या रुग्णालयाचा परवाना रद्द केलेला असताना देखील मागच्या बाजूने हे रुग्णालय सर्रास सुरु होते. परळी येथे राजकीय दबाव होता तर बीड मध्ये कोणाचा राजकीय दबाव होता हा देखील दुसरा एक संशोधनाचा विषय आहे. डॉ.सानप अशा प्रकारे गर्भनिदान करतो आहे. तंत्रज्ञानाचा दुरुपयोग करतो आहे. ही गोष्ट पोलीस अधीक्षक कार्यालयाच्या का निदर्शनास आली नाही ? या गोष्टीचा खुलासा माननीय मंत्री महोदयांनी या ठिकाणी केला पाहिजे अशी माझी मागणी आहे.

सभापती महोदय, जळगाव येथे डॉ.कोल्हे देखील स्त्रीभ्रूण हत्येचे काम करित होते, त्या प्रकरणी ते पकडले गेले. पुणे जिल्हयातील शिरूर येथे डॉ. नागणे हे अशाच प्रकारचे काम करित होते. त्यांच्या विरुद्ध विविध संघटनांनी अंदोलन केले आणि त्या नंतर सस्पेंड केले गेले. डॉ. नागणे यांनी सातत्याने गर्भलिंग निदान करणाऱ्या सेंटर्सना पूर्णपणे मुभा दिली असल्याचे दिसून आले.

सभापती महोदय, या विषयाच्या निमित्ताने मी दोन-तीन मागण्या करणार आहे. फास्ट ट्रॅक कोर्ट निर्माण करून डॉ.मुंडे दाम्पत्याची केस चालविली गेली पाहिजे यासंबंधीची घोषणा आजच या सभागृहात माननीय गृहमंत्री महोदयांनी करावी. दुसरे म्हणजे इन कॅमेरा ही ट्रायल चालली पाहिजे. याचे कारण असे आहे की, आपल्याला माफीचे साक्षीदार मिळू शकतील. दबावामुळे किंवा तिची दिशाभूल केल्यामुळे एखाद्या महिलेचा गर्भपात केला गेला असेल, तर त्या महिलेला तुम्हाला नंतर माफीचा साक्षीदार म्हणून उभे करावयाचे असेल तर यासंबंधीचा तपशील चार चौधांसमोर त्यांची नावे येणे योग्य होणार नाही.

यानंतर श्री. कानडे...

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

TT-1

SSK/ KTG/ D/

पूर्वी श्री.गिते

15:25

डॉ. नीलम गोन्हे ....

म्हणून इनकॅमेरा ट्रायल असली पाहिजे ही त्याच्यामधील आवश्यक अशी गोष्ट आहे.

तिसरा प्रश्न असा आहे की, मराठवाड्यामध्ये, पश्चिम महाराष्ट्रामध्ये आणि कोल्हापूरमध्ये अशा प्रकारच्या घटना घडत आहेत. आपण सायलेंट ऑब्झर्व्हरचा याठिकाणी उल्लेख केला. त्याच्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात डॉक्टरांचीही तक्रार येत आहे की, त्यांच्यावर मॉनिटरिंगच्या नावाखाली जे फार मोठे निर्बंध लादल जात आहेत त्या निर्बंधांची अंमलबजावणी कशी करावयाची याबद्दलची यंत्रणा शासनाकडे नाही. याबाबतीत मी आपल्याला उदाहरण देईन की, ही घटना घडल्यानंतर सोलापूरचे पोलीस अधीक्षक श्री. राजेश प्रधान आणि मुंबईचे महापौर व आयुक्त यांनी पुण्याचे डॉ. परदेशी जे हा विषय हाताळतात त्यांच्याबरोबर बैठका घेतल्या. पुणे महानगरपालिकेला भेट दिल्यानंतर मी त्यांना विचारले की तुम्ही वेगवेगळ्या सोनोग्राफी सेंटर्सना भेट दिली त्याची आकडेवारी आहे ती मला दाखवा. गर्भपात होण्याच्या अगोदर किती पेशंट चेकअपसाठी आले होते ती माहिती द्या. तेव्हा त्यांनी मला त्यासंदर्भातील फॉर्म दाखविल्यानंतर आश्चर्याचा धक्का बसला की त्या सर्व फॉर्मवर आकडे सारखेच होते. 2011-12 सालचे आकडे होते. फॉर्मवर 2011 साल आणि फॉर्मवर तेच आकडे होते. तेव्हा मी पुणे महानगरपालिकेच्या अधिकाऱ्यांना सांगितले की, असे जर आपण एफ फॉर्म भरणार असू तर तुमचे काम मॉनिटरिंगचे आहे. महानगरपालिकेच्या लोकांनी आरोग्य अधिकाऱ्यांनी काय माहिती भरून आणली हे पाहिले पाहिजे.

मुंबई महानगरपालिकेत सांगितले की, एखादी गर्भवती महिला हॉस्पिटलमध्ये आली तर ती पुढे कुठे गेली आहे याचे आम्ही ट्रॅकिंग करतो. ते ट्रॅकिंग करताना त्यांनी असे सांगितले की पहिल्या वेळेला त्या स्त्रीला मुलगी झाली असेल तर ती गर्भपात करून घेण्याचा प्रयत्न करित असते म्हणून आम्ही पाठपुरावा करतो. मुंबई महानगरपालिकेचे महापौर सुनील प्रभू यांनी यासंदर्भात खास बैठक घेतली होती.

त्याठिकाणी असे लक्षात आले की विक्रोळीचे रुबी हॉस्पिटल आहे त्यांनी गेल्या दोन वर्षांचे यासंदर्भातील रेकॉर्डसुद्धा ठेवलेले नाही. त्या हॉस्पिटलवर एफआयआर सुद्धा दाखल झालेला नाही. त्यासंदर्भात मुंबई महानगरपालिकेचे मी लक्ष वेधले होते आणि त्यांनी ही गोष्ट मान्य केलेली आहे.

.....2

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

TT-1

SSK/ KTG/ D/

पूर्वी श्री.गिते

15:25

डॉ. नीलम गोन्हे...

सभापती महोदय, बीडमधील घटनेसाठी आपण श्री. उज्ज्वल निकम यांची वकील म्हणून नियुक्ती केलेली आहे. त्यांच्याबद्दल आम्हांला आदर आहे. परंतु वैद्यकीय क्षेत्रामधील ज्ञान आणि कायदेशीर ज्ञान यांचा समन्वय हाताळणारी यंत्रणा जिल्हा स्तरावर नाही. त्याचा परिणाम असा होत आहे की, डॉक्टर्स एफ फॉर्म भरून देतात त्याच्यामध्ये एखादी जरी छोटीशी तांत्रिक चूक राहिली तरी संबंधित अधिकारी साफ नियत नसणारा असेल तर तो हैराण करतो आणि सरळसरळ पेशाची डिमांड करतात. अनेक डॉक्टरांनी सांगितलेली ही व्यथा आहे. म्हणून यांसंदर्भातील जी मॉनिटरिंग सिस्टीम आहे ती चांगल्या पध्दतीने राज्य स्तरावर सांभाळू शकतो का हे तपासणे आवश्यक आहे. तिसरा प्रश्न असा आहे की, भ्रूण अशा प्रकारे सगळीकडे का टाकली जातात. तर असे आढळून आले आहे की, हॉस्पिटलमध्ये गर्भपात करण्यासाठी गेल्यावर तीन महिन्यांची बंधने येतात. म्हणून कुठेतरी रानमाळामध्ये, अघोरी पध्दत वापरून, अघोरी औषधे वापरून गर्भपात करणे चालू आहे.

सोलापूरला माळीनगरमध्ये मी जेव्हा भेट दिली तेव्हा सगळे आसपासचे लोक म्हणत होते की लांबून कुणीतरी अर्भक आणून टाकले आहे. परंतु नंतर पोलीस तपासात सिध्द झाले होते की, छोट्या बाळाची वार पण त्याठिकाणी आढळून आली होती. घरगुती स्वरूपाची ती डिलीव्हरी होती. होमबेस डिलीव्हरी किती होतात याचा डाटा सुध्दा शहरात तपासणे आवश्यक आहे. होमबेस डिलीव्हरीमध्ये मुलगी झाली तर ती मारून टाकण्याची शक्यता अधिक आहे. किंबहुना हॉस्पिटलमध्ये न नेण्याचा हेतू सुध्दा तोच असू शकतो. ही वस्तुस्थिती आहे. याखेरीज डीएनए टेस्टचाही मुद्दा आहे. तळेगावला छोटे बाळ सापडले होते. अधिकाऱ्यांना सांगतो की तुम्ही बाळाची डीएनए टेस्ट करा त्यावेळी ते सांगतात की आम्हांला वरिष्ठांची परवानगी घ्यावी लागेल. वरिष्ठांकडून परवानगी घेईपर्यंत ते बाळ दुर्देवाने चिखलामध्ये कुत्र्यांपाशी किंवा डुकरापाशी पडलेले असते त्याबाळाची जीवनरेखा किती महिन्याची असेल हे देखील सांगता येत नाही. म्हणून माझी सूचना अशी आहे की, संपूर्ण मेडीको लीगल तपासासाठी, न्यायवैद्यक तपासासाठी एमटीपी अॅक्ट आणि पीसीपीएनडीटी अॅक्ट यासंदर्भात ज्या समित्या नेमल्या आहेत त्या समित्यांच्या बैठका वेळेवर होत नाहीत. विधानसभेच्या सदस्या श्रीमती पंकजा मुंढे यांनी देखील विधानसभेत सांगितले की, त्या ज्या कमिटीवर आहेत त्याकमिटीची बैठकच होत नाही.

नंतर श्री. भोगले

डॉ.नीलम गोन्हे.....

त्या बैठकीचा फॉलोअप कशा पध्दतीने होणार आहे? आज जिल्हा शल्य चिकित्सकांना सुध्दा धमक्या दिल्या जात आहेत. अशा वेळेला स्वतः जे डॉक्टर्स आहेत ते डॉक्टर्स सुध्दा या बाबीच्या विरोधात आहेत.

सभापती महोदय, श्रीमती किरण मोघे, जनवादी महिला संघटना यांनी तक्रार केलेली आहे. स्त्री मुक्ती आंदोलन संपर्क समितीने ठराव केलेले आहेत. जवळजवळ 100 संघटना सहभागी झालेल्या आहेत. बैठक झाल्यानंतर त्याचा फॉलोअप कसा होतो हा महत्त्वाचा विषय आहे. बैठकीचे मिनिट्स देणार असाल तर ते स्वागतार्ह आहे. श्रीमती वर्षा देशपांडे आणि महिला संघटना यांनी आरडाओरड केली नसती तर शासकीय यंत्रणा हलली नसती. या संदर्भात विचार झाला पाहिजे. महिला संघटना आणि एनजीओ शक्य तेवढे काम करण्याचा प्रयत्न करतात. महिला संघटना, एनजीओ, विविध राजकीय पक्षाच्या महिला आघाड्या पोलीस ड्रेस घालून सगळ्या ठिकाणी जाऊ शकत नाहीत. जिल्हा शल्य चिकित्सक आहेत त्यांच्याबरोबर होमगार्डप्रमाणे हेल्थ गार्ड किंवा आरोग्य रक्षक अशा पध्दतीचा फोर्स उभा केला पाहिजे. अन्यथा स्वतः पोलीस या संदर्भात किती पाठपुरावा करतील या संदर्भात शंका वाटते.

सभापती महोदय, बीडचे जिल्हाधिकारी श्री.सदानंद पोचे यांनी प्रत्येक गर्भवती महिलेच्या देखरेखीसाठी पोलीस देता येणार नाही असे स्पष्ट सांगितले. बीड जिल्हयामध्ये श्रीमती रजनी पाटील, माननीय सदस्या अॅड.उषा दराडे, माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे असे अनेक नेते आहेत. त्यामुळे बीड जिल्हयात घटना घडल्यानंतर लवकरच चालना मिळेल असे अपेक्षित होते. त्वरित आरोपी पकडून इतर जिल्हयात छापे घालण्याकडे लक्ष दिले जाईल असे वाटले होते. तसे घडले नाही ही वस्तुस्थिती आहे.

सभापती महोदय, स्त्रियांच्या गर्भाच्या संदर्भातील मुद्दा आणि पीसीपीएनडीटी अॅक्ट हे दोन्ही स्वतंत्र अंमलबजावणीचे मुद्दे आहेत. महिलांच्या आरोग्याबाबत शासनाने आशा योजना सुरु केली आहे. त्यामध्ये आरोग्य रक्षक तयार केले जातात. ते योग्य पध्दतीने काम करीत असताना त्यांच्याकडून सुध्दा कोणती महिला संकटग्रस्त आहे या संदर्भात माहिती मिळू शकते. शेवटी कोर्टाने प्रकरण सीबीआयकडे द्यावे असे निर्देश का दिले? कोर्ट सुध्दा हतबल झाले आहे. सीआयडीकडे पहिल्यांदा तपास सोपविण्यात आला होता. पोलीस निरीक्षक श्री.गाडेकर यांना

..2..

डॉ.नीलम गोन्हे.....

सस्पेंड करावे अशी मागणी काही घटकांकडून सातत्याने पुढे येत होती. बीड जिल्हयातील काही कंत्राटदारांवर छापे मारण्याचे काम श्री.गाडेकर यांनी केले होते. ते कंत्राटदार दुखावल्यामुळे हा केवळ एका गाडेकरांच्या सुरक्षेचा प्रश्न नाही. दहाजण चुकीचे काम करणार असतील तर त्यांच्यावर कारवाई झाली पाहिजे. या केसमध्ये तक्रारदार स्वतः पोलीस अधिकारी आहेत. त्यामुळे या प्रकरणाचा जलद तपास लागण्यासाठी फास्ट ट्रॅक कोर्ट स्थापन झाले पाहिजे. यापूर्वी परभणी येथे झालेल्या सामूहिक बलात्काराची केस पुण्याला चालविण्यात आली होती. बीड, नगरमधील अंभोरा येथील बलात्काराच्या घटनेची केस औरंगाबाद येथे चालविली होती. जळगावमधील वासनाकांडाची केस पुण्याला चालविली होती. त्यामुळे पूर्वीचा ट्रेण्ड नाही असा भाग नाही. फास्ट ट्रॅक कोर्ट निर्माण करताना काही आय.पी.एस. व एम.बी.बी.एस. अधिकाऱ्यांची नावे आमच्यासमोर आहेत, त्यांच्यामार्फत जास्तीत जास्त लोकांना शिक्षा होऊ शकते.

सभापती महोदय, डॉ.मुंडे दाम्पत्य ही एक प्रवृत्ती आहे. अशा पध्दतीचे डॉक्टर हे समाजाला कलंक आहेत असे अनेक डॉक्टरांना वाटते. प्रत्येक डॉक्टर समर्थन करतात असा भाग नाही. सोनोग्राफी करणाऱ्या डॉक्टरांचे असोसिएशन किंवा गायनाकॉलॉजीस्ट डॉक्टरांचे असोसिएशन, आमच्या काही डॉक्टर मैत्रीणींनी स्पष्टपणे सांगितले की, आम्ही या घटनेच्या विरोधात आहोत. दोन विषय घेऊन दिशाभूल केली जाते. अॅक्टमध्ये काही बदल केले पाहिजेत. या संदर्भात पहिल्यांदा लिटिगेशन सुरु झाले. अॅक्टमध्ये बदल केला तर विषय डायव्हर्ट होतो.

नंतर श्री.खर्चे....

डॉ. नीलम गोन्हे.....

आणि दुसरी संपूर्णपणे गर्भपात योग्य की अयोग्य याकडे ती चर्चा फिरविली जाते. खरे तर यात मुद्दा असा आहे की, स्त्रिला शारिरीक, मानसिक किंवा अन्य आरोग्याच्या कारणांमुळे गर्भ पुढे सांभाळणे शक्य नसतो अशा परिस्थितीत तज्ज्ञ डॉक्टरांकडूनच हा अधिकार बजावला जाऊ शकतो. आपल्या राज्यात कायदा आणून आपण बंदी आणली तरी देखील उच्चभू व उच्च विद्याविभूषित लोक परदेशात थायलंड किंवा सिंगापूरला जाऊन अशा टेस्ट करून येतात. अशा प्रकारे कायद्यातून पळवाटा शोधण्यापेक्षा समाज जागृती करणे आवश्यक आहे. गेल्या काही वर्षात आपण जी सामाजिक जागृती केली त्यामुळे हा अंधार समोर आलेला आहे. म्हणून कायद्याची अंमलबजावणी योग्य प्रकारे होण्याच्या दृष्टीने राज्य महिला आयोगाची नियुक्ती ताबडतोब करावी. त्याच बरोबर पीसीपीएनडीटीला आपण ज्या समित्या निर्माण केल्या त्या देखील जोडल्या गेल्या पाहिजेत. तसेच या सर्व केसेसचे निकाल लवकर लागावेत म्हणून जलदगती न्यायालयांकडून हे खटले चालवावेत व लवकरात लवकर शिक्षा व्हावी. ज्या डॉक्टरांच्या पदव्या रद्द केल्या आहेत त्याची अंमल बजावणी योग्य प्रकारे होत आहे की नाही हे देखील तपासणे गरजेचे आहे. तसेच ज्यांनी ज्यांनी अशा मोहिमा घेतल्या त्यांचे मी स्वागतच करते परंतु आमची अपेक्षा अशी आहे की, ज्या दोन तालुक्यांमधून मुंडे हॉस्पिटलला मुली घेऊन जात होते त्या ठिकाणच्या काही महिला साक्षीदार शासनाच्या वतीने उभ्या करता आल्या तरच याला कृतीची जोड दिली असे म्हणता येईल. तसेच कोल्हापूरमध्ये प्रत्येक हॉस्पिटलशी संबंधित स्त्री भ्रूण हत्यावर निर्बंध यावेत म्हणून जे सायलेंट ऑब्जर्व्हर विकसित केले त्याचा काहीच उपयोग होत नाही. कारण त्याचे मॉनिटरिंग योग्य प्रकारे होत नाही. त्याचप्रमाणे या समितीमध्ये सिव्हील सर्जन, महानगर पालिकेच्या अॅथॉरिटीज या सर्वांचा समन्वय झाला पाहिजे. तसेच जिल्हा परिषदेच्या अंतर्गत असलेल्या आरोग्य अधिकारी ज्याप्रमाणे कोठेवाडीच्या केसमध्ये आरोपींना शिक्षा झाल्यावर महिलांचे नीतीधैर्य वाढले त्याप्रमाणेच या केसमध्ये सुध्दा शिक्षा झाल्याशिवाय राज्यातील जनतेचे नीतीधैर्य वाढणार नाही. सभागृहात अद्यापही माननीय गृह राज्यमंत्री हजर झालेले नाहीत यावरूनच या प्रश्नाच्या बाबतीत शासनाकडून कसा फॉलो-अप होणार आणि त्याची अंमल बजावणी किती परिणामकारक होणार हे दिसून येते. मंत्री महोदयांनी प्रतिकात्मकतेच्या पलीकडे जाऊन काम करावे अशी विनंती करते आणि माझे भाषण पूर्ण करते.

धन्यवाद.

प्रस्ताव प्रस्तुत झाला.

.....2

श्रीमती दिप्ती चवधरी (विधानसभेने निवडलेल्या) : महोदय, सभागृहात सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलम गोन्हे यांनी अतिशय महत्वाच्या प्रश्नावर चर्चा सुरु केली असून त्या स्त्री भ्रूण हत्येच्या विषयावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभी आहे.

महोदय, आपल्या राज्यात स्त्री भ्रूण हत्या हा अत्यंत गंभीर विषय बनत चालला आहे. याबाबत सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलम गोन्हे यांनी समाजाचा व डॉक्टरांचा जो अँगल आपल्यासमोर आणला तो अतिशय भयानक आहे. ही चर्चा करित असताना आपण स्त्री भ्रूण हत्या कशामुळे होतात याच्याही मुळाशी जाणे आवश्यक आहे. अशा केसेसमध्ये बहुतांशी हुंडाबळीच्या केसेस जास्त प्रमाणात दिसून येतील, असे म्हटले तर चुकीचे ठरणार नाही. ठराविक समाजात आजही हुंड्याचे प्रमाण जास्त असून हुंडाबळीच्या केसेस अशाच समाजात होण्याचा संभव असतो. अनुसूचित जमाती तसेच अनुसूचित जाती या समाजात अजून देखील सारख्या प्रमाणात लग्नाचा खर्च केला जातो. पण अनेक समाजात अद्यापही लग्नाची बैठक होते. त्या बैठकीत ठराविक रक्कम मागितली जाते व ती बोलणी जर फिसकटली तर लग्न सुध्दा मोडते, अशी परिस्थिती आहे. यासंदर्भात आम्ही महिला व बाल कल्याण समितीमध्ये अनेक वेळा विचारणा देखील करित असतो. सावित्रीबाई फुले सुकन्या योजनेच्या माध्यमातून शासनाच्या वतीने 21200 रुपये मुलीच्या जन्मानंतर लगेच तिच्या नावावर टाकले जातात. 18 वर्षाची मुलगी झाल्यानंतर त्या रकमेचे 1 लाख रुपये होतात. ती रक्कम त्या मुलीच्या नावावर असल्याने तिलाच मिळते.

यानंतर श्री. भारवि .....

श्रीमती दीप्ती चवधरी...

या पैशाचा उपयोग तिच्या शिक्षणासाठी होऊ शकतो. ती शिकून स्वतःच्या पायावर उभी राहिल व लग्न झाल्यानंतर ज्यावेळी हुंड्याच्या अडचणी येतात तेव्हा त्या निश्चितपणाने येणार नाहीत. या रकमेचा उपयोग तिच्या लग्नासाठी देखील होऊ शकतो. या योजने संबंधी आम्ही चौकशी केली असता निधी उपलब्ध नाही असे आम्हाला अनेक वेळा उत्तर देण्यात आले आहे. ही योजना सुरु होणे अतिशय गरजेचे आहे. कारण आजही आपण हुंड्यासाठी मुलीचा छळ होताना बघतो. लग्न झाल्यावर सुद्धा गाडीसाठी पैसे दिले नाहीत किंवा ठरलेले पैसे आणले नाहीत म्हणून मुलींचा छळ होतो.

भ्रूण हत्या हा विषय अतिशय महत्त्वाचा आहे. जेव्हा मुलगी विवाह होऊन दुसऱ्या घरी जाते तेव्हा सुद्धा ती जिवंत राहिल की नाही याची शाश्वती नसते. तेथे सुद्धा तिला अनेक वेळा जाळून मारण्यात आले आहे. आजही ह्या घटना घडत आहेत. आपण 21व्या शतकाकडे वाटचाल करीत असताना ह्या घटना अजून बंद पडलेल्या नाहीत. स्त्रीकडे बघण्याचा समाजाचा दृष्टीकोन बदलण्याची खरोखर आवश्यकता आहे.

स्त्री हीच स्त्रीची शत्रू असते. सासूचा आग्रह असतो की, आम्हाला मुलगा हवा. वंशासाठी मुलगा हवा. आपण पाहतो की, सगळीच मुले काही चांगली निघत नाहीत. आज आपण मुली सुद्धा आईवडिलांना सांभाळत आहेत याची अनेक उदाहरणे बघतो. वंशाला दिवा म्हणून मुलगाच हवा हा जो महिलांचा आग्रह असतो ती अतिशय चुकीचा आहे. यामध्ये स्त्रियाच जास्त आग्रही असतात, हे आपल्या लक्षात आलेले असेलच.

सोनाग्राफीच्या मशिन्समध्ये सायलंट ऑब्झर्व्हर यंत्रणा बसवावी किंवा सरकारी यंत्रणा अधिक सक्षम बनवावी. झोपडपट्टीमध्ये जाऊन, वस्त्यांवास्त्यामध्ये जाऊन, सुशिक्षित समाजामध्ये जाऊन जागरूकता निर्माण केली पाहिजे. यासाठी आपण उपाययोजना करणार आहात की, नाही हा खरा प्रश्न आहे. याचे कारण उच्चभ्रू समाजामध्ये हे प्रमाण सर्वात जास्त आहे. खुल्या व इतर मागासवर्गीय समाजामध्ये हे प्रमाण जास्त आहे. कारण त्यांच्यामध्येच सर्वात जास्त हुंडा देणे-घेणे हे प्रकार होतात. त्यामुळे मुलगी झाली म्हटले की, पोटात मोठा गोळा येतो.

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

WW 2

BGO/ D/ KTG/

खर्चे...

15:40

श्रीमती दीप्ती चवधरी...

सरकारने मुलींसाठी योजना आखल्या आहेत. मुलींना मोफत शिक्षण देण्यासंबंधीची योजना सुरु केली आहे. या योजना पुरेशा आहेत असे मला वाटत नाही, हे मला येथे आवर्जून सांगावेसे वाटते. प्रत्येक शहरामध्ये, छोट्या-छोट्या गावांमध्ये आपल्या आरोग्य केंद्रामार्फत महिला गर्भवती आहे असे कळेल तेव्हा पासून तिचे कौन्सिलिंग होणे गरजेचे आहे. कोणत्याही स्त्रिला आपल्या पोटचा गोळा मग तो मुलगा असो किंवा मुलगी असो त्याला मारून टाकावे, गर्भातच त्याचा बळी द्यावा असे वाटत नाही. तिच्यावर घरातील लोकांचेच प्रेशर असते. मग ते प्रेशर सासू, सासरे, नवरा, आई, वडिलांचे असू शकते. त्यातून तिला मुक्त करण्याचे फार मोठे आव्हान आपण पेलायला हवे. वेगवेगळ्या संस्था असतील, एनजीओ असतील, आरोग्य केंद्र असतील त्यांच्या मार्फत गर्भवती महिलांचे व तिच्या नातेवाईकांचे कौन्सिलिंग होणे गरजेचे आहे.

स्त्री भ्रूण हत्येसंबंधी डॉ.मुंडेचे उदाहरण ज्वलंत आहे. त्यांनी अतिरेक केलेला आहे. स्त्री भ्रूण हत्येचा तर त्यांनी नालायकपणे कळस गाठला आहे. त्यांनी आतापर्यंत अनेक स्त्री भ्रूण हत्या केलेल्या आहेत. आज ते जिथे पाहिजे तेथे आहेत. पण या कामाला बराच उशीर झालेला आहे.

यानंतर श्री.सरफरे

श्रीमती दीप्ती चवधरी.....

ज्यावेळी अशाप्रकारच्या घटना आपल्या लक्षात येतात त्यावेळी संबंधित डॉक्टर किंवा हॉस्पिटलच्या माध्यमातून सोनोग्राफी यंत्राचा चुकीच्या पध्दतीने वापर करणाऱ्यांना चाबकाने फटके मारण्याची शिक्षा दिली पाहिजे. जेणे करून असा प्रकार दुसरे डॉक्टर करणार नाहीत. त्याही पुढे जाऊन मी सांगू इच्छिते की, या सोनोग्राफी यंत्राचा 99 टक्के वापर हा गर्भ लिंग निदानासाठी होत असल्यामुळे ते यंत्र खाजगी हॉस्पिटलमध्ये वापरण्यावरच बंदी घालण्यात आली पाहिजे. जर खरोखरच वेगळ्या कारणासाठी सोनोग्राफी यंत्राचा वापर करण्याची आवश्यकता असेल तर ती व्यवस्था शासकीय रुग्णालयांमध्ये करण्यात यावी. आज खाजगी रुग्णालयांमध्ये स्त्री भ्रूण हत्येसाठी या यंत्राचा सर्रास उपयोग होत असल्याचे लक्षात आले आहे. त्या विरुद्ध समाजामध्ये आवाज उठविल्यानंतर लोकांमध्ये खूप जागरुकता निर्माण होत आहे आणि खाजगी डॉक्टर देखील त्या बाबत काळजी घ्यावयास लागले आहेत. काही ठिकाणी तर डॉक्टर त्या मधून पळवाट शोधण्याचा प्रयत्न करीत आहेत. या डॉक्टर्सना जास्तीत जास्त कठोर शिक्षा कशी देता येईल यासाठी शासनाने कायदा करण्याची आवश्यकता आहे. त्या करिता अशा खाजगी सोनोग्राफी सेंटर्सवर शासनाने कायम स्वरुपी बंदी घातली पाहिजे, अशाप्रकारचे सेंटर्स चालविण्यासाठी त्यांना परवानगी देऊ नये.

सभापती महोदय, या सोनोग्राफी यंत्रामध्येच पाणी मुरत आहे असे मला वाटते. काही ठिकाणी पोर्टेबल यंत्र वापरले जाते तर काही ठिकाणी असेम्बल यंत्र वापरले जाते. त्या मार्फत सुध्दा गर्भ लिंग निदान केले जाते. या करिता शासनाने एक व्यापक मोहीम हाती घेऊन या यंत्रणेची पडताळणी करणे आवश्यक आहे. सभापती महोदय, पोर्टेबल सोनोग्राफी यंत्राच्या माध्यमातून रुग्णांच्या घरी जाऊन तर काही ठिकाणी डॉक्टर्सच्या फार्म हाऊसवर किंवा लॉजिंगवर गर्भ लिंग निदान केले जाते. तरी सुध्दा या प्रकाराला आळा घालण्यासाठी ठोस पावले उचलली जात नाहीत ही अतिशय धक्कादायक गोष्ट आहे. नगर जिल्ह्यात असेम्बल केलेले सोनोग्राफी यंत्र कोल्हापूरामध्ये आढळून आले. राज्याच्या इतर भागांमध्ये असे प्रकार गुप्तपणे होत असावेत. यावरून अनधिकृतपणे सोनोग्राफी करणाऱ्यांचे हात कुठपर्यन्त पोहोचले आहेत याचा अंदाज येतो. या यंत्राचा उपयोग सुदृढ बाळ जन्माला येण्यासाठी व्हावयास पाहिजे, परंतु कळ्या खुटण्यासाठी हा वापर होत आहे. ती मुलगी जन्माला येण्यापूर्वीच तिचा स्त्रीच्या पोटात जीव घेतला जात आहे.

अॅड. उषा दराडे : सभापती महोदय, हा अतिशय सेन्सेटिव्ह विषय असल्यामुळे या विषयावर महिला सदस्या बोलत असल्यामुळे आपण थोडा अधिक वेळ देण्यात यावा अशी माझी आपणास विनंती आहे.

तालिका सभापती (श्री. केशवराव मानकर) : माननीय सभापतींनी 10 मिनिटांचा वेळ दिलेला असला तरी मी आपल्याला थोडा अधिक वेळ देतो. तरी सुध्दा माननीय सदस्यांनी आपले मुद्दे कमीत कमी वेळामध्ये मांडण्याचा प्रयत्न करावा.

श्रीमती शोभा फडणवीस : सभापती महोदय, ठरावातील विषय गंभीर स्वरूपाचा असल्यामुळे आणि समोरच्या बाजूकडून पहिल्याच माननीय सदस्य बोलत असल्यामुळे आपण त्यांना दहा मिनिटांचा वेळ देऊन इतर माननीय सदस्यांना पाच मिनिटांचा वेळ देणार आहात काय?

तालिका सभापती : माननीय सभापतींनी निर्देश दिले आहेत त्याप्रमाणे मी आपणास वेळ देतो.

श्रीमती शोभा फडणवीस : सभापती महोदय, आम्हाला किती मिनिटांचा वेळ मिळणार आहे? पहिल्या माननीय सदस्यांना 20 ते 25 मिनिटांचा वेळ दिला तर त्यानंतरच्या माननीय सदस्यांना किमान दहा मिनिटांचा तरी वेळ मिळाला पाहिजे. तसे पाहिले तर महिला सदस्यांना बोलण्याकरिता कमीच वेळ मिळत असतो.

तालिका सभापती : माननीय सदस्यांना 20 मिनिटांचा वेळ दिलेला आहे.

श्रीमती दीप्ती चवधरी : सभापती महोदय, हा सामाजिक मानसिकतेचा विषय आहे, हा सामाजिक परिवर्तनाचा विषय आहे हा प्रश्न सामाजिक चळवळीमधूनच सुटला पाहिजे. त्या करिता फक्त डॉक्टर्सवर बंधने लादून किंवा शासनाकडून अपेक्षा करून हा प्रश्न सुटणार नाही. या मध्ये सामाजिक परिवर्तन फार महत्वाचे आहे. जोपर्यंत आपण सामाजिक समानता मान्य करीत नाही तो पर्यंत या विषयाला पाहिजे तेवढे यश लाभणार नाही असे मला या ठिकाणी सुचवावेसे वाटते. धन्यवाद, जय हिंद, जय महाराष्ट्र.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

श्रीमती शोभा फडणवीस (विधानसभेद्वारा निर्वाचित) : सभापती महोदय, या सदनामध्ये स्त्रीभ्रूण हत्येच्या संबंधात नियम 260 अन्वये जो प्रस्ताव मांडण्यात आलेला आहे, तो अतिशय गंभीर स्वरूपाचा आहे. राज्यामध्ये होत असलेल्या स्त्रीभ्रूण हत्या थांबविण्याची मानसिकदृष्ट्या शासनाची खरोखर इच्छा आहे की नाही अशा प्रकारचा प्रश्न निर्माण व्हावा अशी स्थिती आहे. याचे कारण असे की, याबाबतीत असलेली शासनाची उदासिनता, अधिकाऱ्यांमध्ये असलेली कामाची निष्क्रियता आणि डॉक्टरांचा निर्ढावलेपणा हीच बाब खरे म्हणजे स्त्रीभ्रूण हत्येच्या बाबतीत पोषक वातावरण निर्माण करणारी आहे. त्यातूनच डॉ.सुदाम मुंडे यांच्यासारखे लोक निर्माण झाले आहेत. कारण राज्यामध्ये या लोकांना कायद्याचा काहीही धाक राहिलेला नाही.

सभापती महोदय, 2001 मध्ये या राज्यातील महिलांचे प्रमाण कमी झालेले आहे असा विषय उपस्थित झाला होता. त्यावेळी स्त्रियांचे प्रमाण वाढले पाहिजे, मुलींचे प्रमाण वाढले पाहिजे म्हणून मोठ्या प्रमाणात कार्यक्रम राबवियात येत होते. तरी सुद्धा 2010 मध्ये 0 ते 6 या वयोगटा- तील 1 हजार पुरुषांमागे 860 मुली अशा प्रकारचे प्रमाण दिसून आले होते. त्यातून अशी गोष्ट लक्षात आली की, गेल्या दहा वर्षांमध्ये 4 लाख 68 हजार मुलींची हत्या झाली असून दररोज 150 मुलींची हत्या होत आहे अशीही माहिती देण्यात आली. अशा वेळी याबाबतीत जर विचार केला तर शासनाला या सर्व गोष्टींबाबत गंभीरता आहे काय याचे उत्तर आपल्याला भ्रूणहत्येच्या घटना होत आहेत त्यातून मिळते.

सभापती महोदय, 2010, 2012 पर्यंत म्हणजे डॉ.सुदाम मुंडे यांच्या संबंधातील प्रकरण समोर येईपर्यंत सरकारी यंत्रणेने याबाबतीत काही दखल घेतली होती काय? तसेच किती सोनोग्राफी सेंटरवर धाडी टाकण्यात आल्या, त्यासंदर्भात किती जणांना पकडण्यात आले, अशा प्रकारचे कृत्य करणाऱ्या किती डॉक्टरांवर कारवाई केली याचा जर विचार केला तर दिसून येते की, 2011 मध्ये काही प्रमाणात या अनुषंगाने काम केले आहे आणि ते करीत असताना असे लक्षात आले की, एकंदर 7969 सोनोग्राफी सेंटर असून त्याठिकाणी 6939 जणांची तपासणी करण्यात आली आहे आणि केवळ फक्त 75 डॉक्टरांवर कारवाई झाली आहे. अशा प्रकारे 75 डॉक्टरांवर कारवाई झाल्यानंतर 75 जणांचे रजिस्ट्रेशन रद्द करण्यात आले आहे काय, त्यांच्यावर कारवाई करून त्यांना जेलमध्ये ठेवले आहे काय ? मात्र आपल्याला या प्रश्नाचे उत्तर कुठेही मिळू शकणार नाही. कारण संबंधितांवर कोणतीही क्रिमिनल कारवाई झालेली नाही.

सभापती महोदय, याठिकाणी डॉ.सुदाम मुंडे आणि डॉ.सरस्वती मुंडे यांचे प्रकरण पुढे ...

श्रीमती शोभा फडणवीस . . .

आल्यानंतर त्याचा वापर भ्रूण हत्येच्या दृष्टीकोनातून,समाजाच्या दृष्टीकोनातून होण्याऐवजी निवडणुकीच्या दृष्टीकोनातून झाला. निवडणुकीमध्ये कोणाला बदनाम करण्यासाठी सुध्दा स्त्रीभ्रूण हत्येचा वापर होऊ शकतो हे चित्र पाहिल्यानंतर असे वाटले की, हे सरकार मुलींच्या भ्रूण हत्येच्या बाबतीत, अत्याचाराच्या बाबतीत गंभीर नाही. या चर्चेच्या वेळी गृह विभागाच्या माननीय मंत्री महोदयांनी सदनमध्ये उपस्थित रहाणे आवश्यक होते असे जेव्हा सांगण्यात आले तेव्हा माननीय आरोग्य मंत्री महोदयांनी सांगितले की, तशी गरज नाही.

सभापती महोदय, परंतु डॉ.सुदाम मुंडे यांच्या हॉस्पिटलमधील जे प्रकरण आहे, त्या आकडेवारी, वेगवेगळ्या वेळा सांगितल्या तर पोलीसच हे प्रकरण कसे दाबून ठेवतात आणि संबंधितांवर कोणतीही कारवाई होऊ देत नाहीत हे याठिकाणी उघड होणार आहे. तसेच दिनांक 18-5-2012 रोजी श्रीमती विजयमाला पेटकर या महिलेचा गर्भपात करताना मृत्यू झाला. त्यानंतर डॉक्टरांनी तिच्या नवऱ्याला बाहेर येऊन सांगितले की, सदरहू महिलेचा मृत्यू झालेला आहे. त्या वेळी पोस्टमार्टम करण्याच्या मनःस्थितीमध्ये कोणीही नव्हते. अशा वेळी पोस्टमार्टम न करता सदरहू महिलेचे प्रेत तिच्या नवऱ्याला द्यायचे आणि पैशांच्या माध्यमातून अँडजेस्ट करायचे अशा पध्दतीची बोलणी सुरु होती. परंतु त्यावेळेला सदरहू महिलेच्या नवऱ्याने अडीच लाख रुपये मागितले आणि मध्यस्थ व डॉ.मुंडे यांच्यामध्ये दीड लाखापर्यंत सौदा निश्चित होण्याची वेळ आली. मात्र याबाबतीत जेव्हा बाहेर कुणकुण लागली तेव्हा लोकांचा एक मोठा समूह त्या हॉस्पिटलच्या बाहेर जमा झाला. त्यानंतर डॉ.मुंडे यांना असे वाटले की, आता मला लोक मारतील किंवा माझ्या दवाखान्याचे नुकसान करतील म्हणून रात्री अडीच वाजता त्यांनी पोलीस स्टेशनला रिपोर्ट केला. नंतर तेथे पी.आय.आले. पण तो माणूस एवढा हुशार असेल असे मला वाटले नव्हते. तो माणूस तेथे गेल्यानंतर त्यांनी ते प्रेत पोस्टमार्टम साठी पाठविले. त्यानंतर खऱ्या अर्थाने डॉ.मुंडे यांच्यावर कारवाई करावयास हवी होती. पण तसे न करता त्यांनी कलम 304 (अ) हा गुन्हा दाखल केला आणि त्यालाही सांगितले की, मी तुलाही जमानत मिळवून देतो. हे प्रेत पोस्टमार्टम साठी जाऊ दे. याठिकाणी कलम 304 लावण्याची काय गरज होती ? हाच खरा माझा प्रश्न आहे. कारण यापूर्वी सुध्दा त्यांच्यावर गुन्हे दाखल झाले होते हे देखील मी येथे सांगू इच्छिते.

सभापती महोदय, सप्टेंबर महिन्यामध्ये त्यांच्यावर गुन्हे दाखल झाले. त्यावेळी एका व्यक्तीने स्टींग ऑपरेशन केले.

श्रीमती शोभा फडणवीस .....

त्या सिंटग ऑपरेशनमध्ये डॉ. सुदाम मुंडे डायरेक्ट पकडले गेले. त्यावेळी त्यांच्यावर गुन्हा दाखल झाला होता. त्यानंतर एकूण बीड जिल्ह्यामध्ये सात मुलींची अर्भके सापडली त्यातील एक अर्भक 9 नोव्हेंबरला त्यांच्या शेतातील खड्ड्यात सापडले. तोही गुन्हा त्यांच्यावर दाखल होता. डिसेंबरच्या अधिवेशनमध्ये आम्ही त्यांच्याविरुद्ध आवाज उठवून त्यांच्यावर कारवाई करावी, त्यांचे सोनोग्राफी सेंटर बंद करावे आणि त्यांचा अधिकार रद्द करावा अशा प्रकारची मागणी केली. त्याला माननीय मंत्री महोदयांनी होकार दिला. त्यांचे सोनोग्राफी सेंटर आणि रजिस्ट्रेशन रद्द केले गेले. ज्यांच्यावर असे तीन-तीन गुन्हे असतात त्यांच्या विरुद्ध 304 (अ) हे कलम लावण्याची काय गरज होती हा खऱ्या अर्थाने माझा प्रश्न आहे. डॉ. मुंडे यांना वाचविण्याकरिता पोलिसांचा मोठ्या प्रमाणावर हात आहे असे माझे म्हणणे आहे. कलम 304 (अ) मुळे 19.5.2012 रोजी डॉ. मुंडे यांना जामीन मिळू शकला. त्यांना फरार करण्यामध्ये, त्यांना जामीन मिळवून देण्यामध्ये पूर्णपणे पोलिसांचा हात आहे.

सभापती महोदय, मी त्यांच्याकडून पोस्टमार्टम रिपोर्ट मागितला, पंचनामा रिपोर्ट मागितला. मी जेव्हा या सगळ्या गोष्टींची मागणी केली तेव्हा मला पंचनामा रिपोर्टमध्ये ज्या तारखा दिसल्या त्या मी आपल्याला वाचून दाखविते. 22.5.2012 ला भारतीय दंड विधानाची 312, 314, 315, 316 अशी कलमे लावण्यात आली. 25.5.2012 ला एमटीपी अॅक्ट, पीसीपीएनडीटी अॅक्टची कलमे लावण्यात आली. 28.5.2012 ला कलम 304 (अ) ऐवजी 304 कलम लावण्यात आले. 18 तारखेचा गुन्हा असताना 19 तारखेला ताबडतोब ही कलमे लावण्याच्या ऐवजी ही कलमे 22, 25, 28 अशा तारखांना कशी लावण्यात आली ? यामध्ये पोलिसांचा दोष नाही असे आपण कसे काय म्हणून शकतो ? यामध्ये 100 टक्के पोलिसांचा दोष आहे. पोलिसांनी हे सर्व त्याला वाचविण्याकरिता केलेले आहे. रात्री अडीच वाजता फोन केला असे मला पोलीस अधिकारी सांगतात. मी जेव्हा पंचनामा रिपोर्ट बघितला त्यामध्ये रात्री 1.00 वाजताची वेळ लिहिलेली आहे. मग रिपोर्ट रात्री 1.00 वाजता आला की अडीच वाजता आला ? म्हणजे या ठिकाणी सर्व संशयाचे वातावरण दिसले आहे. त्यामुळे यामध्ये पूर्णपणे पोलिसांचा दोष आहे असे वाटते.

RDB/ D/ D/ KTG

श्रीमती शोभा फडणवीस .....

सभापती महोदय, खऱ्या अर्थाने एस.पी., कलेक्टर आणि जिल्हा शल्यचिकित्सक यांची एक कमिटी आहे. त्यांनी किमानपक्षी दर तीन महिन्यांनी सर्व दवाखान्यांना भेटी दिल्या पाहिजेत. त्या दवाखान्यामध्ये जिल्हा शल्यचिकित्सक एकटीच गेली. त्यांनी पाहिले की, खाली 13 कॉट्सचा दवाखाना आहे आणि वर जिऱ्याला कुलूप होते म्हणून त्या वर चढू लागल्या. त्यावेळी डॉ. मुंडे यांनी त्यांना आपल्या केबिनमध्ये नेऊन कोंडले आणि बाहेरून कडी लावून घेतली. त्यांनी तिला धमकी दिली की, जर तुम्ही माझ्याविरुद्ध केस केली तर तुमचे हातपाय तोडून टाकीन आणि तुम्हाला जीवानिशी मारीन. त्या जिल्हा चिकित्सकाने ही माहिती कलेक्टर आणि एस.पी. यांना सांगितली. तरी सुध्दा आपण त्यांना जमानत देता, त्याला सोडविण्याचा प्रयत्न करता, त्याच्यावर गंभीर गुन्हे लावत नाही आणि एवढी गंभीर केस असताना त्यांना वाचविण्याचा प्रयत्न करतात. तो त्यांचा जावई आहे का ? कशा पध्दतीने त्यांना वाचविण्याचा हा प्रकार होता याचा विचार करण्याची गरज आहे.

सभापती महोदय, जेव्हा ते सरेंडर झाले तेव्हा त्यांनी सांगितले की, मी आतापर्यंत 4 हजार स्त्री भ्रूणहत्या केल्या. नाव जरी सुदाम असले तरी प्रचंड इस्टेट असलेला हा डॉक्टर आहे. त्यांनी स्वतः कबूल केले आहे की, मी 4 हजार केसेस केलेल्या आहेत. काही सन्माननीय सदस्य 4 लाख केसेस झाल्या असतील असे म्हणत आहेत. त्यांना त्या ठिकाणी येऊन पाच वर्षेच झालेली आहेत आणि 4 हजार केसेस केल्याचे त्यांनी मान्य केले आहे. त्यांनी आणि त्याच्या बायकोने सुध्दा सांगितले की, जे भ्रूण आमच्या हातात येते त्याचे आम्ही तुकडे-तुकडे करून ड्रेनेजमध्ये टाकतो. ज्यावेळी या दवाखान्याला पालिसांनी सिल केले त्यावेळी नर्ससचे कोणतेही बयान घेतले नाही. तेथील कामगारांचे बयान घेतले नाही. तेथे कोणतीही चौकशी केली नाही. पाहणी केली नाही. ते त्यांच्या शेतामध्ये सुध्दा सोनोग्राफी करून अॅबॉर्शन करीत होते. कोणतेही अॅबॉर्शन करताना दहा ते बारा आठवड्यांचा गर्भ असेल तरच अॅबॉर्शन करता येते अशी कायद्यामध्ये तरतूद आहे.

यानंतर श्री. खंदारे .....

श्रीमती शोभा फडणवीस....

त्या बाईच्या जीवाला धोका असेल किंवा मूल अॅबॉर्मल असेल तर अॅबॉर्शन करणे आवश्यक आहे. परंतु श्रीमती विजयमालाचे पोस्ट मार्टेम झाले त्यावेळी तिच्या गर्भाशयाचा आकार आणि 18 ते 20 आठवड्याचा गर्भ होता आणि अति रक्तस्त्रावामुळे ती मरण पावल्याचे सिध्द झाले. त्याबाबत लोकांमध्ये चर्चा झाल्यावर त्यांची धावपळ सुरु झाली.

मी परळी-वैजनाथ येथे गेले होते. त्यावेळी माझ्या हातामध्ये एक पेपर देण्यात आला होता. त्यामध्ये एस.पी, जिल्हाधिकारी, शल्य चिकित्सक यांच्यावर खासदार व आमदारांचा दबाव असल्यामुळे ही केस आम्ही चालवू शकत नसल्यामुळे ती दुसऱ्या जिल्ह्यात ट्रान्सफर करावी असे म्हटलेले होते. वास्तविक पाहता कोणतीही केस दुसऱ्या जिल्ह्यात ट्रान्सफर करण्यापूर्वी स्थानिक जिल्ह्यात चौकशी झाली पाहिजे. स्थानिक अधिकाऱ्यांनी चौकशी केली पाहिजे. साक्षीदारांवर दडपण येऊ शकते असे जर कोर्टाचे मत झाले तर ती केस दुसरीकडे ट्रान्सफर केली जाते. ही कायद्यात तरतूद आहे. मी त्यावेळी एस.पी. व जिल्हाधिकाऱ्यांना विचारले होते की, तुमच्यावर कोणत्या खासदार व आमदारांचा दबाव असेल तर त्यांचे नाव आम्हाला सांगावे. आम्ही त्यांच्या घरावर मोर्चा नेऊ. आम्ही ते कोणत्या पक्षाचे आहेत हे आम्ही पाहणार नाही, स्त्रियांच्या जीवनमरणाचा आणि समाजाच्या असमतोलपणाचा हा प्रश्न असल्यामुळे तुम्ही चिंता बाळगू नये. परंतु आमच्यावर कोणाचाही दबाव नसल्याचे आणि आम्ही दुसऱ्या जिल्ह्यात ही केस चालविण्यात यावी अशी मागणीही केलेली नाही असे मला त्यांनी सांगितले होते. त्यांनी असेही मला सांगितले की, आम्ही कोणालाही बोललो नाही, हे मीडियाचे डोके आहे, कोणी तरी आमच्याविरुद्ध लिखाण करित आहे. राजकारणासाठी राजकारण करावयाचे असेल ते करू शकता. पण एका वाईट गोष्टीसाठी जर कोणाविरुद्ध कारवाई करावयाची असेल तर त्यामध्ये राजकारण आणून त्यांना वाचविण्याचा प्रयत्न करण्यात आला असा माझा यासंबंधी आरोप आहे.

सभापती महोदय, मी तेथील लोकांकडे अशी विचारणा केली की, असे प्रकार येथे का घडत आहेत, स्त्रीभ्रूण हत्येचे प्रमाण या जिल्ह्यामध्ये का वाढले आहे, मुलींना स्वीकारण्याचे प्रमाण कमी असण्याचे कारण काय ? त्यांनी सांगितलेली वस्तुस्थिती शासनाने समजून घेतली पाहिजे.

2...

श्रीमती शोभा फडणवीस....

त्यांनी मला असे सांगितले की, आम्हाला ऊस तोडीसाठी घरापासून 6-6 महिने बाहेर रहावे लागते. मुलींना आणि महिलांना सोबत नेल्यावर काही ठिकाणी त्यांच्यावर अत्याचार होतात. आम्ही जेथे जातो तेथे मुलींना सांभाळणे कठीण होते. त्यामुळे आम्हाला मुलगी नको अशी आमची मानसिकता झालेली आहे. दवाखान्यामध्ये एखाद्याला मुलगी झाली असे सांगितल्यावर त्या मुलीला उचलून फेकून देण्यापर्यंत आई-वडिलांची मजल जाते असेही त्या लोकांनी आणि डॉक्टरांनीही आम्हाला सांगितले आहे. अशी स्थिती असेल तर त्याबाबत विचार करण्याची आवश्यकता आहे. ज्यावेळी महिला असुरक्षित असल्याचे भावना निर्माण होते त्यावेळी बदनामीच्या धाकाने आणि समाजात बदनामी झाली तर मुलीचे काय होईल या भावनेतून मानसिकता तयार झाली असेल तर लोकांना आश्वस्त करण्याची गरज आहे. समाजाला आश्वस्त करण्याची गरज आहे.

सभापती महोदय, दिनांक 10.7.2012 रोजी सन्माननीय सदस्य श्री.हेमंत टकले यांनी लक्षवेधी सूचना उपस्थित केली होती. त्या लक्षवेधी सूचनेच्या निवेदनामध्ये माननीय महिला व बालविकास मंत्र्यांनी असे म्हटले होते की, सुकन्या योजना मुलींसाठी आहे. मुलगी जन्माला आल्यानंतर त्यांची जबाबदारी शासन घेईल. सदर मुलीस रु.1 लाख इतकी रक्कम प्रदान करण्यात येईल. 18 वर्षांनंतर तिचे लग्न लावून तिला सुरक्षित करता येईल. परंतु ती योजना केवळ अनुसूचित जाती व जमातीच्या मुलींसाठी आहे. मग भटक्या जमातीतील, ओ.बी.सी.च्या मुलींचे काय ? त्यावेळच्या लेखी उत्तरात असेही म्हटले होते की, "राज्यात स्त्री-भ्रूण हत्या बंद व्हावी, बालिकांचा जन्मदर वाढावा, याकरिता सुकन्या योजना शासनाच्या विचाराधीन आहे. सदर योजना प्रायोगिक तत्वावर अनु.जाती, अनु.जमाती मधील दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबातील 2 अपत्यांपर्यंत फक्त मुलींसाठी लागू असेल." महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी या पुस्तकाच्या पृष्ठ क्र.166 वर स्पष्टपणे ही बाब नमूद केलेली आहे. राज्यात स्त्री-भ्रूण हत्येचा गहन प्रश्न असताना 12 वर्षांनंतर प्रायोगिक तत्वावर राबविण्याचे सुचले आहे काय ?

सभापती महोदय, आदिवासी भागामध्ये स्त्री-भ्रूण हत्येचे प्रमाण अत्यल्प आहे. म्हणून चंद्रपूर व गडचिरोली जिल्ह्यात मुलींचे प्रमाण जास्त आहे.

यानंतर श्री.शिगम....

इतर भटक्या समाजामध्ये, ओबीसी समाजामध्ये मुलींची संख्या फार कमी आहे. ज्या समाजामध्ये मुलींच्या लग्नासाठी जास्त खर्च येतो आणि ज्यांची खर्च करण्याची ऐपत नसते अशा समाजामध्ये मुलगी नको अशी मानसिकता निर्माण झालेली आहे. लोकसंख्येवर नियंत्रण ठेवण्याच्या बाबतीत एक किंवा दोनच अपत्ये असावीत असे एकीकडे आपण सांगत असतो. जर एकच अपत्य जन्माला घालायचे असेल तर मुलगी कशाला, मुलगाच हवा अशीही मानसिकता समाजामध्ये निर्माण होते. माझे असे स्पष्ट मत आहे की स्त्रियांचा सन्मान करीत असताना त्यांना जातीचा क्रायटेरिया लावला जाता कामा नये. सुकन्या योजना ही काही ठराविक जाती-जमातीसाठी लागू न करता ती सरसकट सर्वांसाठी लागू करा. महिलांमध्ये भेदभाव ठेवू नका.

सभापती महोदय, आपल्या राज्याने सन 2003 मध्ये जो कायदा केला तो ख-या अर्थाने सक्षम आहे. परंतु त्या कायद्याची अंमलबजावणी नीट होताना दिसत नाही हे आमचे दुःख आहे. 2011मध्ये आरोग्य खात्याने सादर केलेल्या अहवालामध्ये राज्यातील 16 जिल्हयातील 13 महानगरपालिकांमध्ये गर्भलिंग निदान कायद्याची अंमलबजावणी प्रभावीपणे झाली नसल्याची ग्वाही खुद्द आरोग्य खात्यानेच दिलेली आहे. यावरून असे दिसून येते की शासनाला 12-12 वर्षे कुठल्याही सोनोग्रफी केन्द्राची, हॉस्पिटलची तपासणी करण्यास वेळ नाही. उलट पैसे खाऊन केस दाबण्याची गृह खात्याची मानसिकता असेल, दवाखाने तपासण्याची मानसिकता नसेल तर हे प्रकार असेच चालू राहातील आणि भविष्यामध्ये महिलांचे प्रमाण कमी होऊन समाजामध्ये जो असमोल निर्माण होईल तो मग महिलांच्याच जीवावर उठेल. कोणत्याही महिलेला आणि मुलीला रस्त्याने जाता येणार नाही, घराबाहेर पडता येणार नाही इतकी गंभीर परिस्थिती निर्माण होईल. स्त्रीकडे केवळ भोगवस्तू म्हणून पाहिले जाईल आणि समाजच नव्हे तर राज्य देखील सुस्थितीत राहू शकणार नाही. शिवाजी महाराजाचे नाव घेतले जाते पण स्त्रीला सुरक्षित ठेवले जात नाही, स्त्रीभ्रूण हत्या होऊ नये म्हणून 12-12 वर्षे यंत्रणा उभी केली जात नाही, कोर्टांमध्ये केसेस दाखल होतात त्यावेळी तुमचे अधिकारी, वकील त्या केसेसना हजर रहात नाहीत. पोलिसांनी सादर केलेल्या कागदपत्रांच्या आधारे आरोपीला सजा मिळू शकत नाही, सगळे डॉक्टर सुटतात अशी परिस्थिती आहे. 6939 गुन्ह्यांमध्ये केवळ 13 लोकांवर कारवाई झालेली आहे. दोषी डॉक्टरांचे

..2..

श्रीमती शोभा फडणवीस...

रजिस्ट्रेशन रद्द करण्याचे अधिकार सरकारला नाहीत ते मेडिकल कौन्सिलला आहेत. अद्यापपर्यंत एकाही प्रकरणी मेडिकल कौन्सिलने दोषी डॉक्टरांचे रजिस्ट्रेशन रद्द केलेले नाही. अशी परिस्थिती असेल तर मग यातून समाज कसा काय वाचेल असा प्रश्न माझ्या समोर आहे.

सभापती महोदय, मी सांगू इच्छिते की हा जो विषय या सभागृहामध्ये चर्चिला जात आहे त्यासंदर्भात समाजाचे मोठ्या प्रमाणावर प्रबोधन करण्याची आवश्यकता आहे. समाजामध्ये मुलगी सुरक्षित ठेवू अशा पध्दतीचे आश्वासन देण्याची गरज आहे. मुलींसाठी विविध योजना आखल्या पाहिजेत. आपण मुलींना बारावी पर्यंतचे शिक्षण मोफत केलेले आहे. सुकन्या योजना केलेली आहे. एक गोष्ट माझ्या मनात येते की, जेव्हा जेव्हा महिलांवर, मुलींवर अत्याचार होतात, बलात्कार होतात त्यावेळी अत्याचार करणा-या गुंडांला कधी शिक्षा होताना दिसत नाही. त्यामुळे आमच्या मुलींना आणि महिलांना आम्ही वाचवू शकणार नाही अशी समाजामध्ये मानसिकता निर्माण झालेली आहे. ज्यांचा कोणी गॉडफादर नसतो अशा गरीब लोकांवर अन्याय, अत्याचार होत असतात. अशाच लोकांच्या मुलींवर बलात्कार होतात, त्यांना पळवून नेले जाते, त्यांचे खून होतात. अशा प्रकारचे गुन्हे राज्यामध्ये मोठ्या प्रमाणावर होत असताना देखील सरकार शुध्दीवर येणार नसेल तर या समाजाला पंढरपूरची मायमाऊली विठोबा, आळंदीची ज्ञानेश्वर माऊली आणि चंद्रपूरची महाकालीच वाचवू शकेल. आरोग्य खाते महिलांना वाचवू शकणार नाही. अशी स्थिती निर्माण झाली तर समाजामध्ये नैराश्य निर्माण होईल. ते होऊ नये यासाठी शासनाने तातडीने कारवाई करण्याची आवश्यकता आहे.

...नंतर श्री. गिते...

श्रीमती शोभा फडणवीस...

विनाकारण खोटया केसेस करुन एवढया घटना उघडकीस आणल्या असे दाखविण्याचा प्रकार कृपया कोणी करु नये. अशा घटनांमध्ये खऱ्या अर्थाने जे दोषी आहेत, त्यांच्याविरुद्ध कारवाई करा. डॉ. सुदाम मुंडे आणि डॉ.सरस्वती मुंडे यांचे विरुद्ध मनुष्यवधाचा गुन्हा दाखल करावा आणि त्यांना फाशीची शिक्षा होईल अशा दृष्टीने शासनाने पावले उचलावीत अशा प्रकारची मागणी करुन मी माझे भाषण संपविते.

2...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. जयवंत जाधव (नाशिक स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, कान्होपात्रा सारखी एक वारांगनाची कन्या ज्या परिसरातून संतपदी पोहोचली. त्याच परिसरामध्ये स्त्रीभ्रूण हत्येने थैमान घालून एक मोठा कळस गाठला आहे. अशा प्रकारच्या हत्या किती मोठ्या प्रमाणात होऊ शकतात याची कल्पनाच न केलेली बरी एवढा मोठा तो कळस आहे. गेल्या दहा-पंधरा दिवसापूर्वी त्या परिसरात मला जाण्याचा योग आला. डॉ. सुदाम मुंडे यांचे कृत्य मी वृत्तपत्रात वाचले होते. परंतु परळी येथे गेल्या नंतर असे कळले की, डॉ. सुदाम मुंडे यांनी अशा वाईट कृत्यातून खूप माया गोळा केली आहे. डॉ.मुंडे दाम्पत्य हे भ्रूणाचे तुकडे करून नाल्यामध्ये टाकत होते. त्या ठिकाणी त्यांनी असाही कळस गाठला होता की, भ्रूणांचे मांस खाण्यासाठी हिंस्त्र कुत्रे आणले होते. त्या कुत्र्यांना भ्रूणांचे मांस खारू घालत होते. त्याच्या यापुढे असाही विचार होता की, डॉ.सुदाम मुंडे यांनी त्या परिसरात 700 ते 800 एकर जमीन विकत घेतली होती. त्या ठिकाणी पाण्याचे तळे करून त्या तळ्यात मगरीची पिल्ले सोडण्याचा त्यांचा मानस होता अशा पध्दतीची चर्चा मी त्या परिसरामध्ये ऐकली. हिंस्त्र कुत्रे किती भ्रूणांचे मांस खातील अशी त्यांना शंका निर्माण झाली, त्यामुळे त्यांनी तळ्यात मगरीची पिल्ले सोडण्याची तयारी केली होती.

सभापती महोदय, या ठिकाणी अनेक सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले की, हा विषय गृह खात्याशी संबंधित आहे. सभागृहात स्त्रीभ्रूण हत्येची चर्चा सुरु झाल्यानंतर किमान गृह राज्यमंत्र्यांनी सभागृहात उपस्थित रहावयास पाहिजे होते. सभापती महोदय, माननीय गृह राज्यमंत्र्यांना चर्चेस उपस्थित राहण्याबाबत आपण सूचना द्याव्यात अशी माझी आपणास विनंती आहे. (अडथळा)

सभापती महोदय, त्या ठिकाणी जे कृष्णकृत्य होत होते, अतिशय वाईट प्रकार तेथे सुरु होता, तर तेव्हा तेथील स्थानिक पोलीस यंत्रणा झोपली होती काय ? राज्यातूनच नव्हे तर बाहेर राज्यातील महिला पेशंट त्या रुग्णालयात येत होते. महिला पेशंट गर्भपात करून घेत होत्या या गोष्टीची भन्नक स्थानिक पोलीस स्टेशनला लागली नाही काय ?

यानंतर श्री. कानडे...

श्री. जयवंतराव जाधव...

सभापती महोदय, परळी येथे डॉ.मुंडे हे त्या परिसरातील गुंड आणून मीडियाला त्याठिकाणी येऊ देत नव्हते. सामाजिक संघटना जात होत्या त्यांना ते धमक्या देत असत. परिस्थितीची जाण संबंधित पोलीस स्टेशनच्या अधिकाऱ्यांना नव्हती काय ? त्यांना निश्चितच जाण होती परंतु त्यांनी हा प्रकार दडपण्याचा प्रयत्न केला आहे. म्हणून 4000 पेक्षा अधिक गर्भपात करण्यापर्यंत या डॉक्टरांची मजल गेली. याठिकाणी रामराव गाडेकर नावाचे पोलीस अधिकारी होते. या पोलीस अधिकाऱ्याने न्यायालयात धडधडीत सांगितले की, गर्भपात प्रतिबंधक कायद्याखाली जे गुन्हे लावलेले आहेत ते न्यायालयाने कमी करावेत अशी मागणी त्यांनी केली आहे. मी जे वर्तमानपत्रातून वाचले आहे ते सांगण्याचा प्रयत्न करीत आहे. या गोष्टीची खातरजमा करून घेण्याची गरज आहे. रामराव गाडेकर यांनी तशी मागणी केली नसेल तर इंटेलीजन्स डिपार्टमेंट आणि डीबी ब्रॅच काय काम करीत होती ? डॉक्टर असून सुध्दा यांना गुंडांची गरज का भासते ? पोलीस यंत्रणेवर विश्वास नाही. अनेक संघटनांनी सांगितले असले तरी याबाबतीत पारदर्शी चौकशी करावयाची असेल तर त्रयस्थ अधिकाऱ्यामार्फत चौकशी करावी. लोकांची मागणी आहे त्यामध्ये काही तथ्य आहे याची जाणीव करून देण्याची गरज आहे. स्त्रीभ्रूण हत्येच्या निमित्ताने सोनोग्राफी याविषयावर चर्चा झाली. डॉ.नीलमताई म्हणाल्या की, दराडेताई,मेटेसाहेब काय करीत होते ? मला कोणावरही टीका करावयाची नाही. मी जेव्हा पुण्याला इंजिनिअरींगच्या कॉलेजमध्ये शिकत होतो त्यावेळी धडधडीत जाहिरात असायची की, "सरकारी गर्भपात केंद्र, प्रेस्टीज चौक,डेक्कन." कॉलेजमध्ये असताना आम्ही झेरॉक्स काढायला गेलो की, ही जाहिरात आमच्या निदर्शनास येत असे. याचा टीकात्मक अर्थ घेऊ नका. सरकारला गर्भपात केंद्र सुरु करण्याची गरज का भासली याचा विचार केला व अतिशय मुबलक गर्भपात केंद्रे उपलब्ध करून दिली आणि त्याचाच हा परिणाम झाला. गर्भपाताचे प्रमाण वाढले. डॉ. सुदाम मुंडेंचा विषय गंभीर आहे. सरास गर्भपात केंद्रे आहेत ती बंद केली पाहिजेत.

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री. विनायक मेटे)

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले की, लहानपणी आम्ही कॉलेजमध्ये जात होतो त्यावेळी हे बोर्ड आम्ही पाहिले. माझा हरकतीचा मुद्दा असा आहे की, नको ते बोर्ड ते का वाचत होते आणि त्यातले त्यांना काय कळत होते ?

.....2

श्री. जयवंतराव जाधव....

श्री. जयवंतराव जाधव : सभापती महोदय, आम्ही त्यावेळी शाळा-कॉलेजमध्ये असल्यामुळे आम्हांला शिकण्याची आवड होती. या घटनेसंदर्भात कलम 304,311,312,313,314,315अन्वये गुन्हे दाखल झालेले आहेत असे गुन्हे दाखल झाले तरी आणि सभागृहाने या डॉक्टरला फाशी देण्याची मागणी केली तरी सध्याच्या कायदानुसार या डॉक्टरला आपण फासावर लटकवू परंतु शकतो काय ? याचे उत्तर अजिबात नाही असेच आहे. कायद्यात बदल झाला पाहिजे. कायद्यात बदल ज्यावेळेस होईल त्यावेळेस होईल पण ज्या नराधमाने हजारो मुलींची हत्या घडवून आणली त्याला प्रचलित कायदानुसार कशा पध्दतीने शिक्षा होणार आहे ?

नंतर श्री.भोगले...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.जयवंतराव जाधव.....

डॉ.मुंडे दाम्पत्यावर जे गुन्हे दाखल झालेले आहेत ते बेलेबल असल्यामुळे उद्या जामीन मिळवून ते कोठडीतून बाहेर येऊ शकतात. त्यातून पळवाटा तयार झालेल्या आहेत. वैद्यकीय परिषदेच्या वतीने विषय दाखल झाला त्यावेळी परिषदेला काही प्रश्न विचारण्यात आले. परळीतील डॉ.मुंडे प्रकरणात महाराष्ट्र वैद्यकीय परिषदेची नेमकी भूमिका काय? या प्रश्नाला उत्तर देताना परिषदेने असे सांगितले की, रुग्ण सेवेसंदर्भातील कुठल्याही प्रकरणाची दखल महाराष्ट्र वैद्यकीय परिषद घेत असते. परिषद ही एक स्वतंत्र यंत्रणा आहे. या यंत्रणेमध्ये सरकारी हस्तक्षेप नसतो. सरकारसोबत काम करताना काही निर्णय घेण्याचे अधिकारही परिषदेला असतात. वैद्यकीय विभागाशी संलग्न प्रकरणे, रुग्णांच्या तक्रारीनुसार चौकशी करून संबंधितांना शिक्षा करणे किंवा दोषमुक्त करणे अशी कामे ही परिषद करते. डॉ.मुंडे प्रकरणात सरकारने त्यांच्यावर गुन्हेगारी खटले दाखल केले आहेत. डॉ.मुंडेंनी केलेली डॉक्टरी पेशाला न शोभणारी कृत्ये परिषदेच्या निदर्शनास आली आहेत. पोलीस शल्य चिकित्सक आणि जिल्हा शल्य चिकित्सकांनी आपापले अहवाल परिषदेकडे दिले आहेत. त्यांच्या आधारे परिषदेने डॉ.मुंडेंवर कारणे दाखवा नोटीस बजावली आहे.

सभापती महोदय, डॉ.मुंडेंवर कारवाईसाठी एवढा वेळ का लागला? या प्रश्नावर खुलासा करताना परिषदेने असे म्हटले आहे की, रुग्ण सेवेसंदर्भातील तक्रारी असोत वा डॉ.मुंडेंसारखे प्रकरण असो, विविध प्रकरणांमध्ये उच्च न्यायालयाने परिषदेला काही मानदंड आखून दिले आहेत. कुठल्याही डॉक्टरचे म्हणणे ऐकून घेतल्याशिवाय कारवाई करू नये हे नैसर्गिक न्यायाच्या तत्वानुसार आवश्यक आहे, असे न्यायालयाने परिषदेला सांगितले आहे. त्यामुळे अशा प्रकरणात संबंधितास नोटीस देणे हे कायद्याच्या कक्षेतच असते. तक्रार दाखल झाल्यानंतर संबंधितांना जाब विचारण्यात येतो. त्यावर त्यांनी समाधानकारक उत्तरे दिली आहेत की नाही हे परिषदेचे वकील पाहतात. परिषदेचे कामकाज न्यायालयीन पध्दतीसारखेच चालते. चर्चा करूनच त्यावर परिषद निर्णय घेते. एखादा निर्णय घेतल्यावर त्यात सरकार हस्तक्षेप करू शकत नाही.

सभापती महोदय, परिषदेने डॉ.मुंडे यांना विचारायचे की, तू असे केले का? त्यांनी सांगायचे की, मी केले नाही. त्याचे वकील हुशार असणार आहेत. ते पळवाटा शोधणार आहेत. सेक्शन 91, 92 नुसार हलगर्जीपणामुळे जर एखाद्या रुग्णाचा मृत्यू झाला तर संबंधित डॉक्टरांवर

..2.

श्री.जयवंतराव जाधव.....

गंभीर गुन्हा दाखल करु शकत नाही. अशा पध्दतीने नियोजन केले असेल तर डॉ.मुंडे प्रकरण न्यायालयात कशा पध्दतीने टिकणार आहे हा एक गंभीर प्रश्न समोर आलेला आहे. डॉ.मुंडे या प्रकरणातून सहीसलामत सुटला तर आपण काय करणार? या सभागृहात आपण जे विचार मांडले त्याला काय किंमत राहणार आहे?

सभापती महोदय, सन्माननीय आरोग्यमंत्री सभागृहात उपस्थित आहेत. डॉक्टरांचे रुग्णांशी संबंध कसे असावेत? डॉ.मुंडे नालायक निघाले म्हणून समाजातील सर्व डॉक्टर नालायक नाहीत. सोनोग्राफी विषयाबाबत समाजामध्ये रोष निर्माण झाला. त्याबाबत जागृती निर्माण करण्याची गरज आहे. कोणीही उठायचे आणि सोनोग्राफी बंद करा असे सांगायचे हे योग्य नाही. सोनोग्राफीची गरज का आहे, समाजाला किती गरज आहे या संदर्भात तज्ज्ञांची मते जाणून घेतली पाहिजेत. तज्ज्ञ लोकांचे मार्गदर्शन घेतले पाहिजे. त्या नंतरच या संदर्भात निर्णय झाला पाहिजे. समाजातील वार्डट प्रथा दूर करण्याकरिता आपल्याला काही गोष्टींचे नियोजन करावयाचे असेल तर विचारमंथन करुन डॉ.मुंडेंसारख्या नराधमाला जास्तीत जास्त शिक्षा होऊन समाजात जे चांगले डॉक्टर आहेत त्यांना संरक्षण कसे मिळेल याचा विचार झाला पाहिजे एवढे बोलून मी माझे भाषण पूर्ण करतो.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, या क्षेत्रात माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे, माननीय सदस्या श्रीमती विद्या चव्हाण यांनी स्वतः काम केलेले आहे. त्यामुळे त्यांना या विषयावर आपले विचार मांडण्याचा प्रथम अधिकार आहे. तो अधिकार त्यांना मिळेल. आम्ही जो प्रस्ताव मांडला आहे त्या प्रस्तावातील काही मुद्दे मी आपल्या निदर्शनास आणू इच्छितो.

सभापती महोदय, श्रीमती पट्टेवार या महिलेचा झालेला मृत्यू. मृत्यू झाला म्हणजे पोलिसांचा संबंध आला. आरोग्य विभागाच्या पथकाला डॉ.मुंडे यांनी त्यांच्या खोलीत डांबून ठेवले म्हणजे पोलिसांचा संबंध आला.

नंतर श्री.खर्चे...

श्री. दिवाकर रावते .....

वारंवार शासनाकडे आम्ही विनंती करणार नाही. वास्तविक या प्रस्तावामध्ये अनेक बाबी गृह मंत्रालयाशी संबंधित आहेत, चर्चा सुरु होऊन बराच वेळ झाला तरी देखील माननीय गृह मंत्री अथवा गृह राज्यमंत्री सभागृहात उपस्थित नाहीत.

तालिका सभापती (श्री. विनायक मेटे) : माननीय गृह मंत्री खालच्या सभागृहात आहेत. त्यांना निरोप दिलेला आहे.

श्री. दिवाकर रावते : महोदय, कामकाज पत्रिकेत जो प्रस्ताव दिलेला आहे त्यात

"दिनांक 17 मे, 2012 रोजी वा त्या सुमारास परळी, जिल्हा बीड येथील डॉ.सुदाम मुंडे यांच्या रुग्णालयामध्ये गर्भपात करता श्रीमती पट्टेवार या महिलेचा झालेला मृत्यू, या महिलेच्या मृत्यूनंतर रुग्णालयाची तपासणी करण्यासाठी दिलेल्या आरोप विभागाच्या पथकाला डॉ.मुंडे यांनी त्यांच्या पोलीस ठाण्यात दाखल झाल्यामुळे दिलेल्या धमक्या, राज्य शासनाच्या या प्रकरणाची उच्चस्तरीय पथकामार्फत चौकशी करण्याचे आदेश देऊनही डॉ.सुदाम मुंडे व डॉ.सरस्वती मुंडे या दाम्पत्यांनी तपासणीस सहकार्य न करता फरारी होऊ, भ्रुंहत्या प्रकरणाच्या डॉ.मुंडे यांची संपत्ती जप्त करण्याचे आदेश दिल्यानंतर डॉ.मुंडे दाम्पत्य पोलीसांना शरण येऊ, डॉ.मुंडे यांनी दिलेल्या जबाबावरुन त्यांच्या रुग्णालयात आतापर्यंत सुमारे 1 लाखापेक्षा अधिक भ्रुंहत्या करुन हे भ्रुं आपल्या शेतात जाळणे असे भरपूर विषय गृह मंत्र्यांच्या विभागाशी संबंधित आहेत. तरी देखील माननीय गृह मंत्री सभागृहात येत नसतील तर आम्ही निषेध करतो. तसेच सरकार जर अशा गोष्टींना प्रतिसाद देत नसेल तर दुसरे काय करणार हा आमच्यासमोर प्रश्न आहे. आमच्या भगिनींनी सतत दोन महिने त्या भागात जाऊन पाहणी व पाठपुरावा केल्यामुळे ही वस्तुस्थिती बाहेर आली आहे .....

तालिका सभापती : मी आपल्या भावनांशी सहमत आहे. तरी देखील मी सभागृहाची बैठक दहा मिनिटांसाठी स्थगित करतो.

(सभागृहाची बैठक दुपारी 4.28 ते 4.38 पर्यंत स्थगित झाली)

यानंतर श्री. जुन्नरे .....

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3G 1

BGO/ D/

खर्चे..

16:35

(स्थगिती नंतर)

सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री.विनायक मेंटे.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, ...

यानंतर श्री.सरफरे

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

डॉ. दीपक सावंत : सभापती महोदय, अद्याप पर्यन्त गृह विभागाचे मंत्री महोदय सभागृहामध्ये उपस्थित झाले नाहीत.

तालिका सभापती : ते सभागृहात उपस्थित होत आहेत.

(माननीय श्री. सतेज उर्फ बंटी डी. पाटील, गृह राज्यमंत्री सभागृहात उपस्थित होतात.)

तालिका सभापती : माननीय सदस्या श्रीमती अलका देसाई यांनी आता आपले भाषण सुरु करावे.

श्रीमती अलका देसाई (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, बीड जिल्ह्यामध्ये झालेल्या नरसंहाराच्या विषयाला मी सुरुवात करित आहे. या नरसंहारामध्ये श्रीमती पट्टेवार यांचा मृत्यू झाला. त्यामुळे हे सर्व प्रकरण ऐरणीवर आले आहे. एका बाजूला डॉ. पुरंदरे यांच्या सारख्या एका महान स्त्री रोग तज्ज्ञांची आठवण येत असतांना, हजारो स्त्रियांचा जन्म ज्यांनी वाचविला अशा माणसाची आठवण करित असतांना स्वतःला स्त्री रोग तज्ज्ञ म्हणविणारे डॉ. मुंडे आणि डॉ. सरस्वती मुंडे यांच्या सारख्या व्यक्ती किंवा डॉ. सानप यांच्याकडे पाहिल्यानंतर या महाराष्ट्रामध्ये असे क्रूरकर्मा जन्माला येणे हाच मुळात आपल्या संस्कृतीचा दोष आहे की काय? अशाप्रकारची शंका माझ्यासारख्या सामान्य व्यक्तीच्या मनामध्ये आल्याशिवाय रहात नाही. एका बाजूला सावित्रीबाई फुले यांनी आपले आयुष्य स्त्री शिक्षणासाठी पणाला लावले होते. याचे कारण स्त्रियांना शिकविण्यासाठी जात असतांना त्यांची जी विटंबना होत होती तिला सुध्दा त्या तितक्याच ताकदीने सामोऱ्या गेल्या. एका बाजूला झाशीच्या राणी सारख्या जन्माला आलेल्या अनेक स्त्रिया आज तुम्हाला कुठेतरी दृष्टीस पडत आहेत. आज आपण एका बाजूला राजकारणामध्ये, नोकरीमध्ये, शिक्षणामध्ये स्त्रियांना 50 टक्के आरक्षण देत आहोत तर दुसऱ्या बाजूला स्त्रियांना जन्माला घालण्या अगोदरच त्यांना नष्ट करण्याचा प्रयत्न करित आहोत.

सभापती महोदय, मला या बाबत असे सुचवावेसे वाटते की, ज्यावेळी या देशाची आणि महाराष्ट्र राज्याची निर्मिती झाली, देश स्वतंत्र झाला त्यावेळी प्रत्येक जिल्ह्यासाठी चार कारभारी नेमले गेले. त्यामध्ये प्रामुख्याने पहिले जिल्हाधिकारी, दुसरे डि.वाय.एस.पी., तिसरे कदाचित शिक्षण सम्राटांच्या जाळ्यामध्ये सापडलेले शिक्षणाधिकारी असतील आणि चौथे आरोग्य विभागाचे अधिकारी असतील. या चार स्तंभावर त्या त्या जिल्ह्यांचा कारभार चालतो असे मी कुठे तरी कायद्याच्या पुस्तकामध्ये वाचले आहे. ज्यावेळी श्री. रामराव गाडेकर सारखे पोलीस अधिकारी जन्माला येतात

श्रीमती अलका देसाई....

त्यावेळी या राज्याची कायदा व सुव्यवस्था कशी असेल याचा आपण विचार केला पाहिजे. ज्यावेळी श्री. गाडेकर यांच्यासारखे पोलीस अधिकारी असतात त्यावेळी एकट्या आरोग्य खात्याला आरोपीच्या कटडयामध्ये उभे करून चालणार नाही. ही चार खांबी यंत्रणा आपल्याकडून सुटत आहे की काय अशाप्रकारचे चित्र डॉ. मुंडे दांपत्याने महाराष्ट्रामध्ये उभे केले आहे. एम.डी. गायनिक होण्यासाठी किती प्रयास पडतात हे जो विद्यार्थी शिकतो त्याला माहीत असते. पैसे देऊन नाही तर गुणवत्तेवर जो शिक्षण घेतो त्यालाच माहीत असते.

सभापती महोदय, यापूर्वी देखील आपण सभागृहामध्ये स्त्री भ्रूण हत्येच्या विषयावर चर्चा केली होती त्यावेळी मी शासनाला सुचविले होते की, सोनाग्राफी यंत्रे ही शासनाच्या इंटरनेटच्या वेब साईटवर दाखल केली पाहिजेत. त्यावेळी माझ्या या सूचनेला काही माननीय सदस्यांनी विरोध केला. म्हणजेच या सोनोग्राफीचा गैर वापर कुठे आणि कसा होत आहे हे आपल्याला त्या इंटरनेटच्या स्क्रीनवर पहाता येईल. मी हे या ठिकाणी जबाबदारीने बोलत आहे.

सभापती महोदय, या प्रस्तावावर बोलत असतांना माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांनी ऊस तोडणी कामगारांचा प्रश्न अत्यंत विदारकपणे या ठिकाणी मांडला. त्यावेळी त्या म्हणाल्या की, हे गर्भपात आपण कां करून घेतो? ज्यावेळी आम्ही ऊस तोडणीचे काम करण्यास जातो, त्यावेळी आमच्या सोबत आमच्या मुली असतील तर आमचे स्त्रीत्व पणाला लागते, आमच्यावर घाला येतो. याचा अर्थ आपण काय लावणार आहोत, आपले मानसिक संतुलन बिघडले आहे काय, समाजामध्ये अशाप्रकारची वेगळी भावना कां निर्माण होत आहे? हे तपासले गेले पाहिजे. जर समाजामध्ये अशाप्रकारचे श्रीमंत शेतकरी असतील आणि त्यांचे पोशिंदे असतील त्यांना सुध्दा शासनाने चाप लावणे गरजेचे आहे. तरच खऱ्या अर्थाने समाजामध्ये होत असलेल्या स्त्री भ्रूण हत्या रोखल्या जातील नाही तर हे प्रकार असेच वाढत राहणार आहेत.

सभापती महोदय, इतर माननीय सदस्यांनी या ठिकाणी जन गणनेमध्ये आढळून आलेल्या स्त्रियांच्या संख्येचे प्रमाण सांगितले असल्यामुळे मी ती संख्या या ठिकाणी सांगणार नाही.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

असुधारित प्रत / प्रसिद्धिपाठी नाही

श्रीमती अलका देसाई . . .

महाराष्ट्र शासनाने आदिवासी लोकांसाठी काही योजना केलेल्या आहेत.परंतु त्या आतापर्यंत त्यांच्या पर्यंत पोहोचत नव्हत्या. पण आता माननीय राज्यपाल यांनी आपल्या ताब्यात घेऊन लोकां पर्यंत पोहोचविण्याचे ठरविले आहे आणि ही बाब आम्हाला फार भूषणावह आहे असे माझ्या सारख्याला वाटत नाही. या योजनेचा फायदा फक्त अमुक एका समाजाला, अमुक एका जातीला किंवा अमुक एका व्यक्तीलाच होता कामा नये. यासाठी अगोदर उत्पन्नाच्या बाबतीत रेश्यो ठरविण्यात यावा आणि तसा तो ठरविल्यानंतर समाजातील प्रत्येक महिलांसाठी सावित्रीबाई फुले यांच्या नावाने जी योजना सुरु केली आहे, ती लागू करण्यात यावी. जेणेकरून वयाच्या 18 व्या वर्षी त्यांना काही रक्कम प्राप्त होऊ शकेल आणि त्या रकमेच्या आधाराने त्यांना पुढे जाता येईल. ज्या लोकांकडे खूप पैसा आहे . . . .

श्री.दिवाकर रावते (खाली बसून) : आपल्या सरकारने देखील योजना राबविली असून त्या अंतर्गत एक लाख रुपये मिळणार आहेत.

श्रीमती अलका देसाई : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी सांगितल्याप्रमाणे सदरहू योजना आपण त्यांच्यापर्यंत पोहोचविली पाहिजे. या योजनेच्या बाबतीत घोषणा झाली आहे. परंतु प्रत्यक्षात या योजना संबंधितांपर्यंत पोहोचत नाहीत. आम्ही यासाठी बरेच खेटे मारलेले आहेत. मला असे सांगावयाचे आहे की, हे सगळे करीत असताना डॉ.सुदाम मुंडे व डॉ.सरस्वती मुंडे आणि डॉ.सानप यांच्यावर जोपर्यंत हे सरकार आणि गृह विभाग सदोष मनुष्य वधाचा गुन्हा दाखल करणार नाही तोपर्यंत बाकीच्या लोकाना या गोष्टीची भीती वाटणार नाही. त्या मुळे संबंधितांवर सदोष मनुष्य वधाचा गुन्हा दाखल करण्यात यावा आणि त्यांना तुरुंगामध्ये पाठविण्यात यावे. ज्यावेळी 25-25 सीम कार्ड बदलली जातात तेव्हा आम्ही काय करीत होतो हा प्रश्न आहे. सर्वसामान्य माणसांना एक सीम कार्ड घेताना रेशन कार्डची प्रत, पॅन कार्डची झेरॉक्स, इलेक्शन कार्डची झेरॉक्स इ.कागदपत्रे जोडावी लागतात आणि मग एक सीम कार्ड मिळते. परंतु डॉ.मुंडे यांना 26 सीम कार्डस् कशी मिळाली आणि दरवेळेला त्यांनी ती कशा प्रकारे बदलली तसेच त्यांना ती कोणी पुरविली यची सुध्दा चौकशी होणे गरजेचे आहे.

सभापती महोदय, आपण नेहमी असे म्हणतो की, सगळ्यांना समान कायदा लागू आहे. तशा प्रकारच्या घोषणा करतो. मग काहींना अशा प्रकारे वेगळे कायदे कसे लागू होतात? संबंधितांच्या मागे कोण आहे म्हणजे कोणी एखादी राजकीय व्यक्ती किंवा एखादा राजकीय पक्ष

श्रीमती अलका देसाई . . .

याच्या मागे आहे काय ? मग तो किती मोठा पक्ष असू देत किंवा कितीही लहान व्यक्ती असू दे.
त्यांचा शोध घेणे आणि त्यांना आरोपीच्या पिंजऱ्यामध्ये उभे करणे हे तेवढेच गरजेचे आहे.

यानंतर श्री.बरवड . . .

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्रीमती अलका देसाई ....

नाही तर हे प्रकरण असेच चालू राहिल. त्यामध्ये मनुष्यवध होतील, भ्रूणहत्या होतील, मुलींना मारले जाईल. जे लोक कुत्र्यांना अर्भक खायला घालतात त्यांना आपण काय म्हणणार ? या सगळ्याचा दोष जो कोणाला द्यावयाचा असेल तर पहिला दोष मी गृह खात्याच्या कारभाराला देईन. कारण यामध्ये गृह खात्याच्या कारभाराने गोंधळ घातलेला आहे. त्यानंतर आरोग्य खात्याचा यामध्ये दोष येईल. मला अशी विनंती करावयाची आहे की, या सर्व चर्चेमध्ये मी जे तीन मुद्दे मांडले त्याची चौकशी होऊन आम्हाला कळविणे आवश्यक आहे. या ठिकाणी नुसती भाषणे झाली आणि निघून गेलो असे न होता आम्हाला त्याचे मिनिट्स मिळाले पाहिजेत. आम्ही जे काही बोललो ते त्यामध्ये आले आहे की नाही हे देखील आम्हाला कळले पाहिजे अशी विनंती करुन मी माझे भाषण संपविते.

...2...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

RDB/ D

डॉ. दीपक सावंत (मुंबई विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, स्त्री भ्रूणहत्येच्या संदर्भात सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलम गोन्हे यांनी जो प्रस्ताव मांडलेला आहे त्यामध्ये त्यांनी स्त्री भ्रूणहत्या हा एक सामाजिक कलंक आहे असे सांगितले आणि ते खरे आहे. यामध्ये वैद्यकीय क्षेत्रातील अनेक लोक संलग्न आहेत. त्यामुळे सोनालॉजिस्ट, रेडिऑलॉजिस्ट, गायनाकॉलॉजिस्ट किंवा इतर डॉक्टर मंडळी खरोखरच ब्लॉक लिस्टमध्ये गेली आहेत का असा एक प्रश्न मनामध्ये उभा राहतो.

सभापती महोदय, स्त्री भ्रूणहत्या आणि मुलींचा घटना जन्मदर हा एक सामाजिक प्रश्न आहे. या प्रश्नाकडे पाहात असताना जसे आपण वसुंधरा वाचवा, पृथ्वी वाचवा म्हणतो त्या पध्दतीने लेक वाचवा असे म्हणण्याची पाळी आलेली आहे. खरे तर हा प्रश्न आजचा नसून गेल्या 10-15 वर्षातील आहे. भारताची लोकसंख्या झपाट्याने वाढत होती. गर्भपात करून कुटुंब नियोजनाचा अवलंब करावा अशा प्रकारचा एक मेसेज समोर आला आणि गर्भपात सेंटर्स कायदेशीर सेंटर्स झाली. 50 रुपयात गर्भपात, 70 रुपयात गर्भपात अशा प्रकारच्या जाहिराती लागत होत्या. अशा जाहिराती ट्रेनमध्ये आणि पब्लिक ठिकाणी जास्त लागावयाच्या आणि मग ही गर्भपाताची टूम सुरु झाली आणि स्त्री भ्रूणहत्येवर येऊन संपली. आता पुढे काय घडणार हे मला माहीत नाही.

सभापती महोदय, या प्रश्नाचे अनेक कंगोरे आहेत. या प्रश्नाकडे एकाच अँगलने बघून चालणार नाही. या प्रश्नाकडे दोन-तीन प्रकारे पाहिले पाहिजे. मुंबई सारख्या शहरामध्ये मोठ्या प्रमाणावर गरबा चालतो. आपण जर गर्भपाताची आकडेवारी पाहिली तर त्या दहा दिवसानंतर अकराव्या दिवशी, पंधराव्या दिवशी सर्वात जास्त गर्भपाताच्या केसेस झालेल्या दिसतात, हे उघड सत्य आहे. स्वैराचारातून लैंगिकता बोकाळलेली आहे ही गोष्ट देखील आपल्याला लक्षात घेण्यासारखी आहे. कारण आज समाजातील जीवनशैली वेगळ्या पध्दतीकडे जावयास लागली आहे. पूर्वी आईच्या जीवाला धोका असेल, तिला वेडसरपणा असेल किंवा आणखी काही कारणे असतील तरच तो गर्भपात ग्राह्य मानला जात असे. 12 आठवडे ते 20 आठवड्यापर्यंतचा गर्भपात वैध मानला जात असे. पण आता तसे नाही. आता 36 आठवड्यांनंतर देखील गर्भपात होतात. सोनोग्राफी करून मुलगा आहे की मुलगी आहे हे पाहतात आणि मुलगी नको असेल तर

...3...

RDB/ D/

डॉ. दीपक सावंत .....

गर्भपात केला जातो. तो गर्भपात स्त्री भ्रूणहत्येच्या कक्षमध्ये येऊन बसतो.

सभापती महोदय, सार्वजनिक आरोग्य खात्याने फार मोठ्या धाडी घातल्या आणि अनेक सोनोग्राफी सेंटर्स सिल केले. जे सोनोग्राफी सेंटर्स सिल केले त्यामध्ये आपल्याला स्त्री भ्रूणहत्येसाठी झालेल्या लिंग निदानाच्या किती केसेस आढळून आल्या याची आकडेवारी आपल्याकडे आहे का ?

यानंतर श्री. खंदारे .....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

डॉ.दीपक सावंत....

मंत्री महोदयांना दाखविण्यासाठी महानगरपालिकेने किंवा आरोग्य खात्याने गावोगावी ज्या धाडी घातल्या त्यापैकी किती धाडी खरोखरच्या होत्या ? त्यानंतर शासनाने केमिस्टच्या दुकानांवर धाडी घातल्या आहेत. त्यांच्याजवळ इर्थॅग्रीडॉल, मायसोप्रोस्टॉल या नावाची औषधे होती ती शासनाने जप्त केली आहेत. परंतु "The Medical Termination of Pregnancy Rules, 2003 या पुस्तकातील पृष्ठ क्र.7 वरील स्पष्टीकरणामध्ये असे नमूद केले आहे की, "In the case of termination of early pregnancy up to seven weeks using RU-486 with Misoprostol, the same may be prescribed by Registered Medical Practitioner." मग केमिस्टवर टाकलेल्या धाडीमध्ये ज्यांच्याकडे मायसोप्रोस्टॉल सापडले असेल ते औषध का जप्त करण्यात आले आणि टाकण्यात आलेल्या धाडी वैध होत्या काय ?

सभापती महोदय, पीसीपीएनडीटी ॲक्टचा या ठिकाणी वारंवार उल्लेख करण्यात आलेला आहे. या ॲक्टमध्ये असे नमूद करण्यात आले आहे की, "ज्या अर्थी, गर्भजल चाचणी किंवा प्रसवपूर्व गर्भनिदान करण्याच्या अन्य कोणत्याही विद्यमान वा भविष्यकालीन कार्यपध्दतीचा जननविकृती किंवा चयापचय किंवा लिंगुणसूत्रविषयक दोष किंवा विवक्षित जन्मजात विसंगती किंवा लिंगसंलग्न विकृती शोधून काढण्याच्या प्रयोजनाकरिताच केवळ वापर करण्यात यावा किंवा त्याचे विनियमन करण्यात यावे." या ॲक्टमध्ये असेही नमूद केले आहे की, कन्सेन्ट घेण्यात यावे. कोर्टात केसेस गेल्या तर टिकल्या पाहिजेत असे माझे म्हणणे आहे. गर्भपात कोण करू शकतो त्याबाबत या ॲक्टमध्ये असे नमूद केले आहे की, "भारतीय वैद्यक परिषद, अधिनियम, 1956 मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे कोणतीही मान्यताप्राप्त वैद्यकीय अर्हता धारण करणारा व ज्याची नोंद वहीमध्ये करण्यात आलेली आहे तो वैद्यकीय व्यवसायिक आपल्याकडे गर्भपात करू शकतो." त्यापूर्वी त्याची सहमती घेणे आवश्यक आहे. जर त्यांनी सहमती दिली असेल तर तो गर्भपात कोणत्या कलमाखाली बेकायदेशीर ठरविणार ?

2...

डॉ.दीपक सावंत....

सभापती महोदय, या अॅक्टच्या प्रकरण सहा मध्ये अपराध व शास्ती संबंधी अशी तरतूद केली आहे की, "दोषसिध्दी झाल्यानंतर, तीन वर्षांपर्यंत असू शकेल एवढ्या कालावधीच्या सश्रम कारावासाच्या शिक्षेस आणि पाच हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडास तो पात्र होईल." पुढे असेही म्हटले आहे की, "परंतु, प्रत्येक दोषसिध्दीच्या बाबतीत शिक्षेचा कालावधी एक वर्षापेक्षा कमी असणार नाही आणि दंड एक हजार रुपयांपेक्षा कमी असणार नाही." म्हणजे हा कायदाच अपूर्ण आहे. या कायद्याच्या आधारावर संबंधिताविरुद्ध दाखल केलेला सदोष मनुष्य वधाचा गुन्हा कसा शाबित करणार असा प्रश्न माझ्यासमोर आहे. या अॅक्टमधील तरतुदीनुसार त्याला जास्तीत जास्त 3 वर्षांपर्यंत सश्रम कारावासाची शिक्षा होऊ शकते किंवा 5 हजार रुपयांचा दंड आणि कमीत कमी 1 वर्ष सश्रम कारावास किंवा 1 हजार रुपयांचा दंड होऊ शकतो. आम्ही मघा पासून माननीय गृह मंत्र्यांनी सभागृहात उपस्थित राहण्याची मागणी करित आहोत त्याचे कारण हेच आहे. डॉ.सुदाम मुंडे यांच्यासारख्या प्रवृत्ती या राज्यातून कायम स्वरुपी नामशेष व्हाव्यात यासाठी सध्याचा कायदा प्रभावी आहे काय असा प्रश्न माझ्या मनामध्ये आहे.

यानंतर श्री.शिगम....

डॉ. दीपक सावंत...

त्याबाबतीत शासन काय करणार आहे हे मला माननीय मंत्री महोदयांच्या उत्तरातून अपेक्षित आहे. कारण असे आहे की, प्रचलित कायदानुसार आपण आरोपीला 3 वर्षांपेक्षा जास्त काळ तुरुंगवास देऊ शकत नाही. आरोपीला 304 कलमाखाली अटक केली तरी सदोष मनुष्यवधाचा गुन्हा शाबित करू शकणार नाही.

दुसरा मुद्दा असा आहे की जोपर्यंत पीसीपीएनडीटी कायद्याप्रमाणे त्याच्यावर गुन्हा शाबित होत नाही तोपर्यंत डॉक्टर म्हणून त्याची मान्यता रद्द होत नाही. त्याचे सस्पेंशन होते. अशा प्रकारच्या 317 प्रकारणापैकी 90 प्रकरणाचा निकाल लागून फक्त 41 लोकांना शिक्षा झालेली आहे, 4 नातेवाईकांना तुरुंगवास झालेला आहे. मी मागे हुंडाबळीमध्ये सासू, सासरे यांना जसे दोषी धरण्यात येते त्याप्रमाणे स्त्रीभ्रूण हत्या करण्यास ज्यांनी प्रवृत्त केले त्यांना देखील दोषी धरले जावे या संबंधीचे अशासकीय विधेयक सभागृहात चर्चेसाठी आणले होते. अशा लोकांना आपण कायद्याच्या कक्षेत आणू शकतो की नाही हे मंत्री महोदयांनी प्रथम तपासून पहावे. त्या लोकांना कायद्याच्या कक्षेत आणावयाचे असेल तर तशा प्रकारचा कायदा आपल्याला केन्द्राच्या संमतीनेच आणावा लागेल आणि ह्या आपल्या मर्यादा आहेत. तेव्हा सभागृहामध्ये घोषणा करण्यापूर्वी मंत्री महोदयांनी आपली बाजू तपासून पहावी. या स्त्रीभ्रूण हत्या आपल्याला संपवायची असेल तर समाजप्रबोधन मोठ्या प्रमाणावर करण्याची आवश्यकता आहे. तसेच केवळ सोनोग्राफी मशिन सील करून चालणार नाही तर त्यासाठी वेगळे कायदे करावे लागतील. आपण पोर्टेबल सोनोग्राफीवर घातलेली बंदी लोकांच्या आरोग्याच्या दृष्टीने अहितकारक आहेत. एखादा बेडरिडन रुग्ण असेल तर त्याबाबतीत काय करणार, ही गोष्ट देखील आपण लक्षात घ्यायला पाहिजे. या स्त्रीभ्रूण हत्येप्रकरणी डॉ. सुदाम मुंडेवर सदोष मनुष्यवधाचा गुन्हा कसा शाबित करणार हे माननीय मंत्री महोदयांनी आपल्या उत्तराच्या भाषणामध्ये सांगावे एवढे बोलून मी माझे भाषण संपवितो.

(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

...2..

पु.शी.: गुटखा व पानमसाला यांच्या उत्पादन, साठवणूक, वितरण
व विक्रीवर घातलेली बंदी

मु.शी.: गुटखा व पानमसाला यांच्या उत्पादन, साठवणूक, वितरण
व विक्री यावर घातलेली बंदी या संबंधी माननीय अन्न व औषध
प्रशासन राज्यमंत्र्यांचे निवेदन

श्री. सतेज ऊर्फ बंटी डी. पाटील (अन्न व औषध प्रशासन राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी
आपल्या अनुमतीने नियम 46 अन्वये पुढील निवेदन करतो.

(प्रेस: येथे सोबत जोडलेले निवेदन छपावे)

...नंतर श्री. गिते...

पु. शी. : राज्यात स्त्रीभ्रूण हत्यांच्या घटनांमध्ये झालेली वाढ

मु. शी. : राज्यात स्त्रीभ्रूण हत्यांच्या घटनांमध्ये झालेली वाढ यासंबंधी सर्वश्री विनोद तावडे, दिवाकर रावते, पांडुरंग फुंडकर, रामदास कदम, जयंत प्र. पाटील, श्रीमती शोभा फडणवीस, डॉ. दीपक सावंत, श्री चंद्रकांत पाटील, डॉ. नीलम गोन्हे, सर्वश्री रामनाथ मोते, केशवराव मानकर, सय्यद पाशा पटेल, डॉ. रणजीत पाटील, श्री. नागो पुंडलिक गाणार, वि. प. स. यांचा प्रस्ताव

(चर्चा पुढे सुरु....

उप सभापती : आता मी सन्माननीय सदस्या श्रीमती विद्या चव्हाण यांना भाषण करण्याची परवानगी देत आहे.

श्रीमती विद्या चव्हाण (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, स्त्रीभ्रूण हत्येसारखा अतिशय महत्वाचा विषय माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री. विनोद तावडे यांनी सभागृहात उपस्थित केला त्याबद्दल मी त्यांचे प्रथम आभार मानते.

सभापती महोदय, महाराष्ट्रात स्त्रीभ्रूण हत्यांचे प्रमाण खूप मोठ्या प्रमाणात आहे. अशा प्रकारच्या हत्या उत्तर भारतामध्ये फार मोठ्या प्रमाणात होत असत. लहान बाळास अफू खारू घालणे, मुलगी जन्मास आली तर तिला दुधात बुडवून मारून टाकणे असे वेगवेगळे प्रकार होत होते. महिलेच्या पोटातील गर्भ मुलाचा आहे की मुलीचा आहे याच्या परीक्षणासाठी गर्भजल चिकित्सा केली जाते. आता नवीन तंत्रज्ञान विकसित झाले आहे, त्यामुळे गर्भलिंग निदान करणे अतिशय सोपे झाले आहे. सुशिक्षित लोकांमध्ये अशा प्रकारच्या स्त्रीभ्रूण हत्या होऊ नयेत अशी अपेक्षा आहे. परंतु सुशिक्षित लोकांमध्येच स्त्रीभ्रूण हत्येचे प्रमाण मोठ्या प्रमाणात वाढलेले दिसून येत आहे.

सभापती महोदय, मला एका बाबीकडे सभागृहाचे लक्ष वेधावयाचे आहे. हॉवर्ड स्कूल ऑफ पब्लिक हेल्थ यांनी 1985 ते 2005 या कालावधीत मुलींचे मृत्यू झाले आहेत त्याचे विश्लेषण केलेले आहे. त्यांनी 1लाख 58 हजार बालकांची माहिती गोळा केली. लहान मुलींकडे दुर्लक्ष

2...

श्रीमती विद्या चव्हाण....

करणे, त्यांना मारहाण करणे, त्यांना पुरेसे खाऊ न घालणे, त्याचे लसीकरण न करणे, अशा प्रकारामुळे गेल्या 20 वर्षात 18 लाख मुलींचा मृत्यू झालेला आहे. हे प्रमाण आता खूप वाढलेले आहे. महाराष्ट्रात बीड जिल्ह्यात असे प्रकार मोठ्या प्रमाणात आढळून आले आहेत. जेथे सुशिक्षित लोकांचे प्रमाण जास्त आहे अशा पश्चिम महाराष्ट्रातही स्त्रीभ्रूण हत्येचे प्रमाण वाढले आहे. एकाच गोष्टीचे समाधान वाटते की, आदिवासी समाजामध्ये स्त्रीभ्रूण हत्या केल्या जात नाहीत. शिक्षणाने माणूस सुसंस्कृत होतो असा जो आपला समज आहे, तो समज या ठिकाणी सपशेल चुकीचा ठरलेला आहे.

यानंतर श्री. कानडे...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3N-1

SSK/ D/

प्रथम श्री.गिते

17:10

श्रीमती विद्या चव्हाण ....

सभापती महोदय, गेली 30 वर्षे परळीमध्ये डॉ.सुदाम मुंडे आणि डॉ. सरस्वती मुंडे हे आपले खाजगी हॉस्पिटल चालवीत आहेत. या हॉस्पिटलचा लौकिक असा होता की, गर्भपात करणारे हॉस्पिटल म्हणून याची ख्याती होती. याठिकाणी कधी गेला तर कुठल्याही बाळाचा जन्म झालेला आपल्याला दिसून येणार नाही. या हॉस्पिटलमध्ये गर्भजलपरीक्षा केली जाते होती जी आता सोनोग्राफी मशीनद्वारे केली जाते. केवळ बीड जिल्हयातीलच नाही तर आजूबाजूच्या राज्यातून अनेक महिलांचे प्रसुतीपूर्व गर्भपात केले जात होते. 12 आठवडे झाल्यानंतर सोनोग्राफी यंत्राद्वारे तपासणी केली जात होती आणि मुलगी असली तर शुक्रवार आणि मुलगा असेल तर सोमवारी गर्भपात असे कोडवर्ड वापरले जात होते.

श्रीमती विद्या चव्हाण ....

सभापती महोदय, गेली 30 वर्षे परळीमध्ये डॉ.सुदाम मुंडे आणि डॉ. सरस्वती मुंडे हे आपले खाजगी हॉस्पिटल चालवीत आहेत. या हॉस्पिटलचा लौकिक असा होता की, गर्भपात करणारे हॉस्पिटल म्हणून याची ख्याती होती. याठिकाणी कधी गेला तर कुठल्याही बाळाचा जन्म झालेला आपल्याला दिसून येणार नाही. या हॉस्पिटलमध्ये फक्त गर्भाची चिकित्सा केली जात होती. पूर्वी गर्भजलपरीक्षा केली जाते होती आणि मुलगा किंवा मुलगी हे ओळखले जात होते. आता सोनोग्राफी मशीनद्वारे केली जाते. केवळ महाराष्ट्रातूनच नाही तर आजूबाजूच्या राज्यातून अनेक महिलांचे प्रसुतीपूर्व गर्भपात केले जात होते. 12 आठवडे झाल्यानंतर सोनोग्राफी यंत्राद्वारे तपासणी केली जात होती आणि मुलगी असली तर शुक्रवार आणि मुलगा असेल तर सोमवारी गर्भपात असे कोडवर्ड वापरले जात होते. मुलगी आहे असे कळल्यानंतर आणि गर्भहत्या केल्यानंतर ते अर्भक आधी नाले, गटारे यामध्ये सापडले आणि आणि नंतर शेतामध्ये त्यांनी कुत्रे पाळले होते. त्यांच्या शेतामध्ये दोन विहिरी मिळाल्या. त्या विहिरीमध्ये अनेक स्त्री अर्भके मिळाली. कुत्र्यांना अर्भके खारू घालण्याचा क्रूर प्रकार याठिकाणी चालला होता. लोकांमध्ये अतिशय संताप होता. त्यानंतर महिला संघटनांनी जाऊन तेथे स्टींग ऑपरेशन केले. याठिकाणी अॅड.वर्षा देशपांडे यांचा उल्लेख करावा लागेल. स्त्री भ्रूण हत्या कशा प्रकारे केल्या जातात याचे अनेक हॉस्पिटलमध्ये जाऊन स्टींग ऑपरेशन त्यांनी केलेले आहे. याठिकाणी एन.सी.पी.च्या कार्यकर्त्या चित्रा लुंगारे यांनी मुंडे हॉस्पिटलमध्ये गर्भवती महिलेला बुरखा घालून नेल्यानंतर हा प्रकार उघडकीस आणला.....

डॉ. नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, सन्माननीय गृहराज्यमंत्री सद्नात नव्हते म्हणून तालिका सभापतींनी 10 मिनिटे सभागृह स्थगित केले होते. त्यानंतर ते आपले आणि आता पुन्हा निघून गेले आहेत. गृह खात्याशी निगडीत असा हा विषय असल्यामुळे त्यांची उपस्थिती आवश्यक आहे.

उपसभापती : माननीय गृह राज्यमंत्री लगेचच येत आहेत.

श्रीमती विद्या चव्हाण : सभापती महोदय, मुंडे हॉस्पिटलमधील प्रकार उघडकीस आल्यानंतर खुलेआम असे प्रकार चालले आहेत त्याबाबत राष्ट्रवादी महिला काँग्रेसतर्फे मुंडे ....

उपसभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. धनंजय मुंडे यांचे असे ऑब्जेक्शन आहे की, मुंडे यांचे नांव घेताना ते पूर्ण नांव घ्यावे. नसते मुंडे, मुंडे असे म्हणू नका.

असुधारित प्रत / प्रसिद्धिपाठी नाही

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

30.1

SGB/ D/

17:15

श्रीमती विद्या चव्हाण.....

म्हणजे लोकांचा राग आणि डॉ.मुंडे यांना संरक्षण देण्यासाठी ही कृती त्यावेळी करण्यात आली. नंतर मोठ्या प्रमाणात पैशाचा व्यवहार झाला आणि श्री.रामराव गाडेकर यांनी परळी कोर्टामध्ये अर्ज केला आणि जिल्हा शल्य चिकित्सकांचा अहवाल येईपर्यंत पी.सी.पी.एन.डी.टी.आणि एम.टी.पी.कायदा व कलम 304 लागू न करता कलम 304 (अ) लागू करण्यात यावा. जेणेकरून हा गुन्हा जामीनपात्र होऊ शकेल.

सभापती महोदय, आणखी एक-दोन दिवस डॉ.मुंडे दाम्पत्य जेलमध्ये राहिले असते तर काही बिघडले नसते. गेल्या दोन वर्षांच्या काळात अनेक केंद्रीय मंत्री, मोठमोठे राजकीय नेते जामीन न मिळाल्यामुळे सहा-सहा महिने अटकेत होते. जिल्हा शल्य चिकित्सकांचा अहवाल येईपर्यंत डॉ.मुंडे जेलमध्ये राहिले असते तर काही बिघडले नसते. त्यांना जेलमधून बाहेर काढण्यासाठी परळी न्यायालयाला पत्र लिहून पी.सी.पी.एन.डी.टी.आणि एम.टी.पी.कायदा व कलम 304 वगळण्यात यावे असे कळविले. हे माझे म्हणणे नसून आंबेजोगाई सेशन कोर्टाची माझ्याकडे ऑर्डर आहे. त्या कोर्टाने सुध्दा या पोलीस अधिकाऱ्याबद्दल आपल्या आदेशामध्ये रिमाक्स पास केलेले आहेत. मी त्या आदेशातील मजकूर सभागृहाच्या माहितीसाठी वाचून दाखवू इच्छिते. त्या आदेशात असे म्हटले आहे की, "They were dramatically released on bail. The Applicant herein Shri Ramrao Gadekar, I.O. played dubious role making application to the Court for temporary removal of charges against them under MTP Act and PCPNDT Act. Unfortunately, learned JMFC Shri D.P.Khandelwal, passed three Orders on the same day granting permission to delete above mentioned offences, sending both the principal accused to Magistrate Custody and eventually releasing them on bail. The fact revealed from the record shows that there was gross illegality on the part of all concerned. While deciding this revision Application, I am sending Report to the Hon. High Court for necessary action against the concerned persons so also request of impartial investigation through CBI."

...2..

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

30.2

SGB/ D/

17:15

श्रीमती विद्या चव्हाण.....

म्हणजे आंबेजोगाई सेशन कोर्टाने सुध्दा सांगितले आहे की, श्री.रामराव गाडेकर यांनी त्यांना सोडून दिले ते चुकीचे आहे. या संदर्भात सी.बी.आय.मार्फत चौकशी करावी. म्हणून माननीय गृहमंत्र्यांना माझी ही खास विनंती आहे. महिला संघटनांचे हे म्हणणे नसून आंबेजोगाई सेशन कोर्टाने स्वतः असे सूचित केले आहे. डॉ.मुंडे दाम्पत्याने अमानुषपणे वैद्यकीय ज्ञानाचा वापर लाखो भ्रूणहत्येसाठी केला. त्यातून त्यांची आर्थिक ताकद उभी राहिली. कदाचित हीच ताकद राजकारणातील काही मोठ्या लोकांपर्यंत पोहोचण्याच्या कामी आली आणि आपल्या अपकृत्यावर पांघरुण घालण्यासाठी सार्वजनिक समारंभामध्ये त्यांची उठबस वाढली होती. परंतु दबक्या आवाजाने या गैरकृत्याबाबत मोठ्या प्रमाणात कुजबूज होत होती. डॉ.मुंडे दाम्पत्याला संरक्षण देणाऱ्या प्रवृत्तींना सुध्दा न्यायालयासमोर सादर केले पाहिजे, अशी लोकप्रतिनिधी म्हणून आमची भावना आहे. ज्यावेळी आम्ही तेथे गेलो होतो त्यावेळी तेथील वातावरण प्रचंड तप्त झाले होते. लोक काय बोलतात हे आपण ऐकले आणि मांडण्याचा प्रयत्न केला तर गुन्हेगारांपेक्षा जे लोक आवाज उठवतात त्यांची मुस्कटदाबी करण्याचे काम केले जाते हे लक्षात येईल. आपण सभापती या नात्याने आम्हाला संरक्षण दिले पाहिजे. काही महिला संघटना या संदर्भात चांगले काम करीत आहेत. त्यांनी काही मागण्या केलेल्या आहेत. पहिली मागणी अशी की, पोलीस अधिकारी जे गुन्हेगारांना वाचविण्याचे काम करतात, न्यायालयात खोटा अर्ज करतात त्या रामराव गाडेकर यांना सह आरोपी केले पाहिजे.

नंतर श्री.खर्चे...

श्रीमती विद्या चव्हाण .....

आणि त्यांना प्रथम बडतर्फ केले पाहिजे. त्याचबरोबर काही महिलांच्या संघटनांनी देखील मागणी केली की, गर्भलिंग निदान केंद्रांवर ज्या भ्रूण हत्यांच्या केसेस झाल्या त्यांना बीड जिल्ह्यातील न्यायालयात व्यवस्थित न्याय मिळेल की नाही याची शंका आहे. म्हणून मुंबई, पुणे, नागपूर किंवा सांगली अशा दुसऱ्या ठिकाणी कोर्ट केसेस चालवाव्यात. तसेच शासनाने त्यात आपली बाजू मांडण्यासाठी निष्णात आणि चांगले वकील नेमून द्यावेत. जेणेकरून या केसेसमधून कोणीच अपराधी सुटणार नाही. स्त्रियांना सुरक्षित गर्भपाताचा हक्क नाकारणारा कोणताही प्रशासकीय निर्णय घेऊ नये. तसेच गर्भलिंग निदान प्रतिबंधक कायद्याची कडक अंमल बजावणी करण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यात आवश्यक यंत्रणा कार्यान्वित करावी. या यंत्रणेच्या माध्यमातून जिल्ह्यातील सोनोग्राफी यंत्रांची तपासणी करावी. त्याचबरोबर मी निदर्शनास आणून देऊ इच्छिते की, सरकारी व महानगर पालिकेच्या रुग्णालयांमधील सोनोग्राफी यंत्रांची तपासणी करण्याची सुध्दा परवानगी द्यावी. प्रसूतीची गेल्या 10 वर्षातील जन्मांची नोंद तपासून घ्यावी व जेथे मुलांच्याच जन्माची नोंद दिसून येईल अशा ठिकाणी केसेस कोठून पाठविल्या जातात याचाही अभ्यास केला पाहिजे. त्याचप्रमाणे या सर्व केसेसमध्ये जे जे गुन्हेगार आहेत त्यांच्यातील काही आरोपींनी स्त्रियांवर सुध्दा आरोप केलेले आहेत. पण कोणतीही स्त्री स्वतःहून आपल्या बाळाचा जीव घेण्यास तयार होत नसते अथवा स्वतःहून ती गर्भजल चिकित्सा करण्यास तयार होत नसते तर कुटुंबाचा दबाव तिच्यावर असतो म्हणून ती तयार होते, त्यामुळे स्त्रियांना यातून वगळावे. तसेच डॉक्टरांना सुध्दा यात अपील केले पाहिजे की, अशा प्रकारे लहान मुलांची आईच्या पोटातच हत्या करण्याचे काम करू नये तर जे कुटुंबधारक अशा प्रकारे गर्भपात करण्यासाठी घेऊन येतील त्यांची माहिती पोलिसांना द्यावी व त्यांच्यावर कडक कारवाई करावी यासाठी सहकार्य करावे. अशी विनंती करून माझे भाषण पूर्ण करते.

अॅड. उषा दराडे (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, डॉ. सुदाम मुंडेच्या दवाखान्यात ज्या हत्या झाल्या त्यात पट्टेवार नावाच्या महिलेचा मृत्यू झाला. या प्रकरणामुळे संपूर्ण राज्यात खळबळ माजली. माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. विनोद तावडे यांनी हा प्रस्ताव सभागृहासमोर आणला त्याबद्दल मी त्यांचे अभिनंदन करते. कारण त्यांनी अत्यंत चांगल्या, संवेदनशील आणि सामाजिक प्रश्नावर चर्चा घडवून आणली आणि वारंवार अशा प्रकारच्या चर्चा घडवून आणल्या तर या मंथनातून काहीतरी चांगले निष्पन्न होऊन एक वेगळे पाऊल टाकण्याची दिशा मिळते. केवळ डॉ. सुदाम मुंडेच्या दवाखान्यातच या घटना घडतात असे समजण्याचे कारण नाही तर ही एक प्रवृत्ती आहे. डॉक्टरी व्यवसायाकडे अर्थार्जनाचे साधन म्हणून पाहण्याची एक प्रवृत्ती आहे. समोरच्या पेशंटला जीवदान देण्याचा दृष्टीकोन बाजूला ठेवून मी केलेला व्यवसाय अर्थार्जनासाठी आहे, अशा प्रकारची प्रवृत्ती माणसाच्या मनात निर्माण होऊ पाहत आहे आणि यातूनच डॉक्टरी व्यवसायाला वेगळे स्वरूप प्राप्त झाले आहे.

यानंतर श्री. जुन्नरे .....

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3Q 1

BGO/ D/

खर्चे...

17:25

सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री.विनायक मेटे

अॅड.उषा दराडे...

माझ्या अनेक बंधू-भगिनींनी येथे कायद्याद्वारे शिक्षा मिळण्यासंबंधी विचार मांडले आहेत. महाराष्ट्र शासनाने महिलांवरील अत्याचाराला प्रतिबंध करण्यासाठी न्यायमूर्ती चंद्रशेखर धर्माधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नेमलेली आहे. या समितीमध्ये स्त्रियांवर होणाऱ्या सर्व अत्याचारासंबंधी चर्चा होते व तत्संबंधीचे अहवाल शासनाला सादर केले जातात. या समितीने दिनांक 10 डिसेंबर 2010 रोजी समितीच्या अध्यक्षांच्या सहीने एक अहवाल न्यायालयाला सादर केला. या अहवालात महिलांवरील अत्याचाराबाबत पुरुष आरोपीस अटक झाली असेल तर अशा पुरुष आरोपीस एखाद्या स्त्रीने जामीन दिला तरच मंजूर करण्यात यावा अशा प्रकारचे सुचविण्यात आले आहे.

आरोपी सुटतात आणि फार कमी लोकांना शिक्षा होते याचीही चर्चा झाली. कायद्यामध्ये दुरुस्ती करणे, शिक्षेच्या तरतुदीमध्ये दुरुस्ती करणे आवश्यक आहे. न्यायालयामध्ये CRPC अंतर्गत केसेस चालतात. त्या सेक्शनचे इन्टीग्रीटीयन्स प्रुढ झाले की नाही हे कोर्ट बघते. कोर्टात संपूर्ण प्रोसिजर चालते. त्या CRPC मध्ये सुद्धा बदल करणे गरजेचे आहे. अशा प्रकारचे डायरेक्शन सुमोटो रिट-पिटीशन क्रमांक 572011मध्ये माननीय हायकोर्टाने दिलेले आहे. त्यात असे म्हटलेले आहे की, "The Government shall also consider requesting the committee to submit another interim Report, focussing on the amendment which needs to be made in Section 354, 506, 509 of I.P.C. या सेक्शनचा त्यात उल्लेख आहे. पुढे असे म्हटले आहे की, "...also relevant provisions of Criminal Procedure Code relating to bail in respect of offences, to be made." याचा अर्थ असा आहे की, शिक्षेमध्ये वाढ करणार नाही. CRPC च्या प्रोसिजरमध्ये वाढ करणार नाही पोलिसांना कायदेशीर ज्ञान देण्यासंबंधी गांभीर्याने पावले उचलणार नाहीत, सामाजिक अवेअरनेस वाढणार नाही, तो पर्यंत या सर्व गोष्टींच्या अपेक्षा करणे चुकीचे होईल. पण कधीना कधी ते करावे लागणार आहे. कारण काळ आपल्याला माफ करणार नाही. यातून अराजक माजल्याशिवाय राहणार नाही.

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3Q 2

BGO/ D/

खर्चे...

17:25

मध्यंतरी मुंबई उपनगरा संबंधातील काही बातम्या वाचायल्या मिळाल्या. धारावी, कुर्ला, गोवंडी भागातील महिला केवळ पाच हजार रूपयांमध्ये आपले बीज विकण्याचे काम करतात., अशी बातमी आली होती. महिलांवर अत्याचार करण्यासंबंधीचा हा आश्चर्यकारक प्रकार आहे. पैसे मिळविण्यासाठीचे साधन स्वतःचे शरीर होत असेल तर ही प्रवृत्ती समाजामध्ये आली कुठून ? स्त्री ही उपभोगाची वस्तू आहे ही पुरुष प्रधान संस्कृतीमधून निर्माण झालेली भावना आहे. त्या भावनेतून आम्ही हे सर्व सोसतो आहोत. आज महिला समाजामध्ये नको, मुली समाजामध्ये नको, अशा प्रकारची भावना समोर येते.

या व्यवसायातून डॉ.सुदाम मुंडे यांनी संपत्ती जमा केली आहे. 145 एकर जमीन या माणसाकडे आहे. 40 वेगवेगळ्या बँकांमध्ये या मुंडेची खाती आहेत. 4 बंगले आहेत. 4 भूखंड आहेत. 2 कोटीच्या ठेवी आहेत. 5 वाहने आहेत. 4 ट्रक आहेत. 3 ट्रॅक्टर आहेत. ही फक्त माहीत झालेली संपत्ती आहे. माहीत न झालेली, त्यांच्या नातेवाईकांच्या नावे असलेली बेनामी संपत्ती आहे याची अजून मोजदाद करायची आहे. त्या डॉक्टरांच्या शेतामध्ये कुत्र्याला लचके तोडण्यासाठी अर्भके दिली जात होती.

"घे जन्म तू फिरून, येईन मी ही पोटी, खोटी ठरो न देवा, ही एक आस मोठी"
तू आई हो. मी तुमच्या पोटी जन्म घेईन अशी कविता करणारी कोणी कवी होणार नाही. आता माधव ज्युलियन समाजामध्ये निर्माण होण्याची शक्यताच नाही. कारण पोटामध्ये राहिल्यानंतर तिला पाडण्याचा कार्यक्रम केला जातो. जन्माच्या पूर्वीच तिचा जन्माचा हक्क नाकारला जातो. ज्या समाजामध्ये संत जनाबाई दासी होती, ज्या समाजामध्ये कान्होपात्रा वारांगनेची मुलगी होती त्या दोघींना वारकरी संप्रदायाने संत म्हणून मान्यता दिली. त्यांच्या रचना, त्यांचे विचार आजही समाज ऐकतो. त्याच समाजामध्ये जन्माला येण्यापूर्वीच मुलगी मारली जात असेल तर हा विचार कुठल्याही परिस्थितीत नाकारला पाहिजे.

यानंतर श्री.सरफरे

अॅड. उषा दराडे....

त्यासाठी आपण निश्चितपणे मार्ग काढला पाहिजे. असे प्रकार कां होतात याच्या काही महत्वाच्या बाबी देखील आहेत. महिलांना समाजामध्ये असलेल दुय्यम स्थान, महिलांची दुय्यम आर्थिक परिस्थिती, मुलींच्या शिक्षणावर आणि लग्नासाठी पालक खर्च करू शकत नाही, मुलींच्या लग्नामध्ये पालकाची हुंडा देण्याची नसलेली ऐपत अशी अनेक कारणे आहेत. आज काल महिलांना वडिलोपार्जित मालमत्तेमध्ये खूप अधिकार दिले आहेत. वडील आणि भावाबरोबर त्यांना पार्सनल केले आहे. त्यामुळे आपल्या मालमत्तेतील वाटा द्यावा लागेल ही भीती पालकांच्या मनामध्ये निर्माण होते. मुलगा कुटुंबात रहातो आणि म्हातारपणी तो आपल्या आई-वडिलांना संभाळतो हे देखील एक कारण याच्या पाठीमागे आहे. आपले कुटुंब लहान असावे त्यामध्ये मुलगा असावा, मुलगी असू नये असा विचार त्यामध्ये आहे.

सभापती महोदय, एकोणिसाव्या शतकामध्ये संपूर्ण जगामध्ये उदारमतवादी धोरण आले. स्त्री पुरुष समानतेचा विचार व पुरस्कार त्यामध्ये करण्यात आला. 1948 मध्ये संयुक्त राष्ट्र महासभेने मानवी हक्काचा वैश्विक जाहीरनामा घोषित केला. त्यामध्ये समान हक्काची संकल्पना आली. गुलामगिरी, अत्याचारापासून संरक्षण, कायद्याने समान संरक्षण, कायद्याने समता, विचार, भाषण स्वातंत्र्य, शिक्षण आणि आरोग्याचे स्वातंत्र्य याची चर्चा करण्यात आली. याचा अर्थ असा की, स्त्री-पुरुष असमानता, आर्थिक दौर्बल्य, स्त्रियांवरील अत्याचार फक्त महाराष्ट्रामध्ये घडत आहेत असे नाही तर हा एक जागतिक प्रश्न असून त्याची चर्चा फार पूर्वीपासून जगाच्या पाठीवर होत आहे

सभापती महोदय, विसाव्या शतकाच्या मध्यास स्त्रियांचे स्वतंत्र अस्तित्व आणि अस्मिता, स्त्रियांचे मानवी हक्क आणि विचार उदयास आले व त्या दृष्टीने संपूर्ण जगामध्ये स्त्रियांच्या स्वातंत्र्याचा निश्चितपणे विचार करण्यात आला. स्त्रियांच्या इच्छा-आकांक्षा, व्यक्ती म्हणून प्रतिष्ठा, समान व स्वतंत्र अस्तित्व, स्त्री मानवी हक्क विचार उदयाला आला. यामध्ये "स्वतंत्र अस्तित्व" या शब्दाला विशेष महत्व आहे. स्त्री मुक्ती हा वेगळा विचार, स्त्री-पुरुष समानता हा वेगळा विचार आहे स्त्रियांचे स्वतंत्र अस्तित्व या दृष्टीने चळवळीला जोपर्यन्त दिशा मिळत नाही तो पर्यन्त जनहिताच्या योजना करुन , लोकहिताच्या योजना करुन हा प्रश्न सुटणार नाही. स्त्री हे एक स्वतंत्र व्यक्तिमत्व आहे, तिलाही शिक्षणाचा व जगण्याचा पूर्णपणे स्वतंत्र अधिकार आहे म्हणून आम्हाला पुरुषांबरोबर कुठेतरी बसू द्या असे म्हणण्यापेक्षा आम्हाला आमच्या ठिकाणी बसू द्या,

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3R 2

DGS/ D/

17:30

अॅड. उषा दराडे....

आम्हाला वाढू द्या. हा विचार विसाव्या शतकामध्ये आपल्यापुढे आला. त्यानंतर "स्त्रियांचे संविधानिक हक्क व जागतिक करार" या पुस्तकाच्या पृष्ठ क्रमांक 8 वर "मानवी हक्क आणि स्त्रिया" या संदर्भात असा उल्लेख आढळतो की, समाजवादी विचार प्रणालीने आणि मार्क्सवादी विचार प्रणालीने भांडवलशाही आणि पुरुष वर्चस्ववाद नष्ट झाल्या शिवाय स्त्रियांना समान हक्क व स्वायत्तता आणि अस्तित्व प्राप्त होणार नाही. हे विचार त्यावेळी प्रस्थापित झाले.

सभापती महोदय, त्या अनुषंगाने आजचे उदाहरण पाहिले तर 1991 मध्ये भारतामध्ये दर हजारामागे शून्य ते सहा या वयोगटातील 946 मुलींची संख्या होती, सन 2001 मध्ये देशामध्ये 927 होती आणि महाराष्ट्रामध्ये 913 होती त्यानंतर सन 2011 मध्ये देशामध्ये 914 होती तर महाराष्ट्रामध्ये 843 होती.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

हे कशामुळे झाले आणि आम्ही ज्यादिवशी एजीटेशन केले तेव्हा सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलमताई गोन्हे यांना कल्पना नाही, त्यावेळी आमच्याबरोबर शिवसेना पक्षाच्या, भारतीय जनता पक्षाच्या, मनसे आणि काँग्रेस पक्षाच्या सेवाभावी संस्थांच्या महिला उपस्थित होत्या. त्यामुळे तुम्ही काय केले आणि आम्ही काय केले हा येथील चर्चेचा विषय होऊ शकत नाही. पण मुंडे प्रकरणच का घडले याच्या मुळाशी जर आपण गेलो नाही तर त्याचे उत्तर शोधता येणार नाही. आज समाजामध्ये महिलांची संख्या का कमी होत आहे, ही परिस्थिती कशामुळे निर्माण झाली आहे? याचे जगाच्या पातळीवर भारताला आणि महाराष्ट्र राज्यालाही उत्तर द्यावे लागणार आहे. जर अशा वेळी समाज परिवर्तनाचे मूळ शोधून काढले नाही व आपण फक्त संबंधितांना शिक्षा केल्या, अटक केली, त्यांच्यावर बहिष्कार घातला, सोनोग्राफी केंद्रे बंद केली तर यातून मार्ग निघणार आहे काय, तर यातून काही मार्ग निघणार नाही. तो एक तात्पुरता मार्ग असेल. आपल्याला माहिती असेल की, दवाखान्यामध्ये प्राथमिक उपचार करण्यासाठी बॉक्स ठेवलेला असतो. त्याप्रमाणे हा एक प्राथमिक उपचार असेल. परंतु आपली मानसिकताच बदलली पाहिजे आणि त्यासाठी आपल्याकडे भांडार उपलब्ध आहे, ज्ञानाचे भांडार आहे, याबाबत जागतिक परिषदा देखील झाल्या असून याबाबतीत त्यांनी देखील डिरेक्शन दिलेले आहे. या देशामध्येही कायदे करण्यात आले आणि त्या माध्यमातूनही डिरेक्शन देण्यात आले आहेत. परंतु आपण त्याची अंमलबजावणी किती केली हा मुद्दा आहे. त्याचप्रमाणे याबाबत जागतिक पातळीवर करारही झालेले आहेत परंतु आपण आज त्याचा अवमान करीत आहोत.

सभापती महोदय, आज आपण मुक्त अर्थव्यवस्थेचे, उदार मतवादाचे गोडवे गातो, आर्थिक स्वायत्ततेचे स्वप्न पहातो, देशामधील विकासाचा दर 8 टक्के झालेला आहे असे स्वप्न पहातो. अशा वेळी डरडोई महिलांचे उत्पन्न किती वाढले, महिलांमध्ये शिक्षणाचे प्रमाण किती आहे आणि त्यांच्या गळतीचे प्रमाण किती आहे हे पाहिले जाते काय, महिलांचे आरोग्य कसे आहे, हे आपण पहातो काय तसेच आज राज्यामध्ये हुंडा प्रतिबंधक कायदा अस्तित्वात असताना या कायदांतर्गत किती जणांना शिक्षा झालेली आहे, किती गुन्हे दाखल झाले आहेत? हा प्रश्न आहे. कारण जर मी माझ्या जावयाच्या विरुद्ध गुन्हा दाखल केला तर माझ्या मुलीच्या आयुष्याचे काय होईल हा प्रश्न निर्माण होतो. समजा नवऱ्याने दुसरे लग्न केले तर त्याची बायको 494 कलमा अंतर्गत गुन्हेगारीची केस दाखल करीत नाही. याचे कारण आपल्याला आई-वडील सांभाळणार नाहीत अशी तिला भीती वाटते

अॅड.उषा दराडे . . . .

जर मला नवऱ्याने हाकलून दिले तर मग आर्थिक परावलंबनाचा प्रश्न निर्माण होतो. कारण तिला स्वावलंबन नाही, स्वतःचे अस्तित्व नाही. त्यामुळे नवऱ्याने दुसरे लग्न केल्यानंतर सुध्दा मी नवऱ्या-बरोबर सुखामध्ये रहात आहे असे तिला दाखवावे लागते. त्यामुळे खरी अभिनेत्री ती आहे, त्यापुढे माधुरी दीक्षितचा अभिनय काय आहे? पण आमच्या मनात नसताना सुध्दा आम्ही संसार करतो, आम्ही मुलांना जन्म देतो, मुले सांभाळतो आणि मरतो. या आमच्या येण्या आणि जाण्याला अर्थ प्राप्त करून द्यावयाचा असेल तर आपण सर्वांनी संवेदनाशील होण्याची गरज आहे आणि तशा प्रकारची संवेदना कोणी निर्माण करणार आहे की नाही, याबाबतीत कोणी विचार करणार आहे की नाही हा प्रश्न आहे.

सभापती महोदय, आज अशी स्थिती आहे की, मुलगी जाळली जाते, मुलगी पाडली जाते, तिला मारून टाकले जाते. बाप मुलीला फिरवून दगडावर आपटून मारतो अशा प्रकारच्या बातम्या वाचत असताना आम्हाला झोप कशी येऊ शकते हा प्रश्न आहे. अशा प्रकारच्या बातम्या वाचल्या नंतर आमचे मन का जागे होत नाही, आम्हाला या गोष्टीचा राग का येत नाही. तसेच आज समाजाला देखील काय झाले आहे हे समजत नाही. अशा प्रकारच्या घटनांच्या संबंधात चळवळ झाली पाहिजे, पण त्याचे प्रमाण देखील कमी झाले आहे. विरोधी पक्ष लोकशाही जिवंत ठेवण्याचा प्रयत्न करतो. सत्ताधारी पक्ष लोकशाही जगवण्याचा प्रयत्न करतो. प्रशासन आणि न्याय व्यवस्था त्यांच्या ठिकाणी काम करीत आहेत. हे सगळे असताना असे का होते म्हणजे आमचे अस्तित्व का नाही, आमचा विकास का होत नाही, तसेच देशाच्या विकास प्रक्रियेमध्ये आमच्या विकासाचा सहभाग का नाही, यासंबंधात जे काही करार झाले, त्याचे स्वप्न काय होते ?

सभापती महोदय, 1648 मध्ये वेस्ट फिलियाचा करार झाला आणि त्यामध्ये धार्मिक स्वातंत्र्याचा पुरस्कार करण्यात आला. सदरहू करार हा जागतिक पातळीवर गुलामगिरीचे उच्चाटन करणारा होता. पण आजही आम्ही गुलाम नाही काय? हा प्रश्न आहे. आजही मी नवऱ्याला असे सांगू शकते का की, मला माझी मुलगी पाहिजे, मी तिला पाडणार नाही. तसेच मी नवऱ्याला असे सांगू शकते का की, तुम्ही हुंडा मागितला. त्यामुळे मी तुमच्याशी लग्न करणार नाही. त्याचप्रमाणे मला हा नवरा पसंत नाही त्यामुळे त्याच्याशी माझे लग्न करून देऊ नका, मी लग्नाशिवाय राहीन, भांडी घासेन, परंतु मी या माणसाशी लग्न करणार नाही असे मी आई-वडीलांना सांगू शकते काय? त्यामुळे 1648 चा गुलामगिरी नष्ट करण्याचा वेस्ट फिलियाचा करार, धार्मिक स्वातंत्र्याचा करार

अॅड.उषा दराडे . . . .

आणि जागतिक पातळीवर गुलामगिरीचे उच्चाटन करण्याचा करार झाला, त्याचे काय झाले ? याकडे देशाने, राज्याने गांभीर्याने का पाहिले नाही ? 1815 मध्ये व्हिएन्ना परिषद झाली. 1900 शतकाच्या अखेरीस अनेक करार झाले. पहिल्या महायुद्धानंतर संयुक्त राष्ट्रसंघाची स्थापना झाली आणि त्यामध्ये मानवी हक्काचे संरक्षण करण्याचा निर्णय झाला आहे.

सभापती महोदय, माझा असा प्रश्न आहे की, आम्हाला मानवी हक्क आहेत की नाहीत याचे उत्तर देण्यात यावे. याचे उत्तर फक्त सरकार देणार, डॉ.सुदाम मुंडे देणार, एस.पी.देणार नाही किंवा कलेक्टर देणार नाही. मात्र याचे उत्तर समाजातील प्रत्येक घटकाला द्यावे लागेल. जर आम्हाला मानवी हक्क नसतील तर ते मिळविण्याची धमक या समाजामध्ये असली पाहिजे आणि मी सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांना सांगू इच्छिते की, आपण केवळ एकमेकांकडे बोट दाखवून हे करू शकणार नाही. यासाठी आपण सर्वांनी आपल्या स्वतःचे जे सत्व आहे ते बाजूला ठेऊन एकत्रितपणे प्रयत्न करण्याची गरज आहे आणि मग त्यातून सर्वकाही निर्माण होऊ शकते. परंतु ही साधी गोष्ट नाही. सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे या चळवळीत काम करून येथे आल्या आहेत. तसेच सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांना देखील याबाबतीत अनेक अनुभव आहेत. सन्माननीय सदस्या श्रीमती अलका देसाई या देखील चळवळीतून आलेल्या आहेत. अशा वेळी कोण सत्ताधारी पक्षातील आहेत किंवा कोण विरोधी पक्षातील आहेत याचा विचार न करता आपण सर्वांनी मिळून हे काम केले पाहिजे.

यानंतर श्री.बरवड . . . .

अॅड. उषा दराडे .....

19.6.1975 रोजी मेक्सिको सिटी येथे परिषद झाली. 1980 मध्ये कोपनहेगन-डेन्मार्क येथे परिषद झाली. 1985 मध्ये नैरोबी-केनिया येथे परिषद झाली. 1993 मध्ये व्हिएन्ना येथे परिषद झाली. 1995 मध्ये बिजिंग येथे परिषद झाली. माझ्या माहितीप्रमाणे सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलमताई गोन्हे त्या परिषदेला गेल्या होत्या. त्या परिषदेमध्ये काय झाले हे त्यांना माहित आहे.

सभापती महोदय, 1966 चा आर्थिक, सामाजिक हक्कांचा जो करार झाला तो जागतिक करार आहे. त्यामधील अनुच्छेद 3 मध्ये "वंश, रंग, लिंग, भाषा या गोष्टींवरून कुठल्याही व्यक्तींमध्ये भेदभाव केला जाणार नाही" असा उल्लेख आहे. मग असा भेदभाव का केला जातो ? त्या कराराच्या अनुच्छेद 10 मध्ये "कुटुंब हा समाजाचा आणि राज्याचा एक भाग असून प्रत्येक स्त्रीला गरोदरपणाच्या काळात विशेष संरक्षण देण्यासाठी प्रयत्न करावेत" असा उल्लेख केलेला आहे. या दृष्टीने काय प्रयत्न केले जातात, आम्हाला काय संरक्षण आहे ? अहो, आम्हाला गरोदरपणामध्ये शिळे तुकडे खावे लागतात, कामावर जावे लागते, खुसपणी करण्यासाठी जावे लागते. सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांनी उल्लेख केल्याप्रमाणे महिलांना ऊसतोड कामगार म्हणून फडामध्ये कामाला जावे लागते. आमच्या गरोदरपणात कोण आमची काळजी घेतो ? या सर्व बाबतीत आपल्याला परिवर्तन घडवून आणावे लागेल आणि याची उत्तरे आपल्याला संपूर्ण जगाला द्यावी लागतील. त्या दृष्टीने आपण या प्रश्नाकडे गांभीर्याने पहावयास पाहिजे.

तालिका सभापती (श्री. विनायक मेटे) : सन्माननीय सदस्यांनी आपले भाषण लवकर संपवावे.

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, आज तालिका सभापती म्हणून शेवटपर्यंत आपल्यालाच बसावयाचे आहे. गावोगाव फिरून दिंड्या काढल्या पण आज आपल्याला या ठिकाणी बसून ऐकलेच पाहिजे.

अॅड. उषा दराडे : विशेषतः माननीय सभापतींनी उषा दराडे यांचे ऐकले पाहिजे.

तालिका सभापती : मी आपले नेहमीच ऐकतो.

RDB/ D/

अॅड. उषा दराडे : सभापती महोदय, मी आपली आभारी आहे. 1979 चा जो करार आहे त्याच्या अनुच्छेद 1 मध्ये "ह्या करारानुसार स्त्री विरोधी भेदभाव म्हणजे लिंगभेदावर आधारित असा कोणताही भेदभाव जो स्त्रियांच्या राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, नागरिक या किंवा अन्य इतर क्षेत्रात स्त्रियांच्या होणाऱ्या मूलभूत हक्काची पायमल्ली होणार नाही याची दक्षता बाळगेल या व्याख्येनुसार स्त्री विरोधी भेदभाव, त्यांच्या वैवाहिक जीवनावर दृष्टीक्षेप टाकून स्त्रियांना पुरुषांच्या बरोबरीने समान दर्जा आणि स्थान स्वीकारील." असा उल्लेख केलेला आहे. स्त्रियांना समान दर्जा आणि स्थान मिळण्याच्या दृष्टीने सगळ्या देशांना प्रयत्न करावे लागतील. या दृष्टीने या सर्व देशांनी बांधिलकी स्वीकारलेली आहे. या बांधिलकीपासून आपल्याला दूर जाता येणार नाही. सिडॉ प्रमाणे जी हक्क परिषद झाली त्यामध्ये असा उल्लेख केला आहे की, प्रत्येक सदस्यराष्ट्र विवाह आणि मातृत्वासंबंधी होणारे भेदभाव थांबविण्यासाठी नियोजन करील. माननीय मंत्री महोदय श्री. शेटी साहेब, आपण कागदावर नियोजन केलेले आहे. आपण कमिटी स्थापन केलेली आहे. आपण खूप चांगल्या पध्दतीने प्रयत्न करीत आहात पण त्यामध्ये सामाजिक प्रवाह एकत्रित करून, सर्व जनतेला बरोबर घेऊन ही चळवळ अधिक जास्त विस्तारित कशी करता येईल या दृष्टीने प्रयत्न करावेत. "गर्भावस्था व मातृत्व काळात स्त्रियांना नोकरीवरून काढणे व शिक्षा देणे तसेच वैवाहिक स्थितीच्या परिस्थितीवर स्त्रियांच्याप्रती होणारा भेदभाव थांबविणे, मातृत्व काळात स्त्रियांना सामाजिक सुरक्षा देणे" अशा प्रकारचा उल्लेख त्या परिषदेमध्ये केलेला आहे. ही सामाजिक सुरक्षा महत्वाची आहे. या ठिकाणी फक्त बाळाचीच हत्या केली जाते असे नाही. या ठिकाणी मला जिवंतपणी मारले जाते आणि जिवंतपणी गाडले जाते. माझे अस्तित्वच संपविले जाते. मला माझी मुलगी, माझी कळी, माझ्या पोटातील गोळा, माझ्या मासाचा गोळा जिवंत ठेवावयाचा असतो. पण मला मारले जाते. म्हणून ही जी सामाजिक सुरक्षा आहे ती काळजी करण्यासारख्या अवस्थेमध्ये आहे.

तालिका सभापती : आपल्याला आणखी किती वेळ लागणार आहे ? खरे म्हणजे सायंकाळी साडेपाच वाजेपर्यंत या प्रस्तावावरील चर्चा संपवावयाची होती. आपण लवकरात लवकर आपले भाषण संपवावे.

RDB/ D/

अॅड. उषा दराडे : मी पाच मिनिटांमध्ये माझे भाषण संपविणार आहे. खरे म्हणजे आपल्या देशात स्त्रियांच्या अस्तित्वाची चर्चा फार पूर्वीपासून चालू आहे. महिला कर्तबगार असतातच. जिजाऊ कर्तबगार होत्या. ताराराणी शिंदे, सावित्रीबाई फुले, अहिल्याबाई होळकर कर्तबगार होत्या. अशी हजारो महिलांची नावे घेता येऊ शकतील. आम्ही सक्षमतपणे कारभार करू शकतो. त्यामुळे स्त्रियांना स्वतंत्र अस्तित्त्व दिले जावे याची चळवळ या देशामध्ये महात्मा ज्योतिबा फुले यांनी सुरु केली.

यानंतर श्री. खंदारे .....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

अॅड.उषा दराडे....

त्याला पुढे नेण्याचा प्रयत्न शाहू महाराजांनी केला आणि घटनात्मक तरतुदी देण्याचा प्रयत्न डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांनी केला. त्यामुळे आमच्यासाठी व्यवस्थित जगण्यासारखी परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. शासनाने स्त्रियांच्या संदर्भात अनेक तरतुदी केल्या आहेत. हुंडाबळीसाठी भारतीय दंड संहितेतील कलम 304-ब मध्ये, आत्महत्येस प्रवृत्त करणे यासाठी कलम 306 मध्ये, गर्भपात घडवून आणणे यासाठी कलम 312 मध्ये, स्त्रीच्या संमतीशिवाय गर्भपात घडवून आणणे यासाठी कलम 313 मध्ये, गर्भपात घडवून आणण्याच्या हेतूने केलेल्या कृतीमुळे मृत्यू होणे यासाठी कलम 314 मध्ये, मूल जिवंत जन्माला येण्यास प्रतिबंध करण्याचा किंवा जन्मानंतर त्याचा मृत्यू घडवून आणण्याच्या हेतूने केलेली कृती यासाठी कलम 315 मध्ये, सदोष मनुष्यवध या सद्नात मोडणाऱ्या कृतीद्वारे स्पंदन पावणाऱ्या अजात गर्भ जीवाचा मृत्यू घडवून आणणे यासाठी कलम 316 मध्ये, स्त्रीला पती किंवा पतीच्या अन्य नातेवाईकाकडून क्रूर वागणूक देणे यासाठी कलम 498-अ आणि स्त्रीचा विनयभंग करण्याच्या हेतूने शब्दोच्चार, हावभाव किंवा कृती करणे यासाठी कलम 509 मध्ये तरतूद केलेली आहे. अशा प्रकारे वेगवेगळ्या कायद्यांमध्ये अनेक तरतुदी केलेल्या आहेत. परंतु फक्त कायदा करून चालत नाही.

1994 मध्ये राज्यात महिला धोरण जाहीर झाले त्या कायद्याच्या प्रस्तावनेमध्ये माननीय श्री.शरदराव पवार यांनी असे म्हटले आहे की, फक्त कायदे करून चालणार नाही तर कायदे स्वीकारण्याची समाजामध्ये मानसिकता तयार झाली पाहिजे. मानसिकता तयार होण्यासाठी समाजामध्ये चर्चा झाल्या किंवा नाही ? जागतिक स्तरावरून 1965 ते 1970 साली आपल्या देशामध्ये विचारणा करण्यात आली होती की, तुमच्या देशात महिलांचा दर्जा कसा आहे ? त्यानंतर केंद्र सरकारने एक कमिटी नेमली होती. पहिल्यांदा देशामध्ये 1975 साली राज्यसभेत आणि 1976 साली लोकसभेत महिलांची देशातील स्थिती यावर चर्चा झाली. त्यानंतर लोकहितकारी आणि वेगवेगळ्या विकासाच्या योजना, वेगवेगळे धोरण, कायद्यातील दुरुस्त्या करण्यात आल्या. माननीय श्री.शरदराव पवार हे राज्याचे मुख्यमंत्री असताना काही निर्णय घेण्यात आले. त्यानंतर आज आपण या स्थितीपर्यंत येऊन पोहोचलो आहोत.

2....

अॅड.उषा दराडे....

सभापती महोदय, मला या ठिकाणी बऱ्याच गोष्टी सांगावयाच्या होत्या. कोर्टाने दिलेले निर्णय आणि जे शेरे मारले होते ते सांगावयाचे होते. परंतु वेळेअभावी मी त्याचा उल्लेख करणार नाही. मला माननीय गृह मंत्री आणि माननीय आरोग्य मंत्र्यांना हात जोडून विनंती करावयाची आहे की, आपण सर्वांनी या प्रकरणाकडे समाज परिवर्तनाचे स्वरूप, चळवळ, त्याचा अविभाज्य भाग आहोत, घटक आहोत, जेथे भ्रूणहत्या होते तेथे केवळ एकटे डॉ.मुंडे जबाबदार नाहीत. त्याला आपण सुध्दा जबाबदार आहोत, कारण आपण प्रतिकार करण्यात कमी पडलो, आपण सामाजिक परिवर्तन करण्याच्या कामात कमी पडलो, समाजाची मानसिकता बदलण्यासाठी कमी पडलो आणि ही चळवळ पुढे नेण्यासाठी सर्वजण मिळून एकत्र प्रयत्न करतील अशा प्रकारचा आशावाद मी या ठिकाणी व्यक्त करते. पुन्हा एकदा मी माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांचे अभिनंदन करते आणि आपणा सर्वांची रजा घेते. धन्यवाद.

तालिका सभापती (श्री.विनायक मेटे) : ज्या सन्माननीय सदस्यांना या चर्चेत सहभागी होण्याची संधी दिली जाईल त्यांनी आपले विचार थोडक्यात मांडावेत अशी मी त्यांना विनंती करतो.

3...

डॉ.रणजित पाटील (अमरावती विभाग पदवीधर) सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलमताई यांनी स्त्री-भ्रूण हत्यांच्या संदर्भात नियम 260 अन्वये प्रस्ताव मांडलेला आहे. या चर्चेत सहभागी होण्यासाठी मी या ठिकाणी उभा आहे.

बळीराजांच्या आत्महत्येची बातमी वाचण्याचे नशिबी नको म्हणून नेहमी वर्तमानपत्र वाचताना भीती वाटत होती, हिंमत होत नव्हती. ते कमी पडत होते म्हणून की काय, गेल्या वर्षभरामध्ये वर्तमानपत्र उघडल्यावर आमच्या चिमुकलीचे अर्भक बस स्टॅण्डवर, बगिच्यामध्ये, नदी नाल्यात तर डॉक्टरच्या कुत्र्याच्या पोटात सापडल्याची बातमी वाचताना व बघताना मनाला ज्या वेदना होतात, त्या शब्दातीत आहेत. डॉ.मुंडे प्रकरण हे प्रतिकात्मक आहे. माणसाची प्रवृत्ती कशी असते, समाज कोठे चालला आहे हे ते प्रकरण दाखवून देत आहे. मी गेल्या 20-22 वर्षांपासून वैद्यकीय व्यवसाय करित आहे. या कालावधीमध्ये याबाबतीत जी स्थित्यंतरे झालेली आहेत त्याचा मी साक्षीदार आहे. बाकीच्या गोष्टी सोडल्या तरी लिंगगुणोत्तराचा मागोवा घेतला तर असे लक्षात येते की, राष्ट्रीय स्तरावर काही फरक पडलेला नाही. परंतु या राज्यामध्ये गेल्या 10 वर्षांमध्ये 0-6 वर्षे वयोगटातील मुलींचे प्रत्येक एक हजार मुलांमागे असलेले प्रमाण 913 वरून 886 वर आले आहे.

यानंतर श्री.शिगम....

असुधारित प्रत / प्रारूपित प्रत

डॉ. रणजित पाटील...

आपण या गोष्टीचा साकल्याने विचार केला तर आपल्याला असे दिसून येईल की, समाजाची 20 वर्षापूर्वी जी मनोवृत्ती होती तीच आज देखील आहे. कदाचित ती थोडीशी सुधारलेली असेल. मुलांच्या साक्षरतेचे प्रमाण आज आहे त्यापेक्षा त्यावेळी कमी असेल. स्त्रियांना त्यावेळी मिळणा-या दुय्यम स्थानामध्ये आज कदाचित सुधारणा झाली असेल. मानवविकास परिगणित करण्यासाठी जी मानांकने निश्चित केलेली आहेत त्यामधील जे लिंग गुणोत्तराचे मानांकन आहे त्यामध्ये आपली प्रचंड पिछेहाट होत आहे. या कारणांचा मागोवा घेण्याची गरज आहे. प्रत्येक जिल्ह्यातील लिंगगुणोत्तराचे गेल्या 10 वर्षातील प्रमाण आपण पाहिले तर साडेसहा लाख स्त्रियांची भ्रूणहत्या झाल्याची भीती व्यक्त होते. मी आज कर्ता माणूस आहे. त्या खुडून टाकलेल्या कळ्या मला आज बंद पापण्यामधून विचारणा करीत आहेत की, ही सुंदर सृष्टी पाहण्याचा अधिकार आम्हाला का दिला नाही, आम्ही काय नुकसान केले होते, आम्ही काय चूक केली होती, आम्हाला का हा मृत्यूदंड देण्यात आला ? या निष्पाप बालिकांचा आक्रोश आज आपण ऐकला नाही तर पुढची पिढी आम्हाला माफ करणार नाही. या अमानुष हत्याकांडामध्ये जे जे कोणी असतील त्यांना सजा झाली पाहिजे. असे म्हणतात की, 'क्वचिदपि कुमाता न भवति.' सन्माननीय सदस्यांनी सांगितल्या प्रमाणे या सगळ्या प्रकरणामध्ये जे जे सहभागी झालेले असतील मग ते डॉक्टर असतील, त्यांचे सेवक असतील, सासू सासरे असतील, वडील असतील या सर्वांना दोषी धरले पाहिजे. मी आईला दोष देत नाही. कारण ज्या दिवशी तिच्या गर्भातील कळी खुडली जाते त्या दिवशी ती स्त्री मरण यातना भोगत असते. मुलगी नको या विकृतीने झपाटलेला पालक वर्ग आणि पेशापोटी हव्यासापोटी, लालसेपाटी डॉक्टरांनी केलेले निघृण कार्य कायद्याच्या बडग्यातून सुटता कामा नये.

सभापती महोदय, मला असे वाटते की, या चर्चेच्या मंथनातून अमृतकलश बाहेर येणे आवश्यक आहे. त्यासाठी आपल्याला कदाचित मेरु पर्वताचे काम करावे लागेल. ते काम आपण करू. या मंथनातून असा कायदा निर्माण व्हायला पाहिजे की, यापुढे कुणीही स्त्रीभ्रूण हत्या करण्यास धजावणार नाही. मुलीचे जीवन मुलगी जगतच असते पण समाजसुधारणेसाठी आपण केलेल्या कायद्याच्या अंमलबजावणीमध्ये कुठेही कुचराई होणार नाही हे देखील आपण पाहिले

..2..

डॉ. रणजित पाटील...

पाहिजे. कायदा करतानाच तो कठोर करुन त्याच्या अंमलबजावणीसाठी आवश्यक ते मनुष्यबळ पुरविले गेले पाहिजे. आपले जे तपासणी पथक असते त्यामध्ये एक महसूल अधिकारी, एक आरोग्य अधिकारी, पोलीस यंत्रणेतील एक अधिकारी आणि एक आरोग्य अधिकारी असतो. आरोग्य अधिका-याला ना विषयाचे, ना कायद्याचे ज्ञान असते. महापालिकेचा वैद्यकीय अधिकारी बी.ए.एम.एस असतो. त्याला विषयाचे आणि कायद्याचे ज्ञान नसते. जो महसूल अधिकारी तपासणीसाठी जातो तो कधी नायब तहसीलदार असतो तर कधी त्याच्या पेक्षा कनिष्ठ दर्जाचा अधिकारी असतो. त्याला देखील विषयाचे ज्ञान नसते. या पथकाकडून जेव्हा तपासणी केली जाते त्यावेळी त्या तपासणीमध्ये ब-याच त्रुटी असतात...(अडथळा)...

...नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती

श्री.रणजित पाटील...

सभापती महोदय, शेवटचा मुद्दा उपस्थित करुन मी माझे भाषण संपविणार आहे. या प्रकरणी शासनाने चांगल्या प्रकारची दखल घेतली आहे, त्या अनुषंगाने कार्यवाही करण्यास देखील सुरुवात केली आहे. परंतु शासनाची कार्यवाही देखील एक मॉक ड्रील ठरु नये अशी आमची अपेक्षा आहे. मंत्रालयास आग लागल्यानंतर मंत्रालयातील अधिकाऱ्यांनी मॉक ड्रीलचा प्रयोग करुन बघितला. त्या मॉक ड्रीलच्या बाबतीत मंत्रालयातील सर्व पूर्व कल्पना दिलेली होती. जिल्हाधिकारी यांनी गेल्या दीड महिन्यापासून सोनोग्राफी सेंटर, गर्भपात केंद्रे तपासणीचे काम हाती घेतले आहे. सर्व डॉक्टरांना माहिती आहे की, आज आपल्या विभागात तपासणी करण्यात येणार आहे. त्यामुळे त्यांनी ही यंत्रणा तात्पुरत्या स्वरूपात बंद करुन ठेवलेली आहे. आपण लहान बाळांना लसीकरण करतो. त्यांना कॉलरा,टी.बी. इत्यादी आजारांच्या लसी देतो. त्या आजारांच्या लसी दिल्यामुळे लहान बाळांच्या शरीरात या रोगांना आयुष्यभर प्रतिकार करण्याची शक्ती निर्माण होते. त्याला आपण ॲक्यूमिनायझेशन म्हणतो. आपण आज या समाजाचे पॅसीमिनायझेशन करतो आहोत. केवळ आजार झाला म्हणून तात्पुरती औषधी आणि मलमपट्टी करीत आहोत. आताचा आजार दूर होईल. कदाचित हे गुणोत्तर व्हावयास चार-पाच वर्षे निघून जातील. आपल्याला याचे ॲक्यूमिनायझेशन करावयाचे असेल तर आपल्याला समाज प्रवृत्तीत सुधारणा आणावी लागेल एवढेच मी या निमित्ताने सांगतो आणि माझे मनोगत पूर्ण करतो.

उप सभापती : स्त्रीभ्रूण हत्येच्या संदर्भातील प्रस्तावावर सर्व सन्माननीय सदस्यांची भाषणे झाल्यानंतर आजच माननीय आरोग्य मंत्र्यांचे उत्तराचे भाषण होईल. त्यानंतर महाराष्ट्रात निर्माण झालेली दुष्काळी परिस्थिती कालच्या या प्रस्तावावरील माननीय कृषी मंत्र्यांचे उत्तर देखील आजच पूर्ण होईल. त्यासाठी मी कामकाज संपेपर्यंत सभागृहाची वेळ वाढवित आहे.

2...

श्री. राजन तेली (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री. विनोद तावडे आणि सन्माननीय ज्येष्ठ सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी महाराष्ट्रात होत असलेल्या स्त्रीभ्रूण हत्ये संदर्भात प्रस्ताव सभागृहात आणलेला आहे, त्याबद्दल मी त्यांना मनापासून धन्यवाद देतो.

सभापती महोदय, स्त्रीभ्रूण हत्या आताच होत आहेत अशातला भाग नाही. डॉ.सुदाम मुंडे यांनी परळी येथे राज्यातील सर्व समाजातील लोकांची शरमेने मान खाली जाईल अशी कृष्णकृत्ये केलेली आहेत. त्यांच्या कृष्णकृत्येमुळे आज हा विषय सभागृहात उपस्थित झालेला आहे. या संदर्भात शासनाने संनियंत्रण समिती नेमलेली आहे. शासनाने दक्षता पथकाची स्थापना यापूर्वी देखील केलेली आहे. महाराष्ट्रातील डॉक्टर वर्षानुवर्षे अशा प्रकारची कृष्णकृत्ये करीत होते, त्यांच्यावर वेळीच अंकुश का ठेवला गेला नाही हा खरा प्रश्न आहे. अशा प्रकारचे कृष्णकृत्य करणाऱ्या डॉक्टरांवर कारवाई करण्याचे प्रमाण अत्यल्प आहे. त्यांच्या प्रकरणांचे निकाल लागलेले नाही. चांगल्या प्रकारची सेवा देणारे डॉक्टर सुध्दा बऱ्याच प्रमाणात आहेत. त्यांच्या मनात मोठी भीती निर्माण झाली आहे. भीतीमय वातावरणात ते आरोग्य सेवेचे काम करीत आहेत. या ठिकाणी डॉ.दीपक सावंत यांनी जी वस्तुस्थिती सांगितली ती खरी आहे. सोनोग्राफी सेंटर, गर्भपात केंद्रे तपासणी करण्यासाठी संपूर्ण महाराष्ट्रात पथके फिरत आहेत. महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागात अशा प्रकारामुळे दहशतीचे वातावरण निर्माण झालेले आहे ही गोष्ट आपल्याला कबूल करावी लागेल. आपल्याकडे तपासणीसाठी पथक येणार आहे म्हणून डॉक्टरांनी आपले सेंटर्स तात्पुरत्या स्वरूपात बंद ठेवलेली आहेत. त्या सेंटर्सकडे या पथकांनी बारकाईने लक्ष ठेवण्याची आवश्यकता आहे.

सभापती महोदय, मी सिधुदुर्ग आणि रत्नागिरी जिल्हयाचे उदाहरण या ठिकाणी देतो. सिधुदुर्ग जिल्हयात खाजगी रेडिओलॉजिस्ट फक्त 5 आहेत. एम.डी.झालेले खाजगी स्त्री रोग तज्ज्ञ डॉक्टरस फक्त 12 आहेत. आयुर्वेदीक मध्ये एम.डी. झालेले 4 डॉक्टरस आहेत. हे डॉक्टरस गेल्या 14 वर्षापासून त्या ठिकाणी प्रॅक्टीस करीत आहेत. 14 वर्षे प्रॅक्टीस करणारे आयुर्वेदीक एम.डी. डॉक्टरस आहेत, त्यांना महिला प्रसूती केंद्र चालविण्याचे अधिकार देण्यात आलेले आहेत. ते गेल्या 14 वर्षापासून दररोज आपल्या कामाचा सिव्हील हॉस्पिटलला रिपोर्ट सादर करीत आहेत. आज त्यांना राज्य शासनाकडून नोटीस पाठविण्यात आली आहे. 14 वर्षे या डॉक्टरांनी सिव्हील

3...

श्री. राजन तेली...

हॉस्पिटलला रिपोर्ट दिल्यानंतरही त्यांना आज नोटीस देण्याचे कारण काय आहे याचा खुलासा माननीय मंत्री महोदयांनी या ठिकाणी केला पाहिजे. त्या डॉक्टरांना फॉर्म देण्यात आले आहेत, त्यांनी ते फॉर्म भरून द्यावयाचे आहेत.

यानंतर श्री. कानडे...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. राजन तेली...

माझी शासनाकडे मागणी आहे की, ग्रामीण भागामध्ये खऱ्या अर्थाने जी चाचणी चालते तेथे सगळेच चुकीच्या पध्दतीने काम करतात असे नाही त्यामुळे दोषींवर कारवाई करावी. डोंगराळ भागाची परिस्थिती अशी आहे की, डॉक्टर बाळाची वार तपासतात, मानेभोवती वार असेल तर पाहिले जाते. पाणी पाहिले जाते. ग्रामीण भागात अचानक प्रसंग आल्यावर काय करावयाचे हा प्रश्न निर्माण होतो. डॉक्टर हात लावायला तयार होत नाहीत. महिला भगिनी दगावतात की काय अशा प्रकारची परिस्थिती निर्माण होते. कायद्यात ज्या तरतुदी असतील त्यानुसार दोषी डॉक्टरांवर कारवाई व्हावयास पाहिजे. डॉक्टरांना याबाबतीत कायद्यातील तरतुदी सांगणे आवश्यक आहे. सरसकट जिल्हाधिकारी आणि सिव्हील सर्जन यांच्या नावाखाली कारवाई थांबविली पाहिजे. जे दोषी असतील डॉ.सुदाम मुंडेसारखे जे डॉक्टर्स उन्मत्त असतील त्यांची सखोल चौकशी करून कारवाई करावी. परंतु जे डॉक्टर्स दोषी नाहीत त्यांच्यावर कारवाई होता कामा नये.

माहितीच्या अधिकारात मला असे समजले की, 4 डॉक्टर्स आहेत जे एम.डी(आयुर्वेदिक) आहेत त्यांना मेडिकल कौन्सिलने नोटीस दिलेली आहे. प्रामाणिकपणे जे डॉक्टर काम करीत असतील त्यांच्यावर कारवाई होऊ नये. सरसकट डॉक्टरांना त्रास होऊ नये. याविषयावर सर्वच महिला भगिनींनी अतिशय चांगले विचार मांडले आहेत. अंतर्मुख करणारा हा विषय आहे. या विषयामध्ये सर्वांनी लक्ष घालण्याची गरज आहे. सामाजिक दृष्टिकोनातून अतिशय चांगले असे काम होईल. अपप्रवृत्ती नष्ट व्हावयालाच पाहिजेत. त्यांना योग्य प्रकारचे शासन व्हावयाला पाहिजे.

माझी शासनाला विनंती आहे की, ग्रामीण भागामध्ये जे डॉक्टर्स प्रामाणिकपणे काम करीत आहेत त्यांना त्रास होता कामा नये. याबाबतीत सुस्पष्ट अशा सूचना शासनाकडून कोणत्या स्वरूपात दिल्या जाणार आहेत याचा खुलासा करावा.

धन्यवाद.

.....2

श्री. धनंजय मुंडे (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. विनोद तावडे आणि सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी विधानपरिषद नियम 260 अन्वये जो प्रस्ताव मांडला आहे त्यावर चर्चा करण्यासाठी मी याठिकाणी उभा आहे. माझ्यापूर्वी अनेक माननीय सदस्यांनी याविषयावर आपले विचार मांडले आहेत. त्या सर्व माननीय सदस्यांच्या विचारांचा आदर करुन मी माझ्या भाषणाच्या सुरुवातीस एवढेच सांगू इच्छितो की, गेल्या 5-6 महिन्यांच्या कालावधीत घडलेल्या स्त्री भ्रूण हत्येला जे जे कोणी जबाबदार असतील मग त्यात डॉ.सुदाम मुंडे असतील, डॉ.सानप असतील, डॉ. कोल्हे असतील, डॉ.सोमवंशी असतील असे असंख्य डॉक्टर्स महाराष्ट्राच्या विविध भागातील असतील ते दोषी आढळले तर त्यांना फाशीची शिक्षा व्हावी या माननीय सदस्यांच्या मताशी मी सहमत आहे. त्यांना फाशीची शिक्षा झाली पाहिजे.

सभापती महोदय, या सदनामध्ये याविषयावर चर्चा करित असताना मला अतिशय दुःख होत आहे. परळी-वैजनाथ हे बारा ज्योर्तिलिंगापैकी एक आहे. देशभर याची ख्याती आहे. राज्याला प्रकाश देणारे वीजनिर्मिती केंद्र म्हणून परळी शहराची ओळख आहे. त्याच परळी शहराला आज अॅबॉर्शन सिटी म्हणून ओळखले जाते ही अतिशय दुःखाची गोष्ट आहे.

नंतर श्री. भोगले

श्री.धनंजय मुंडे.....

याच गोष्टीबद्दल दीड वर्षापूर्वी डॉ.सुदाम मुंडे यांच्यावर केस दाखल झाली होती आणि त्याला अटक होऊन 15 दिवस जेलमध्ये रहावे लागले होते. परंतु त्या प्रकरणात जामीन मिळाल्यामुळे त्याची सुटका झाली होती. असे असताना शासन काय करीत होते? बीड येथे जी घटना घडली त्याबद्दल डॉ.मुंडेंना अटक झाली, त्यांना जामीन मिळाला त्यावेळी मी पुन्हा असे काम करणार नाही असे त्यांनी लिहून दिले होते. शासनाची कायदेशीर प्रक्रिया पूर्ण करताना त्याने लिहून दिले होते की, मी असे गैर कृत्य पुन्हा करणार नाही. शासनाचा किंवा आरोग्य खात्याचा या डॉक्टरवर वचक रहावा म्हणून काय केले?

सभापती महोदय, श्रीमती विजयमाला पट्टेवार ही महिला त्या कसाई डॉक्टरकडे का गेली? या महिलेला अगोदरच्या चार मुली होत्या. पाचव्यांदा गरोदरपणात मुलीचा गर्भ असल्याचे जळगाव येथील डॉ.कोल्हे यांनी केलेल्या तपासणीत आढळून आले होते. त्यामुळे स्वाभाविकपणे कुटुंबाकडून आग्रह झाल्यामुळे डॉ.सुदाम मुंडेच्या दवाखान्यात गर्भपात करण्यासाठी तिला जावे लागले आणि दुर्दैवाने त्यात ती दगावली. महाराष्ट्रात अशा असंख्य महिला भगिनी आहेत, ज्यांना दोन, तीन किंवा चार मुली आहेत. तरी देखील मुलाचा आग्रह होतो. मुलगा होत नाही, पोटात मुलीचा गर्भ आहे म्हणून गर्भपात केला जातो. त्यासाठी डॉ.सुदाम मुंडे यांच्यासारखी चांडाळ डॉक्टरांची चौकडी समाजात बिनधास्तपणे वावरत आहे.

सभापती महोदय, बीडएवजी परळी येथे घटना घडली असती तर या घटनेचा निषेध करण्यासाठी संपूर्ण महाराष्ट्र पेटून उठला असता. महाराष्ट्रात आंबेजोगाई, जळगाव, कोल्हापूर, लातूर, मुंबईतील कुर्ला, नेरुळ अशा अनेक ठिकाणी भ्रूणहत्येचे प्रकरण उघडकीस आले आहे. या सर्वच ठिकाणच्या डॉक्टरांचा दोष एकाच प्रकारचा आहे. ज्या डॉक्टरांना अटक करण्यात आली, त्यांनी कबूल केले. कोणी 4 लाख रुपये घेऊन गर्भपात केला, कोणी 4 हजार रुपयात गर्भपात केला. एक गर्भपात केला असला तरी शिक्षा एक आणि दहा गर्भपात केले असले तरी शिक्षा एकच. जाणीवपूर्वक काही लोकांना असे वाटू लागले आहे व मी दूरदर्शनच्या वाहिन्यांवर पाहिले आहे. डॉ.मुंडे दाम्पत्याला राजकीय नेत्याचे पाठबळ असल्याचे बोलले जाते. तेथील आमदार काय करतात, खासदार काय करतात? असे विचारले जाते.

..2..

श्री.धनंजय मुंडे.....

सभापती महोदय, मी सभागृहातील सर्व माननीय सदस्यांना प्रामाणिकपणे विचारू इच्छितो की, त्यांच्यापैकी किती जण त्यांच्या मतदारसंघातील दवाखान्यात काय चालले आहे हे पाहतात? ज्या दवाखान्यात गरोदर महिला जाते त्या दवाखान्यात काय चालले आहे हे मी बघू शकतो. हा डॉक्टरांनी चालविलेला व्यवसाय आहे. एका क्षुल्लक कायद्याचा आधार घेऊन डॉक्टरांनी सुरु केलेला व्यवसाय आहे. ज्याला करायचे आहे त्याला बाहेर कळू द्यायचे नाही आणि जो करणार आहे तो बाहेर कळू देणारच नाही. मग कोणाला जबाबदार धरणार? जाणीवपूर्वक राजकीय संबंध असल्याचे बोलले जाते. हे भयानक आहे. त्यामुळे परळी शहराची बदनामी झाली. डॉ.सुदाम आणि डॉ.सरस्वती मुंडे या दोन व्यक्तींमुळे आम्ही ती सहन केली. आम्ही आमच्या शहरातील नागरिकांच्या ताकदीवर शहराचा नावलौकिक पुन्हा मिळविण्याचा प्रयत्न करू.

सभापती महोदय, माझी शासनाला विनंती आहे की, अशा घटनांबाबत कठोर कायदा केला जावा. जेणेकरून पुन्हा डॉ.सुदाम मुंडेंसारखे डॉक्टर महाराष्ट्रात तयार होणार नाहीत.

नंतर श्री.खर्चे....

श्री. धनंजय मुंडे .....

मंत्री महोदयांना माझी विनंती आहे की, बीड जिल्ह्यात डॉ. सानप यांच्या हॉस्पिटलमध्ये जे प्रकरण घडले त्यानंतर सन्माननीय सदस्या अॅड. उषा दराडे व सन्माननीय सदस्या श्रीमती विद्या चव्हाण या सुध्दा तेथे आल्या होत्या, त्यांना हा प्रकार माहीत आहे. या प्रकरणात या दोन मुलींचा गर्भपात करण्यात आला त्या दोन्ही मुली कुमारिका आहेत. अशीच आपली समाजव्यवस्था आहे काय, यात आपण काय प्रबोधन करणार आणि या सर्व गोष्टींबाबत आपण काय करणार हा महत्वाचा प्रश्न आहे. या दोन्ही मुलींचे गर्भपात केले नसते तर त्यांना समाजाने स्वीकारले असते काय हा प्रश्न देखील त्यातून निर्माण होतो. मी या गोष्टीचे समर्थन करीत नाही पण समाजाची ही दुसरी बाजू किती भयानक आहे हे सुध्दा आपल्या निदर्शनास आणून देतो. माझ्या बोलण्याचा विपर्यास कोणीही करू नये, त्यामागील प्रामाणिकपणाची भावना लक्षात घ्यावी. अशा परिस्थितीत राज्यात जे जे गर्भपात होत असतील त्यासाठी खरे जबाबदार कोणाला धरणार हा प्रश्न महत्वाचा आहे. याकडे खरे तर राज्यातील जनता आज मोठ्या अपेक्षेने पाहत आहे. एवढेच नव्हे तर भ्रूण हत्या झाल्यानंतर ज्या कारवाया सुरु झाल्या त्या इतक्या वेगाने सुरु आहेत की त्याला काहीच मर्यादा नाही.

महोदय, आज बीड जिल्ह्यातील एकही सोनोग्राफी सेंटर उघडे नाही. त्यामुळे एक मुलगा जन्मतःच मृत्यू पावला. तालुक्यातील 14 पैकी फक्त एक खाजगी सोनोग्राफी सेंटर चालू आहे. अशा वेळेस आरोग्य यंत्रणा सक्षम असताना रेडियोलॉजिस्टचे पद रिक्त आहे तर सोनोग्राफी मशीन दोन वर्षांपासून बंद आहे. अनेक वेळेला पाठपुरावा करून सुध्दा हे सोनोग्राफी मशीन सुरु झालेले नाही. मागील 4 जुलै रोजी परळी तालुक्यातील अंबडटेकी येथील स्नेहा केदार या बावीस वर्षीय गर्भवती महिलेला दोन महिन्यापूर्वी सोनोग्राफी करण्यास सांगितले होते. मात्र जिल्ह्यातील सर्वच सोनोग्राफी बंद असल्याने तसेच उप जिल्हा रुग्णालयातील सोनोग्राफी बंद असल्यामुळे तिची तपासणी होऊ शकली नाही. नंतर मात्र त्या मुलीचा प्रसूतीच्या वेळेस वेदना होऊन मृत्यू ओढवला. या घटनेला कोणाला जबाबदार धरणार याचेही स्पष्टीकरण होणे आवश्यक आहे. आज एकीकडे आपण गुन्हा केला त्याला फासावर चढविण्याची भाषा करतो पण शासनाची जबाबदारी असताना आणि तशी व्यवस्था असताना जे मृत्यू झाले त्यात कोणाला जबाबदार धरणार आणि ते गुन्हे कोणावर नोंदविणार हा महत्वाचा प्रश्न आहे.

....2

श्री. धनंजय मुंडे .....

महोदय, एक प्रकरण असे आहे की, एक महिला दवाखान्यात प्रसूतीसाठी आली असता कोणताही प्रायव्हेट डॉक्टर तिला दाखल करून घेण्यास तयार नव्हता. ज्यावेळेस तिची अडचण लक्षात आल्यानंतर त्या महिलेवर महसूल व पोलीस अधिकाऱ्यांच्या समोर उपचार केले, त्यांच्या समोर तिची प्रसूती करण्यात आली. तरी देखील शेवटी तिचा मुलगा दगावला अशी परिस्थिती या सोनोग्राफी सेंटर्सवर होणाऱ्या कारवाईमुळे निर्माण झाली आहे. या सर्व परिस्थितीत माननीय आरोग्य मंत्री म्हणून आपण कोणती कठोर कारवाई करणार याचे स्पष्टीकरण सभागृहात देणे आवश्यक आहे. तसेच यात जे खरे दोषी आहेत आणि त्या दोषींना मदत करणा असतील त्यांचीही सीबीआय आणि कोणती वरची चौकशी असेल ती सुध्दा करावी. माझी एकच विनंती आहे की, यामध्ये अनेक चळवळीतील लोक कदाचित असेही म्हणतील की, पोलिसांनी वेळेवर मदत केली की नाही, गुन्ह्याची नोंद झाली की नाही असे विषय उपस्थित करून दुसरीकडे डायव्हर्ट करण्याचा प्रयत्न करतील व त्यामुळे डॉ. सुदाम मुंडे सारखे डॉक्टर्स सुटतील याची काळजी घ्यावी. तसेच दोषींवर सक्त मधील सक्त कारवाई करावी अशी विनंती करून मी येथेच थांबतो.

यानंतर श्री. भारवि ....

श्री.कपिल पाटील (मुंबई विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, विरोधी पक्षातर्फे माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांनी म.वि.प.नियम 260 अन्वये प्रस्ताव मांडून एक चांगली चर्चा उपस्थित केल्याबद्दल मी त्यांना धन्यवाद देतो. या प्रस्तावावरील चर्चेत भाग घेताना सन्माननीय सदस्या अॅड.उषा दराडे यांनी वर्मावर धाव घातला, तर सन्माननीय सदस्य श्री.धनंजय मुंडे यांनी एका वेगळ्या मुद्यावर सभागृहाचे लक्ष वेधले.

सभापती महोदय, सीता शेतामध्ये सापडली होती. अखरे धरणी मातेला तिला सामावून घ्यावे लागले. स्त्रीच्या जन्मापासून भोग सुरू होतात आणि ते तिच्या मृत्यू पर्यंत चालू राहतात. सोनोग्राफी मशीन निघाले तेव्हा जन्माच्या आधी पासूनचे भोग सुरू झाले. हा प्रश्न कशातून निर्माण झाला. हा प्रश्न डॉ.सुदाम मुंडे यांना शिक्षा देऊन संपणारा नाही, असा सन्माननीय सदस्य श्री.धनंजय मुंडे यांनी उपस्थित केलेला प्रश्न अधिक महत्त्वाचा आहे.

लोकसंख्या नियंत्रणाच्या नावाखाली आपण पुरोगामी नियम केले, पावले उचलली. त्यातून हा नवा राक्षस जन्माला आला आहे त्याकडे मला आपले लक्ष वेधायचे आहे. कुटुंब नियोजनाच्या नावाखाली आपण बंधने घातली. मुल सांभाळायला कठीण होत असेल व लागोपाठ मुली जन्माला येत असतील तर त्या पाडलेल्या बऱ्या असे ते कुटुंब मानायला लागले. एक, दोन, तीन, चार, पाच मुली झाल्यानंतर मुलाची वाट पाहात राहतात. मग मुली नकोशा होतात. कारण तिसऱ्या अपत्या नंतर शासन कोणत्याही सवलती द्यायला तयार नसते. हा सगळ्यात मोठा भाग आहे. 1977 च्या काळात लोकसंख्या नियंत्रणाच्या नावाखाली जे काही दमन झाले त्यातून लोकसंख्या नियंत्रित झाली नाही. उलट विस्फोट झाला. त्यानंतर आपण लोकसंख्या नियंत्रणासाठी कार्यवाही केली. त्यातून आपण मोठा राक्षस जन्माला घातला म्हणून स्त्री भ्रूण हत्या वारंवार वाढत आहेत. याला जबाबदार शासन आहे. आपण सारेजण आहोत. या सर्व कायद्याचा, योजनांचा आपण फेरविचार केला पाहिजे. आपण एवढे पुढे गेलो आहोत की, पाणी सुद्धा देणार नाही असे सांगितले आहे. म्हणूनच याचा फेर विचार झाला पाहिजे.

श्री.कपिल पाटील...

जन्माला येण्याआधी पासूनच स्त्रिला संरक्षण देण्याची जबाबदारी शासनाने घेतली पाहिजे. त्यामुळे सोनोग्राफी बंद करून चालणार नाही. गर्भवती असलेल्या प्रत्येक स्त्रिची सोनोग्राफी झाली पाहिजे. चांगल्या अवस्थेत मुल असेल तर त्याची जबाबदारी शासनाने आई सकट घेतली पाहिजे. तिला नुसते विम्याचे संरक्षण नाही तर तिच्या जगण्याचे संरक्षण देखील शासन घेईल अशा प्रकारची भूमिका आपण घेऊ त्याच वेळी स्त्री भ्रूण हत्या थांबवतील. अन्यथा त्या कधीच थांबणार नाहीत. एका बाजूला आपण सांगतो की, स्त्री भ्रूण हत्या होता कामा नयेत. डॉ.सुदाम मुंडेला फाशी दिली पाहिजे. दुसऱ्या बाजूला मात्र आपणच उद्युक्त करू की, नको असलेली मुले पाडत रहावी.

सभापती महोदय, गर्भलिंग निदाना संबंधी जेंडर इश्यू आपल्याला अॅड्रेस करावा लागेल. त्या शिवाय हा विषय थांबणार नाही. आपण हे केले नाही तर मग मात्र छुप्या मार्गाने पुढचे प्रकार चालू राहतील. केवळ दमनाने हे थांबायला गेलो तर सन्माननीय सदस्य श्री.धनंजय मुंडे म्हणाले तसे त्यातून नवीन प्रकार जन्माला येतील आणि जी मुले जन्माला येऊ मागत आहेत, जी आई होऊ मागत आहे तिचा देखील मृत्यू होऊ शकेल. बाळाचा देखील मृत्यू होऊ शकेल. सर्व सोनोग्राफी सेंटर्स बंद करणे हा केवळ उपाय होऊ शकत नाही.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्या श्रीमती अलका देसाई यांनी मेरिटच्या संदर्भात एका मुद्याचा येथे उल्लेख केला. कोल्हापूर येथे एक केस झाली. त्यात डॉ.कानडे पकडला गेला. तो कानडे मेरिट मध्ये आला होता. त्याला शालांत परीक्षेत 96 टक्के गुण मिळाले होते. बोर्डात आलेला मुलगा आता नरसंहार करू लागला. असंख्य प्रकार त्याने केले. त्यामुळे मेरिटने हा प्रश्न सुटत नाही. या व्यवसायाचे बाजारीकरण झाले आहे. भांडवली व्यवस्थेने नवा राक्षस जन्माला घातला आहे त्याला थांबविण्याची गरज आहे. त्यामुळे या सर्व बाजारीकरणाला रोखण्यासाठी शासनाने ढोस पावले उचलावित. सोनोग्राफी मशिनच्या खरेदी विक्रीवर बंधने घालावित. प्रत्येक सोनोग्राफी मशीनवर नियंत्रण करित असताना त्याची जबाबदारी शासनाने स्वतःवर घ्यावी अशी विनंती करतो. तसेच त्या मुलीची देखील जबाबदारी शासनाने घेतली पाहिजे अशी विनंती करतो. एवढे आपण करू शकलो तर येणाऱ्या प्रत्येक कळीला संरक्षण देऊ शकू एवढेच मी सांगतो आणि थांबतो. धन्यवाद.

....

यानंतर श्री.सरफरे

श्री. विनायक मेटे (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. विनोद तावडे, सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते व अन्य सन्माननीय सदस्यांनी नियम 260 अन्वये मांडलेल्या प्रस्तावावर बोलण्याकरिता मी या ठिकाणी उभा आहे.

सभापती महोदय, या विषया संदर्भात मागील अधिवेशनामध्ये जवळपास प्रत्येक दिवशी मी या सभागृहामध्ये प्रस्ताव आणीत होतो. चार-पाच दिवसानंतर त्याला न्याय मिळाला व त्या विषयावर चर्चा झाली. त्यावेळी झालेल्या चर्चेला मंत्री महोदयांनी उत्तर देतांना शासनाच्या वतीने आश्वासन दिले होते. त्या अनुषंगाने जर आपण धाडशी कारवाई केली तर ही चर्चा पुन्हा उपस्थित करण्याची गरज पडणार नाही. स्त्रीभ्रूण हत्येसंदर्भात बोलत असतांना मला मिळालेल्या माहितीनुसार एक हजार मुलांमागे आजची भारतातील मुलींची संख्या 914 आणि महाराष्ट्रामध्ये 883 इतकी आहे. भारतामध्ये सर्वात कमी मुलींची संख्या आपल्या महाराष्ट्रामध्ये असून आपण देशाच्या पातळीवर सहाव्या क्रमांकावर आहोत. त्याचप्रमाणे महाराष्ट्रामध्ये देखील सर्वात कमी मुलींची संख्या बीड जिल्ह्यामध्ये आहे. त्या जिल्ह्यात एक हजार मुलांमागे 801 मुली आहेत. त्याचप्रमाणे तालुक्याच्या पातळीवर विचार केल्यास महाराष्ट्रामध्ये शिरूर तालुक्यामध्ये सर्वात कमी मुलींची संख्या आहे. त्या तालुक्यामध्ये मुलींचे प्रमाण एक हजार मुलांमागे 669 इतके आहे. शासनाकडे कदाचित वेगळी आकडेवारी असली तरी माझ्याकडील आकडेवारी अधिकृत आहे.

सभापती महोदय, मी या ठिकाणी डॉ. सुदाम मुंडे यास "कसाई" यापेक्षा वेगळा शब्द वापरू शकत नाही. मघाशी माननीय सदस्य श्री. धनंजय मुंडे यांनी सांगितल्याप्रमाणे हे प्रकार केवळ बीड जिल्ह्यापुरते मर्यादित नाहीत तर याची कीड संपूर्ण महाराष्ट्र राज्याला लागली आहे. बीड जिल्ह्यामध्ये झालेला प्रकार उघडकीस आला म्हणून तो समोर आला आहे. परंतु काही ठिकाणी हे प्रकार उघडकीस येत नसल्यामुळे त्यामुळे त्याकडे पाहिले जात नाही, त्याची आपल्याला माहिती मिळत नाही. त्यामुळे सर्वत्र आलबेल आहे असे समजण्याचे कारण नाही. राज्याचा सेक्स रेश्यो पाहिला तर महाराष्ट्राला मान खाली घालावी लागेल अशी अवस्था आहे. सभापती महोदय, स्त्री भ्रूण हत्येचे हे प्रकार पाहिल्यानंतर असे दिसते की, गर्भवती महिलेला मुलगी होणार आहे असे कळल्यानंतर ती डॉक्टरकडे जाते. त्या गर्भामध्ये असलेल्या बाळाच्या आई-वडिलांमध्ये मुलगी नको अशाप्रकारची मानसिकता तयार झाल्यानंतर ते डॉक्टरकडे जावून गर्भातील त्या बालकाचे प्राण घेण्याचा प्रयत्न करतात. दुसरा मुद्या असा की, अशा पती-पत्नींवर आणि त्या डॉक्टरवर बंधन

श्री. विनायक मेटे...

घालण्यासाठी शासन आणि प्रशासन कोणती कारवाई करित आहे हा मुद्दा देखील आपण विचारात घेतला पाहिजे.

आपण शासकीय पातळीवर समित्या नेमल्या आहेत त्यासाठी स्वतंत्र अधिकारी दिलेला आहे. आपली यंत्रणा या कामाला लागली असून गेल्या एक वर्षापासून ते प्रयत्न करित आहेत. तरीसुद्धा असे प्रकार घडत असतील तर याचा आपण कुठेतरी विचार करण्याची आवश्यकता आहे. त्यामुळे राज्यात मुलींचे प्रमाण घटत असल्यामुळे आज आपल्या राज्याला नामुष्कीला सामोरे जावे लागत आहे. या विषयाच्या अनुषंगाने अनेक माननीय सदस्यांनी सभागृहामध्ये आपले म्हणणे मांडले . आपल्याला जर या प्रकारांना आळा घालावयाचा असेल तर आपण कोणती उपाय योजना केली पाहिजे याचा आपण विचार करावा. या प्रकरणी अटक करण्यात आलेले मुंडे दांपत्य जामिनावर सुटले. अशाप्रकारे आरोपींची जामिनावर सुटका होऊ नये यासाठी आपण कायद्यामध्ये सुधारणा करणे अत्यंत आवश्यक आहे. आपल्याला जर कायद्यामध्ये बदल करावयाचे असतील तर ती बाब महाराष्ट्र शासनाच्या अखत्यारित नसून केंद्र शासनाच्या अखत्यारित आहे. त्या करिता आपल्याला केंद्र सरकारकडे पाठपुरावा करणे आवश्यक आहे. कायद्यातील पळवाटाचा आधार घेऊन डॉ.सुदाम मुंडे याची सुटका झाली या बाबत मी आपल्याला मुंबईतील एक उदाहरण देऊ इच्छितो.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

सभापती महोदय, ठाणे जिल्ह्यातील पालघर येथे श्रीकांत बुध्दे नावाचा बी.ए.एम.एस.डॉक्टर असून तो नर्सिंग होम चालवितात. पण तो डॉ.सुदाम मुंडे याच्या पेक्षाही वरचढ काम करतो. खरे म्हणजे तो कसाईच आहे. यापूर्वी त्याला पालघरच्या कोर्टाने शिक्षा केली होती. नंतर त्याने हाय कोर्टामध्ये अपील केल्यावर जामीन मिळाला आणि आजही तो कसाई पध्दतीने दवाखाना चालवित आहे. अशा वेळी जे कोणी त्याच्या आडवे येतील, त्यांना दमबाजी करित आहे. पण शासन त्याच्या या कृत्याला निर्बंध घालू शकत नाही. त्याचे काही वाकडे करू शकत नाही. आजही तेथे या गोष्टी सुरुच आहेत. हे जे प्रकार आहेत ते सर्व थांबवावयाचे असतील तर खऱ्या अर्थाने जनजागृती करणे हा एक उपाय आहे. मला असे वाटते की, ज्याप्रमाणे राष्ट्रवादी काँग्रेस मध्ये माननीय खासदार श्रीमती सुप्रिया सुळे याच्या नेतृत्वाखाली स्त्रीभ्रूण हत्येच्या विरोधात मोठ्या प्रमाणात अभियान राबविले जात आहे. तशा प्रकारे जर सर्व पक्षाच्या लोकप्रतिनिधींनी केले तर त्याचा उपयोग होऊ शकतो.याबाबतीत आम्ही स्वतः प्रयत्न करित आहोत. अजित बालिका सुरक्षा योजनेबाबत सांगावयाचे तर महाराष्ट्रातील शिरूर तालुक्यामध्ये मुलींचे प्रमाण सर्वात कमी आहे आणि आम्ही तो तालुका माननीय उप मुख्यमंत्री श्री.अजितदादा पवार यांच्या नावाने दत्तक घेतला आहे. हे मी सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांना अभिमानाने सांगतो. मला सांगण्यास अभिमान वाटतो की,आम्ही जेव्हा पासून हे सुरु केले . . . .

श्री.दिवकर रावते : सभापती महोदय, मी सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांना सांगू इच्छितो की, मी स्वतः सन्माननीय सदस्यांच्या कामाबद्दल फोन करून त्यांचे अभिनंदन केलेले आहे. श्रीमती सुप्रियाताई सुळे यांनी याबाबत महाराष्ट्रव्यापी आंदोलन केले आणि सर्वांनी पक्षाच्या पलिकडे जाऊन त्यांचे स्वागत केले. पण माननीय श्री.अजितदादांच्या नावाने श्रीमती सुप्रियाताई यांना कोण आव्हान देत आहेत, हा प्रचार कोणी केला असा प्रश्न आहे.

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदय, हा विषय महत्वाचा आहे. राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाच्या माध्यमातून आणि माननीय श्रीमती सुप्रियाताई सुळे यांच्या नेतृत्वाखाली स्त्रीभ्रूण हत्या होऊ नये यासाठी संपूर्ण राज्यभर अभियान चालविण्यात येत आहे. त्यामध्ये शिरूर तालुका देखील आहे. तेथे या अभियानाचा एक भाग म्हणून अजित बालिका सुरक्षा योजना सुरु केली आहे. मला सांगण्यास आनंद वाटतो की, त्यापूर्वी 2010-2011 मध्ये मुलींचे प्रमाण 60-64, 93-83, 69-56, 52-55 असे इतके होते. मात्र ऑगस्ट महिन्यापासून अजित बालिका सुरक्षा योजना सुरु केली असून आता ....

श्री.विनायक मेटे . . . .

मुलींचे प्रमाण 88,108,105,130 असे प्रचंड प्रमाण वाढलेले आहे आणि हे कशाचे द्योतक आहे. जर लोकप्रतिनिधींनी एकेक तालुका घेऊन याबाबत प्रचार केला तर निश्चितपणे बदल होऊ शकतो. याबाबतीत मी सांगू इच्छितो की, प्रत्येक मुलीच्या नावावर 5 हजार रुपये डिपॉझिट म्हणून ठेवले आहेत. यामध्ये आतापर्यंत पुष्कळ पैसे वाटले आहेत. यामध्ये करोडो रुपये होतील. यामध्ये आर्थिक बाब आहे.जर शासन सरसकट अशा प्रकारची योजना सुरु करू शकले नाही तरी डीआरडीएच्या अंतर्गत मुलींच्या नावाने फिक्स डिपॉझिट ठेऊ शकलो तर या गाष्टीला आळा बसू शकतो. मघाशी सन्माननीय सदस्यांनी मागणी केल्याप्रमाणे अशा डॉ.सुदाम मुंडेना पाठीशी घालणारे जे डॉक्टर असतील, शासकीय अधिकारी असतील त्यांना सस्पेंड केले पाहिजे आणि असे झाले तरच याला आळा बसू शकतो, अन्यथा बसू शकत नाही. एवढीच मागणी करतो आणि माझे भाषण संपवितो.

. . . .4 सी-3

श्री.सुधीर तांबे (नाशिक विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, स्त्रीभ्रूण हत्या हा सध्या ज्वलंत असा सामाजिक आणि चिंतेचा विषय आहे. या विषयावर सदनमध्ये नियम 160 अन्वये प्रस्ताव मांडण्यात आला आहे. आपण मला त्याबाबत माझे विचार प्रस्तुत करण्यासाठी परवानगी दिली त्याबद्दल मी आपला आभारी आहे.

सभापती महोदय, खरे म्हणजे मी स्वतः वैद्यकीय व्यवसायामध्ये 30 वर्षे काम करीत आहे. परंतु हे काम करीत असताना पैशाच्या हव्यासापायी अशी कामे करणारे जे कोणी वैद्यकीय व्यवसायिक असतील, त्यामुळे वैद्यकीय व्यवसायाला देखील एक प्रकारचा कलंक लागतो.

यानंतर श्री.बरवड . . . . .

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

डॉ. सुधीर तांबे .....

समाजामध्ये मुलगी नको, मुलगाच पाहिजे किंवा मुलगी ही मुलापेक्षा कोठे तरी कमी आहे अशा प्रकारची भावना निर्माण झालेली आहे. स्त्री-पुरुष समानता प्रस्थापित करण्यामध्ये आपल्याला अपयश आलेले आहे. मुलगा म्हणजे वंशाचा दिवा अशी भावना समाजामध्ये खोलवर रुजलेली आहे. त्या भावनेतून असे प्रकार होत आहेत. या ठिकाणी अनेक चिंताजनक प्रकार झाले आणि ते रोखण्यासाठी शासन जे उपाय करीत आहे त्या उपायांच्या संदर्भात एक आशेचा किरण दिसून येतो. कारण नुकतीच जी आकडेवारी आलेली आहे ती आपण पाहिली तर मागच्या वर्षीपेक्षा दर हजारी मुलींचे प्रमाण 6 ते 7 इतके वाढल्याचे निदर्शनास आलेले आहे. हे निश्चितपणे आशादायक चित्र आहे. या बाबतीत महाराष्ट्र शासनाने कठोर पावले उचललेली आहेत.

सभापती महोदय, अनेक सोनोग्राफी सेंटर्सवर धाडी टाकलेल्या आहेत. अनेक डॉक्टरांना अटक केलेली आहे. सोनोग्राफी हे सुध्दा तपासणीचे अत्यंत महत्वाचे माध्यम आहे. जे काही प्रकार घडले ते जर आपण पाहिले तर अशा प्रकारचे काम करणारे खूप कमी डॉक्टर्स आहेत. जे डॉक्टर्स अशा पध्दतीचे काम करीत आहेत ते त्या त्या गावातील लोकांना माहीत असतात. आपण जर गुप्तचरांकडून माहिती घेतली तर असे डॉक्टर्स आपल्याला सापडू शकतात. जर आपण नेमकी त्यांच्यावर अॅक्शन घेतली तर अधिक चांगले परिणाम दिसून येतील. मला या ठिकाणी सांगितले पाहिजे की, समाजामध्ये स्त्री आणि पुरुष समानता आली पाहिजे. जी मुलगी आज लोकांना नकोशी वाटते ती हवीशी वाटली पाहिजे. असे सामाजिक वातावरण निर्माण करणे सुध्दा तितकेच महत्वाचे आहे.

या संदर्भात माननीय आरोग्य मंत्र्यांनी जे काही विचार प्रगट केले त्याचे मी समर्थन करतो. कायदा अधिक कडक करण्याच्या बाबतीत त्यांनी या ठिकाणी जे विचार मांडलेले आहेत ते निश्चितपणे स्वागतार्ह आहेत. भारतीय समाजामध्ये वर्षानुवर्षे ज्या अंधश्रध्दा आहेत, ज्या गैरसमजुती आहेत त्याचा हा एक भाग आहे असे मला वाटते. हे सर्व रोखण्यासाठी केवळ शासनाच्या किंवा प्रशासनाच्याच पातळीवर नाही तर सामाजिक पातळीवर आणि सर्व पातळ्यांवर समाज म्हणून सुध्दा या चळवळीमध्ये सर्वांनी भाग घेतला पाहिजे असे मला वाटते. वैद्यकीय व्यावसायिक म्हणून मी सांगू

RDB/

डॉ. सुधीर तांबे .....

इच्छितो की, या व्यवसायामध्ये सोनोग्राफी किंवा इतर ज्या तपासण्या आहेत त्या अत्यंत आवश्यक झालेल्या आहेत. त्या सेंटरवर काम करीत असताना शासनाचे नियम अतिशय काटेकोरपणे पाळले जात आहेत. मला पुन्हा या ठिकाणी सांगावयाचे आहे की, असे प्रकार करणारे जे डॉक्टर्स आहेत ते कोण आहेत याची माहिती आपल्याकडे असते. त्या त्या गावातील लोकांना तर निश्चितपणे त्यांची माहिती असते. ती माहिती घेऊन त्यांनाच जर आपण सजा केली, त्यांच्या बाबतीत जर कठोर पावले उचलली तर इतर डॉक्टरांना जो मोठ्या प्रमाणावर त्रास होतो तो होणार नाही. अतिशय क्लिष्ट अशा प्रकारे रजिस्टर्स ठेवावे लागतात. त्यांचा त्रास देखील कमी करण्याचा प्रयत्न झाला पाहिजे असे मला वाटते. आपण मला विचार मांडण्याची संधी दिली त्याबद्दल आपले आभार व्यक्त करुन मी माझे भाषण संपवितो.

...3...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

RDB/

श्री. हेमंत टकले (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, या विषयावर बोलणारा मी शेवटचा वक्ता आहे. आपण मला पाच मिनिटांचा वेळ दिलेला आहे. मी त्या वेळेत भाषण संपविण्याचा प्रयत्न करतो पण एक-दोन मिनिटे मला जास्त वेळ द्याल अशी मी अपेक्षा आपल्याकडून व्यक्त करतो.

सभापती महोदय, राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या चरित्रामध्ये मी असे वाचले होते की, कस्तुरबा खूप आजारी असताना त्यांच्या मृत्यूच्या शेवटच्या क्षणी बापूजींना प्रार्थनेला जावयाचे होते. प्रार्थनेची वेळ झाली होती. बापूजी प्रार्थनेसाठी निघणार होते तेवढ्यात निरोप आला की, कस्तुरबांनी प्राण सोडले. बापू एक मिनिटभर त्यांच्या बिछान्याजवळ स्तब्ध उभे राहिले. प्रार्थनेची वेळ झाली म्हणून तेथून प्रार्थनेसाठी पुढे निघाले आणि जाताना असे म्हणाले की, आयुष्यात जर मला कोणती गोष्ट करता आली नसेल तर ती म्हणजे मला बा होता आले नाही. राष्ट्रपिता महात्मा गांधींना मानवाकडून अशी अपेक्षा होती की, प्रत्येक माणसाच्या आत कोठेतरी स्त्रीत्व, मातृत्व दडलेले असावे. अशा संस्कृती जपणाऱ्या आपल्या देशामध्ये आणि ज्या महाराष्ट्रात महात्मा गांधींचे फार मोठे कार्य उभे राहिले

यानंतर श्री. खंदारे .....

श्री.हेमंत टकले....

त्या महाराष्ट्रामध्ये स्त्री-भ्रूण हत्येचा प्रकार आपल्यासमोर येतो आणि एक विदारक, भयावह व मन विषण्ण करणाऱ्या समाजाचे चित्र जेव्हा आपल्या डोळ्यासमोर उभे राहते त्यावेळी आपण या संकटाकडे पाहताना उगाचच अशी भाबडी आशा करतो की, ही शासकीय यंत्रणा काही तरी करील. डॉ.मुंडे यांना अटक करील आणि त्यांना शिक्षा होईल. डॉ.मुंडे यांना त्यांच्या अपप्रवृत्तीची शिक्षा व्हावयाची आहे ती होईलच. परंतु त्यामुळे हा प्रश्न सुटणार आहे काय, त्यामुळे आपली समाजव्यवस्था बदलणार आहे काय ?

गेल्या काही वर्षांमध्ये आपण पाहतो की, लोकसंख्येवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी कुटुंब नियोजनाचा कार्यक्रम आखला गेला आणि त्यावेळी प्रत्यक्षात वेगळेच घडले होते. त्यामुळे समाजामध्ये संभ्रमाचे वातावरण निर्माण झाले आणि त्याचे दुष्परिणाम सुध्दा दिसून आले. हे सर्व 35-40 वर्षांपूर्वी झाले असेल. पण गेल्या 15-20 वर्षांपासून आपण काय पाहतो ? आपले सामाजिक व सांस्कृतिक अस्तित्व कशाच्या आधारावर उभे आहे ? टी.व्ही.वरील कार्यक्रमांमधून आणि सिनेमांमधून काय बघतो, या सगळ्या माध्यमातून एक विशिष्ट प्रवृत्ती वाढीला लागल्याचे दिसून येते. अत्याचार कमी होण्याऐवजी वाढत आहेत. त्यावेळी एक भीषण प्रश्न पुन्हा पुन्हा मनामध्ये पिंगा घालू लागतो. तो म्हणजे स्त्रीने जन्माला तरी कशाला यावे ? जर अन्याय आणि अत्याचार सहन करीतच आयुष्याची वाटचाल शेवटापर्यंत जाणार असेल तर या जगात जन्माला तरी कशासाठी यावे ?

मघाशी सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे यांनी खासदार श्रीमती सुप्रिया सुळे यांच्या एका मोहिमेचा उल्लेख केला होता. त्या मोहिमेचे नाव जागर हा जाणिवांचा, तुमच्या आमच्या लेकींचा. त्याच्या पुढची ओळ अशी होती की, जन्मा आधी संपलेल्या कहाण्यांचा. ज्या कहाण्या जन्मा आधी संपतात त्यांना जबाबदार कोण आहे ? जी माता बनणार असते ती, तिच्यावर दडपण आणणारे तिच्या घरातील सदस्य, तिचा पती, सासरा जबाबदार असतो. वंशाला कुलदीपकच हवा, मुलगी जन्माला येऊन काय करणार आहे अशी जी मानसिकता तयार होते आणि अशाच प्रकारच्या गोष्टींना खतपाणी घालणाऱ्या बातम्या, विविध मालिका, अंधश्रद्धा पसरविणाऱ्या मालिका या सर्वांनी आपल्यावर एक प्रकारचा प्रवाह सोडलेला असतो.

2...

श्री.हेमंत टकले....

मोठमोठ्या शहरातील घटस्फोटाच्या प्रमाणात वाढ झाल्याची आकडेवारी येते. एकट्या राहणाऱ्या स्त्रीवरील अत्याचार वाढलेले आहेत, छेडछाडीचे प्रकार वाढत चालले आहे. हे सर्व होत असताना कोणत्याही व्यवसायातील एक नीतीमत्ता असते. 'सत्यमेव जयते' या कार्यक्रमातून समाजातील विविध अंगे दर रविवारी आपण अनुभवत आहोत. डॉक्टर हा समाजातील एक घटक आहे आणि आपले आरोग्य व जीवनमान सुरक्षित ठेवण्याची त्याच्यावर जबाबदारी आहे. पण मला तर असा ऊफराटा प्रश्न पडतो की, डॉ.मुंडे सारखे लोक आहेत ते कदाचित येणाऱ्या भविष्य काळातील लोकसंख्येचा विचार करून जाणीवपूर्वक लोकसंख्या कमी करण्यासाठी राक्षसी उपक्रमात सहभागी होऊन आपल्याला सहाय्य तर करीत नाही ना ? आपल्या अवतीभवती काय चालू आहे ? कशासाठी हे सुरु आहे ? मुल जन्माला येण्यापूर्वी त्या पालकांची आर्थिक स्थिती कशी आहे, त्या मुलाचे पालनपोषण, शिक्षण, समाजात उभे राहण्यासाठी आर्थिक क्षमता आई-वडिलांकडे आहे काय, उद्याचा दिवस चांगला जाईल, कष्टकऱ्याच्या हातामध्ये काही तरी मिळेल, यासाठी आपली यंत्रणा त्यांना धीर देऊ शकते काय, त्यांना आधार देऊ शकते काय, मुलगा किंवा मुलगी झाल्याचा त्यांना आनंद मिळण्यासाठी पुढील भविष्य सुरक्षित दिसत आहे काय, हे सर्व एकीकडे चालू असताना समाजातील विषमतेची दरी वाढत आहे आणि हे सर्व लोण 27-28 व्या मजल्यावर राहणाऱ्यांपासून इ गोपडपट्टीत राहणाऱ्या रोज पोट हातावर घेऊन फिरणाऱ्या माणसांपर्यंत पोहोचते. कारण हे सर्व त्या 27-28 व्या मजल्यावर राहणाऱ्यांना मान्य झालेले असते.

यानंतर श्री.शिगम....

श्री. हेमंत टकले...

यामध्ये आपण काही गैर करीत आहोत, चुकीचे वागत आहोत याची तमा बाळगली जात नाही. त्यामुळे तोच संदेश समाजामध्ये खाली येतो आणि समाज बिघडवतो, विघटित करतो. अशा प्रकारच्या आपल्या दूषित वातावरणात एकटी आरोग्य यंत्रणा काम करताना एकाकी पडते. ह्या गोष्टी सोनोग्राफीमुळे होतात त्यामुळे सगळ्या सोनोग्राफी मशिन बंद करून टाका असे म्हटले जाते. सगळी सोनोग्राफी मशिन्स बंद केली म्हणून हे प्रकार थांबणार आहेत काय, सगळ्या डॉक्टरांना तुरुंगात टाकले तर हे प्रकार थांबणार आहेत काय ? मघाशी सन्माननीय सदस्य श्री. धनंजय मुंडे म्हणाले की, परळी वैजनाथचे नाव यापुढे अशा पध्दतीने घेतले जाणार आहे.

सभापती महोदय, शासनाचा मेडिकल टुरिझमचा देखील एक उपक्रम होता. आपली पोलीस यंत्रणा जर काम करू इच्छित असेल तर बाहेरच्या राज्यात रजिस्ट्रेशन झालेल्या गाड्या कोणत्या कामासाठी शहरामध्ये येतात याचा नुसता आढावा घेतला तर कळेल की, ही अपकीर्ति केवळ महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांपुरती मर्यादित नाही तर ती या महाराष्ट्राच्या बाहेर देखील पसरलेली आहे. ज्यांना शक्य नाही ते त्यांच्या जिल्ह्यातून कोणत्या तरी यात्रेच्या नावाने, कोणत्या तरी दुस-या नावाने येथे येतात, कोठल्या तरी मंदिरात दर्शनाला जातात, कुठल्यातरी लॉजवर जातात आणि डॉ. सुदाम मुंडे सारखे हे कसाब मोकळेपणे त्यांचा माणसे मारण्याचा धंदा अव्याहतपणे करीत असतात. हे सर्व बदलायचे असेल तर केवळ कायदे कठोर करून, केवळ पोलीस किंवा आरोग्य खात्यावर जबाबदारी टाकून चालणार नाही. याबाबतीत समाजामध्ये जाणीव निर्माण करण्याची गरज आहे. आपली यंत्रणा असते पण त्या यंत्रणेला मन नसते, ती सुहृदय नसते, ती यंत्रणा माणुसकी समजून घेत नाही. हा यंत्रणेचा दोष आहे. आपण ज्यांच्या हातामध्ये ही यंत्रणा देतो, कायदा देतो, मशिन देतो त्यांचे मन जर विकृतीने पछाडलेले असेल तर आपण कितीही कठोर कायदे केले, आम्ही हे करू, ते करू असे कितीही मोठ्या अभिमानाने सांगितले तरी हे सगळे हवेत विरून जाणार आहे. या पलीकडे जाऊन समाज प्रबोधन करण्याचे, विषमतेवर मात करण्याचे आणि या लोकांना दिलासा देण्याचे काम या निमित्ताने राज्यात उभे राहिले तर या प्रश्नाकडे बघण्याचा आपला दृष्टीकोन बदलू शकेल.

यामध्ये सामाजिक प्रबोधनाची चळवळ अतिशय महत्वाची आहे. प्रबोधन करणा-या व्यक्ती कोण आहेत याचा देखील संबंध समाज प्रबोधनाशी जोडला जातो. सामाजिक चळवळीमध्ये ज्यांच्या

..2..

श्री. हेमंत टकले...

शब्दाला काही किंमत आहे अशा लोकांमार्फत हे प्रबोधन केले गेले पाहिजे. खरे तर जेथून या प्रश्नाला सुरुवात झाली तेथूनच समाज प्रबोधनाला सुरुवात करून तेथूनच सर्व राज्याला संदेश दिला पाहिजे. सर्व यंत्रणा एक दिलाने आणि माणुसकीच्या नात्याने या प्रश्नाकडे बघून कामाला लागणे आवश्यक आहे. स्त्रीने मुलीला जन्म दिला तर त्या मुलीची शेवटपर्यन्त सगळी काळजी घ्यायला समाज तयार आहे, शासन त्या समाजाच्या बरोबर आहे अशा प्रकारचा विश्वास निर्माण करण्याचे काम आपण करू शकलो तर अशा प्रकारच्या चर्चा उपयोगी ठरतील. अन्यथा, हा शब्दप्रयोग करू नये, पण या चर्चा वांग्जोट्या ठरू नयेत एवढीच प्रार्थना करून मी माझे भाषण संपवितो.

...3...

श्री. सुरेश शेटी (सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री) : सभापती महोदय, सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. विनोद तावडे व अन्य सन्माननीय सदस्यांनी नियम 260 अन्वये परळी जिल्हा बीड येथील डॉ. सुदाम मुंडे यांच्या रुग्णालयामध्ये घडलेल्या घटने संबंधी, स्त्रीभ्रूण हत्येसंबंधी चर्चा उपस्थित केली. सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलम गो-हे यांनी या चर्चेला सुरुवात केली. दोन्ही बाजूच्या एकूण 15 सन्माननीय सदस्यांनी या चर्चेमध्ये भाग घेतला. त्याबद्दल मी त्यांचे मनापासून आभार मानतो.

...नंतर श्री. गीते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. सुरेश शेटी....

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी अतिशय पॉझिटिव्ह वृत्ती दाखवून या चर्चेत भाग घेतला आणि त्यांनी अतिशय पॉझिटिव्ह सजेशनस केल्या. राज्यात होणाऱ्या स्त्रीभ्रूण हत्ये विषयी गेल्या अधिवेशनात चर्चा उपस्थित केली होती. या विषयाच्या बाबतीत पूर्वी देखील सभागृहात चर्चा झालेली आहे. त्यावेळी आपण सर्वांनी या विषयावर सभागृहात दोन ते अडीच तास चर्चा केलेली आहे. बीड जिल्ह्यात स्त्रीभ्रूण हत्येची प्रकरणे निदर्शनास आली, त्यामुळे महाराष्ट्रात नव्हे तर संपूर्ण देशात एक खळबळ माजली आहे. हा काय प्रकार होत आहे याची चौकशी इंटर नॅशनल एजन्सीज्ने सुरु केलेली आहे. स्त्रीभ्रूण हत्या, सेक्स डिटरमिनेशन, गर्भपात यावर चर्चा करित असताना अनेक सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले की, हा एक सोशल इश्यू आहे. समाजामध्ये तो सोशल इव्हिल आहे. पी.सी.पी.एन.डी.टी.अॅक्ट,एम.टी.पी.अॅक्ट याचा वापर करुन डॉक्टरांच्या विरोधात कारवाई करुन हा विषय संपणार नाही.

महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. धनंजय मुंडे यांनी अतिशय चांगले विचार या सभागृहात मांडले. सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. विनायक मेटे, हेमंत टकले यांनी देखील या विषयाच्या बाबतीत अतिशय चांगले विचार मांडले. राजकीय, सामाजिक, शैक्षणिक अशा विविध क्षेत्रात काम करणाऱ्या मंडळींनी एकत्र येऊन या विषयाच्या बाबतीत समाजामध्ये प्रबोधनाचे काम आपल्याला करावे लागणार आहे. हा काही नवीन इश्यू नाही. हा इश्यू या देशात वर्षानुवर्षापासून चालत आलेला आहे. मी या बाबतीत अगोदर स्टेटमेंट केलेले आहे. त्या स्टेटमेंटचे रेकॉर्ड माझ्याकडे उपलब्ध आहे. आपल्या देशातच नव्हे तर गल्फमध्ये, फार-ईस्ट एशियामध्ये आणि इतरही राज्यात सेक्स डिटरमिनेशनची समस्या आहे.

महोदय, सन्माननीय सदस्या अॅड.दराडे यांनी इंटर नॅशनल कन्व्हेंशनच्या बाबतीत माहिती दिली. सर्व इंटर नॅशनल फोरम मध्ये वुमेन एम्पॉवरमेंट कसे केले पाहिजे या एकाच विषयावर चर्चा केली जाते. जो पर्यंत महिलांना आपण शक्ती देत नाही. जो पर्यंत महिलांना ताकदवान करित नाही तो पर्यंत आपल्या समाजात हा प्रॉब्लेम राहणारच आहे. मालन्युट्रिशनचा प्रॉब्लेम घ्या. सेक्स डिटरमिनेशनचा प्रॉब्लेम, एज्युकेशनचा प्रॉब्लेम, डाऊरीचा प्रॉब्लेम इत्यादी महिला रिलेटेड जेवढे

2...

श्री.सुरेश शेटी...

प्रॉब्लेम्स आहेत, हे वर्षानुवर्षे महिलांच्या विरुद्ध जे काम झाले त्याचा हा परिणाम आहे. त्याला सुधारण्यासाठी आपल्या देशातच नव्हे तर संपूर्ण इंटर नॅशनल कम्युनिटीनी एकत्र येऊन अनेक कायदे पास केले, अनेक कार्यक्रम हाती घेतले. आपला भारत देश हा या सर्व कन्व्हेंशनचा सिग्नीटरी आहे. त्याची अंमलबजावणी होण्यासाठी निधी उपलब्ध होतो आहे काय, वेगवेगळे कार्यक्रम हाती घेतो परंतु त्याची अंमलबजावणी खालच्या स्तरावर योग्य पध्दतीने होते काय या सर्व गोष्टी आपल्याला लक्षात घ्याव्या लागतील.

यानंतर श्री. कानडे...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नही

सभापती महोदय, माननीय सदस्या श्रीमती शोभा फडणवीस यांनी सांगितले की, बीडमध्ये घटना घडल्यानंतर आरोग्य विभागाने मोहीम सुरु केली. आरोग्य विभागाने पहिला आढावा 1 जून, 2011 पासून सुरु केला. दिनांक 1 ते 30 जून, 2011 या काळात 352 यंत्रांना सील ठोकण्यात आले. बीडमध्ये घटना घडल्यानंतर दुसरा आढावा सुरु केला व 111 यंत्रांना सील ठोकले गेले.

सभापती महोदय, या ठिकाणी एफ फॉर्मचा उल्लेख केला गेला. मला दोन्ही सभागृहातील अनेक सन्माननीय सदस्य ज्या ज्यावेळी भेटतात त्यावेळी त्यांचे हेच म्हणणे असते की, एफ फॉर्म भरण्याची नवीन प्रथा का सुरु केली आहे? सभापती महोदय, त्या एफ फॉर्ममधील पहिला परिच्छेद वगळला तर अनेक ठिकाणी फॉर्मवर डॉक्टरांची सही नाही म्हणून संबंधित केंद्रातील यंत्र सील केले गेले. सोनोग्राफी मशीन फक्त प्रेगनन्सी व सेक्स डिटरमिनेशन टेस्ट साठी वापरायचे नाही असे आम्ही कधी म्हटलेले नाही. वेगवेगळ्या डायग्नोसिसच्या कामासाठी वापरले जाते त्याबद्दल शासनाचे काही म्हणणे नाही. पी.सी.पी.एन.डी.टी. अॅक्टमध्ये स्पष्ट तरतूद आहे. एफ फॉर्म "for maintenance of record in respect of pregnant woman by Genetic clinic/Ultrasound clinic/Imaging centre" इतर कोणतीही प्रोसीजर तुम्ही सोनोग्राफी मशीनमध्ये केली तर तुम्हाला एफ फॉर्म भरण्याची गरज नाही. तुम्ही गर्भवती महिलेची सोनोग्राफी करित असाल तर तुम्हाला एफ फॉर्म भरावाच लागेल.

सभापती महोदय, त्या फॉर्ममध्ये नाव, रजिस्ट्रेशन क्रमांक, रुग्णाचे नाव, किती अपत्ये आहेत, असतील तर मुलगा/मुलगी यांचे विवरण आणि कोणत्या कारणासाठी सोनोग्राफी करणार आहात हे नमूद करायचे आहे. डिक्लेरेशन देताना त्यामध्ये "I do not want to know the sex of my foetus." असे लिहिलेले असून त्यापुढे रुग्ण महिलेने आणि संबंधित डॉक्टरांनी सही करायची आहे. फॉर्म मध्ये स्पष्टपणे लिहिलेले आहे की, "Ultra sound is not indicated, advised, performed to determine the sex of the foetus, except for diagnosis of sex linked disease such as ...." त्या ठिकाणी 23 कारणे दिलेली आहेत. त्या 23 कारणांसाठी तुम्ही अल्ट्रासाऊंड तपासणी करू शकता.

सभापती महोदय, आज डॉक्टर काय करतात? फॉर्मवर सही करित नाहीत. रुग्णाचे नाव लिहित नाहीत. कित्येक क्लिनिकमध्ये 2011 मधील तारीख नमूद केल्याचे आढळून आले आहे.

श्री.सुरेश शेटी.....

कायद्यानुसार स्पष्ट केले आहे की, तुम्ही रुग्ण महिलेची फॉर्मवर सही घ्या, तुमची स्वतःची सही करा आणि व्यवस्थितपणे सोनोग्राफी करा. आरोग्य विभागाला इतर बरीच कामे आहेत. केवळ या कामामध्ये विभाग हस्तक्षेप का करणार? तुम्ही व्यवस्थित काम केले तर तुमच्याविरुद्ध कोणतीही कारवाई होणार नाही.

सभापती महोदय, मी सभागृहाला सांगू इच्छितो की, रेडिऑलॉजिस्ट आणि सोनोग्राफीस्ट म्हणून 4 ते 5 टक्के लोक काम करतात. परंतु आज हा संपूर्ण विभाग बदनाम झाला आहे. या ठिकाणी मोबाईल सोनोग्राफीचा मुद्दा मांडण्यात आला. महाराष्ट्र शासनाने केंद्र सरकारला प्रस्ताव पाठविल्यानंतर संपूर्ण देशातील मोबाईल सोनोग्राफी मशीन्स बंद करण्यात आल्या आहेत. एक रेडिऑलॉजिस्ट पाच ते दहा ठिकाणी कन्सल्टन्सीचे काम करतो. सांगलीचा रेडिऑलॉजिस्ट नांदेड, बीड, लातूरमध्ये देखील काम करतो. केंद्र सरकारला राज्य शासनाने प्रस्ताव पाठविल्यानंतर नवीन केंद्रीय कायदा अंमलात आला आहे. आता रेडिऑलॉजिस्टला फक्त दोनच ठिकाणी प्रॅक्टिस करता येणार आहे आणि ती देखील जिल्हयाच्या क्षेत्रामध्येच करता येईल. जिल्हयाबाहेर करता येणार नाही. त्यासाठी स्पेसिफिक टाईम द्यावा लागेल. कोणत्या वेळेला कुठे प्रॅक्टिस करणार त्याच वेळेला ते मशीन ऑपरेट करायचे आहे. पूर्वी असे व्हायचे की, दिवसभर जो पॅरामेडिक नाही, जो असिस्टन्ट पूर्णतः क्वालिफाईड नाही त्यांच्याकडून सोनोग्राफी केली जात होती. दिवसभरात एका तासासाठी जाऊन तो डॉक्टर सही करायचा आणि निघून जायचा.

सभापती महोदय, माननीय सदस्य डॉ.दीपक सावंत यांनी एम.टी.पी.अॅक्टचा उल्लेख केला आहे. कायद्यानुसार प्रत्येक महिलेला गर्भपात करून घेण्याचा अधिकार आहे.

नंतर श्री.खर्चे...

श्री. सुरेश शेटी .....

You are free, there is absolutely no liability. 12 आठवड्यांनंतर त्यात अटी टाकलेल्या आहेत की कशा प्रकारे आपण करू शकता अशा त्या अटी आहेत आणि डायरेक्ट रिलेटेड कसे तर जे ड्रग्स विकतात त्याबाबत एफडीएने कारवाई केली तर त्यांचे आणि आमचे असे म्हणणे आहे की, जे ड्रग्स तुम्ही विकतात त्याचे काही नियम आहेत. आयुर्वेदिक डॉक्टर्स आणि होमियोपॅथिक डॉक्टर्स अशा ड्रग्सचे प्रिस्क्रिप्शन करू शकत नाही. इव्हन ऑर्डनरी एमबीबीएस डॉक्टर सुद्धा असे प्रिस्क्रिप्शन देऊ शकत नाही तर केवळ गायनेकॉलॉजिस्टच करू शकतात. त्या प्रिस्क्रिप्शनमध्ये पेशंटचे नाव, डॉक्टरांचा रजिस्ट्रेशन नंबर सुद्धा इन्क्लूड करावा लागतो. ही सर्व माहिती ज्या प्रोफॉर्ममध्ये केमिस्टला द्यावी लागते ती दिली जात नाही तर विधाऊट प्रिस्क्रिप्शन ते देत असतात. तसेच यामध्ये 400 रुपयाचे एक कीट कंपनी विकते व त्यावर डॉक्टरला कंपनीकडून चार कीट्स मोफत मिळतात, ही वस्तुस्थिती आहे त्यासाठीच एफडीएला अशी कारवाई करावी लागते. या एकाच ड्रगचा डॉ. सुदाम मुंडे यांच्या केमिस्ट दुकानाचा खप संपूर्ण राज्यात जास्त होत असल्याचे दिसून आले. सन्माननीय सदस्या आमच्या भगिनी यांनी सांगितली ती माहिती खरी आहे. मी स्वतः तेथे गेलो आणि पाहणी केली असता आम्हाला आढळून आले की, अशा प्रिस्क्रिप्शन्स त्यांनी लेटर हेडवर छापून ठेवलेल्या होत्या. त्यात पहिले इंजेक्शन असते, ते गर्भवती महिलांना द्यावयाचे नव्हते तर टायफॉईडसाठी उपयोगात येणारे असते. दुसरे आणखी इतर टॅबलेट्स असतात त्यावरून काहीच दिसून येत नव्हते.

मी पुन्हा सांगू इच्छितो की, एमटीपी आणि पीसीपीएमडीटी अॅक्टच्या संदर्भात लेटर अँड स्पिरिटमध्ये अंमल बजावणी करण्याचे काम शासनाने आता हाती घेतले आहे. जेव्हा बीडचे प्रकरण घडले तेव्हा मिडियाचे लोक आम्हाला बीडमध्ये येऊन सांगत होते की, आपण हा काय तमाशा चालविला, तो फार प्रभावी माणूस आहे, आपल्याला यात काहीच सापडणार नाही आणि त्याचे काहीच होणार नाही. तसेच या माणसाचे लॉबी खूप स्ट्रॉंग आहे असेही ते सांगत होते. मी परवा खालच्या सभागृहात सांगितले की, महाराष्ट्र शासन कोणत्याही लॉबीच्या दबावाखाली येणार नाही आणि या मोहिमेमध्ये लॉजिकली एन्डपर्यंत महाराष्ट्र शासनाचे आरोग्य खाते काम करणार आहे. ज्या थोड्या फार त्रुटी आमच्याकडून राहिल्या असतील त्या आपल्या सहकार्याने अंमल

.....2

श्री. सुरेश शेटी .....

बजावणी करताना सुधारण्याचा प्रयत्न करु. तसेच आम्ही जी इन्स्पेक्शन टीम तयार केली त्याबाबत स्पष्टपणे सांगू इच्छितो की, आपल्या देशात सर्वात जास्त चांगले काम आपले राज्य करीत आहे. तसेच आपण या प्रकरणात असाही प्रयत्न करीत आहोत की, जेवढे ज्युडिशियल ऑफिसर्स आहेत त्यांच्यासाठी सेन्सिटायझेशनचा कार्यक्रम आपण प्रत्येक जिल्ह्याच्या ठिकाणी घेत आहोत. बीडची घटना घडल्यानंतर जिल्हाधिकारी आणि सिव्हील सर्जन यांना त्या त्या जिल्ह्याचे चांगल्यात चांगले वकील नेमण्याचे अधिकार दिले. त्यांच्या फीची रक्कम शासनाकडून देण्यात येईल. तसेच माननीय गृह मंत्र्यांशी चर्चा करुन जिल्ह्याच्या ठिकाणी पोलिसांसाठी सुध्दा हा सेन्सिटायझेशनचा कार्यक्रम घेण्याचा प्रयत्न आपण करीत आहोत. कारण पोलिसांना पीसीएनडीटी या कायद्याच्या संदर्भात माहिती आहे पण एमटीपी कायद्याच्या बाबतीत त्यांना जाणीव करुन देण्यासाठी हा कार्यक्रम आपण घेणार आहोत.

यानंतर श्री. जुन्नरे ....

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध प्रत

(सभापतीस्थानी माननीय तालिका सभापती श्री. विनायक मेटे)

श्री. सुरेश शेटी .....

सभापती महोदय, परळीमध्ये जो प्रकार घडला तसा प्रकार इतरत्र घडू नये यासाठी आरोग्य विभागाने सेन्सटायझेशनचा कार्यक्रम हाती घेण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. दुसरा महत्वाचा निर्णय असा घेतला आहे की, अगोदर केसेस जिल्हा स्तरावर रजिस्टर्ड होत होत्या, त्याच्या केसेस प्रत्येक जिल्हयातून महाराष्ट्र मेडिकल कौन्सिलकडे जात होत्या व महाराष्ट्र मेडिकल कौन्सिल त्यांचे डीरजिस्ट्रेशन करणे तसेच सस्पेन्शन करण्याचे काम करीत होते. परंतु त्यांच्या बरोबर आमची जेव्हा बैठक झाली त्या बैठकीमध्ये असे समजले की, जिल्हास्तरीय अधिकारी जे पेपर्स पाठवित होते त्यामध्ये कमतरता असायची व त्यामुळे त्यांना अॅक्शन घेण्यामध्ये अडचण येत होती. त्यामुळे आता आम्ही पुण्यामध्ये नोडल ऑफिसर नेमले असून त्या ठिकाणी राज्यातील सर्व केसेस रेफर होतील व त्या ठिकाणचे नोडल ऑफिसर फॉरमॅट प्रमाणे केसेस महाराष्ट्र मेडिकल कौन्सिलकडे पाठवतील.

सभापती महोदय, दि. 8 जून, 2012 रोजी आम्ही मुंबईत बैठक घेतली होती त्यामध्ये महाराष्ट्र मेडिकल कौन्सिलचे प्रतिनिधी, रेडीऑलॉजिस्टचे प्रतिनिधी, गायनेकॉलॉजिस्ट असोसिएशनचे प्रतिनिधी, इंडियन मेडिकल असोसिएशन, होमियोपॅथी असोसिएशन, आयुर्वेद असोसिएशन अशा सर्व संघटनांच्या प्रतिनिधी उपस्थित होते. आमची त्यांच्याशी जवळ जवळ 4 तास चर्चा झाली. या बैठकीत माझ्याबरोबर मुख्य सचिव, सन्माननीय राज्यमंत्री, गृहविभागाचे सचिव तसेच विधी व न्याय विभागाचे सचिव उपस्थित होते. आम्ही संघटनेला विनंती केली की, संघटना म्हणून तुम्ही महाराष्ट्र शासनाला मदत केली तर आपण यातून मार्ग काढू शकू. तुमचे कोणकोणते डॉक्टर्स गैर प्रकारचे काम करतात याची तुम्हाला माहिती असल्यामुळे त्यांची नावे तुम्ही आम्हाला द्या. या संघटनेने गैर कारभार करणाऱ्या डॉक्टरांची नावे दिल्याबद्दल मी त्यांचे अभिनंदन करतो. महाराष्ट्र मेडिकल कौन्सिलने त्याच दिवशी 42 डॉक्टरांचे रजिस्ट्रेशन सस्पेंड केले. ज्यांच्यावर कारवाई करण्यात आलेली आहे त्यांची नावे पुढील प्रमाणे आहे. Dr. Mohan Bandopant Nagne-Registration suspended, Dr. Sanap Madhav Trimbak-Suspension of Registration, Dr.B.H. Katkar-Suspension of Registration,

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4K-2

SGJ/

प्रथम श्री. खर्चे ...

19:05

श्री. सुरेश शेटी .....

Dr. Sayyad Tariq-Suspension of Registration, Dr. Argade-Suspension of Registration, Dr. Sudam Mundhe and Dr. Saraswati Mundhe- As per FIR suspended till further orders, Dr. Arun Nitin Gawande, Osmanabad- Suspended till further Court orders, Dr. Chanchala Bodke, Osmanabad- Suspended till further Court orders, Dr. Pravin Siddiqui- Suspended till further Court orders, Dr. V.L.Kasturkar, Osmanabad-suspended till further Court orders, Dr. Shivaji Mane, Kolhapur- Suspended till further Court orders, Dr. Gajanan Koli, Kolhapur- Suspended till ...यांचे कन्व्हिक्शन कोर्टात झाले पण ते अपील मध्ये गेले., Dr. Shivram Eklare, Nanded, Dr. Vilas Bhagwan Patil, Solapur, Dr. Pradipchand Mohanlal Gandhi, Solapur, Dr. Tejas Pradipchand Gandhi, Solapur अशा प्रकारे एकूण 41 डॉक्टरांवर आम्ही कारवाई केलेली आहे.

सभापती महोदय, आम्ही असाही निर्णय घेतला आहे की, ज्या लोकांचे रजिस्ट्रेशन सस्पेंड झाले आहे, मशीन सील झाले त्यांच्या नावाचा, हॉस्पिटलच्या नावाची माहिती बोर्डवर लिहिली जाणार असून या या हॉस्पिटलचे मशीन या या कारणासाठी सील झालेले आहे याची माहिती जनतेला मिळेल व लोक त्यांच्याकडे जाणार नाहीत. सोनोग्राफीच्या मशिन्स जे लोक विकतात त्यांना खरे म्हणजे नियमानुसार मशिन्स कोणाला विकले आहे त्याची माहिती शासनाला कळवणे बंधनकारक आहे.

यानंतर श्री. भारवि...

श्री.सुरेश शेटी....

हे मशीन जे रजिस्टर्ड प्रॅक्टीशनर्स आहेत त्यांनाच विकावे लागते. या बाबत सर्व संबंधितांची एक बैठक मुख्य सचिवांनी मंत्रालयात घेतली होती. या बैठकीला 30 ते 35 जण उपस्थित होते. त्यांना स्पष्ट सांगण्यात आले आहे की, आपण जेवढ्या म्हणून मशिन्सची विक्री केली आहे त्याचा दर दिवशी आम्हाला रिपोर्ट पाठवून द्यावा. नवीन मशीन विकत घेतल्या नंतर ते जुने मशीन दुसऱ्याला विकतात. त्याची पण अकॉंटीबिलिटी आपण ठेवणार आहोत. जे असेम्बल्ड मशीन आहे त्याची पण आपण अकॉंटीबिलिटी घेणार आहोत. आता आपण डॉक्टर व क्लिनिकच्या मालकाला देखील जबाबदार धरणार आहोत. त्यामुळे मशीन कसे डिस्पोज केले हे आम्हाला सांगणे लागणार आहे.

महाराष्ट्र शासन म्हणून दुसरा एक महत्त्वाचा निर्णय घेतला आहे. वेब साईटवर देण्यात आलेल्या टोल फ्री नंबर वर आम्हाला जे माहिती पुरवितात त्यांच्यासाठी 25 हजार रुपये देण्याचे घोषित केले आहे. मग तो शासकीय कर्मचारी असो किंवा अन्य कोणीही असो. आज आपल्याला खूप जण माहिती पुरवित आहेत. हॉस्पिटलमध्ये काम करतात तेच आम्हाला माहिती पुरवितात. त्यांची नावे आम्ही घोषित करीत नाही. अशांना आपण 25 हजार रुपये देण्याचा निर्णय घेतला आहे. आता पर्यंत आपण दहा जणांना बक्षिस दिलेले आहे.

आपण प्रसिद्धी देण्यासाठी मराठी व हिंदी चित्रपटातील प्रसिद्ध अभिनेता श्री.सचिन पिळगावकर व त्यांच्या पत्नी श्रीमती सुप्रिया यांना आपण ब्रँड अॅम्बेसिडर म्हणून नेमले आहे. त्यांनी मोफत जाहिरात करून दिलेली आहे. त्यांनी मराठीत एक सुंदर फिल्म देखील बनवून दिलेली आहे. मी माझ्या विभागाला सांगतो की, सर्व सन्माननीय सदस्यांना त्याची सीडी हे अधिवेशन संपण्याच्या आधी देण्यात यावी. आपले दुसरे ब्रँड अॅम्बेसिडर श्री.अजय देवगण व श्रीमती काजोल आहेत. त्यांची देखील हिंदी भाषेतील दोन मिनिटांची जाहिरात लवकरच तयार होणार आहे. ती देखील आपण टीव्हीवर प्रक्षेपित करणार आहोत.

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4L 2

BGO/

शरद...

19:10

श्री.सुरेश शेटी....

महाराष्ट्रातील प्रत्येक शहरामध्ये आणि गावामध्ये प्रसिद्धी आणि जागरूकतेचे काम खूप जोराने करावे लागणार आहे. परिपूर्ण कायदे व नियम करण्याचा प्रयत्न आपण आपल्या राज्यामध्ये करू या. शेवटी महिलांना सक्षम कसे करायचे हा प्रश्न निर्माण होणार आहे. यासाठी फक्त आरोग्य विभागाने पुढाकार घेऊन हे काम होणारे नाही. महिला बालकल्याण विभाग, शिक्षण विभाग, यासह अन्य पाच सहा विभागांनी एकत्र येऊन तसेच सर्व राजकीय लोकांनी एकत्र येऊन महिलांना सक्षम करण्याचा कार्यक्रम हातात घेतला तर त्यास थोड्या प्रमाणात यश येऊ शकेल. हे संपूर्णतः कधीच बंद होणार नाही हे देखील सर्व सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले आहे. पण त्यास ब्रेक लावण्याचे काम आपण सर्वांनी मिळून करू या. एवढी अपेक्षा व्यक्त करून मी माझे विचार पूर्ण करतो. जय हिंद जय महाराष्ट्र.

.....

..3

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.सतेज ऊर्फ बंटी डी.पाटील (गृह राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, अत्यंत गंभीर आणि महाराष्ट्राला मागे घेऊन जाणाऱ्या घटने संबंधी सन्माननीय सदस्यांनी येथे चर्चा उपस्थित केली आहे.

या चर्चेच्या माध्यमातून काही गोष्टी येथे निदर्शनास आणल्या आहेत. ही घटना घडल्यानंतर पी.आय.यांनी स्वतःहून तक्रार नोंदविण्याचे काम केले आहे, हे मला या निमित्ताने आपल्या निदर्शनास आणून द्यायचे आहे. येथे कलम लावण्यासंबंधी आक्षेप घेण्यात आले आहेत. या प्रकरणाबाबत सर्वकष विचार करून कारवाई झाली आहे. त्यानंतरच डॉ.सुदाम मुंडे यांना अटक करण्यात आली आहे. ते 24 तारखेपर्यंत पोलीस व मॅजिस्ट्रेट कस्टडीमध्ये आहेत.

यानंतर श्री.सरफरे

DGS/

19:15

श्री. सतेज उर्फ बंटी डी. पाटील .....

या तपासा दरम्यान सेशन कोर्टाने देखील काही ऑब्झर्वेशन्स दिलेल्या आहेत. त्या बाबतीत खालच्या कोर्टामध्ये दिलेले निकाल किंवा पोलीस खात्याने केलेला तपास या संदर्भात त्यांनी काही मुद्दे उपस्थित केले आहेत. या सर्व गोष्टींचा विचार करुन आणि या प्रकरणाची गांभीर्यता पाहूनच या संपूर्ण प्रकरणाची चौकशी क्राईम ब्रॅंचने करण्याबाबत त्यांना सूचना दिल्या आहेत. त्यानुसार या प्रकरणामध्ये कोणत्या सेक्शननुसार कारवाई करण्यात आली, या मधून कोणते सेक्शन कमी करण्यात आले किंवा कोणत्या पार्श्वभूमीवर ते कमी करण्यात आले या सर्व बाबींचा तपास क्राईम ब्रॅंचच्या माध्यमातून आपण करीत आहोत. या तपासामधून सर्व गोष्टी समोर येतील. त्यामध्ये जर अपराधांच्या पाठीमागे राजकीय पाठबळ असेल किंवा या प्रकरणाच्या तपासामध्ये कुणाकडून तरी हस्तक्षेप झाला असेल अशा सर्व बाबींचा तपास आपण करीत आहोत.

मला आपल्या माध्यमातून सभागृहाला ग्वाही द्यावयाची आहे की, माननीय सदस्यांनी या चर्चेच्या माध्यमातून मांडलेल्या सर्व मुद्द्यांचा विचार करुन क्राईम ब्रॅंचकडून अपेक्षित असलेल्या अहवालाच्या अनुषंगाने या प्रकरणामध्ये जे जे दोषी असतील त्या सर्वांवर निश्चितपणे कारवाई करण्यामध्ये आम्ही कमी पडणार नाही. माननीय आरोग्य मंत्र्यांनी सांगितल्याप्रमाणे आज जागतिक पातळीवर या विषयासंबंधी चर्चा होत आहे. अशा परिस्थितीत या प्रकरणाच्या तपासामध्ये जर कुठे निष्काळजीपणा झाला असेल किंवा तपास करीत असतांना काही गोष्टी पुढे आल्या असतील तर त्याबाबत निश्चितपणे कारवाई केल्याशिवाय राहणार नाही हे मला या ठिकाणी नमूद करावयाचे आहे.

डॉ. नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, मी सभागृहाचा जास्त वेळ घेणार नाही. विविध जिल्ह्यांमध्ये डॉक्टर्सवरील खटले प्रलंबित आहेत त्यासाठी सरकारी वकील नेमण्याचे आपण मान्य केले आहे. या कामामध्ये सहभागी होणाऱ्या कार्यकर्त्यांच्या म्हणण्याप्रमाणे आपण अजूनही काही खटल्यांच्या अपिलामध्ये गेलो नाही. उदा. काही प्रकरणी सत्र न्यायालयामध्ये जाण्याची गरज असतांना आपण अपिलाच्या मुदतीत न गेल्यामुळे काही लोक त्या खटल्यामधून सुटण्याची शक्यता आहे. त्या बाबत आपण आढावा घेणार आहात काय? त्याचप्रमाणे ज्या औषधांवर बँन आणलेला आहे, ज्या औषधांचे आपण नियमन करीत आहात त्या संदर्भात आपण एफ.डी.ए. चा उल्लेख केला त्या बाबत माननीय गृह राज्यमंत्र्यांच्या उत्तरामधून आम्हाला माहिती मिळाली नाही त्याचे

DGS/

19:15

डॉ. नीलम गोन्हे .....

स्पष्टीकरण झाले पाहिजे. तिसरा मुद्दा असा की, हा खटला कोणत्या स्वरूपाच्या कोर्टामध्ये चालणार आहे, या प्रकरणी चार्जशीट दाखल होणार आहे? जर बीडच्या कोर्टामध्ये दाखल होणार असेल आणि आपण फास्ट ट्रॅक कोर्टाकडे हा खटला सोपविला नाही तर आरोपींना शिक्षा होण्यामध्ये देखील दिरंगाई होऊ शकते. त्याचबरोबर साक्षीदार फितूर होण्याचे प्रकार घडतात. तेव्हा या प्रकरणामध्ये विशेष कोर्ट नेमण्याबाबत आपण शासनाला विनंती केली आहे काय, नसेल तर करणार काय?

श्री. सुरेश शेटी : सभापती महोदय, गेल्या वर्षी आपण याच विषयावर चर्चा उपस्थित केली होती त्यावेळी मी उत्तर देतांना सांगितले होते की, मुंबई उच्च न्यायालयाचे चिफ जस्टीस माननीय श्री. शहा साहेबांनी स्वतः आदेश दिले होते, डायरेक्शन्स दिल्या होत्या की, संपूर्ण महाराष्ट्रामध्ये जिल्हा स्तरावर प्रलंबित असलेल्या पी.सी.पी.एन.डी.टी.च्या केसेस 31 डिसेंबर पर्यंत क्लिअर करण्यात याव्यात. त्या बाबत घेण्यात आलेल्या मोहिमेमुळे खूप केसेस क्लिअर झाल्या आहेत. आज आपल्याकडे 17 एप्रिलपर्यंतच्या केसेस पेंडींग आहेत. त्या बाबत विधी व न्याय विभागाच्या सचिवांसोबत बैठक घेऊन त्याचा आढावा घेतला आहे. ज्या ठिकाणी प्रायव्हेट वकील नेमण्याची गरज असेल त्या ठिकाणी प्रायव्हेट वकील नेमण्याचा निर्णय घेतला आहे आणि प्रत्येक प्रकरणामध्ये आम्ही अपिलात जाणार आहोत, तसेच काही प्रकरणांच्या बाबतीत सुप्रीम कोर्टामध्ये देखील अपिलात जाणार आहोत. त्याचप्रमाणे आपण असाही निर्णय घेतला आहे की, ज्या ठिकाणी पी.पी. सक्षम नाहीत, जिल्हा स्तरावर वकील येत नाहीत, ते अपियरन्स देत नाहीत, त्यामुळे केस गायब होते, ती अपियर होत नाही त्यामुळे आरोपीला फायदा होतो, तसे या प्रकरणामध्ये होणार नाही.

आमच्या विभागाने या प्रकरणामध्ये दोन वकील नेमण्याचा निर्णय घेतला आहे. जिल्हाधिकारी आणि सिव्हील सर्जन हे आम्हाला दोन वकिलांची नावे सुचविणार आहेत. तसेच, प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये या कामासाठी आम्ही चांगले वकील नेमणार आहोत. बीड जिल्ह्यासाठी माननीय गृहमंत्र्यांनी वकील नेमण्याचा निर्णय घेतला असून अॅड.उज्वल निकम आणि पुण्याच्या अॅड. कु.उज्वला पवार या दोन वकिलांकडे बीडच्या संपूर्ण केसेसचे काम सोपविण्याचा माननीय गृहमंत्र्यांनी निर्णय घेतला आहे.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

श्रीमती विद्या चव्हाण : सभापती महोदय, आपण अॅड.उज्वल निकम यांचे नाव सुचविले आहे.त्याला महिला संघटनांकडून तीव्र विरोध आहे. त्यांनी काही वकिलांची नावे सांगितली आहेत. तसेच काही जिल्ह्यांमध्ये ज्या वकिलांनी जास्तीतजास्त कन्व्हेशन मिळवून दिली अशा वकिलांची नावे चालतील. परंतु दरवेळी अॅड.उज्वल निकम यांचेच नाव शासनाकडून देणे चुकीचे आहे. त्या ऐवजी आम्ही जी काही अॅडव्होकेटची नावे सुचवू, त्याचा विचार झाला पाहिजे. दुसरी मागणी अशी आहे की, ...

डॉ.नीलम गोन्हे : राष्ट्रवादीचे कार्यकर्ते चालणार नाहीत.

श्रीमती विद्या चव्हाण : सभापती महोदय, महिला संघटना म्हणजे राष्ट्रवादीच्या असे मी म्हणत नाही. दुसरी मागणी अशी आहे की, श्री.रामराव गाडेकर यांनी 2011 पासून तेथे महिलांची आंदोलने होत . . . .

श्री.सुरेश शेटी : सभापती महोदय, यासाठी कोणता वकील नेमावयाचा याची चर्चा सदानात करणार आहोत काय? ही अॅडमिनिस्ट्रेशनची बाब असून ती माननीय गृह मंत्र्यांच्या अॅडमिनिस्ट्रेटीव्ह पॉवर्समध्ये येते.

उप सभापती : आता माननीय मंत्री महोदयांनी जे सांगितले ते योग्य आहे. याठिकाणी कोणत्या वकिलांना नेमावयाचे हे ठरविण्याचा अधिकार राज्य शासनाचा आहे आणि ही चर्चा सदाना मध्ये होणे उचित नाही. याबाबतीत जो निर्णय घेतला जाईल, तो शासनाचा निर्णय असेल. त्यामुळे याबाबतीत कोणीही शंका उपस्थित करू नये अशी मी विनंती करतो. शासनाचा निर्णय हा अंतिम रहाणार आहे.

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, माननीय आरोग्य मंत्र्यांनी सांगितले की, डॉक्टर आमदारांना भेटतात आणि त्यांच्या भूमिका सांगतात. आम्हाला कोणी डॉक्टर भेटले तर आम्ही त्यातील दुसरी बाजू देखील समजून घेतो. आम्हाला सामाजिक, राजकीय कामांच्या आधारे अनुभव आहे.रेडिओलॉजिस्टच्या बाबतीत केंद्र शासनाने कायदा केला.याबाबतीत मी आपल्याकडे स्पेसिफिक केस घेऊन आलो. त्यात सुध्दा एक रेडिओलॉजिस्ट दोन-तीन हॉस्पिटलमध्ये जातात. याठिकाणी जे सांगितले ते खरे आहे की, पाच-पाच जिल्ह्यांमध्ये दहा-दहा हॉस्पिटलला ते अॅटॅच होते. पण सिंधुदुर्ग मध्ये साडेआठ लाख लोकसंख्या असेल आणि तेथे पाच रेडिओलॉजिस्ट डॉक्टर असतील तर दीड लाख लोकसंख्येमागे किती डॉक्टर लागतील हा प्रश्न आहे.तसेच सन्माननीय सदस्य कै.रामभाऊ कापसे यांचा मुलगा डॉ.आनंद कापसे पालघर येथे कमी दरामध्ये धर्मादाय रुग्णालय

श्री.विनोद तावडे . . .

चालवित आहेत आणि अशा वेळी त्याठिकाणी रेडिओलॉजिस्ट मिळणे अवघड असते.याबाबतीत कायदा आहे.तसेच जे अनुभवाच्या आधारे केले तेही योग्य आहे.पण त्याला ब्रिदींग गॅप दिला पाहिजे. नाहीतर सध्या ज्या सिस्टीम्स आहेत, त्या कोलॅप्स होतील. याबाबतीत केंद्र शासनाशी चर्चा करुन पुढील सहा महिन्यामध्ये ब्रिदींग गॅपच्या बाबतीत वाढ करावी लागेल. काही डॉक्टर चांगले आहेत. डॉक्टर हॉस्पिटल मध्ये किती वाजता गेले, तेथे त्यांनी काय केले हा प्रश्न आहे. तसेच प्रत्यक्षात डॉक्टर जातही नाहीत असे सांगितले जाते. पण जर प्रत्यक्षात जात असतील तर तेथे सी-सी टी.व्ही. कॅमेऱ्याच्या माध्यमातून ती व्यक्ती तेथे आली होती की नाही हे पाहता येईल.

सभापती महोदय, डॉ.आनंद कापसे हॉस्पिटलमध्ये स्वतः येतात. ज्याठिकाणी डोंगराळ भाग आहे, आदिवासी भाग आहे त्याठिकाणी अशा प्रकारचा व्हाया मिडिया काढून काही गोष्टी कराव्या लागतील. श्री.टी.एन.शेषन यांनी निवडणुकीच्या बाबतीत कायद्याची अंमलबजावणी कडकपणे केली. पण ती सोपी गोष्ट आहे. सरकारची आरोग्य व्यवस्था योग्यरित्या पूर्णपणे चालू शकत नाही. त्या संदर्भात त्या-त्या ठिकाणी प्रयत्न सुरु आहेत. त्यामुळे आपल्या सिस्टीमला मदतच होत आहे. पण ज्या चुकीच्या गोष्टी होत आहेत त्या थांबल्या पाहिजेत. पण काही गोष्टी नीट चालल्या आहेत, त्याही यामध्ये सापडतात. त्यामुळे शेवटी त्यात काहीतरी व्हाया मीडिया काढण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे.

उप सभापती : सभागृहाने प्रस्तावावर विचार केला आहे.

यानंतर श्री.बरवड . . .

पु. शी. : राज्यात निर्माण झालेली दुष्काळी परिस्थिती

मु. शी. : राज्यात निर्माण झालेली दुष्काळी परिस्थिती यासंबंधी सर्वश्री हेमंत टकले, विक्रम काळे, सुभाष चव्हाण, उल्हास पवार, अनिल भोसले, श्रीमती अलका देसाई, अॅड. उषा दराडे, सर्वश्री भाई जगताप, रमेश शेंडगे, श्रीमती दिप्ती चवधरी श्री. चरणसिंग सप्रा, वि. प. स. यांचा प्रस्ताव

(चर्चा पुढे चालू)

उप सभापती : आता या प्रस्तावावरील चर्चा पुढे सुरु होईल. सदर प्रस्तावावर आता एकच सन्माननीय सदस्य बोलतील व त्यानंतर माननीय मंत्री महोदय उत्तर देतील. यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. संजय पाटील यांनी आपले भाषण सुरु करावे.

श्री. संजय पाटील (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, महाराष्ट्राच्या दृष्टीने अतिशय महत्वाच्या विषयावरील प्रस्तावाच्या संदर्भात चर्चा पुढे सुरु करण्याची भूमिका आपण घेतली. काल अनेक सन्माननीय सदस्यांनी दुष्काळाच्या संदर्भात आपले विचार मांडत असताना हा दुष्काळ कायमस्वरूपी कसा हटविता येईल अशा पध्दतीची भूमिका शासनाने घ्यावी अशा सूचना या ठिकाणी केल्या. आज सकाळी चान्याच्या संदर्भातील एका प्रश्नाच्या संदर्भात सभागृहाचे कामकाज दहा मिनिटे स्थगित करण्याची वेळ आली. चान्याचा प्रश्न, पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न, शेतीच्या पाण्याचा प्रश्न, जनावरांच्या पाण्याचा प्रश्न या सर्व बाबतीत पश्चिम महाराष्ट्रामध्ये अत्यंत भीषण टंचाईचे संकट ओढवलेले आहे. दुष्काळ कायम स्वरूपी हटविण्याच्या दृष्टीने शासनाने भूमिका घ्याव्यात. या दुष्काळाच्या बाबतीत चान्यामधील भ्रष्टाचार असेल, नळ पाणीपुरवठा योजनांमध्ये होणारा भ्रष्टाचार असेल, या संदर्भामध्ये सरकारने निश्चितपणाने कडक उपाययोजना करून, या प्रश्नाकडे गांभीर्याने पाहून शेतीच्या पाण्याचा प्रश्न, पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न मार्गी लावावा अशी या निमित्ताने शासनाला विनंती करतो.

RDB/

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री. विनायक मेटे)

श्री. संजय पाटील .....

सभापती महोदय, सगळ्यात महत्वाची बाब म्हणजे दुष्काळी भागासाठी काम करणारे दुष्काळ महामंडळ शासनाने लवकरात लवकर स्थापन करावे अशी मी या निमित्ताने आग्रहाची मागणी करतो. मघाशी सन्माननीय सदस्यांनी स्त्री भ्रूणहत्येच्या संदर्भात ज्या उपाययोजना करावयाच्या आहेत त्या शासनाने कराव्यात, चर्चा वांडोटी होऊ नये अशी भावना सभागृहामध्ये व्यक्त केली. त्याच पध्दतीने दुष्काळाच्या संदर्भात देखील सरकारने दुष्काळ महामंडळ स्थापन करून बऱ्याच दिवसांचा जो प्रश्न आहे तो मार्गी लावावा अशी मी पुन्हा शासनाला विनंती करतो. या सर्व दुष्काळी भागाकडे या महामंडळाच्या माध्यमातून जास्तीत जास्त पैसे देऊन शेतीच्या पाण्याच्या योजना लवकरात लवकर सुरु कराव्यात अशी विनंती करून मी माझे भाषण संपवितो.

...3....

RDB

श्री. रमेश शेंडगे (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, आपण मला बोलण्याची संधी दिली त्याबद्दल मी आपले आभार मानतो.

महाराष्ट्र राज्यामध्ये दुष्काळ म्हटला की, आपल्याला 1972 चा काळ आठवतो. 1972 नंतर 2003 मध्ये आणि त्यानंतर 2012 मध्ये अशी परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. या महाराष्ट्रातील दुष्काळी भागातील जनतेची परिस्थिती झालेली आहे त्याला सामोरे जात असताना मी सर्वप्रथम महाराष्ट्र शासनाला धन्यवाद देतो. या राज्यामध्ये ज्या वेळेला दुष्काळसदृश परिस्थिती, टंचाईसदृश परिस्थिती निर्माण झाली त्या वेळी महाराष्ट्र शासनाने ताबडतोब उपाययोजना करुन या महाराष्ट्रातील दुष्काळी भागातील होरपळून निघत असलेल्या जनतेला आधार देण्याचे काम केले. राज्य शासनाने वेगवेगळ्या उपाययोजना केल्या. चारा वाटप, पाण्याच्या टँकर्सचे वाटप अशा चांगल्या प्रकारच्या योजना महाराष्ट्र शासनाने केल्या. आदरणीय मुख्यमंत्री, आदरणीय उप मुख्यमंत्री आणि या खात्याशी संबंधित असलेले पुनर्वसन मंत्री या सर्वांनी चांगल्या प्रकारच्या उपाययोजना केल्या. आज सुध्दा महाराष्ट्र राज्य दुष्काळाला सामोरे जात आहे. माझ्याकडे मागील आठवड्यापर्यंतची आकडेवारी उपलब्ध आहे. आता सुध्दा चाऱ्याची मागणी केली जात आहे. आजही या राज्यामध्ये जवळजवळ 5 लाख 5 हजार शेतकऱ्यांकडून चाऱ्याची मागणी होत आहे. आतापर्यंत जवळजवळ 5 लाख 55 हजार टन चारा उपलब्ध करुन दिला आणि त्यावर राज्य शासनाने आतापर्यंत 137 कोटी रुपये खर्च केले. शासनाने 75 टक्के अनुदान दिले आणि बीपीएलच्या लोकांना 90 टक्के अनुदान देऊन त्यांना चांगल्या प्रकारचे सहकार्य केलेले आहे.

सभापती महोदय, राज्य शासनाने छावण्यांवर आतापर्यंत 5 कोटी 10 लाख रुपये खर्च केलेले आहेत. टंचाईच्या काळात विजेची बिले थकित राहिल्यामुळे वेगवेगळ्या प्रकल्पांना पाणीपुरवठा होत नव्हता पण राज्य सरकारने टंचाईच्या माध्यमातून कोट्यवधी रुपयांची बिले भरली आणि शेतकऱ्यांना त्याचा चांगला फायदा झाला

यानंतर श्री. खंदारे .....

श्री.रमेश शेंडगे....

आज सुध्दा संपूर्ण राज्यामध्ये जवळजवळ 6395 टॅकर्सद्वारे पाणी पुरवठा सुरु आहे. म्हणून ही गंभीर बाब आहे. या राज्यामध्ये 84 मोठे प्रकल्प, 223 मध्यम प्रकल्प, 2131 लघुप्रकल्प असे एकूण 2453 सिंचन प्रकल्प असतानाही आमच्या भागातील दुखणे वेगळे आहे. ज्यावेळी संपूर्ण राज्यामध्ये टंचाई निर्माण होते त्यावेळी जागृत होऊन शासनाकडून उपाययोजना केली जाते. परंतु राज्यामध्ये 87 तालुके कायम दुष्काळी आहेत. त्यापैकी पश्चिम महाराष्ट्रातील 32 तालुके आहेत. या दुष्काळी तालुक्यामध्ये कोणत्याही वर्षात पाऊस पडत नाही. काही तालुके असे आहेत की, पावसाळ्यातही तेथे गवत उगवत नाही. त्यामुळे दुष्काळी तालुक्यातील 90 ते 95 टक्के गावे रिकामी होतात. बीड जिल्ह्यातील काही गावांमध्ये आम्ही परवाच फिरलो आहे. अंबेजोगाई तालुक्यातील हेल्डा, चिचखंडी, कोरणवाडी ही 2-2, 3-3 हजार लोकवस्ती असलेली गावे आहेत. त्या गावांना कायम दुष्काळ असतो. त्यामुळे 95 टक्के गावे रिकामी होतात. आमच्या गावातील लोक ऊसतोडीच्या कामासाठी जातात. आम्ही लहान असताना लोक फटकरीला जात असत. फटकरी म्हणजे ऊसाच्या फॅक्टरीत कामाला गेले असे म्हणत असत. काही लोक असे म्हणत असत की, ते लोक जगावयास गेले आहेत. गावी मरण येत नाही म्हणून जनावरांसह जगण्यासाठी जात असत. म्हणून जे कायम दुष्काळी तालुके आहेत त्यांच्यासाठी वेगळ्या प्रकारची उपाययोजना करणे आवश्यक आहे.

विधानसभेत दुष्काळासंबंधी चर्चा झाल्यानंतर तेथे दुष्काळाचे निवारण करण्यासाठी शासनाने 2695 कोटी रुपये शेतकऱ्यांना मदत करण्याचे जाहीर केले आहे. परंतु जे कायम दुष्काळी तालुके आहेत त्यांचा दुष्काळ कायमचा नष्ट होण्यासाठी उपाययोजना होणे आवश्यक आहे. सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.विनोद तावडे, सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांच्यासारखे नेते आता आमच्या भागात फिरताना दिसत आहेत. त्या निमित्ताने ही नेते मंडळी टी.व्ही.वर दिसू लागली आहे. आता त्यांच्या भाषणातून उरमोडी, ताकारी, म्हैसाळ या प्रकल्पाचा उल्लेख होऊ लागला आहे. दुष्काळी भागातील जनतेचे दुःख ते समजून घेऊ लागले आहेत. पण दुःखाचे निवारण करणे हे शासनाचे कर्तव्य आहे असे मी समजतो. आमच्या दुष्काळी भागातील योजनांना जास्तीत जास्त निधी देऊन आमचे कायमचे दुखणे दूर करावे.

2....

NTK/

श्री.रमेश शेंडगे...

सभापती महोदय, चारा वाटप करीत असताना त्यामध्ये गाई-म्हैशींचा समावेश केला. परंतु शेळ्या-मेंढ्या मोठ्या प्रमाणात असताना आणि दारोदार, गावोगावी भटकंती करणारा हा समाज असताना, त्या मेंढपाळांचा विचार करण्यात आला नाही. त्यामुळे लाखो शेळ्या-मेंढ्या कत्तलखान्यामध्ये गेल्या आहेत. म्हणून प्रत्येक वर्षी नियोजन करीत असताना, जलसंधारणाची कामे करीत असताना, चारा-वैरणचा प्रश्न सोडवित असताना या गरीब समाजाकडे लक्ष देऊन त्यांचाही प्रश्न सोडवावा अशी विनंती करतो आणि येथेच थांबतो.

3....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

NTK/

श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (कृषी व पणन मंत्री) : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.हेमंत टकले आणि इतर सन्माननीय सदस्यांनी राज्यातील टंचाईच्या अनुषंगाने नियम 260 अन्वये प्रस्ताव मांडला आहे. त्याबद्दल मी त्यांचा अतिशय आभारी आहे.

सन्माननीय सदस्य श्री.हेमंत टकले यांनी आपले विचार व्यक्त केल्यानंतर सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.विनोद तावडे, सन्माननीय ज्येष्ठ सदस्य श्री.दिवाकर रावते, सन्माननीय सदस्य प्रा.सुरेश नवले, सन्माननीय सदस्य श्री.विजयसिंह मोहिते-पाटील, सन्माननीय सदस्य डॉ.सुधीर तांबे, सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस, सन्माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम, सन्माननीय सदस्या श्रीमती दिप्ती चवधरी, सन्माननीय सदस्य सर्वश्री केशवराव मानकर, अरुणभाई गुजराथी, सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे, सन्माननीय सदस्य सर्वश्री चंद्रकांत पाटील आणि रमेश शेंडगे या सर्वांनी विस्तारपूर्वक आपले विचार मांडले आहेत आणि काही सूचनाही केलेल्या आहेत.

यानंतर श्री.शिगम....

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील...

या सूचनांचा उपयोग राज्य सरकारला राज्यामध्ये निर्माण झालेल्या असाधारण परिस्थितीवर मात करण्यास निश्चितपणे होईल. त्यामुळे सन्माननीय सदस्यांनी केलेल्या सूचनांबद्दल मी त्यांचे आभार मानतो. या सगळ्या परिस्थितीला सामोरे जात असताना राज्याचे माननीय मुख्यमंत्री आदरणीय श्री.पृथ्वीराज चव्हाण यांच्या पुढाकाराने मंत्रिमंडळाने निर्णय घेतले आणि त्यानुषंगाने मंत्रिमंडळाच्या बैठकीमध्ये वेळोवेळी आढावाही घेण्यात आला. राज्य सरकारच्या वतीने टंचाईग्रस्त भागातील जनतेला दिलासा देण्याचा प्रयत्न झालेला आहे.

सभापती महोदय, राज्य सरकारने पहिल्यांदा 18 जानेवारी 2012 रोजी 6201 गावे टंचाईग्रस्त म्हणून घोषित केली. साधारणतः एप्रिल-मे महिन्यामध्ये टंचाई निर्माण होत असते आणि ती परिस्थिती या वर्षी जानेवारी महिन्यामध्येच निर्माण झाली. त्यामुळे रोजगार हमी योजनेअंतर्गत लोकांना रोजगार उपलब्ध करून देणे, टँकरद्वारे पाणी पुरवठा करणे, जिल्ह्यामध्ये मंडलस्तरावर चाराडेपो निर्माण करणे, वीज बिलामध्ये सवलत देणे, परीक्षा शुल्क माफ करणे इत्यादी संबंधी शासनाने स्थायी आदेश काढले आणि त्याची अंमलबजावणी केली. नंतरच्या काळात टँकर सुरु करण्याचे अधिकार तहसीलदारांना देऊन टंचाईग्रस्त भागातील जनतेला दिलासा मिळेल यादृष्टीने राज्य सरकारने प्रयत्न केले आहेत. या टंचाईच्या परिस्थितीवर मात करण्याचे काम राज्य सरकार करित आहे. हे करित असताना राज्याच्या वेगवेगळ्या भागातून नव्याने मागण्या होत आहेत. आतापर्यन्त विदर्भातून चारा डेपोची मागणी कधी करण्यात आलेली नव्हती. आता विदर्भातील तीन-चार जिल्ह्यातून चारा डेपो सुरु करण्याची मागणी करण्यात येत आहे. पावसाचा लपंडाव सुरु आहे. जून 2012मधील सरासरी पर्जन्यमान 155 मिमी आहे.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, मला एका गोष्टीकडे सभागृहाचे लक्ष वेधावयाचे आहे. राज्यात निर्माण झालेल्या टंचाईच्या संदर्भात सत्ताधारी पक्षाकडून येथे प्रस्ताव मांडण्यात आला. सत्ताधारी पक्षाने घेतलेल्या काळजी बद्दल मला आनंद झाला. केन्द्रीय कृषी मंत्री आदरणीय श्री.शरद पवार साहेब हे देखील राज्यात फिरले. काँग्रेसचे केन्द्रातील तरुण आणि तडफदार नेतृत्व श्री. राहुल गांधी हे देखील महाराष्ट्रात आले. संपूर्ण मंत्रिमंडळ त्यावेळी त्यांच्या सोबत गेले. काल पासून ही चर्चा चालू आहे. माननीय मंत्री महोदय कालपासून चर्चेच्या वेळी उपस्थित राहिलेले

..2..

श्री. दिवाकर रावते...

आहेत. परंतु सत्ताधारी पक्षाच्या ज्या सन्माननीय सदस्यांनी हा प्रस्ताव या ठिकाणी मांडला त्यापैकी फक्त सन्माननीय सदस्य श्री. हेमंत टकले आणि सन्माननीय सदस्य श्री. रमेश शेंडगे हे सभागृहामध्ये उपस्थित आहेत. यावरून सत्ताधारी पक्षाच्या सन्माननीय सदस्यांना या दुष्काळाचे किती गांभीर्य आहे हे दिसून येते. त्यांना मंत्री महोदयांचे उत्तर ऐकण्यामध्ये स्वारस्य नाही असे वाटते.

...नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील : सभापती महोदय, राज्यातील काही भागामध्ये आज तुरळक पाऊस पडतो आहे. जुलै, 2012 पर्यंतचे अॅव्हरेज साधारणतः 134 एम.एल. एवढे आहे. आय.एम.डी.च्या माध्यमातून सातत्याने सांगितले जाते की, राज्यात पाऊस तुरळक पडेल, चांगला पाऊस पडेल. कृषी खात्याचा मंत्री म्हणून त्याबद्दल माझे काही आक्षेप होते. ते आक्षेप मी जाहीरपणे सांगितले आहे. कारण आता आय.एम.डी.च्या आधारावर शेतकऱ्यांनी क्रॉप अॅडव्हायझरी असा आज प्रश्न प्रश्न निर्माण झालेला आहे. आजच्या टंचाई निवारण, दुष्काळ निवारण यावर शासनाने काही उपाययोजना केलेल्या आहेत. त्यात आणखी कोणत्या प्रकारच्या सुधारणा करता येतील याकडे शासनाला लक्ष घालावे लागणार आहे. तात्पुरत्या स्वरूपाच्या करावयाच्या उपाययोजना आणि दीर्घकालीन उपाययोजना करून सातत्याने येणाऱ्या टंचाईच्या परिस्थितीवर कशा प्रकारे मात करता येईल या बाबतीत सभागृहात सखोल चर्चा झालेली आहे. मी या सभागृहात पावसाची पाण्याची तसेच उपलब्ध असलेल्या पाण्याची आकडेवारी सभागृहात दिलेली आहे. मी पुन्हा धरणातील पाणी साठ्याची आकडेवारी या ठिकाणी सांगू इच्छितो. कोकण प्रदेशात 56 टक्के पाणी आहे. मराठवाड्यातील धरणांमध्ये 24 टक्के पाणी उपलब्ध आहे. नागपूर विभागात 28 टक्के, अमरावती विभागात 29 टक्के, नाशिक विभागात 16 टक्के, पुणे विभागात 12 टक्के एवढे आहे. सध्या जलाशयाची पातळी अतिशय शोचनीय झालेली आहे. 100 टक्क्यांपेक्षा जास्त पाऊस ज्या जिल्हयांमध्ये झाला त्याबाबतची देखील माहिती मी या ठिकाणी देऊ इच्छिते. 100 टक्क्यांपेक्षा जास्त पाऊस पडलेले जिल्हे 5 आहेत. 76 ते 100 टक्के पाऊस पडलेले 7 जिल्हे आहेत. 50 ते 75 टक्के पाऊस पडलेले 20 जिल्हे आहेत. काही पाऊस सुरुवातीच्या काळात झालेला आहे. नंतरच्या काळात मात्र त्या जिल्हयांमध्ये पाऊस पडला नाही. त्या ठिकाणी देखील टंचाई सदृश्य परिस्थिती निर्माण आहे.

सभापती महोदय, 1952 गावांमध्ये आणि 6395 वाड्यांमधून 2483 टॅकर्सद्वारा पाणी पुरवठा करण्यात येत आहे. पाण्याचे टॅकर्स देण्याचे अधिकार तहसीलदार यांना देण्यात आलेले आहेत. बहुतांशी ठिकाणी टॅकर्सच्या माध्यमातून पाणी पुरवठा करण्यात येत आहे. परंतु काही गावांसाठी 60 ते 65 कि.मी.अंतरावरून पाणी आणावे लागत आहे ही वस्तुस्थिती मान्य केली पाहिजे. आता पूर्वीचे पाण्याचे उद्भव सुध्दा झाय होत चालले आहेत. गत वर्षीची आणि या वर्षाची

2...

श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील...

तुलनात्मक माहिती पाहिली तर या वर्षी पाणी टंचाई आणि चारा टंचाईची परिस्थिती निश्चितपणे गंभीर झालेली आहे. या वर्षी 6395 वाडयाना टॅकर्स व्दारे पाणी पुरवठा केला जात आहे. गत वर्षी फक्त 298 वाडयांना टॅकर्स व्दारे पाणी पुरवठा केला गेला होता. या वर्षी संपूर्ण राज्यात 2483 टॅकर्स व्दारा पाणी पुरवठा करण्यात येत आहे. गत वर्षी फक्त 356 टॅकर्सने पाणी पुरवठा केला गेला होता. या वर्षी दुष्काळी परिस्थिती व पाणी टंचाईचा अंदाज घेऊन माननीय मुख्यमंत्र्यांनी आणि माननीय उप मुख्यमंत्र्यांनी या संदर्भातील निर्णय घेऊन जिल्हाधिकारी यांना पूर्णपणे अधिकार दिलेले आहेत. टॅकर व्दारे पाणी पुरवठा, रोजगार हमी योजनेची कामे, पशुधनास आधार यासंबंधीचे शासनाने निर्णय घेतलेले आहेत.

सभापती महोदय, आज राज्यात 31 ठिकाणी जनावरांच्या छावण्या कार्यान्वित करण्यात आलेल्या आहेत. त्या छावण्यांमध्ये 30 हजार जनावरे आहेत. विदर्भात चारा डेपो सुरु करावेत, जनावरांसाठी छावण्या उभ्या कराव्यात अशी मागणी गेल्या आठवड्यापासून पुढे येऊ लागली आहे. या संदर्भात संपूर्ण अधिकार जिल्हाधिकारी यांना दिलेले आहेत. स्वयंसेवी संस्था, मार्केट कमिटी, दूध सहकारी संस्था यांना जनावरांसाठी छावण्या आणि चारा डेपो सुरु करण्याबाबत जिल्हाधिकारी आदेश देऊ शकतात. यासाठी शासनाने अनुदान देखील उपलब्ध करून दिलेले आहे. मोठ्या जनावरासाठी 80 रुपये आणि लहान जनावरासाठी 40 रुपये अनुदान देण्यात येते. यात जवळपास 65 टक्के अनुदान पशुसंवर्धनाकरिता शासनाने वाढवून दिले आहे.

यानंतर श्री. कानडे...

श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील.....

गेल्या ऑक्टोबर महिन्यात शासनाने 50 कोटी रुपये खर्च करून जवळजवळ 51 लाख मे.टन हिरवा चारा निर्माण केला. म्हणून मागील पाच-सहा महिन्यामध्ये जनावरांचा चारा उपलब्ध होऊ शकला. यावर्षी सुध्दा वैरण विकासाचा 50 कोटी रुपयांचा कार्यक्रम सुरु ठेवला आहे. ज्या ज्या ठिकाणी पाणी उपलब्ध आहे त्या ठिकाणी चारा निर्मितीसाठी राज्य सरकारने प्राधान्य दिले आहे. सध्या दुर्दैवाने ऊसाचे क्षेत्र कमी होत चालले आहे. परंतु प्राथमिकता महागडे पशुधन जगविण्याची आहे. राज्य सरकारने ज्या उपाययोजना केल्या आहेत त्यातून शेतकरी आणि समाजातील सर्वसामान्य लोकांना दिलासा देण्याचा प्रयत्न आहे. काही दीर्घकालीन आणि काही तात्पुरत्या स्वरूपाच्या उपाययोजना कशा करता येतील या दृष्टीने प्रयत्न सुरु आहेत. पुढील काळात पाऊस पडल्यानंतर ते पावसाचे पाणी अडविण्याचे काम करण्यासाठी वेगवेगळ्या उपाययोजना तातडीने करता येतील यासाठी कार्यक्रम हाती घेतला आहे.

सभापती महोदय, राज्य सरकारच्या माध्यमातून दुष्काळासाठी काहीच केले गेले नाही असे विरोधी पक्षाकडून सांगण्याचा प्रयत्न केला जातो. मी माननीय विरोधी पक्षनेत्यांना सांगू इच्छितो की, जिराईत भागामध्ये, विशेषकरून कोरडवाहू शेतकऱ्यांच्या शेतामध्ये शेततळी बांधण्याचा महत्वाकांक्षी कार्यक्रम राबविण्यात आला आहे. त्याकरिता राज्य सरकारची योजना आणि राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेतून 2007-08 पासून आतापर्यंत 73325 शेततळी तयार केली गेली आहेत. त्यासाठी 740 कोटी रुपये खर्च झालेले आहेत. 2008 मध्ये 21500 शेततळी बांधण्यात आली व त्यासाठी 183 कोटी रुपये खर्च झालेले आहेत. 2010-11 मध्ये 34500 शेततळ्यांचे लक्ष्य होते, त्यापैकी 33949 शेततळ्यांचे काम साध्य झाले व 224 कोटी रुपये खर्च करण्यात आले. या सर्व कामामध्ये महात्मा गांधी रोजगार हमी योजनेमधून आणि आर्काईव्हमधून काही कामे सुरु केलेली आहेत. पुढील तीन-चार महिन्यात 10 हजार शेततळी घेता येतील अशा प्रकारचे नियोजन आपण केलेले आहे.

सभापती महोदय, माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम यांनी असे म्हटले की, कोकणासाठी राज्य सरकारने काही केले नाही. प्रादेशिक असमतोलाचा विषय उपस्थित करून गुंतागुंत निर्माण करणे योग्य नाही. राज्य सरकारने रत्नागिरी जिल्ह्यामध्ये 1 ते 100 हेक्टर आणि 101 ते 250

..2..

श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील...

हेक्टर क्षेत्राच्या जवळजवळ 333 कोटी रुपयांच्या योजना सुरु आहेत. त्यापैकी 116 कोटी रुपयांच्या योजना पूर्ण झालेल्या आहेत. प्रशासकीय मान्यतेच्या स्तरावर 1120 हेक्टरच्या योजना आहेत. यामुळे सिंचन क्षेत्र ओलिताखाली येण्यास मदत होणार आहे.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, 116 कोटी रुपयांच्या योजना पूर्ण झाल्यामुळे किती सिंचन क्षमता निर्माण झाली हे मंत्री महोदयांनी सांगावे.

नंतर श्री.खर्वे...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील : महोदय, आपण साधारणपणे 5421 हेक्टरवर 333 कोटी रुपयांची योजना घेतली असून त्यापैकी 116 कोटी रुपये आतापर्यंत खर्च झाले आहेत. तसेच यातून अद्याप कामे सुरु आहेत. तसेच प्रशासकीय मंजूरी 1820 हेक्टरसाठी केली असून 102 कोटी रुपये त्यासाठी प्रस्तावित केले आहेत व त्याची निविदा प्रक्रिया चालू आहे. 6889 हेक्टरवर जलसंधारणाच्या माध्यमातून 449 कोटी रुपये आपण खर्च करणार आहोत. त्यापैकी आतापर्यंत रुपये 147 कोटी एवढा खर्च झाला आहे पण अद्याप ही कामे चालू आहेत. या सर्व कामांमध्ये जलसंधारण विभागाची भूमिका महत्वाची आहे. रोजगार हमी योजना, विहिरी घेण्याचा कार्यक्रम असेल किंवा तात्पुरत्या स्वरूपाच्या योजना असतील त्यांची अंमल बजावणी कशी करता येईल याची योजना आखण्याचे काम आपण केले आहे. मघाशी जो उल्लेख झाला त्या अनुषंगाने मला असे सांगावयाचे आहे की, कृषी विभागाच्या माध्यमातून ज्या उपाययोजना करावयाच्या आहेत त्या सगळ्या योजनांची अंमल बजावणी करीत असताना टंचाईच्या पार्श्वभूमीवर आपण एक कृती आराखडा तयार केला आहे. विशेष करून 67 लाख हेक्टरवर दुबार पेरणीसाठी 18.75 लाख किंवा बियाणे उपलब्ध करण्यात आले असून ज्या भागात दुबार पेरण्या होतील त्यांच्यासाठी हे बियाणे उपलब्ध करून देण्याची शासनाची तयारी आहे. त्याचबरोबर 330 मे.टन खत त्या त्या भागाच्या मागणीनुसार उपलब्ध केले आहे. यात प्रामुख्याने तीन मुख्य घटक आहेत. विशेष करून काळजी घेतली पाहिजे असे जे क्षेत्र आहे, असा जो भाग आहे त्या भागात खरीप पीक कसे वाचविता येईल यासाठी देखील प्रयत्न करावा लागेल. त्याचबरोबर पुढे पडणाऱ्या पावसाचा थेंब-अन-थेंब कसा वाचविता येईल याचीही उपाययोजना सुचविलेली आहे. तसेच पडणाऱ्या पावसाचे संवर्धन करून रब्बी हंगामाची तयारी कशी करता येईल याचाही कार्यक्रम हाती घेतला आहे. आणखी पुढे पिण्याचे पाणी, चारा, वैरण विकास, रोजगार निर्माण करणे अशा अनेक योजना सुरु ठेवाव्या लागतील. तसेच महात्मा फुले अभियान पुढे चालू ठेवून त्यासाठी देखील 50 कोटीची तरतूद आपण केली आहे. आवश्यक वाटल्यास 100 कोटीपर्यंतचा हा कार्यक्रम आखलेला आहे.

आज राज्यातील या संपूर्ण योजनांची आखणी केली असून विशेष करून या तीन चार महिन्यात ज्या उपाययोजना करावयाच्या आहेत त्या तातडीने करण्यात येतील. तसेच महात्मा फुले जल अभियान, राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेच्या माध्यमातून राज्य आणि केंद्राचे मिळून 100 कोटी

.....2

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील.....

रुपये, वैरण विकासासाठी 50 कोटी रुपये, 10 हजार शेततळ्यांसाठी 100 कोटी रुपये, विदर्भ सिंचन महामंडळाच्या माध्यमातून 300 कोटी रुपये, सूक्ष्म सिंचनासाठी राज्य आणि केंद्र मिळून तातडीने निधी उपलब्ध करावा लागेल हा निधी 600 कोटी रुपये आहे. तसेच डीपीएपी तालुक्यांसाठी सर्रास 75 टक्के अनुदानावर प्लॉस्टिक कागदाची मागणी होत आहे ती मागणी पूर्ण करण्यासाठी आपण हे 75 टक्के अनुदान उपलब्ध करून देत आहोत. तसेच नरेगा योजनेतून 500 कोटी रुपये देण्यात येतील. रब्बी हंगामात बाधित क्षेत्रासाठी बियाण्याचे वाटप करण्यासाठी हेक्टरी 3 हजार रुपये याप्रमाणे अंदाजे 10 लाख हेक्टरपर्यंत 300 कोटी रुपये उपलब्ध करून देण्यात येतील. आयडब्ल्यूएमपी किंवा नाबार्ड अंतर्गत पाणलोट क्षेत्रासाठी 500 कोटी रुपये आपण देणार आहोत. डॉ. पंजाबराव देशमुख कर्ज सवलत योजनेसाठी 100 कोटी रुपये, असे एकूण 2625 कोटीची तरतूद केली आहे.

यानंतर श्री. जुन्नरे .....

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध झालेले

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील ...

एकंदर 2625 कोटी रुपयांचा कॅश प्रोग्राम येत्या 3-4 महिन्यासाठी करणार आहोत. जीएसडीए मार्फत पाण्याचे स्रोत शोधून त्यांचे बळकटीकरण करण्यासाठी 7 कोटी रुपये राज्य योजनेतून उपलब्ध करून देणार असून एकंदर 2685 कोटी रुपयांचा आराखडा येत्या 3-4 महिन्यांसाठी तयार केलेला आहे.

सभापती महोदय, अस्मानी संकटाला सामोरे जातांना राज्य शासनाची सर्व बाजूने तयारी झालेली असून यामध्ये पिण्याच्या योजनांची दुरुस्ती करण्यासाठी पुढाकार घेतलेला आहे. ब-याच भागात यासाठी पैसे उपलब्ध करून या योजना पूर्ण करून घेतलेल्या आहेत. यासंदर्भात पाणी पुरवठा, जलसंधारण विभागामार्फत भरीव अशी कामे सुरु आहेत. कृषी विभागाच्या संदर्भात काही सन्माननीय सदस्यांनी विचार व्यक्त केले असून त्यांसंदर्भात देखील माहिती मी दिलेली आहे. तसेच भाषण करताना सन्माननीय सदस्यांनी या विषयाच्या संदर्भात ज्या काही सूचना केल्या होत्या त्या मी लिहून घेतलेल्या आहेत.

ग्लोबल वॉर्मिंग आणि हवामानातील स्थित्यंतरे यासंदर्भात शासनाने उपाययोजना केल्या पाहिजेत यासंदर्भात काही सन्माननीय सदस्यांनी सूचना केलेल्या आहेत.

सभापती महोदय, मी सांगू इच्छितो की, पुढील वर्ष दीड वर्षांमध्ये 2100 महसूल सर्कलमध्ये स्वयंचलित यंत्रणा उभी राहणार असून आता आपल्याला हवामानासंबंधी दुसऱ्यावर अवलंबून रहावे लागणार नाही. आपल्याच स्वयंचलित हवामान केंद्रामधून आपल्या शेतकऱ्यांना हवामानाचा अंदाज समजणार आहे.

सभापती महोदय, चारही कृषी विद्यापीठांच्या कुलगुरुंच्या अध्यक्षतेखाली जे 9 झोन आहेत, त्यामध्ये ज्या त्रुटी आहेत त्यासंदर्भात नवीन समित्या तयार करून त्यात प्रगतीशील शेतकरी तसेच तज्ज्ञांचाही आपण विचार केलेला आहे.

सभापती महोदय, टिबक सिंचनाचा वापर आता वाढत चालला आहे. गरजेप्रमाणे राज्यात टिबक सिंचन वाढवून देण्याच्या संदर्भात शेतकऱ्यांच्या मागण्या वाढत चालल्या आहेत. त्यामुळे टिबक सिंचनासाठी आम्ही पहिल्यांदाच जागतिक स्तरावर निविदा काढल्या असून त्या 15 जुलै पर्यंत निश्चित होतील व त्यांचे एकदा दर निश्चित झाले की, टिबक सिंचन तातडीने शेतकऱ्यांना

.....2

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील .....

उपलब्ध करुन देण्यात येईल. 15 जुलै नंतर ठिबक सिंचनाच्या जागतिक निविदा आल्यानंतर त्याची माहिती मंत्रिमंडळापुढे ठेवली जाईल व सिंचनासाठी शेतकऱ्यांना जास्तीत जास्त सबसिडी कशी देता येईल याबाबत तातडीने निर्णय घेतला जाईल.

सभापती महोदय, बदलत्या हवामानाचा विचार करुन विद्यापीठाने कमी कालावधीच्या पिकांच्या जाती विकसित केल्या पाहिजेत. चंद्रपूर, भंडारा, गडचिरोली या जिल्ह्यांमध्ये मी मागच्या महिन्यात गेलो होतो. आपल्या बियाणे महामंडळात उत्तराखंड राज्यातून बियाणे आणले जाते. पण विद्यापीठानेच स्वतःचे बियाणे निर्माण केले पाहिजे अशा मी सूचना दिलेल्या आहेत. आपल्याकडे टिशू कल्चर, बायो टेक्नॉलॉजीचा वापर करुन तीन महिन्याचे पीक दीड महिन्यात कसे येईल यासाठी प्रयत्न करण्याची आवश्यकता आहे. पाण्याचा विचार करुन जैविक तंत्रज्ञानाचा वापर जास्तीत जास्त कसा करता येईल यासंबंधात विचार करावा लागणार आहे.

सभापती महोदय, आणेवारीच्या पध्दतीमध्ये बदल करण्यासंदर्भात माझ्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमली असून आणेवारीमध्ये कोणते बदल करणे आवश्यक आहे याचा विचार केला जाईल. जलसंपदा विभागाच्या माध्यमातून मोठी धरणे होतील तेव्हा होतील परंतु आज पाणी टंचाईच्या संदर्भात पुढील 3-4 महिन्यांमध्ये काय उपाययोजना करता येतील व या उपाययोजना भविष्यातही दीर्घकाळ कशा टिकून राहतील यासंबंधी विचार करावा लागणार आहे. आज राज्यामध्ये पाणी टंचाईची स्थिती अत्यंत गंभीर आहे.

यानंतर श्री. भारवि....

श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील...

हे मी नवीन सांगण्याची गरज नाही. या सर्व योजना एकत्रित करून या प्रसंगावर कशी मात करता येईल हे पाहिले पाहिजे. आम्ही पुष्कळ मोठी योजना तयार केली आहे. आपल्या राज्यातील 82 टक्के क्षेत्र कोरडवाहू आहे. त्यासाठी आपण कोरडवाहू मिशन स्थापन केले आहे. त्याची पहिली बैठक मी आता लगेच घेत आहे. पुढच्या पाच वर्षांसाठी मी दहा हजार कोटी रुपयांचा आराखडा तयार केला आहे. या कोरडवाहू मिशनमधून आपल्याला सिमेंट बंधारे, शेततळी, सूक्ष्म सिंचन, छोट्या छोट्या उपसा सिंचन योजना घेता येतील. महाराष्ट्रातील कोरडवाहू क्षेत्रासाठी आम्ही पाच वर्षांचा मोठा कार्यक्रम तयार केला आहे. तो कार्यक्रम आम्ही वेब साईटवर देणार आहोत. तो कार्यक्रम मी सर्व सन्माननीय सदस्यांना पाठविणार आहे. याबाबत त्यांच्या सूचना देखील विचारात घेणार आहे. त्यांच्या सूचना एकत्रित केल्यानंतर परिणामपूर्ण असा प्रस्ताव मंत्रिमंडळापुढे जाईल.

या असाधारण अशा परिस्थितीवर मात करण्यासाठी दीर्घ कालीन कार्यक्रम आखण्यात येणार आहे. तो राज्यातील जनतेला दिलासा देणारा आहे. आज राज्यातील लोकांना आधार देण्याची गरज आहे. तसा प्रयत्न राज्य शासन सातत्याने करत आहे. आपण सर्वजण परमेश्वराकडे प्रार्थना करू या की, या संकटावर मात करण्यासाठी आम्हा सर्वांना शक्ती द्यावी. भरपूर पाऊस पडू दे. राज्यातील टंचाईवर मात करण्यासाठी आम्ही ज्या उपाययोजना करतो आहोत त्या पुरक होऊ दे. या चर्चेमध्ये सहभागी होताना सर्व सन्माननीय सदस्यांनी ज्या सूचना केल्या आहेत त्यांच्या प्रती मी आभार व्यक्त करतो आणि थांबतो. जय हिंद जय महाराष्ट्र.

.....

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, आपण परमेश्वराकडे अजून एक प्रार्थना करू या की, हे सरकार खरे बोलू दे. सन्माननीय मंत्री श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील हे सज्जन आहेत. त्यामुळे ते उत्तर देताना चाचपडत होते. काल सन्माननीय मंत्री डॉ.पतंगराव कदम यांनी विधान सभेत राणा भीमदेवीच्या थाटात उत्तर दिले की, मी आता 2385 कोटी रुपये देत आहे.

महात्मा फुले जल अभियान योजना 100 कोटीची आहे. ही जुनीच योजना आहे. यात 50 टक्के हिस्सा राज्य व केंद्र शासनाचा आहे. वैरण विकास कार्यक्रम आहे. ही 50 कोटीची नियमित योजना आहे. यासाठी 25 कोटी रुपये केंद्र शासन देते, तर राज्य शासन 25 कोटी रुपये देते. हे पॅकेज नवीन नाही. दरवेळी जे पॅकेज येते तेच आहे. शेततळ्यांचा कार्यक्रम 100 कोटी रुपयांचा आहे. ही देखील नियमित योजना आहे. गेल्या वर्षी शेततळ्यांच्या कार्यक्रमासाठी 200 कोटी रुपये दिले होते. या वर्षी 100 कोटी रुपये इतका निधी देण्यात आला आहे. यासाठी केंद्र शासन 50 कोटी रुपये देणार आहे, तर राज्य शासन 100 कोटी रुपये देणार आहे. म्हणजे नवीन काही नाही. हे सगळे जुनेच आहे. विदर्भासाठी 300 कोटींची सिंचन योजना आहे. त्यामुळे सर्वानी टाळ्या वाजवल्या. त्यामुळे मी केंद्राचे बजेट काढले. केंद्राच्या बजेट मधून 300 कोटी रुपये आले आहेत. यात राज्य शासनाचा काहीही हिस्सा नाही. सूक्ष्म सिंचन योजनेसाठी 600 कोटी रुपये आहेत.

आपण आम्हाला खरिपाच्या बैठकीला बोलाविले नाही. त्यात आपले टारगेट किती होते ? 751 कोटीचे होते. यासाठी देखील केंद्र शासन निधी देणार आहे. आपण फक्त 50 कोटी रुपये यासाठी देणार आहात. दुष्काळामुळे टंचाई असल्याने आपण काही नव्याने देत आहात काय...तर नाही. शेततळ्यांचे 75 टक्के अस्तरीकरण करायचे आहे. यासाठी 75 कोटी रुपये देण्यात येणार आहेत. या कामासाठी केंद्र शासन 50 कोटी रुपये देणार असून राज्य शासन 25 कोटी रुपये देणार आहे. गेल्या वर्षी 30 हजार शेततळ्यांचे लक्ष्य होते ते या वर्षी दहा हजारांवर

श्री.विनोद तावडे...

आले आहे. बाधित भागात पाणी साठविण्याची कामे 500 कोटी रूपयांची आहेत. मी म्हटले अरे व्वा, सरकारकडे काय पैसे आलेत. शेवटी यात 100 टक्के केंद्राचाच पैसा आहे. यात आपली एकही दमडी नाही. रब्बी बाधित हंगामासाठी 300 कोटी रूपये आहेत. खरा प्रश्न खरीप हंगामाचा आहे. आपण मात्र पुढचा म्हणजे रब्बी हंगामाचा विचार करीत आहोत.

नाबार्ड अंतर्गत पाणलोट व्यवस्थापनासाठी 500 कोटी रूपये राज्य शासनाने दिले आहेत. हा देखील 100 टक्के निधी केंद्र शासनाकडून आलेला आहे. यात देखील राज्य शासनाची एक दमडी नाही. पंजाबराव कृषी विद्यापीठाला 100 कोटी रूपये देण्यात आले आहेत. बजेट मध्ये एक हजार कोटी रूपयांची गरज असल्याचे सांगितले असताना देखील आपण 100 कोटी रूपये देत आहोत. हे पॅकेज सन्माननीय सदस्य श्री.टकले साहेब यांनी चर्चा उपस्थित केली म्हणून आलेले नाही. सन्माननीय मंत्री डॉ.पतंगराव कदम आणि श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील हे गणिताचे हुशार विद्यार्थी आहेत. या वर्षी किती खर्च करणार आहोत याची परफेक्ट टोटल केली आणि सन्माननीय सदस्य श्री.टकले साहेब यांना सांगितले की, आपण हा प्रस्ताव मांडावा. आपण प्रस्ताव मांडला की, आम्ही उत्तर देतो की, 2385 कोटी रूपयांचे पॅकेज दिले. खालच्या सभागृहात याबाबत बाके वाजविली. पण यांनी मात्र बाके वाजविली नाहीत. कारण त्यांना माहिती आहे की, येथे फसवेगिरी चालू आहे. येथे दोन गोष्टींचा उल्लेख माननीय मंत्र्यांनी केला नाही. 7 जिल्ह्यातील 7 बँकांमधील शेतकरी अतिशय नागावला आहे.

यानंतर श्री.सरफरे

DGS/

20:10

श्री. विनोद तावडे....

त्याचा उल्लेख करण्यात आलेला नाही तो आम्हाला ऐकावयाचा आहे. दुसरे असे की, दुबार पेरणीकरिता आपण ज्या बियाण्यांची जाहिरात कराल त्यांची प्रचंड टंचाई निर्माण होणार आहे. त्या दृष्टीने शासनाने काय नियोजन केले आहे? आपण या ठिकाणी आकडेवारीची बेरीज करून केंद्राकडून आलेला निधी आपल्या नावावर दाखविला हे आम्हाला समजले आहे. परंतु या दोन विषयांबाबत शासन काय करित आहे हे आपण आम्हाला आवर्जून सांगावे अशी माझी विनंती आहे.

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी अत्यंत संयमाने परंतु माननीय मंत्री डॉ. पतंगराव कदम यांच्या स्टार्टलने उत्तर दिले नाही. परंतु आपला नावीन्यपूर्ण विषय मला आवडला. आपण भंडान्याला गेला होता त्या वेळी कमी कालावधीत पिक देणारे बियाणे शोधण्यास आपण विद्यापीठाला सांगितले. मागील वेळी धुक्यामुळे तुरीवर रोग पडतो त्या करिता परभणी विद्यापीठाने संशोधन करून धुक्यामुळे तुरीवर रोग पडणार नाही असे बियाणे तयार केले. आपण जर विद्यापीठांवर विश्वास टाकला तर ते चांगले काम करतात. आपल्याकडे शेततळ्यांची संख्या वाढत नाही. ही शेततळ्यांची चांगली कल्पना कुणाच्या डोक्यातून आली? जुन्या शेततळ्यातील प्लॅस्टिक फाटले असेल तर ते बदलण्यासाठी 75 कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आली आहे. त्यामधून जुनी तळी पुन्हा पुर्नजीवित होतील आणि त्यांची संख्या वाढेल.

सभापती महोदय, काल आम्ही सर्वांनी पिण्याच्या पाण्याच्या प्रश्नाबाबत मुद्दा मांडला. यामध्ये आपण ठिबक सिंचनाला प्राधान्य दिले आहे. परंतु काही लोक जल पुर्नभरणाचे काम करतात. मी देखील स्वतः करतो. त्याला आपण मोठ्या प्रमाणात प्रोत्साहन दिले व पावसाचे धो धो पडणारे पाणी गावातील विहिरींमध्ये साठविले गेले तर कित्येक महिने पाणी वापरायला मिळेल. त्यासाठी आपल्याला जल पुर्नभरणाच्या कार्यक्रमाला प्रोत्साहन द्यावे लागेल. गावातील विहिरी भरण्याचे हे काम आपल्याला ग्रामपंचायतीला द्यावे लागेल. आपण काल मुलांबाबत उपस्थित केलेला विषय मला फार महत्वाचा वाटला. ती बाब मला आपल्याकडून अपेक्षित नाही. राज्यकर्त्यांची कृषी खात्याच्या बाबतीत दूरदृष्टी असावयास पाहिजे. ते आपण करावे अशी माझी आपणाकडून अपेक्षा आहे. आजची बातमी अशी आहे की, सध्या पडणारा पाऊस हिमालयात गेला आहे, तो परत येईल तेव्हा येईल तो पर्यन्त खडखडाट आहे. परंतु पाऊस नक्की पडणार आहे. पीक विम्याच्या संदर्भात आपण भरघोस तरतूद केली आहे त्यामुळे शेतकरी कितीही संकटात सापडला तरीही त्याला पीक विम्याच्या माध्यमातून वाचविण्याची नैतिक जबाबदारी या सरकारने घेतली आहे अशाप्रकारचा

श्री. दिवाकर रावते....

उल्लेख आपणाकडून होईल याची मी वाट पहात होतो. उद्ध्वस्त होणाऱ्या शेतकऱ्याला आम्ही पीक विम्यामधून वाचवू अशाप्रकारचे आश्वासन आपल्या उत्तरामधून आम्हाला मिळाले नाही एवढेच मला निदर्शनास आणावयाचे आहे.

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. हेमंत टकले : सभापती महोदय, अत्यंत महत्वाच्या विषयावरील चर्चेला सन्माननीय मंत्र्यांनी अतिशय काळजीपूर्वक उत्तर देतांना या ठिकाणी मांडलेल्या सर्व मुद्यांबाबत एकूणच कृषी खाते आणि सरकारी यंत्रणा कशा पध्दतीने नियोजन करित आहे, या पुढील काळात पाऊस आला नाही तर कशा पध्दतीने त्याची पूर्वतयारी केली आहे याची माहिती दिली.

सभापती महोदय, हा प्रस्ताव सत्ताधारी पक्षाच्या वतीने मांडण्यात आल्यामुळे "तुमचे सरकार नाकर्ते आहे म्हणून तुम्ही हा प्रस्ताव आणला. आज आम्हाला जे काम करावयाचे होते ते तुम्ही करित आहात" अशाप्रकारे विरोधी पक्षाच्या सन्माननीय सदस्यांनी आमचे अनेक वेळा उपरोधिक पध्दतीने अभिनंदन केले. वास्तविक त्या बाबतीत आपला काही तरी गैरसमज झाला आहे असे मला वाटते. आमचे सरकार संवेदनशील आहे याची आम्हाला खात्री असल्यामुळे या परिस्थितीवर मात करण्याची हिंमत या शासनामध्ये आहे. ते करण्यासाठी दूरदृष्टी असलेले माननीय कृषी मंत्री त्याकडे बारकाईने लक्ष ठेवून आहेत.

सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते श्री.विनोद तावडे यांचा कॉलेजपासून स्टॅटिस्टिक हा आवडीचा विषय असल्यामुळे त्यांनी या ठिकाणी आकडेवारी दिली. दुष्काळात होरपळलेल्या जनतेला हा पैसा केंद्र सरकारचा आहे की, राज्य सरकारचा आहे याच्याशी काहीही देणे घेणे नाही. त्यांच्यावर आलेल्या संकटावर मात करण्यासाठी कोणत्याही प्रकारे निधीची कमतरता भासू देणार नाही अशाप्रकारचा महत्वाचा शब्द दुष्काळग्रस्त जनतेला देण्याची आवश्यकता होती.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4Y-1

APR/

पूर्वी श्री.सरफरे . . . .

20:15

श्री.हेमंत टकले . . . .

त्या शेतकऱ्याला नवीन बियाणे देऊन त्याचा तुटवडा पडणार नाही याचे आश्वासन देण्याची गरज होती. मला वाटते आपल्याकडून या पुढच्या काळात येणाऱ्या कठीण परिस्थितीवर निश्चितपणे मात करता येईल अशा प्रकारचा विश्वास महाराष्ट्राच्या जनतेपर्यंत, शेतकऱ्यांपर्यंत जाईल आणि पुढच्या काळामध्ये पिण्याच्या पाण्याची टंचाई भासणार नाही असा आपण विश्वास दिला याबद्दल मी आपल्याला धन्यवाद देतो.

. . . .4 वाय-2

12-07-2012

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4Y-2

श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील : केंद्र आणि राज्य शासन मिळूनच योजनांची अंमलबजावणी करित असतो. पण शेवटी केंद्र शासनाचा पैसा आणि राज्य शासनाचा निधी करदात्यांकडून एकत्रित पणे गोळा होतो आणि अधिकाधिक निधी राज्यामध्ये आणण्याचा प्रयत्न केला जातो. खरे म्हणजे येथे माननीय केंद्रीय कृषी मंत्री श्री.शरद पवार साहेबांचा उल्लेख केला पाहिजे. राज्यातील टंचाईच्या परिस्थितीत त्यांनीच स्वतः विशेष पुढाकार घेतला आहे आणि राज्याच्या सर्व योजनांना त्यांची सुध्दा सातत्याने मदत होते. माननीय विरोधी पक्षनेते श्री.विनोद तावडे यांनी 7 जिल्हा मध्यवर्ती बँकेच्या बाबतीत उल्लेख केला आहे. ही बाब बरोबर आहे की, ती अडचणीची गोष्ट होती. पण माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या पुढाकाराने मागच्या महिन्यामध्ये स्टेट लेव्हल बँकर्स कमिटीची बैठक घेतली. तेव्हा स्टेट बँक, रिझर्व बँक, नाबार्ड आणि राष्ट्रीयकृत बँकांचे अध्यक्ष हजर होते आणि त्या नुसार आपल्याला पीक कर्ज उपलब्ध करून दिले पाहिजे या पध्दतीने राष्ट्रीयकृत बँकेला विशेष पुढाकार दिलेला आहे. माझ्याकडे आकडेवारी उपलब्ध आहे. बुलढाणा जिल्ह्यामध्ये राष्ट्रीयकृत बँकेची प्रगती चांगली आहे. नागपूर जिल्हा मध्यवर्ती बँकेच्या बाबतीत सांगावयाचे तर सुरुवातीला त्यांनी काही वाटप केले होते. त्या निमित्ताने बँकेला रक्कम उपलब्ध करून देण्याची मागणी होती. पण धुळे, उस्मानाबाद, जालना, नागपूर, वर्धा, बीड मध्यवर्ती बँक, राष्ट्रीय बँक, ग्रामीण बँक इत्यादी मिळून एकंदर 4 हजार कोटी रुपयांचे उद्दिष्ट होते. त्यापैकी साधारणपणे आतापर्यंत प्रत्यक्षात अडीच हजार कोटीपर्यंतचे वाटप झालेले आहे.

सभापती महोदय, माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या पुढाकाराने ज्या राष्ट्रीयकृत बँका आहेत, त्याच्या माध्यमातून या भागातील जिल्हा बँकेच्या शाखेचा उपयोग करून कर्ज वाटप करण्यात आले आहे. सहकारी बँकांना उद्दिष्ट ठरवून दिलेले होते. त्याप्रमाणे खरीप पिकाचे उद्दिष्ट 8747 कोटी, रब्बी पिकाचे उद्दिष्ट 2440 कोटी रुपये होते. जुलै 2012 मध्ये बँकेने 23 लाख शेतकऱ्यांना 8051 कोटी रुपये खरिपासाठी वाटप केले आहे म्हणजे 92 टक्क्यापर्यंत उद्दिष्ट सहकारी बँकांनी पूर्ण केले असून, कमर्शियल बँकेसाठी 12 हजार कोटी रुपयांची उद्दिष्ट होते. ग्रामीण बँकेकरता 1418 कोटी रुपयांची उद्दिष्ट होते आणि याबाबतीत अधिकारी प्रयत्न करित आहेत. त्यामुळे आता काही अडचण नाही. बियाण्यांच्या टंचाईचा उल्लेख करण्यात आला आहे. आपल्याकडे पाहिजे तेवढे बियाणे दुबार पेरणीसाठी उपलब्ध आहे. यामध्ये काही अडचण नाही. यासाठी बियाणे महामंडळाने कॉन्टीजन्सी प्लॅन तयार केलेला आहे आणि जास्त पाऊस झाल्यावर कोणी मागणी केली तर ताबडतोब प्लेसमेंट करता येईल. सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते साहेबांच्या मुद्याबाबत ....

श्री.राधाकृष्ण विखे पाटील . . . .

सांगावयाचे राहून गेले. राज्यामध्ये विहीर पुनर्भरणाचा कार्यक्रम कार्यक्रम यशस्वीपणे सुरु होता. त्याला सुध्दा जल संधारण विभागाच्या माध्यमातून चालना देण्यासाठी प्रोत्साहन देण्याचे प्रयत्न करु. यामध्ये कुठेही अडचण येणार नाही.

यानंतर श्री.बरवड . . . .

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील .....

सभापती महोदय, पीक विम्याच्या बाबतीत सांगितले पाहिजे की, गेल्या वर्षी 2011 मध्ये खरिपाचा जो पीक विमा होता त्यामध्ये राज्य सरकारचा 63 कोटी रुपयांचा विमा हप्ता होता आणि शेतकऱ्यांना 39 कोटी 19 लाख रुपये म्हणजे जवळजवळ 40 कोटी रुपयांची भरपाई त्या विम्यातून मिळाली. या वर्षी पारुस लांबल्यामुळे पीक विमा योजनेची मुदत 31 जुलैपर्यंत वाढविलेली आहे. ज्या शेतकऱ्यांना विमा योजनेमध्ये भाग घ्यावयाचा असेल त्यांना संधी मिळावी म्हणून ही मुदत वाढविलेली आहे. पारुस लांबल्यामुळे विम्याची मुदत वाढवावी लागली. त्याला इलाज नव्हता. त्या निमित्ताने सुध्दा शेतकऱ्यांना दिलासा देण्याचा प्रयत्न राज्य सरकार करीत आहे.

तालिका सभापती (श्री. विनायक मेटे) : सभागृहाने प्रस्तावावर विचार केला आहे.

सभागृहापुढील कामे संपलेले आहे. सभागृहाची बैठक आता स्थगित होऊन उद्या शुक्रवार, दिनांक 13 जुलै, 2012 रोजी सकाळी 11.00 वाजता पुन्हा भरेल.

(सभागृहाची बैठक रात्री 8 वाजून 20 मिनिटांनी, शुक्रवार, दिनांक 13 जुलै, 2012 च्या सकाळी 11.00 वाजेपर्यंत स्थगित झाली)

असुधारित प्रत / प्रसिद्धिपाठी नाही